

Ραδάμανθς

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Φθινόπωρο, 2003

“Ραδάμανθους”

© Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου

Εξώφυλλο: Τμήμα από την Δωδεκάδελτο επιγραφή της Γόρτυνος.

Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία: Γραφικές τέχνες Μ. & Μ. Πατεράκης Ο.Ε.

Κομνηνών 68 Ηράκλειο - Τηλ.: 2810 227.933 - E-mail: printpat@otenet.gr

Ραδάμανθς

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 2ο, Φθινόπωρο 2003

ΕΚΔΟΤΗΣ:

Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ:

Βασίλης Λαμπρινός, Πρόεδρος Δ.Σ.Η.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Δ.Σ.Η.

Βασίλης Λαμπρινός, Πρόεδρος

Παντελής Παπαδάκης, Αντιπρόεδρος

Άρης Ροζάκης, Γεν. Γραμματέας

Μανόλης Αμωναχάκης, Ταμίας

Γιώργος Βαθιανάκης,

Γιώργος Γιαχνάκης,

Λάμπης Δαμιανάκης,

Κατερίνα Δουλγεράκη,

Απόλλων Καλογερόπουλος,

Κατερίνα Κοσμαδάκη,

Ανδρέας Λιανέρης,

Μανόλης Περαντωνάκης,

Θεόδωρος Τερζάκης,

Νίκος Φανταουτσάκης,

Ειρήνη Χαλαμπαλάκη, μέλη.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ανδρέας Λιανέρης

Βιβή Δερμιτζάκη

Μάνος Βοργιάς

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ

Κώστας Ανδριώτης,

Νομικός- Φιλόλογος.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΚΔΟΣΗΣ:

Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου

ΓΡΑΦΕΙΑ:

Δικαστικό Μέγαρο Ηρακλείου

Τηλ.: 2810 288.312, 220.758

Fax: 2810 288.311

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ Δ/ΣΗ: <http://www.dsh.gr>

e-mail: info@dsh.gr

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: 5 €

Στα μέλη του Δ.Σ.Η. διανέμεται δωρεάν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΘΡΑ & ΜΕΛΕΤΕΣ

Πολυχρόνη Τσιρίδη

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ Ν. 3160/2003 9

Εμμανουέλας Σταυράκη - Αλ. Αμπούντι

Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΧΑΓΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΝΟΠΛΗΣ

ΣΥΡΡΑΞΗΣ 17

Γαλάτειας Αλεξάκη

ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΕΥΡΕΣΙΤΕΧΝΙΑΣ

ΤΙΘΕΤΑΙ ΣΤΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ 22

Ευδόξιου Σαριδάκη

ΜΙΑ ΑΓΝΩΣΤΗ ΠΤΥΧΗ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ 25

Ανδρέα Εμμ. Λιανέρη

ΜΙΑ ΕΠΙΚΑΙΡΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΕΝΟΣ

ΧΡΟΝΙΖΟΝΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ 35

Μιχαήλ Γεωργίου Πετρινάκη

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΟΡΟΥ

“ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΟΥ ΓΡΑΦΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ” 38

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (6^ο τμήμα), 6/2/2003 47

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

ΕΝΟΧΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Πολ. Πρωτοδικείο Ηρακλείου, 332/3270/ΤΠ/411/2000 54

Μον/λές Πρωτοδικείο Ηρακλείου, 2635/1611/ΑΣΦ/727/2002 57

Μον/λές Πρωτοδικείο Ηρακλείου, 328/3290/ΑΣΦ/2003 59

Ειρηνοδικείο Ηρακλείου, 541/2000 (Τακτική Διαδικασία) 65

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Μον/λές Πρωτοδικείο Ηρακλείου, 1624/919/1266/2003 66

Μον/λές Πρωτοδικείο Ηρακλείου, 389/2195 ΑΣΦ 1645/2003 71

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Μον/λές Πρωτοδικείο Ηρακλείου, 678/2755/671/2003 76

Μον/λές Πρωτοδικείο Ηρακλείου, 711/3951/658/421/2002 79

ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Μον/λές Πρωτοδικείο Ηρακλείου, 280/ΔΠ26/2002 84

ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Μον/λές Πρωτοδικείο Ηρακλείου, 284/6762/152/2002 86

ΔΙΚΑΙΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Μον/λές Πρωτοδικείο Ηρακλείου, 102/1009/120/2003 98

Μον/λές Πρωτοδικείο Ηρακλείου, 142/4375/448/2003 106

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Μικτό Ορκωτό Εφετείο Κρήτης, 31-332/2000 113

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

Τριμ. Διοικ. Πρωτοδικείο Ηρακλείου, 439/2003 115

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ Δ.Σ.Η.

Από τις εκδηλώσεις και τις δραστηριότητες του Συλλόγου 128

ΑΡΘΡΑ & ΜΕΛΕΤΕΣ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ Ν. 3160/2003

Πολυχρόνη Τσιρίδη *

Ο νέος νόμος 3160/2003, για την επιτάχυνση της ποινικής διαδικασίας, αναμφισβήτητα περιλαμβάνει ρυθμίσεις θετικές και προσαρμόζει τις σχετικές διατάξεις σε παγιωμένες θέσεις της νομολογίας, στην ΕΣΔΑ, στο πλαίσιο της προσπάθειας για επιτάχυνση της ποινικής διαδικασίας, τόσο κατά την προδικασία, όσο και κατά την κύρια διαδικασία.

Παρά τις επιμέρους αντιρρήσεις, που ήδη εκφράσθηκαν κατά τις συζητήσεις επί του νομοσχεδίου και θα μπορούσε ακόμη κανείς να έχει ως προς την αποτελεσματικότητα των ρυθμίσεων αυτών να οδηγήσουν στον επιθυμητό στόχο της επιτάχυνσης, που άλλωστε αποτελεί υποχρέωση της Πολιτείας έναντι των δικαζομένων πολιτών, πάντως αυτές κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση και θα αφομοιωθούν στην πράξη, μετά από μια μεταβατική περίοδο, που θα απαιτηθεί για την ομαλή αυτή προσαρμογή.

Κατά την αποψη μου, όμως, υπάρχουν ορισμένα βασικά ζητήματα, που ήδη άρχισαν να δημιουργούν στην πρακτική δυσλειτουργίες, για τα οποία είχαμε ασκήσει έντονη κριτική επί του νομοσχεδίου και μέχρι τη συζήτηση των ρυθμίσεων αυτών στη Βουλή.

Εναπόκειται στη νομολογία να επιλύσει τα ζητήματα που θα προκύψουν κατά την εφαρμογή συγκεκριμένων ρυθμίσεων, αλλά και σε όλους τους φορείς και παράγοντες της ποινικής διαδικασίας να συμβάλλουμε στην ομαλή ένταξη των εισαγομένων καινοτομιών στη δικαστηριακή πρακτική.

Τα κρίσιμα ζητήματα είναι τα ακόλουθα:

1. ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ

Με την αναβάθμιση της προκαταρκτικής εξέτασης στοχεύεται η ελάφρυνση της προδικασίας και των ακροατηρίων, αφού οι υποθέσεις για τις οποίες δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις για την άσκηση ποινικής δίωξης, θα αρχειοθετούνται με εισαγγελική διάταξη.

Ένα πρώτο σοβαρό ζήτημα είναι το θέμα των συνεπειών που συνεπάγεται η αρχειοθέτηση της δικογραφίας, η οποία παράγει τα έννομα αποτελέσματα της παρ. 1 του άρθρου 57 Κ.Π.Δ, για όσο χρόνο ισχύει η αρχειοθέτηση και μέχρι την παραγρα-

* Ο Πολυχρόνης Τσιρίδης είναι δικηγόρος Πειραιώς, Δ. Ν.

φή της πράξης. Υπάρχει ουσιώδης διαφορά ως προς τον τρόπο περάτωσης της ποινικής δίκης, αφού με το απαλλακτικό βούλευμα έχουμε τη διάγνωση ότι δεν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ενοχής, ενώ με την αρχειοθέτηση διαπιστώνει ο αρχειοθετών εισαγγελέας ότι δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις για την άσκηση ποινικής δίωξης. Αυτό το «προσωρινό δεδικασμένο» θα δημιουργεί πρακτικά ζητήματα, όπως λ.χ. στην περίπτωση του άρθρου 366 παρ. 2 Π.Κ., όπου δεν μπορεί η αρχειοθέτηση να έχει τα αυτά αποτελέσματα με το απαλλακτικό βούλευμα.

Ειδικότερα, εφόσον με νεότερα περιστατικά ή στοιχεία είναι δυνατόν ο αρχειοθετήσας εισαγγελέας πλημ/κών να ανασύρει τη δικογραφία, με έγκριση του εισαγγελέα εφετών, επανεξετάζοντας την υπόθεση, θεωρώ ότι και το δικαστήριο που δικάζει πράξη συκοφαντικής δυσφήμισης δεν δεσμεύεται από την αρχειοθέτηση, με την έννοια του άρθρου 366 παρ. 2 Π.Κ. και δύναται ελεύθερα να εκτιμήσει και αυτό την κύρια πράξη και όχι να θεωρήσει ότι δεσμεύεται από την αρχειοθέτηση, όπως δεσμεύεται από την αμετάκλητη καταδικαστική ή αθωωτική απόφαση του δικαστηρίου που δίκασε την κύρια πράξη. Άλλωστε, αν ήθελε ο νομοθέτης να επέρχονται τέτοια έννομα αποτελέσματα, θα παρέπεμπε και στο άρθρο 366 παρ. 2 Π.Κ. και όχι μόνο στο άρθρο 57 παρ. 1 Κ.Π.Δ. Όταν υποστηρίζεται, βασίμως κατά την άποψή μου, ότι η διάταξη του άρθρου 366 παρ. 2 Π.Κ. είναι αμφίβολης συμβατότητας με το προστατευόμενο από την ΕΣΔΑ τεκμήριο αθωότητας, αφού εισάγει ένα «τεκμήριο ενοχής» στην ποινική δίκη, αυτό ισχύει κατά μείζονα λόγο τώρα που δεν υπάρχει αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου επί της κύριας πράξης, αλλά αρχειοθέτηση της μήνυσης.

Άλλο συναφές ζήτημα, που δημιουργείται από την αρχειοθέτηση, αποτελεί και η ανασφάλεια δικαίου που θα υπάρξει εκ του γεγονότος ότι το παραγόμενο «προσωρινό δεδικασμένο» θα εκκρεμεί μέχρι την παραγραφή του αδικήματος, δηλαδή επί κακουργήματος, για μια δεκαπενταετία ή εικοσαετία.

Η δυσμενής και ανασφαλής θέση του κατηγορουμένου είναι προφανέστατη, αφού υπό το προγενέστερο καθεστώς θα εκδιδόταν απαλλακτικό βούλευμα, το οποίο, αν καθίστατο αμετάκλητο, περάτωνε οριστικά την εκκρεμότητα αυτή, ενώ υπό το ήδη ισχύον καθεστώς, η αρχειοθέτηση δημιουργεί ανασφάλεια, αφού μπορεί να ανατραπεί από νέα στοιχεία ή αποδείξεις, μέχρις ότου παραγραφεί η πράξη.

Υπό την έννοια αυτή, ο κατηγορούμενος θα έχει έννομο συμφέρον στην άσκηση της ποινικής δίωξης, η οποία θα ολοκληρωθεί με την έκδοση ενός απαλλακτικού βουλεύματος και όχι στην προκαταρκτική εξέταση, η οποία μπορεί μεν να οδηγήσει σε αρχειοθέτηση, πλην όμως η λύση αυτή θα είναι γι' αυτόν προσωρινή και ανασφαλής.

2. ΑΝΑΒΟΛΗ

Όλοι αντιλαμβάνομασταν ότι κάτι δραστικό θα έπρεπε να γίνει ως προς την αποσυμφόρηση των ποινικών δικαστηρίων από εκκρεμούσες και χρονίζουσες δικογρα-

φίες, εξαιτίας, εκτός πολλών άλλων ποικίλων προβλημάτων, και των αναβολών, χωρίς πάντοτε τη συνδρομή σοβαρών λόγων που θα μπορούσαν να τις δικαιολογούν. Η νομοθετική παρέμβαση στον τομέα αυτόν προβάλλει ως αναγκαία και ασφαλώς δεν θα μπορούσε να έμνε κανείς απαθής προ αυτής της πραγματικότητας.

Η συνειδητοποίηση από όλους τους παράγοντες της αναγκαιότητας να υπάρξει μια αλλαγή νοοτροπίας, ως προς το ζήτημα της αναβολής και να αντιμετωπίζεται με μεγαλύτερη περίσκεψη και σοβαρότητα από όλους, ώθησε το νομοθέτη στο να τροποποιήσει το άρθρο 349 Κ.Π.Δ, ώστε να δημιουργηθούν οι δικονομικές προϋποθέσεις που θα συμβάλλουν στο δραστικό περιορισμό μη δικαιολογημένων αναβολών. Είναι βέβαιο, ότι η ρύθμιση αυτή, με τα όσα τεράστια καθημερινά – πρακτικά προβλήματα δημιουργήσει για μια σημαντική χρονική μεταβατική περίοδο, θα συμβάλει στην αλλαγή της νοοτροπίας που μέχρι τώρα υπήρχε και θα οδηγήσει σταδιακά στην παγίωση της αντίληψης, ότι η αναβολή πλέον θα πρέπει να δίδεται όπου υπάρχει σοβαρός και πραγματικός λόγος και όχι προσχηματικός.

Παράλληλα, όμως, δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να καλλιεργηθεί η αντίληψη, ότι η περάτωση της ποινικής δίκης είναι υποχρεωτική και αναγκαία, με βάση το ποσοτικό κριτήριο των αναβολών, έναντι παντός τιμήματος, εφόσον κάτι τέτοιο θα προσέκρουε στη λειτουργική ανεξαρτησία του δικαστή. Θεωρώ αδιανόητο να έχουμε αποθέσει στη δικαιοδοτική κρίση του δικαστή τα μείζονα έννομα αγαθά του πολίτη και να δυσπιστούμε στην κρίση του για την αναγκαιότητα της αναβολής ή να τον δεσμεύσουμε, με ποσοτικό κριτήριο, και να του επιβάλουμε να περατώσει τη δίκη μετά την τρίτη αναβολή, ανεξάρτητα αν μπορεί να σχηματίσει ή όχι δικανική πεποίθηση περί της ενοχής ή μη του δικαζόμενου πολίτη, με βάση τις υπάρχουσες αποδείξεις.

Η αντίληψη ότι μπορεί η νέα διάταξη του τροποποιημένου άρθρου 349 Κ.Π.Δ να έχει την έννοια ότι δεν νοείται τέταρτη αναβολή, αφού η πρόβλεψη είναι το πότε μπορεί να δοθεί η τρίτη αναβολή, χωρίς περαιτέρω πρόβλεψη, νομίζω πως όχι μόνον είναι επικίνδυνη, αλλά και αντίθετη τόσο με τη λειτουργική ανεξαρτησία του δικαστή, όσο και την αρχή της ελεύθερης εκτίμησης των αποδείξεων, που διέπει το δικονομικό μας σύστημα, αλλά και γενικότερα με την έννοια της δίκαιης δίκης.

Αν οι λόγοι που δικαιολογούν την τρίτη αναβολή εξακολουθούν υφιστάμενοι και μη δυνάμενοι να αντιμετωπισθούν στο πλαίσιο της διακοπής, μου φαίνεται αδιανόητο να δοθεί η ερμηνεία, ότι ο δικαστής είναι δεσμευμένος να περατώσει την ποινική δίκη με την έκδοση ουσιαστικής απόφασης, παρά τα ανυπέρβλητα προβλήματα που πιθανότατα υπάρχουν. Αντίθετα, πιστεύω, ότι και ως προς το ζήτημα αυτό ο δικαστής θα μπορέσει να αχθεί σε αναβολή, αν διαπιστώσει τη συνδρομή λόγων σοβαρών που τη δικαιολογούν, ή αν είναι αναγκαία για το σχηματισμό δικανικής πεποίθησης. Αν αλλάξει η νοοτροπία όλων μας και συνειδητοποιήσουμε, ότι δεν μπορεί πλέον να δίδονται αναβολές χωρίς τη συνδρομή σοβαρών λόγων, θα μπορέσει να

λειτουργήσει θετικά η διάταξη, έστω και με σημαντικές δυσκολίες κατά τη μεταβατική περίοδο, λόγω των ήδη δοθεισών αναβολών, και δεν θα χρειασθεί να προσφύγει κανείς σε τέτοιες ερμηνείες αμφίβολης νομιμότητας, αλλά και ενδεχομένως ασύμβατες με την έννοια της δίκαιης δίκης ως προς συγκεκριμένες υποθέσεις.

Ως αναβολή της δίκης για σημαντικά αίτια πρέπει να θεωρείται κυρίως, η αναβολή που ζητείται απο τους διαδίκους, λόγω κωλυμάτων που συντρέχουν στο πρόσωπο αυτών ή των συνηγόρων τους. Εξάλλου, σε αυτό το επίπεδο είχαν παρατηρηθεί πολλές καταχρήσεις.

Κατά την ερμηνεία του τροποποιημένου άρθρου 349 Κ.Π.Δ, θα πρέπει να μην προσμετρώνται οι αναβολές που έχουν δοθεί για τους εξής, ενδεικτικά αναφερόμενους λόγους, που δεν μπορούν να ενταχθούν στην έννοια της αναβολής λόγω σημαντικών αιτίων που προβλέπει το άρθρο 349 Κ.Π.Δ, ήτοι:

1. Λόγω ωραρίου (σύμφωνα και με την ερμηνευτική δήλωση του κ. Υπουργού Δικαιοσύνης).
2. Λόγω αποχής των δικηγόρων (άρθρο 349 παρ. 3 Κ.Π.Δ).
3. Όταν κηρύσσεται απαράδεκτη η συζήτηση για έλλειψη νόμιμης κλήτευσης κατηγορουμένου.
4. Επί αναστολής της διαδικασίας, κατά το άρθρ. 59, 60 παρ. 2 Κ.Π.Δ, 366 παρ. 2 Π.Κ. κ.λ.π.
5. Επί αναβολής της δίκης, κατ' άρθρ. 61 Κ.Π.Δ, ανεξάρτητα από τη δυνατότητα που έχει το δικαστήριο να ανακαλέσει την απόφασή του αυτή.
6. Όταν το δικαστήριο αναβάλλει για κρείσσονες αποδείξεις, κατ' άρθρ. 352 παρ. 3 Κ.Π.Δ, αφού ο λόγος αυτός δεν εντάσσεται στην έννοια της αναβολής λόγω σημαντικών αιτίων.
7. Σε ειδικές περιπτώσεις που προβλέπονται εκ του νόμου, όπως λ.χ. σε κατηγορούμενο για ναρκωτικά, ο οποίος παρακολουθεί πρόγραμμα απεξάρτησης κ.λ.π. Επίσης, η διακοπή της δίκης εντός 15 ημερών για την αντιμετώπιση αναφύεντος σημαντικού αιτίου, πρέπει να είναι δυνατή. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, αν μπορεί αυτό να γίνει, ιδίως αν υπάρχει δικαστική αίθουσα, αν μπορούν τα μέλη που συγκροτούν το δικαστήριο να συνυπάρξουν σε συγκεκριμένη ημέρα και δεν κωλύονται από άλλες υποχρεώσεις τους, ή αν οι λοιποί παράγοντες της δίκης δεν μπορούν για σοβαρούς αποδεδειγμένους λόγους να παραστούν και να ασκήσουν τα δικαιώματά τους.

Νομίζω ότι με μια ερμηνευτική ευρύτητα και καλοπιστία θα μπορούν να αρθούν οι δυσκολίες και τα προβλήματα που μπορεί να υπάρξουν, όχι όμως να επικρατήσουν απόψεις και πρακτικές σε βάρος της ποιότητας της απονεμόμενης ποινικής δίκης, που αναμφισβήτητα είναι κάτι πολύ σοβαρότερο από την επιμήκυνση μιας δίκης επί 2-3 μήνες περισσότερο.

Ελπίζω πως η νέα ρύθμιση, που παρέχει στον κατηγορούμενο τη δυνατότητα να εκπροσωπηθεί από συνήγορο, δεν θα αποτελέσει λόγο απόρριψης αιτημάτων αναβολής που θα προβάλλονται από κατηγορούμενους, οι οποίοι θα διεκδικούν το δικαίωμά τους να υπερασπίσουν οι ίδιοι τον εαυτό τους αυτοπροσώπως ενώπιον του δικαστηρίου.

Ας μη λησμονηθεί ότι η ΕΣΔΑ, στην οποία στοιχείται η νέα ρύθμιση, προστατεύει δύο αυτοτελή και θεμελιώδη δικαιώματα του κατηγορουμένου: Το δικαίωμα να υπερασπίσει τον εαυτό του αυτοπροσώπως και το δικαίωμα να εκπροσωπηθεί από συνήγορο. Δεν είναι λοιπόν νοητή η ερμηνεία ότι, εφόσον έχει δικαίωμα εκπροσώπησης, δεν μπορεί να προβάλλει κώλυμα αυτοπρόσωπης εμφάνισής του στη δίκη και να ζητήσει αναβολή εξ αυτού του λόγου, αφού το δικαίωμά του να υπερασπίσει τον εαυτό του αυτοπροσώπως είναι αυτοτελές και προστατευόμενο από την ΕΣΔΑ. Όμως αυτό το δικαίωμά του θα υπόκειται στους περιορισμούς των αναβολών που ρυθμίζονται με το άρθρο 349 Κ.Π.Δ, και δεν θα πρέπει, ασφαλώς, να γίνεται καταχρηστική επίκλησή του.

3. ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ

Ζήτημα γεννάται, αν με την ήδη επελθούσα τροποποίηση του άρθρου 511 Κ.Π.Δ, δια του άρθρου 50 παρ. 5 του Ν. 3160/2003, απαιτείται και η διαπίστωση συνδρομής και ενός βασίμου λόγου αναιρέσεως, ώστε ο Άρειος Πάγος, αυτεπαγγέλτως, να λάβει υπόψη του την παραγραφή επί εκκρεμουσών ήδη υποθέσεων.

Ειδικότερα, τίθεται το ερώτημα αν μπορεί να τύχει εφαρμογής αυτή η διάταξη, ως δικονομική, οπότε καταλαμβάνει και τις ήδη εκκρεμείς υποθέσεις. Κατά την άποψή μου, η ως άνω διάταξη είναι αντισυνταγματική, αντίθετη με την ΕΣΔΑ και μη νόμιμη για τους εξής λόγους:

α. Αντισυνταγματικότητα

Ο θεσμός της παραγραφής (και της αναστολής αυτής) αποτελεί θεσμό ουσιαστικού ποινικού δικαίου, που καθορίζει το μέχρι πότε μια πράξη είναι αξιόποινη σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, αλλά και με την αυξημένης ισχύος διάταξη του άρθρου 7 του Συντάγματος. Οποιαδήποτε νομοθετική μεταβολή εισάγεται, ως προς το καθεστώς της παραγραφής ή της αναστολής της, εφαρμόζεται μόνον *ex nunc*, αφού πρόκειται για τις προϋποθέσεις του αξιοποίνου της πράξεως και δεν μπορεί να έχει αναδρομική εφαρμογή. Η ως άνω διάταξη, του τροποποιημένου άρθρου 511 Κ.Π.Δ, είναι «ψευδοοικονομική», αφού, ουσιαστικά, περιορίζει το χρόνο παραγραφής της πράξης, ενώ μόνο με ουσιαστική ποινική διάταξη θα μπορούσε να συμβεί κάτι αντίστοιχο, και μόνον για το μέλλον. Η παρέμβαση του νομοθέτη, ώστε να αλλάξει το καθεστώς της παραγραφής, δια του άρθρου 511 Κ.Π.Δ, ενώ ουσιαστικά αλλάζει τα

ισχύοντα επί παραγραφής, δεν καθιστά τη διάταξη αυτή δικονομική, ώστε κατ' αυτόν τον τρόπο, να καταλάβει και τις εκκρεμείς υποθέσεις. Πρόκειται για νομοθετική αλλαγή διάταξης ουσιαστικού ποινικού δικαίου (ως ο θεσμός της παραγραφής και της αναστολής της), με την επίφαση της δικονομικής μεταβολής. Είναι δε αντισυνταγματική, αφού η παραγραφή της κάθε αξιόποινης πράξης προσδιορίζεται από τον ισχύοντα νόμο του χρόνου τέλεσης ή τον επεικέστερο μεταγενέστερο νόμο, και δεν μπορεί να αλλάξει επιγενόμενα αυτό το καθεστώς της παραγραφής. Με την εφαρμογή της νέας διάταξης θα παραμείνει σε βάρος του κατηγορουμένου η επιβληθείσα ποινή για πράξη, η οποία, σύμφωνα με τους όρους και προϋποθέσεις του αξιολογούντος κατά τον χρόνο τέλεσης, έχει ήδη υποπέσει σε παραγραφή. Γι' αυτό είναι αντίθετη με το άρθρο 7 του Συντάγματος.

β. Αντίθετη με την ΕΣΔΑ

Ομοίως η ως άνω διάταξη είναι αντίθετη με το άρθρο 7 της ΕΣΔΑ, που έχει την ίδια και ευρύτερη έννοια ως προς τις προϋποθέσεις της αξιόποινης πράξης. Διάταξη κοινού νόμου, δεν μπορεί να μεταβάλλει αναδρομικά τις προϋποθέσεις του αξιολογούντος, αν αυτή είναι δυσμενέστερη, άλλως προσκρούει και στην ως άνω αυξημένης τυπικής ισχύος διάταξη του άρθρου 7.

γ. Αντίθετη με το άρθρο 113 παρ. 1 εδ. β' Π.Κ.

Ομοίως, η ως άνω, κατ' επίφαση, δικονομική διάταξη, δεν μπορεί να μεταβάλλει το καθεστώς της παραγραφής, το οποίο εξακολουθεί να παραμένει το αυτό, αφού δεν τροποποιήθηκε η διάταξη του άρθρου 113 παρ. 1 εδ. β' Π.Κ.

Ειδικότερα, η παραγραφή του πλημμελήματος, με την αναστολή αυτής που ισχύει μέχρι του αμετακλήτου, ήταν και είναι η οκταετία. Αυτό δεν μετεβλήθη. Ούτε η έννοια του αμετακλήτου μετεβλήθη, αφού το άρθρο 546 παρ. Ι Κ.Π.Δ παραμένει το αυτό. Και όχι μόνο δεν μετεβλήθη η έννοια του αμετακλήτου, αλλά αντίθετα, η ίδια ως άνω νέα διάταξη προβλέπει ότι, ως προς το δεδικασμένο και την εφαρμογή του επεικέστερου νέου νόμου, αυτεπαγγέλτως ο Άρειος Πάγος τις εφαρμόζει, αν εμφανισθεί ο αναιρεσείων. Δηλαδή, ως προς όλα τα επιμέρους θέματα παρέμεινε σταθερά η έννοια του αμετακλήτου, το άρθρο 113 Π.Κ. παρέμεινε αναλόιωτο και θα αλλάξει ο χρόνος της παραγραφής με μια διάταξη που αυτοαποκαλείται «δικονομική», ενώ ουσιαστικά είναι τροποποιητική της παραγραφής.

Άλλωστε, οι περί παραγραφής διατάξεις είναι ειδικές (lex specialis) και δεν μπορούν να μεταβληθούν με τη νέα διάταξη του άρθρου 50 παρ. 5 του Ν. 3160/2003 που τροποποίησε το άρθρο 511 Κ.Π.Δ, το οποίο αναφέρεται στο τι ερευνά ο Α.Π. αυτεπαγγέλτως μετά την εμφάνιση του αναιρεσείοντος.

δ. Αντίθετη με το άρθρο 2 παρ. 1 Π.Κ.

Ομοίως, η ως άνω διάταξη είναι αντίθετη με το άρθρο 2 παρ. 1 Π.Κ., εφόσον εισάγει δυσμενέστερο καθεστώς παραγραφής από το ισχύσαν (αλλά και ήδη ισχύον, λόγω μη τροποποίησης του άρθρου 113 Π.Κ.) καθεστώς παραγραφής του χρόνου τέλεσης της πράξης. Επομένως, δεν μπορεί να εφαρμοσθεί για πράξεις που ήδη τελέσθηκαν και οι οποίες διέπονται, ως προς τις προϋποθέσεις του αξιοποιήσιμου, υπό το ισχύσαν (και ισχύον) ευμενέστερο καθεστώς.

ε. Αντίθετη με τη δίκαιη δίκη

Ομοίως, η ως άνω διάταξη είναι αντίθετη με την έννοια της δίκαιης δίκης, που προστατεύεται από το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ, εφόσον, διαρκούσης της εκδίκασης της υπόθεσης, εισάγεται ένα νέο καθεστώς που τροποποιεί τους όρους του αξιοποιήσιμου, αλλά και την παγιωμένη νομολογιακή αντίληψη (και με αποφάσεις της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου), ότι για την παραγραφή αρκεί η ύπαρξη ενός παραδεκτού λόγου και η παρέλευση της οκταετίας μέχρι του αμετακλήτου.

Η νομοθετική μεταβολή αυτής της πάγιας νομολογίας αλλά και της νομοθεσίας, εφόσον είναι δυσμενής, δεν είναι νόμιμη, τόσο με βάση το άρθρο 7 της ΕΣΔΑ, όσο και με τις αρχές της δίκαιης δίκης (άρθρο 6 της ΕΣΔΑ). (βλ. Ιω. Μανωλεδάκη, «Σκέψεις για τη σημασία της νομολογίας του Αρείου Πάγου στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης», *Ποιν. Δικ.* 7/2001, σελ. 753 επ.).

4. ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥ ΓΙΑ ΚΑΚΟΥΡΓΗΜΑ ΣΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

Η κατάργηση του άρθρου 501 παρ. 3 Κ.Π.Δ θεωρήθηκε αυτονόητη για δύο λόγους: αφ' ενός διότι επί των πλημμελημάτων προβλέπεται πλέον η εκπροσώπηση του κατηγορουμένου και αφετέρου διότι, όπως ορθώς είχε δεχθεί η υπ' αριθ. 9/2002 απόφαση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, δεν μπορούσε ο νομοθέτης να θέσει προϋποθέσεις στο δικαίωμα εκπροσώπησης του κατηγορουμένου, όταν η ΕΣΔΑ αδιακρίτως παρέχει αυτή την ευχέρεια.

Νομολογιακά γινόταν αποδεκτή η παράσταση του εκκαλούντος επί κακουργήματος στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, υπό την συνδρομή των προϋποθέσεων του άρθρου 501 παρ. 3 Κ.Π.Δ, εφαρμοζομένου αναλογικά. Ζήτημα γεννάται αν, μετά την κατάργηση της ως άνω διάταξης, είναι δυνατή η εκπροσώπηση του εκκαλούντος στην έκκλητη δίκη και με ποιά νομική βάση. Νομίζω ότι, όπως ορθώς δέχθηκε η ως άνω απόφαση (9/2002) της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, το δικαίωμα εκπροσώπησης του εκκαλούντος απορρέει ευθέως από τη διάταξη του άρθρου 6 παρ. 3 περ.

Γ' της ΕΣΔΑ, το οποίο δεν διακρίνει αν πρόκειται για πλημμέλημα ή κακούργημα. Επομένως, σύμφωνα με την ως άνω διάταξη της ΕΣΔΑ, όπως αυτή ερμηνεύθηκε από την υπ' αριθ. 9/2002 απόφαση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, δικαιούται ο εκκαλών επί κακούργηματι κατηγορούμενος να εκπροσωπηθεί από συνήγορο, ενόψει και της μη υπάρξεως αντίθετης διάταξης του Κ.Π.Δ, που να επιβάλλει συνήγορο, ενόψει και της μη υπάρξεως αντίθετης διάταξης του Κ.Π.Δ, που να επιβάλλει στον εκκαλούντα επί κακούργηματι κατηγορούμενο να παραστεί αυτοπροσώπως, όπως συμβαίνει στην πρωτόδικη δίκη. Άλλωστε, σύμφωνα με τη νομολογία του Ευρ.ΔΔΑ, δεν μπορεί ο εθνικός νομοθέτης να καταλύσει το θεμελιώδες δικαίωμα του κατηγορούμενου να εκπροσωπηθεί από συνήγορο, ούτε μπορεί να τον τιμωρήσει, έστω και αν η απουσία του είναι ηθελημένη και αδικαολόγητη.

Αλλά και το ΔΕΚ, αποφαινόμενο επί προδικαστικού ερωτήματος, που του τέθηκε από το Γερμανικό Ομοσπονδιακό Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 27 παρ. 1 της Σύμβασης των Βρυξελλών, απεφάνθη ότι η ποινική απόφαση που εκδόθηκε σε δίκη, κατά την οποία απαγορεύθηκε στο συνήγορο του ερημοδικασθέντος κατηγορούμενου να παραστεί αντί γι' αυτόν, αντίκειται στη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης (βλ. Απόφαση ΔΕΚ της 28.3.2000 στην υπόθεση Krombach κατά Bamberski, Δί-κη, 2000, σελ. 679 επ.).

Επομένως, η εκπροσώπηση του εκκαλούντος επί κακούργηματι στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο είναι επιτρεπτή, σύμφωνα με την αυξημένης τυπικής ισχύος διάταξη του άρθρου 6 παρ. 3 περ. Γ' της ΕΣΔΑ, όπως αυτή ερμηνεύθηκε (εκτός από το Ευρ. ΔΔΑ και το ΔΕΚ) και με την υπ' αριθ. 9/2002 απόφαση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου.

Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΧΑΓΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΝΟΠΛΗΣ ΣΥΡΡΑΞΗΣ¹

Εμμανουέλας Σταυράκη - Αλ Αμπούντι *

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Συνθήκη για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, είναι μια Συνθήκη του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου που επεξεργάστηκε η UNESCO το 1954. Περιλαμβάνει: Α) διατάξεις για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών και Β) διατάξεις που αφορούν την εφαρμογή της.

Α. Διατάξεις που αναφέρονται στην προστασία των πολιτιστικών αγαθών.

Η συνθήκη αναφέρει δύο είδη προστασίας, τη γενική και την ειδική.

Η *γενική προστασία* περιλαμβάνει τα πολιτιστικά αγαθά που είναι πολύ σημαντικά για την πολιτιστική κληρονομιά των λαών, τα μουσεία, τις βιβλιοθήκες, τα καταφύγια που προορίζονται για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίοδο σύρραξης, καθώς και τα κέντρα που περιέχουν μνημεία (ιστορικές πόλεις, ιστορικές συνοικίες).

Η γενική προστασία προβλέπει την υποχρέωση των κρατών που έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση να πάρουν μέτρα κατά την περίοδο ειρήνης για να *διασφαλίσουν* τα πολιτιστικά τους αγαθά.

Σε *περίπτωση κατοχής*, η Δύναμη κατοχής δεσμεύεται να πάρει — υπό ορισμένες προϋποθέσεις — μέτρα για τη διασφάλιση των πολιτιστικών αγαθών του κατεχόμενου εδάφους, σε συνεργασία με τις αρχές του εδάφους αυτού. Η δύναμη κατοχής δεσμεύεται επίσης να πάρει μέτρα για να εμποδίσει όλες τις εξαγωγές των πολιτιστικών αγαθών του κατεχόμενου εδάφους και σε περίπτωση εξαγωγής πολιτιστικών αγαθών, δεσμεύεται να τα επιστρέψει στις αρμόδιες αρχές του εδάφους, στο τέλος των εχθροπραξιών (Πρωτόκολλο Ι).

Η γενική προστασία περιλαμβάνει επίσης την υποχρέωση στο *σεβασμό* των πολιτιστικών αγαθών, δηλαδή:

- Την απαγόρευση κλοπής, λεηλασίας, υπεξαίρεσης, βανδαλισμού, κατάσχεσης και αντιποίνων εις βάρος των πολιτιστικών αγαθών (οι απαγορεύσεις είναι απόλυτες).
- Την υποχρέωση αποχής από κάθε πράξη εχθρότητας εναντίον των πολιτιστικών αγαθών, και

* Η Εμμανουέλα Σταυράκη είναι Διδάκτωρ Διεθνούς Δικαίου στο Πανεπιστήμιο PARIS I (Σορβόννη).

1. Ανακοίνωση σε ημερίδα που διοργάνωσε το Πανεπιστήμιο Κρήτης, Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας, ICOMOS με τον τίτλο: «Ο πόλεμος στο Ιράκ και τα μνημεία. Οι απρόβλεπτες καταστροφές ενός προληπτικού πολέμου».

— Την απαγόρευση χρήσης των πολιτιστικών αγαθών για στρατιωτικούς σκοπούς.

Τα κράτη απαλλάσσονται από την υποχρέωση αποχής από κάθε πράξη εχθρότητας εναντίον των πολιτιστικών αγαθών, καθώς και από την απαγόρευση χρήσης των πολιτιστικών αγαθών για στρατιωτικούς σκοπούς, *μόνο* σε περίπτωση που μια *στρατιωτική ανάγκη* το επιβάλλει κατά τρόπο επιτακτικό. Η εξαίρεση αυτή είναι αντίθετη προς τις αρχές και τους σκοπούς της Συνθήκης, επιτρέπει στα εμπλεκόμενα μέρη να δικαιολογούν τις παραβιάσεις τους και καθιστά ουσιαστικά άκυρη τη Συνθήκη σε περίοδο σύρραξης.

Εκτός από τη γενική προστασία, η Συνθήκη προβλέπει *ειδική προστασία* που καλύπτει μόνο ένα περιορισμένο αριθμό πολιτιστικών αγαθών (ακινήτων) πολύ μεγάλης σπουδαιότητας (τα καταφύγια των πολιτιστικών αγαθών σε περίοδο σύρραξης, τα κέντρα που περιέχουν μνημεία, άλλα πολιτιστικά αγαθά ακίνητα πολύ μεγάλης σημασίας). Τα πολιτιστικά αυτά αγαθά τίθενται υπό ειδική προστασία *μόνο εάν* βρίσκονται σε αρκετή απόσταση από ένα μεγάλο βιομηχανικό κέντρο ή από ένα στρατιωτικό στόχο και *εφόσον* δεν χρησιμοποιούνται για στρατιωτικούς σκοπούς.

Ένα πολιτιστικό αγαθό που βρίσκεται κοντά σε ένα στρατιωτικό στόχο μπορεί να τεθεί υπό την ειδική προστασία αν το κράτος, στο έδαφος του οποίου βρίσκεται το πολιτιστικό αγαθό, δεσμευτεί ότι δεν θα χρησιμοποιήσει αυτόν τον στρατιωτικό στόχο σε περίπτωση σύρραξης.

Τα πολιτιστικά αγαθά υπό την ειδική προστασία εγγράφονται² στο *Διεθνή Κατάλογο* που τηρεί ο Γενικός Διευθυντής της UNESCO και φέρουν υποχρεωτικώς το ειδικό σήμα κατά τη διάρκεια μιας σύρραξης.

Από την εγγραφή των πολιτιστικών αγαθών στο Διεθνή Κατάλογο απαγορεύεται:

α) κάθε πράξη εχθρότητας εναντίον των πολιτιστικών αγαθών υπό ειδική προστασία και

β) κάθε χρήση αυτών των πολιτιστικών αγαθών για στρατιωτικούς σκοπούς.

Η παραβίαση αυτών των υποχρεώσεων επιφέρει άρση της ειδικής προστασίας.

Η ειδική προστασία αίρεται επίσης σε περίπτωση *αναπόφευκτης στρατιωτικής ανάγκης* (που δεν επιτρέπει εναλλακτική λύση), η ύπαρξη της οποίας πρέπει να διαπιστώνεται μόνο από ένα ανώτερο αξιωματικό.

Η άρση της ειδικής προστασίας είναι χρονικά περιορισμένη, μπορεί όμως να βλάψει τα πιο σημαντικά πολιτιστικά αγαθά της ανθρωπότητας.

Η πρόθεση για άρση πρέπει να γνωστοποιείται από πριν γραπτώς στο πιο σημαντικό όργανο ελέγχου, τον Γενικό Επίτροπο, καθώς και στο αντίθετο μέρος, για να είναι δυνατή η εκκένωση των πολιτιστικών αγαθών μεγάλης αξίας και η μεταφορά τους σε καταφύγιο. Η άρση της ειδικής προστασίας σε περίπτωση αναπόφευκτης ανάγκης επιβλήθηκε κυρίως από τις ΗΠΑ και Αγγλία. Τα κράτη που τάχθηκαν υπέρ της απόλυ-

2. Μέχρι σήμερα μόνο 4 κράτη έχουν εγγράψει πολιτιστικά αγαθά στο Διεθνή Κατάλογο: Η Αγία Έδρα έχει εγγράψει την πόλη του Βατικανού (1960), η Αυστρία το καταφύγιο Alt Aussen (1968), οι Κάτω Χώρες 3 καταφύγια (1967) και η Γερμανία το καταφύγιο Stollen (1978).

της προστασίας αυτών των εξαιρετικής σημασίας για την ανθρωπότητα πολιτιστικών αγαθών, υποχώρησαν για να εγγυηθούν μ’ αυτό το τίμημα την επικύρωση της Συνθήκης από αυτές τις δυνάμεις, την οποία τελικά μέχρι σήμερα δεν έχουν επικυρώσει.

Οι διατάξεις για τη γενική και ειδική προστασία των πολιτιστικών αγαθών συμπληρώνονται από τις διατάξεις για την προστασία της μεταφοράς των πολιτιστικών αγαθών, του προσωπικού που είναι υπεύθυνο για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών και του διακριτικού σήματος της Συνθήκης.

Β. Διατάξεις που αναφέρονται στην εφαρμογή της Συνθήκης.

Η Συνθήκη προβλέπει:

1. Το πεδίο εφαρμογής της, και 2. Τους μηχανισμούς εφαρμογής της.

1. Πεδίο εφαρμογής.

Η Συνθήκη εφαρμόζεται σε περίοδο ειρήνης³, αλλά κυρίως στις διεθνείς ένοπλες συρράξεις και στις μη διεθνείς ένοπλες συρράξεις.

Όσον αφορά τις διεθνείς συρράξεις, η Συνθήκη εφαρμόζεται σε όλες τις διεθνείς ένοπλες συρράξεις που εμπλέκουν συμβαλλόμενα μέρη.

Καλύπτει:

- Την περίπτωση κήρυξης πολέμου.
- Την ένοπλη σύρραξη όπου η κατάσταση πολέμου δεν αναγνωρίζεται.
- Την ένοπλη σύρραξη όπου οι εμπόλεμες δυνάμεις δεν έχουν επικυρώσει τη Συνθήκη (αλλά την εφαρμόζουν).
- Την ένοπλη σύρραξη όπου εμπλέκεται ο ΟΗΕ.
- Την ένοπλη σύρραξη όπου οι λαοί αγωνίζονται για το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση.

Η Συνθήκη εφαρμόζεται επίσης σε περίπτωση προσάρτησης και σε όλες τις περιπτώσεις *κατοχής* (μερικής ή ολικής) του εδάφους μιας συμβαλλόμενης χώρας, ακόμα και όταν αυτή η κατοχή δεν συναντά καμία αντίσταση.

3. Πρόκειται για μέτρα πρόληψης.

α) Την υποχρέωση των κρατών να πάρουν όλα τα μέτρα στην εσωτερική και διεθνή έννομη τάξη για την εφαρμογή των διατάξεών της.

β) Την υποχρέωση για δημιουργία Εθνικών συμβουλευτικών επιτροπών για την εφαρμογή και διάδοση της Συνθήκης.

γ) Την υποχρέωση διάδοσης των αρχών της Συνθήκης στο σύνολο του πληθυσμού, αλλά κυρίως στις στρατιωτικές δυνάμεις και το προσωπικό που είναι υπεύθυνο για την προστασία τους. Ειδική αναφορά γίνεται στις στρατιωτικές δυνάμεις:

- Εκπαίδευση στρατιωτική για το σεβασμό της Συνθήκης.
- Δημιουργία ενός πνεύματος σεβασμού των πολιτισμών και των πολιτιστικών αγαθών όλων των λαών.
- Δημιουργία ενός εξειδικευμένου προσωπικού μέσα στο στρατό που φροντίζει για το σεβασμό των πολιτιστικών αγαθών.

δ) Σύναψη ειδικών συμφωνιών για βελτίωση της προστασίας που αναφέρεται στη Συνθήκη.

ε) Κοινοποίηση εθνικών μεταφράσεων της Συνθήκης στις εθνικές γλώσσες και κοινοποίηση γραπτών αναφορών κάθε 4 χρόνια στα συμβαλλόμενα μέρη και στην UNESCO.

στ) Η σύγκλιση συγκεντρώσεων των συμβαλλόμενων μερών για μελέτη προβλημάτων της Συνθήκης ή για την τροποποίηση της Συνθήκης.

Όσον αφορά τις μη διεθνείς συρράξεις:

Η Σύμβαση καλύπτει όλες τις καταστάσεις μη διεθνών ένοπλων συρράξεων (ανεξάρτητα από την έντασή τους), που εμπλέκουν όχι μόνο συμβαλλόμενα μέρη, αλλά και άλλες οντότητες στη σύρραξη (π.χ. σύρραξη μεταξύ περισσότερων ομάδων χωρίς επέμβαση κυβερνητικών δυνάμεων, όπως συνέβη στο Λίβανο).

Στις μη διεθνείς συρράξεις τα μέρη δεσμεύονται να εφαρμόζουν αυτόματα (ανεξάρτητα από την αναγνώριση της εμπόλεμης κατάστασης ή από την αμοιβαιότητα), τουλάχιστον τις διατάξεις που αφορούν στο σεβασμό των πολιτιστικών αγαθών. Τα εμπλεκόμενα στη σύρραξη μέρη έχουν τη δυνατότητα να εφαρμόσουν και τις άλλες διατάξεις της Συνθήκης συνάπτοντας ειδικές συμφωνίες.

Η εφαρμογή της Συνθήκης δεν έχει καμία συνέπεια στο νομικό καθεστώς των εμπόλεμων μερών (δηλαδή δεν τους προσδίδει την ιδιότητα του εμπόλεμου ή του αιχμαλώτου πολέμου) και μπορεί να διασφαλιστεί από την UNESCO.

Η προσφορά των υπηρεσιών της UNESCO στα εμπλεκόμενα μέρη δεν μπορεί να ερμηνευτεί ως επέμβαση στη σύρραξη ή στα εσωτερικά μιας χώρας, δεδομένου ότι δρα μόνο στο όνομα της διεθνούς κοινότητας για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών.

2. Μηχανισμοί εφαρμογής.

Η Συνθήκη προβλέπει, εκτός από τα μέσα πρόληψης που λαμβάνονται σε περίοδο ειρήνης, (α) μέσα διεθνούς ελέγχου και (β) μέσα καταστολής σε περίπτωση παραβίασεως των διατάξεών της.

α) Το σύστημα διεθνούς ελέγχου εφαρμόζεται στις διεθνείς ένοπλες συρράξεις. Δεν εκτείνεται στις μη διεθνείς ένοπλες συρράξεις, εκτός ειδικών συμφωνιών.

Τα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για τον έλεγχο εφαρμογής είναι:

1. Οι εκπρόσωποι των συμβαλλόμενων μερών που έχουν την κύρια ευθύνη της εφαρμογής της Σύμβασης.

2. Οι αντιπρόσωποι των Προστάτιδων Δυνάμεων που ασκούν αρμοδιότητες καλής θέλησης (π.χ. συνεδριάσεις συμβιβασμού) και αρμοδιότητες ελέγχου (π.χ. διεξαγωγή έρευνας για παραβιάσεις της Συνθήκης, καταστολή των παραβιάσεων).

3. Ο Γενικός Επίτροπος που ορίζεται μόλις αρχίσει η σύρραξη και υπόκειται στην έγκριση των εμπόλεμων μερών.

Ο Γενικός Επίτροπος είναι το πιο σημαντικό όργανο. Επιλέγεται από προσωπικότητες που έχουν υποδείξει τα συμβαλλόμενα μέρη και αναγράφονται σε μια Διεθνή Λίστα, που τηρεί ο Γενικός Διευθυντής της UNESCO. Ο Γενικός Επίτροπος είναι όργανο σύνδεσης (κάνει όλες τις ενέργειες που κρίνει χρήσιμες) και όργανο ελέγχου (έχει δικαίωμα να κατευθύνει ο ίδιος έρευνες ή να διατάξει τη διεξαγωγή έρευνας από εμπειρογνώμονες, πάντα με τη συγκατάθεση του κράτους στο οποίο γίνεται η έρευνα).

Οι γραπτές αναφορές του Γενικού Επιτρόπου για την εφαρμογή της Συνθήκης διαβιβάζονται στα ενδιαφερόμενα μέρη, στις Προστάτιδες Δυνάμεις και στο Γενικό Διευθυντή της UNESCO, και έχουν χαρακτηριστικά πολιτικό και ηθικό (δηλαδή δεν δεσμεύ-

ουν τα εμπλεκόμενα μέρη).

Το σύστημα διεθνούς ελέγχου συμπληρώνει η συνδρομή της UNESCO, η οποία έχει τη δυνατότητα να προσφέρει τεχνική βοήθεια με τη συναίνεση των συμβαλλόμενων μερών.

Στην πράξη, το σύστημα διεθνούς ελέγχου εφαρμόστηκε μόνο μία φορά, στη Μέση Ανατολή από το 1966 έως το 1977, οπότε παραιτήθηκαν οι δύο Γενικοί Επίτροποι. Έκτοτε κανένας άλλος Γενικός Επίτροπος δεν έχει οριστεί.

Η μη εφαρμογή της Συνθήκης οφείλεται όχι μόνο στο περίπλοκο σύστημα ελέγχου, που επιπλέον απαιτεί τεράστιες οικονομικές δαπάνες για τις χώρες που έχουν εξαντληθεί από τον πόλεμο, αλλά κυρίως στην έλλειψη πολιτικής βούλησης των κρατών να τεθούν υπό διεθνή έλεγχο.

Οι συμβαλλόμενες χώρες προτιμούν να προσφεύγουν στην τεχνική βοήθεια της UNESCO. Έτσι το 1956 και το 1957, μετά από αίτηση της Αιγύπτου και του Ισραήλ, η UNESCO έστειλε τον καθηγητή Garitte στο Σινά, για να διαπιστώσει την κατάσταση του μοναστηριού της Αγ. Αικατερίνης και των συλλογών του, μετά τις ισραηλινές επιδρομές στην περιοχή.

Η UNESCO έστειλε επίσης αποστολές εμπειρογνομόνων στην Καμπότζη (1970), στην Κύπρο (1974), για να διαπιστώσει την κατάσταση των μνημείων στα κατεχόμενα, στο Λίβανο (1982), για να διαπιστώσει την κατάσταση της πόλης Tyg μετά τις ισραηλινές επιδρομές, και πρόσφατα στη Γιουγκοσλαβία.

β) Τέλος, όσον αφορά στα μέσα καταστολής, η Συνθήκη προβλέπει την υποχρέωση των συμβαλλόμενων μερών να πάρουν μέσα στο πλαίσιο του εσωτερικού τους δικαίου, όλα τα αναγκαία μέτρα (πρόληψης ή καταστολής) για να βρεθούν και να τιμωρηθούν με ποινές (ποινικές ή πειθαρχικές) όλα τα άτομα, ανεξαρτήτως εθνικότητας, που διέπραξαν ή έδωσαν εντολή να διαπράξουν οποιαδήποτε παραβίαση της Συνθήκης, οπουδήποτε και αν τελέστηκε.

Οι παραβιάσεις της Συνθήκης, ως παραβιάσεις των νόμων του πολέμου, συνιστούν εγκλήματα πολέμου και είναι απαράγραπτα.

Αυτές είναι οι πιο σημαντικές διατάξεις της Συνθήκης.

Ως συμπέρασμα:

Η Συνθήκη της Χάγης είναι το αποτέλεσμα ενός συμβιβασμού μεταξύ των απαιτήσεων του πολέμου και των αρχών της ανθρωπότητας.

Αποτελεί όμως ένα σημαντικό βήμα του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου στον πολιτιστικό τομέα, δεδομένου ότι περιορίζει τις συνέπειες του πολέμου, συμβάλλοντας έτσι στη διατήρηση της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς και στην ειρήνη.

**ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΕΥΡΕΣΙΤΕΧΝΙΑΣ
ΤΙΘΕΤΑΙ ΣΤΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ
ΟΦΕΛΗ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ**

Γαλάτειας Αλεξάκη*

Στις 3 Μαρτίου 2003, στο πλαίσιο του Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας, που συνήλθε στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις Βρυξέλλες, επήλθε κοινή πολιτική προσέγγιση για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

Οι υπουργοί των δεκαπέντε (15) χωρών μελών της Ένωσης, οι αρμόδιοι για την ανάπτυξη και βιομηχανία, συμφώνησαν ως προς τα βασικά σημεία ενός μελλοντικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας και έδωσαν το έναυσμα για να αρχίσει να εξετάζεται από ομάδα εργασίας του Συμβουλίου το σχέδιο Κανονισμού που θα ρυθμίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής του κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

Ιστορικά αξίζει να αναφερθεί ότι η προσπάθεια για δημιουργία διπλώματος ευρεσιτεχνίας χρονολογείται από το 1970. Ενώ η Σύμβαση για το Ευρωπαϊκό Δίπλωμα, η Σύμβαση δηλαδή του Μονάχου για τη χορήγηση Ευρωπαϊκών Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας, δεν αντιμετώπισε προβλήματα και συνήφθη αμέσως (1973), εκείνη που αφορά στο κοινοτικό Δίπλωμα Ευρεσιτεχνίας αντιμετώπισε ιδιαίτερες δυσκολίες.

Μια σύμβαση που υπεγράφη το 1975 από τα 9 (τότε) κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής (τότε) Κοινότητας, δεν επικυρώθηκε από αυτά. Δυσκολίες αντιμετώπισε και ένα άλλο Σχέδιο Σύμβασης το 1985, με διευρυμένη πλέον την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, κυρίως για το γλωσσικό θέμα, ποιά δηλαδή γλώσσα θα χρησιμοποιείται για την κατάθεση, αλλά και για τις περαιτέρω διαδικασίες, — προσφυγής, ενστάσεων κ.λ.π. — των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Το 1989 ετοιμάσθηκε ένα άλλο σχέδιο Σύμβασης, το οποίο επίσης δεν είχε καλύτερη τύχη.

Το θέμα συνέχισε να εξετάζεται στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν είχε όμως εξέλιξη.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχοντας πλήρη επίγνωση ότι η εσωτερική αγορά, που χαρακτηρίζεται από την εξάλειψη των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και τον ανόθευτο ανταγωνισμό, θα πρέπει να παρέχει στις επιχειρήσεις και τα απαραίτητα νομικά μέσα ώστε η παραγωγή και η διανομή των προϊόντων τους να είναι κατοχυρωμένη, έκρινε ότι ενδείκνυται ιδιαίτερος η δημιουργία ενός διπλώματος ευρεσιτεχνίας, το οποίο να απολαύει ενιαίας προστασίας και να παράγει ενιαία

* Η Γαλάτεια Αλεξάκη είναι δικηγόρος (Δ.Ν.) του υπουργείου Εξωτερικών, αρμόδια για ευρωπαϊκά θέματα.

αποτελέσματα σε ολόκληρη την Κοινότητα. Ετοίμασε λοιπόν, τον Αύγουστο του 2000, μια πρόταση Κανονισμού και την υπέβαλε για εξέταση στο Συμβούλιο.

Μεσολάβησε μάλιστα και το Συμβούλιο Κορυφής της Λισσαβώνας, το 2001, το οποίο έδωσε ώθηση στο θέμα αυτό, αφού διαμόρφωσε σε νέα, σύγχρονη και εξελιγμένη βάση την εικόνα και το προφίλ της εσωτερικής αγοράς, αλλά και ανέφερε ρητά την ανάγκη ύπαρξης κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας για διασφάλιση της προστασίας των ευρεσιτεχνιών στο σύνολο της Κοινότητας, ιδίως χωρίς μεγάλο κόστος.

Οι δυσκολίες ήταν πολλές λόγω της πολυπλοκότητας του θέματος και ιδιαιτεροτήτων των επί μέρους θεμάτων που σχετίζονται με το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

Τα κράτη μέλη δεν είχαν όλα την ίδια θεώρηση, διότι άλλα το προτιμούσαν πιο κοντά στην εθνική αντίληψη, προσαρμοσμένο στις εθνικές προδιαγραφές, ενώ άλλα επεδείκνυαν επιφυλακτικότητα ως προς το όφελος που θα είχαν, κυρίως επειδή η κατάθεση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στη χώρα τους ήταν περιορισμένη.

Τα οφέλη όμως της ευρωπαϊκής βιομηχανίας από ένα κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας είναι πολλά. Η αύξηση της ανταγωνιστικότητάς της παγκοσμίως, συνδυασμένη με χαμηλό κόστος για τους εφευρέτες για κατοχύρωση της ανακάλυψής τους, αλλά και η δημιουργία ειδικού δικαιοδοτικού συστήματος που παρέχει ασφάλεια δικαίου, απέτελεσαν μια πρόκληση για τη δημιουργία συμφωνίας σε ευρωπαϊκό πολιτικό επίπεδο.

Τα τελευταία δυόμισι χρόνια οι προσπάθειες είχαν ενταθεί. Η ισπανική και η δανική Προεδρία στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το α' και το β' εξάμηνο αντίστοιχα του 2002 έκαναν ενδιαφέρουσες προσπάθειες. Πρόοδος υπήρξε, όχι όμως και αποτέλεσμα.

Η ελληνική Προεδρία, με άξια και ικανά στελέχη σε πολιτικό και υπηρεσιακό επίπεδο, τόσο στην Αθήνα όσο και στις Βρυξέλλες, προέβη σε σύνταξη συμβιβαστικής πρότασης, αλλά κυρίως ανέλαβε να διενεργήσει συντονισμένα τις απαραίτητες επαφές και διαβουλεύσεις για συγκερασμό των απόψεων των κρατών μελών, με σκοπό την επίτευξη του στόχου, με σεβασμό όμως και των εθνικών ισορροπιών.

Οι κρίκοι της ελληνικής αλυσίδας που δημιουργήθηκε για την προσπάθεια αυτή ήταν τόσο ισχυροί και υπεύθυνοι, ώστε όλοι οι παράγοντες πίστευαν και ανέμεναν το αποτέλεσμα, το οποίο τελικά επετεύχθη.

Με βάση τη συμβιβαστική πρόταση της ελληνικής Προεδρίας το Συμβούλιο συμφώνησε ιδίως ως προς το δικαιοδοτικό σύστημα, το γλωσσικό καθεστώς και το κόστος, το ρόλο των εθνικών γραφείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και την κατανομή των τελών.

Το κείμενο προβλέπει ένα κεντρικό δικαιοδοτικό σύστημα με δημιουργία, έως το 2010 το αργότερο, ενός Κοινοτικού Δικαστηρίου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας προσαρτημένου στο Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ενώ έως τότε τα κράτη

μέλη μπορούν να ορίσουν ένα περιορισμένο αριθμό αρμόδιων εθνικών δικαστηρίων.

Ως προς το κόστος και τις χρησιμοποιούμενες γλώσσες, το σύστημα ακολουθεί, έως τη χορήγηση του διπλώματος, ό,τι ισχύει ήδη στο Γραφείο του Μονάχου, για δε τις αξιώσεις προβλέπει μετάφρασή τους σε όλες τις κοινοτικές γλώσσες κατά τη χορήγηση του διπλώματος.

Ο ρόλος των εθνικών γραφείων εξακολουθεί να παραμένει σημαντικός και παράλληλος με εκείνον του Ευρωπαϊκού Γραφείου.

Στο νέο κείμενο υπάρχει ρύθμιση και για την κατανομή των τελών ανανέωσης του διπλώματος, η οποία γίνεται με βάση κλείδα που εξασφαλίζει ισορροπία και λαμβάνει υπόψη το μέγεθος της αγοράς, αλλά και τις ευρεσιτεχνιακές δραστηριότητες των κρατών μελών.

Ισορροπημένη, συνεπώς, πολιτικά και ενδιαφέρουσα οικονομικά για τους επιχειρηματικούς κύκλους, η πρόταση της ελληνικής Προεδρίας κέρδισε την εμπιστοσύνη των Ευρωπαίων εταίρων.

ΜΙΑ ΑΓΝΩΣΤΗ ΠΤΥΧΗ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ.

Ευδόξιου Σαριδάκη *

«Ένας άνθρωπος των γραμμάτων είναι σαν ένα κομμάτι γη όπου γίνονται ανα-
σκαφές· είναι πάντα κυριολεκτικά ανακατωμένος και ξέσκεπος». Τα λόγια αυτά
του Φρανσουά Μωριάκ, παρμένα από τον Παντελή Πρεβελάκη, τον χρονογράφο
και μελετητή του Ν. Καζαντζάκη, αποτελούν μια πρώτης τάξεως δικαιολογία για τη
μικρή τούτη μελέτη, πού είναι αποτέλεσμα μια επίπονης έρευνας, η οποία ξεκίνησε
από την ελπίδα, μα και συνάμα την πίστη του συντάχτη της, πως θα φέρει στο φως
κάτι καινούργιο από τη ζωή του μεγάλου συγγραφέα και ίσως θα βοηθήσει άλλους
μελετητές του έργου του. Αν αυτή η προσπάθεια πέτυχε ή όχι, θα κριθεί από άλλους.
Εκείνο που πρέπει να τονιστεί είναι πως δεν χρησιμοποιήθηκε καμιά, μα καμιά
προσωπική μαρτυρία. Μόνο κείμενα. Έτσι το προϊόν αυτής της έρευνας δύσκολα
μπορεί να αμφισβητηθεί. Εκείνο που επιδέχεται αμφισβήτηση ή άλλη θεώρηση εί-
ναι οι τυχόν κρίσεις του συντάχτη ή η ερμηνεία, που αυτός δίνει στα γεγονότα. Αυτή
η αμφισβήτηση όχι μόνο δε θα ενοχλήσει, μα και επιβάλλεται. Ο λόγος είναι προ-
φανής. Έτσι, με την αμφισβήτηση, με τον διάλογο, προάγεται η έρευνα.

Απ' ό,τι ο συντάχτης γνωρίζει, κανείς από τους βιογράφους του Ν. Καζαντζάκη
(ακόμη και πρόσωπα του στενού του περιβάλλοντος) δεν αναφέρει ότι ο συγγραφέ-
ας είχε διοριστεί δικηγόρος! Όλοι αναφέρουν πως ο πατέρας του είχε αυτή τη φιλο-
δοξία και πως εκείνος ουδέποτε ασχολήθηκε μ' αυτό το ζήτημα. «...Με την απόκτη-
ση του πτυχίου της νομικής, ο πατέρας του Καζαντζάκη είχε την απαίτηση να κατε-
βεί ο γιός του στο Ηράκλειο και να σταδιοδρομήσει σαν δικηγόρος...», είπε η Έλλη
Αλεξίου σε ομιλία της στο Φιλολογικό Σύλλογο Χανίων «Ο Χρυσόστομος» στις 16
του Μάρτη του 1977, (βλ. κείμενο στη «Νέα Εστία» - αφιέρωμα των Χριστουγέννων
του 1977).

«...Ο πατέρας, όπως όλοι ο Έλληνες χωρικοί, 'νειρεύεται να δει το γιό του δικη-
γόρο, βουλευτή, γιατί όχι, και κάτι παραπάνω...», γράφει η Ελένη Καζαντζάκη στον
«Ασυμβίβαστο» (σελίδα 47).

«...Το φυσούσε και δεν κρύωνε· περίμενε ν' ανοίξω το γραφείο, ν' αρχίσω τις
κουμπαριές στα χωριά για να πιάσω φίλους να με βγάλουν βουλευτή, να γράφω άρ-
θρα στη ντόπια εφημερίδα, να βγάλω καμιά φυλλάδα να λέει πως ο τόπος πάει κα-
ταγκρεμού και πρέπει καινούργιοι άντρες να 'ρθούν να πάρουν το τιμόνι.

* Ο Ευδόξιος Σαριδάκης είναι δικηγόρος Ηρακλείου.

Μια μέρα δεν κρατήθηκε:

— Γιατί γυρνάς άνεργος; Πότε θ' ανοίξεις γραφείο να πιάσεις δουλειά;...», γράφει ο Ν. Κ. στην «Αναφορά στον Γκρέκο» (έκδοση 1969, σελ. 375-376).

Έμεινε αδιάφορος ο Ν. Καζαντζάκης σ' αυτήν την εύλογη αξίωση ενός αυταρχικού πατέρα, που παρ' όλη την αυταρχικότητά του διέθετε τα πάντα για να ικανοποιήσει τη φιλομάθεια του γιού του; Η απάντηση είναι πως όχι! Δεν έμεινε καθόλου αδιάφορος. Αντίθετα μάλιστα. Μόλις τέλειωσε τις μεταπτυχιακές του σπουδές στο Παρίσι (Νομική Σχολή και Collège de France, όπου παρακολούθησε τη διδασκαλία του Henri Bergson) και γύρισε στην Κρήτη (έπειτα από μια σύντομη παραμονή στην Φλωρεντία - Ρώμη), στα τέλη Απριλίου του 1909, φροντίζει να διοριστεί δικηγόρος. Ο διορισμός του δημοσιεύεται στο υπ' αριθμόν 42 φύλλο, τεύχος Δεύτερο, της 10ης Αυγούστου 1909, στο «Παράρτημα της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως εν Κρήτη» και έγινε με το υπ' αριθμόν 86 της 24 Ιουλίου (1909) Διάταγμα της Εκτελεστικής Επιτροπής: «Δι' ομοίου υπ' αριθ. 86 της 24 Ιουλίου ε. ε. διορίσθη ο Νικόλαος Καζαντζάκης δικηγόρος παρ' άπασι τοις εν Κρήτη Δικαστηρίοις πλήν των Εφετειών», γράφει επί λέξει το παραπάνω φύλλο. Επίτροπος επί της Δικαιοσύνης και των Εξωτερικών, ο Μίνως Πετυχάκης.

Η παραπάνω «αποκάλυψη» προκαλεί πολλά ερωτηματικά:

— Μήπως ο Νικόλαος Καζαντζάκης που διορίστηκε δικηγόρος με το παραπάνω διάταγμα δεν είναι ο μεγάλος συγγραφέας, αλλά κάποιος άλλος, που από απλή σύμπτωση έχει τα ίδια μ' αυτόν στοιχεία ονοματεπωνύμου;

— Σε περίπτωση που η απάντηση στο παραπάνω ερώτημα δεν είναι θετική, τίθεται περαιτέρω το ζήτημα: δικηγόρησε ή όχι στο σύντομο διάστημα που παρέμεινε στο Ηράκλειο μετά τη δημοσίευση του διορισμού του, δηλαδή από τον Αύγουστο του 1909 ως τον Απρίλη του 1910 που εγκαταστάθηκε μαζί με τη Γαλάτεια Αλεξίου, μετέπειτα (11 Οκτωβρίου 1911) Καζαντζάκη.

— Για ποιό λόγο άραγε ούτε ο Ν. Κ. ούτε οι βιογράφοι του (και κατά πρώτο λόγο η Έλλη Αλεξίου, που έπρεπε να γνωρίζει αυτόν τον διορισμό μια και γίνεται σε μια περίοδο που ο δεσμός του συγγραφέα με την αδελφή της είναι στο φόρτε του κι έχει δημιουργήσει πολλά προβλήματα στην οικογένειά της), δεν αναφέρουν τίποτα γι' αυτό το διορισμό, ενώ καταγράφουν ακόμη και παραμικρές ή ασήμαντες λεπτομέρειες από τη ζωή του;

Η απάντηση στα ερωτήματα αυτά αναγκαστικά προϋποθέτει κριτική σκέψη (κυρίως για το τελευταίο), που να είναι απαλλαγμένη από υποκειμενικά στοιχεία, δηλαδή να είναι αντικειμενική.

— Στο πρώτο από τα ερωτήματα η άποψη του συντάχτη της μελέτης είναι ότι ο Νικόλαος Καζαντζάκης που διορίστηκε δικηγόρος με το παραπάνω Διάταγμα είναι πράγματι και ο μεγάλος συγγραφέας. Αυτή η άποψη τεκμηριώνεται από τα ακόλουθα στοιχεία και επιχειρήματα:

ΤΑΣ ΠΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΑΣ ΤΩ, ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΩ,
ΤΟΥΤΩ, ΑΞΙΩΜΑΤΙ ΠΑΡΟΜΑΡΤΟΥΣΑΣ
ΠΡΟΣΕΝΕΙΜΕ.

Θεανός Δεκεμβρίου ἐν ἅτῃ καὶ ἰδε-
παθε ἔτι χριστιανὴ ἐναποσυστα-
ξιν.

Τοῦδ' οὕτω δὲ γινόμενον διδοῦται
τῷ διαλέματι καὶ οὐ μόνον ταῖς
σφραγίσιν τοῦ Πανεπιστημίου καί
τῆς ἀκαδημίας ἀλλὰ καὶ τοῦ τοῦ περ-
ταίνης καὶ κοσμητοροῦ ἀποσφά-
ξου κατωτέρω.

Ὁ Πρύτανης

Ν. Γ. Πολίτης

Ὁ Κοσμήτωρ

Δ. Θεοφανόπουλος

Ὁ Γραμματεὺς

Κ. Πασαγιάνης

Ὁ ἀρχιεὺς ἀντιπρύτανης

ἐν Χρυσῇ καὶ ἐν Φουλίου 1906.

Ὁ Γραμματεὺς τοῦ Πρυτανείου
ἐν Χρυσῇ καὶ ἐν Φουλίου

Α. Μαζουζάνης

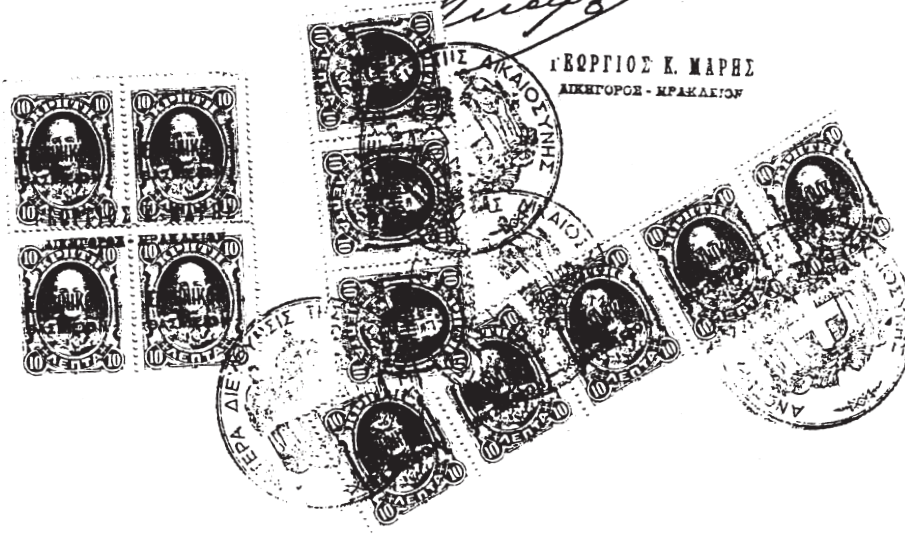
Το πτυχίο, «με ἐλίδοσιν ἐν τῇ γενομένῃ ἀκριβῇ δοκιμασίᾳ ΑΡΙΣΤΑ», τοῦ Νικόλαου Καζαντζάκη
ἀπὸ το «ἐν Ἀθῆναις Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον», πον υπογράφουν: ὁ πρύτανης Ν. Γ. Πολίτης
καὶ ὁ κοσμήτωρ τοῦ πανεπιστημίου Δ. Θεοφανόπουλος, στίς 9 Δεκεμβρίου 1906.

Πιστοποιητικό

Πιστοποιώ ὅτι ὁ παραπομπόμενος Γεώργιος
Κ. Μαρή, διηγήτορας καθ' ἑώρας
τοῦ ἐν κρῶνι δικηγορίου καὶ καθ'
ἡλείου, κατόμιος κραγίου δι' ὁμο-
νόμου Μ. Καφαντάρου, διδάκτορος ἐξ
νομικῆς, κατόμιος κραγίου ἐδυνάει
ἐν τῇ ἐν τῇ καθ' ἡράν κραγίου διηγήτορας
γραφείῳ μου ἐξ τῆς γραμμῆς ἐξ
ομοῦ καὶ διηγήτορας ἐξ ἑαυτοῦ
ἐπὶ ἐξ ἑαυτοῦ ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου
τοῦ 1907 μέχρι Μαΐου τοῦ 1909 κατὰ
διαλείμματα -

ἐν κραγίῳ τῇ 26 Ἰουλίου 1909
ὁ πιστοποιῶν διηγήτορας

Γεώργιος Κ. Μαρή

Πιστοποιητικό από τον δικηγόρο Ηρακλείου Γεώργιο Μαρή, περί του ότι ο Νικόλαος Καφαντάρης, διδάκτωρ Νομικής ασκήθηκε στο γραφείο του “επί εξάμηνον, απο τον Φεβρουάριον του 1907 έως τον Μάϊον του 1909, κατά διαλείμματα”.

— Ο διορισμός γίνεται σε μια περίοδο που ο Ν. Κ. έχει τελειώσει τις μεταπτυχιακές του σπουδές και δημοσιεύει στο τυπογραφείο του μετέπειτα πεθερού του (Στ. Μ. Αλεξίου) τη διδακτορική του διατριβή με τον τίτλο «Ο Φρειδερίκος Νίτσε εν τη φιλοσοφία του δικαίου και της πολιτείας», βρίσκεται τέσσερις περίπου μήνες στο Ηράκλειο και δέχεται τις πιέσεις του πατέρα του, σύμφωνα με τα στοιχεία που αναφέρθηκαν παραπάνω.

— Η σύμπτωση των στοιχείων του ονοματεπωνύμου αποτελεί μια οριακή περίπτωση, που δύσκολα γίνεται δεκτή. Και το ονοματεπώνυμο δεν είναι από τα κοινά, αλλά και οι πτυχιούχοι της Νομικής Σχολής Κρήτες στα 1909 δεν ήταν όσοι οι σημερινοί.

— Την ίδια μέρα (24-7-1909) και με το υπ' αριθμ. 85 Διάταγμα της Εκτελεστικής Επιτροπής που δημοσιεύτηκε στο ίδιο Φ.Ε.Κ., διορίστηκε δικηγόρος ο αδελφικός φίλος και συμμαθητής του Νίκου Καζαντζάκη, ο Ηρακλής Πολεμαρχάκης. Αυτό το πρόσωπο θα το συναντήσουμε στη ζωή του Ν. Κ. άλλες δύο φορές: Τη μια να προσυπογράψει, μαζί με τους άλλους συμμαθητές του Κ., τον αποχαιρετιστήριο λόγο που συνέταξε και εξεφώνησε ο μεγάλος συγγραφέας το 1902 ύστερα από ανάθεση του Γυμνασιάρχη του Ιωάννη Περδικάρη (περιοδικό «Κνωσός», Μάιος 1958, σελ. 80, Έλλης Αλεξίου «Για να γίνει μεγάλος», σελ. 92-94) και την άλλη να συνοδεύει το συγγραφέα στον Καύκασο το 1919, στην αποστολή που οργάνωσε σαν Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Περιθάλψεως για να βοηθήσει τους διωγμένους και κυνηγημένους Έλληνες να γυρίσουν στην Ελλάδα... «Καζαντζάκης, Σταυριδάκης, Πολεμαρχάκης, Κωνστανταράκης ήρθαν στον Καύκασο για να περιθάλψουν και να επανεποικίσουν τον Ελληνισμό των περιοχών Καρς - Αρνταχάν, που με τη συνθήκη του Μπρέτ-Λιτόφσκ περιήρχοντο στην Τουρκική κυριαρχία...» γράφει στην «Κνωσό» (Μάιος 1958) ο Αρ. Παπαδόπουλος (Πόντιος), αυτόπτης μάρτυρας των γεγονότων.

«Από τα μέλη της αποστολής αυτής ο Γιάννης Σταυριδάκης (φίλος κι αυτός του Ν. Κ.) πέθανε, νεώτατος, στην Τυφλίδα από πνευμονία» γράφει η Ελένη Καζαντζάκη στον «Ασυμβίβαστο» (σελ. 48) και στη συνέχεια (σελ. 93-94) διηγείται: «Τέσσερις φίλοι που τον βοήθησαν να πραγματοποιήσει το δύσκολο χρέος, βρίσκονται κι όλας στον πέρα όχθο. Ο Ηρακλής Πολεμαρχάκης κι ο Γιάννης Κωνστανταράκης, αγαπημένοι συμμαθητές του, ο Γιάννης Αγγελάκης, δικηγόρος από τη Μικρά Ασία και ο περίφημος πια Γιώργης Ζορμπάς...». Μα κι ο ίδιος ο Ν. Κ. στην «Αναφορά στον Γκρέκο» (σελ. 512-513) αναφέρεται στον Ηρακλή Πολεμαρχάκη, το φίλο συμμαθητή και όπως φαίνεται και συνάδελφό του δικηγόρο. Αξίζει να μεταφερθεί αυτούσιο το σχετικό απόσπασμα: «... Ένας από μας πρέπει να μείνει στο Κάρς, είπα, να μαζέψει όλους τους Έλληνες, άντρες και γυναικόπαιδα, τα ζωντανά τους και τα σύμβολα και να μπει μπροστά να τους φέρει στο λιμάνι του Μπατούμ.

Κι οι δέκα σύντροφοι πετάχτηκαν· όλοι ήθελαν να μείνουν· διάλεξα τον πιο θεωρητικό, λαβωμένο σε παλιούς πολέμους, παλιό αγαπημένο συμμαθητή μου· παλικάρι όλο ξεγνοιασιά και κέφι, που χαίρουνταν να χωρατεύει με τον κίντυνο.

ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΑ ΕΦΕΤΩΝ
ΧΑΝΙΩΝ

Δρ. Π. 4889
Εληφθη, η 20/7/909

Αἴτιον
 Νουθίου Μ. Καρυφῆς
 μαρτυρῶ ἑρπυροῦ

Душе Боажуи

[illegible]

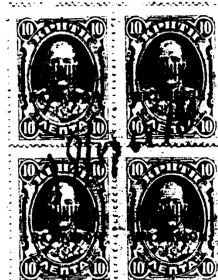
Erwin
 Prof. Dr. Erwin
 Julius Wap. H. H. Erwin

ου υπαρχουν κατις των ημερων
 δι' αυτην
 Οταν ελθωσιν οι εν ερη-
 νη τα' ερρα δια' τον δι-
 στυον που εστιν

The Principals of 1872-1873

O'Neil

Уравадзе

Χειρόγραφη αίτηση του Νίκου Καζαντζάκη προς την Εισαγγελία Εφετών Χανίων
για τον διορισμό του ως δικηγόρου στις 18 Ιουλίου 1909.

* Στο πρωτότυπο η αίτηση καταλαμβάνει δύο σελίδες. Εδώ έχει υποστεί επεξεργασία και δημοσιεύεται σε μια, λόγω των αναγκών της έκδοσης.

— Μείνε εσύ Ηρακλή, είπα. Ο θεός της Ελλάδας μαζί σου!

— Αν τινάζω τα πέταλα, αποκρίθηκε αυτός γελώντας, συχωρνάτε με κι ο Θεός να σας συχωρέσει.

Του σφίξαμε το χέρι, τον αφήσαμε. Ύστερα από λίγες βδομάδες πρόβαλε στο Μπατούμι κατασκονισμένος, καταξεσκισμένος, κατάμαυρος, πήγαινε αυτός μπροστά και πίσω του τσούρμο οι Έλληνες του Κάρος, με τα βόδια τους, τ' αλόγατα, τα σύνεργα και στη μέση ο παπάς με το ασημένιο Βαγγέλιο της εκκλησιάς κι οι γέροι με τ' άγια κονίσματα στην αγκάλη...»

Είναι, λοιπόν, λογικό και εύλογο να δεχτούμε πώς οι δυο συμμαθητές, φίλοι και κατοπινοί σύντροφοι στη μεγάλη Εθνική αποστολή, θα υπέβαλαν μαζί τη σχετική για το διορισμό τους σαν δικηγόρων αίτηση και γι' αυτό διορίστηκαν την ίδια μέρα. Φαίνεται όμως πως και ο Πολεμαρχάκης είτε δεν δικηγόρησε καθόλου, είτε τα παρήτησε. Στα μητρώα Δικηγόρων του Δικηγορικού Συλλόγου Ηρακλείου που συντάχτηκαν πολύ αργότερα (μάλλον στα 1914) και περιέλαβαν όλους τους τότε δικηγόρους, δεν αναφέρεται ούτε ο Ν. Κ. ούτε ο Πολεμαρχάκης.

Για περισσότερο πειστική τεκμηρίωση των παραπάνω θέσεων πρέπει ν' αναφερθεί πως την ειδυλλιακή εκείνη εποχή για να διοριστεί κάποιος δικηγόρος έπρεπε να συντρέχουν οι προϋποθέσεις των άρθρων 84 επ. του υπ' αριθμ. 582 της 21 Ιουλίου 1903 Νόμου «Περί Οργανισμού των Δικαστηρίων» (Επίσημος Εφημερίς της Κρητικής Πολιτείας, τεύχος Α' της 19 Αυγούστου 1903), δηλαδή έπρεπε να έχει πτυχίο αναγνωρισμένης Νομικής Σχολής και πρακτική εξάσκηση έξι μηνών.

Πριν από αυτόν τον Νόμο ίσχυσε ο Νόμος 437/1901, που κι αυτός καθόριζε τις ίδιες προϋποθέσεις διορισμού και παλιότερα το από 10-5-1899 Ηγεμονικό Διάταγμα που απαιτούσε (άρθρο 87) για το διορισμό πτυχίο, διετή άσκηση και εξετάσεις. (Αυτό το διάταγμα έλαβε αργότερα τον αριθμό 4 σαν Νόμος της Κρητικής Πολιτείας). Και για την ιστορία μόνο αναφέρεται πως «εξεδόθη» και Διάταγμα που καθόριζε «τα της διενεργείας των εξετάσεων» (γραπτών και προφορικών) την 1-6-1899 που αργότερα πήρε τον αριθμό 27 σαν Νόμος της Πολιτείας.

Όπως θα σκέφτηκε ο αναγνώστης, κάτι δεν πάει καλά με το συλλογισμό μας. Οι μήνες άσκησης πρακτικής του Καζαντζάκη είναι έξι κι αυτός βρισκότανε περίπου τρεις στο Ηράκλειο ώσπου διορίστηκε. Εδώ ίσως έχουμε μια κλασική και πατροπαράδοτη παρατυπία. «Ελαφρά τη καρδία», κάποιος δικηγόρος, γνωστός του πατέρα, θα έδωσε τη σχετική βεβαίωση των έξι μηνών. Καθόλου περιέργο. Αντίθετα μάλιστα αγγλικό φαινόμενο.

Όλα όμως τούτα είναι κρίσεις και λογικά συμπεράσματα. Ολοκληρωμένη απάντηση θάταν δυνατό να δοθεί αν σωζόταν (αλήθεια μήπως σώζεται πουθενά;) το Κυβερνητικό Αρχείο και βρισκόταν ο σχετικός φάκελος.

Για το δεύτερο ερώτημα δε βρέθηκαν στοιχεία που να τεκμηριώνουν μια θέση (θετική ή αρνητική). Στο Αρχείο του Πρωτοδικείου Ηρακλείου δεν υπάρχουν Δικα-

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΕΝ ΚΡΗΤΗ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Εν Χανίοις τῇ 10 Αὐγούστου 1909 — Ἀριθ. 420.

ΑΝΩΤΕΡΑ ΠΕΡΥΦΥΝΣΙΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Διά του υπ' αριθ. 63 τῆς 28 Ἰουλίου 1909 Διατάγματος, ἐνταχθῆναι εἰς τὸν ἀνθυπασισταὺν Νικόλαον Σκουλῆν νὰ συναψῇ τῶν μετὰ τῆς Δ/ς Χαριλειαῖς Π. Κονδύλακη.
Ἐν Χανίοις τῇ 1 Αὐγούστου 1909.
Ὁ ἐπὶ τῆς Δημόσιας Ἀσφαλείας Ἐπίτροπος
Α. ΜΙΧΕΛΙΔΑΚΗΣ

ΑΝΩΤΕΡΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΔΙΚΑΙΟΥΤΥΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Δια του υπ' αριθ. 73 τῆς 11 Ἰουλίου ε. ε. Διατάγματος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀπελαχθῆναι ὁ Νικόλαος Παπαδακῆς Πρωτοδικὴς Χανίων ἐκ τῶν κλητικῶν τῶν τακτικῶν Ἀνακριτῶν τοῦ Α. Τμήματος τῆς Ἀνακρίσεως Χανίων καὶ διορισθῆναι τακτικὸς Ἀνακριτὴς τοῦ αὐτοῦ τμήματος ὁ Ἰωάννης Καταλαχτῆς Πρωτοδικὴς Χανίων.
Δι' ὁμοίας υπ' αριθ. 84 τῆς 15 Ἰουλίου ε. ε. διορισθῆναι δικηγόρος παρ' ἀπασί τοῖς ἐν Κρήτῃ Δικαστηρίοις πλὴν τῶν Εφετῶν ὁ Ἰωάννης Κρούζου κάτοικος Πρακλείου.
Δι' ὁμοίας υπ' αριθ. 85 τῆς 24 Ἰουλίου ε. ε. διορισθῆναι δικηγόρος ὁ Ἡρακλῆς Πολυμερῆς παρ' ἀπασί τοῖς ἐν Κρήτῃ Δικαστηρίοις πλὴν τῶν Εφετῶν.
Δι' ὁμοίας υπ' αριθ. 86 τῆς 24 Ἰουλίου ε. ε. διορισθῆναι ὁ Νικόλαος Καζαντζάκης δικηγόρος παρ' ἀπασί τοῖς ἐν Κρήτῃ Δικαστηρίοις πλὴν τῶν Εφετῶν.
Δι' ὁμοίας υπ' αριθ. 87 τῆς 24 Ἰουλίου διορισθῆναι προσωρινὸς μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς Δικαιοσύνης πρὸς ἀναπληρῶσιν τοῦ Εἰρέτου Πέτρο Ταταράκη κωλυμένου, ὁ Περσέδρος τῶν ἐν Χανίοις Πρωτοδικῶν Μιχαὴλ Γιαννακάκης.
Δι' ὁμοίας υπ' αριθ. 90 τῆς 30 Ἰουλίου 1909 διορισθῆναι δικηγόρος παρὰ τοῖς ἐφετμοῖς Εἰρηνοδικοῖς ὁ Κωνσταντῖνος Γ. Καμπάνης κάτοικος Καστελλίου Πελοποννήσου.
Δι' ὁμοίας υπ' αριθ. 91 ε. ε. διορισθῆναι ὁ Γεώργιος Ἀντωνιάδης Πρωτοδικὴς Λασιθίου, τακτικὸς Ἀνακριτὴς παρὰ τῇ Ἀνακρίσει Λασιθίου, ἀπο τῆς 15 Αὐγούστου καὶ ἐξῆς, ἀντὶ τοῦ τίως τοιοῦτο Ἀντωνίου Ι. Δαρνεμῆλη ἀπαλαχθέντος.
Διὰ τῆς υπ' αριθ. 87 τῆς 17 Ἰουλίου ε. ε. Διατάγματος τοῦ κ. εἰ τῆς Δικαιοσύνης, καὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ἐπιτρόπου διορισθῆναι ὁ Βασίλειος Κ. Παπαδάκης ἐκ Πιπινῆς Ρεθύμνης δεσμοφύλαξ τῶν φυλακῶν Ρεθύμνης.
Δι' ὁμοίας υπ' αριθ. 88 τῆς αὐτῆς χρονολογίας ἀπανεφέρθη εἰς τὴν υπηρεσίαν τοῦ ὁδικαστικοῦ κλητῆρ Χανίων Δημ. Β. Σταματάκης καθ' ὃν εἶχεν ἐπίκλησιν διμηνος προσωρινὴ παύσις.
Δι' ὁμοίας υπ' αριθ. 89 τῆς 19 Ἰουλίου ε. ε. μετετέθη ὁ Γεώργιος Καλαϊτῆκης κλητῆρ ἀκροατηρίου τοῦ Εἰρηνοδικείου Πύργου Μυλοστράτου εἰς τὴν θέσιν δεσμοφύλακος τῶν φυλακῶν Ρεθύμνης ἀντὶ τοῦ Μεχμέτ Διουλιεὺδάκη μὴ ἀποδεχθέντος τὴν θέσιν ταύτην καὶ διορισθῆναι εἰς τὴν αὐτὴν κενωθεῖσαν θέσιν τοῦ

κλητῆρος τοῦ ἀκροατηρίου τοῦ Εἰρηνοδικείου Πύργου τοῦ Γεωργίου Φυλοῦρης ἢ Χουντακῆς κατ' ἐκείνην Ἀνωγεινὴν Μυλοστράτου.

Δι' ὁμοίας υπ' αριθ. 90 τῆς 21 Ἰουλίου ε. ε. διορισθῆναι ὁ Μανώλης Γεωργιάδης κλητῆρ τῆς Ἀνακρίσεως Ρεθύμνης ἀντὶ τοῦ Μύρωνος Βολανακῆ τέως τοιοῦτον διοριζομένου εἰς ἄλλην ὑπηρεσίαν.

Δι' ὁμοίας υπ' αριθ. 91 τῆς 21 Ἰουλίου ε. ε. διορισθῆναι ὁ Ἐλευθέριος Μπιλλακῆς κάτοικος Λακκίων δεσμοφύλαξ τῶν φυλακῶν Χανίων ἀντὶ τοῦ Ἀναστασίου Λατζίδακη μὴ ἀποδεχθέντος τὴν θέσιν ταύτην.

Δι' ὁμοίας υπ' αριθ. 92 τῆς 21 Ἰουνίου ε. ε. διορισθῆναι ὁ Νικόλαος Σαρατσάκης κάτοικος Χανίων δεσμοφύλαξ φυλακῶν Χανίων ἀντὶ τοῦ Μεχμέτ Λατιφάκη μὴ ἀποδεχθέντος τὴν θέσιν ταύτην.

Δι' ὁμοίας υπ' αριθ. 93 τῆς 1 Αὐγούστου ε. ε. διορισθῆναι ὁ Ἰωάννης Χατζάκης, Προεβρύ, οἱ Πέτρος Φυδῆκης καὶ Νικόλαος Γιαμαλάκης Ἑρέται Ἡρακλείου, Σύνεδροι, καὶ ὁ Εὐάγγελος Μαϊμαράκης Γραμματεὺς τοῦ κατὰ τὴν προσεχῆ ἀπὸ 1 - 20 Ὀκτωβρίου 1909 ἐκτακτοῦ συνέδρου συγκαταστήσαντος ὁριζοῦ Δικαστηρίου Ἡρακλείου.

Ἐν Χανίοις τῇ 1 Αὐγούστου 1909.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης, καὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ἐπιτροπῶν
ΜΙΝ ΠΕΤΥΧΑΚΗΣ

ΑΝΩΤΕΡΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Διὰ Διατάγματος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς υπ' αριθ. 124 καὶ χρονολογίαν 30 Ἰουλίου 1909 ἀνεκρίθη ὅπως τινὲς δεκτοὶ ὡς ἐγγυηταὶ τοῦ Ἰωάννου Βαμβακῆ Διευθυντοῦ τοῦ Δημοσίου Χημείου Χανίων δια τὴν υπ' αὐτοῦ διαχείρισιν τῆς ἀποθήκης τῆς κινήσεως οἱ Γεώργ. Μ. Κασσιμάκης φαρμακοποιὸς καὶ Δημ. Β. Δαρασιανὸς Γραμματεὺς τῆς Εἰσαγγελίας τῶν Πρωτοδικῶν Χανίων ἀμφότεροι καὶ κάτοικοι Χανίων.

Χανία 31 Ἰουλίου 1909

Ὁ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ἐπιτροπῶν
ΕΜΜ. ΛΟΓΙΑΔΗΣ

Ἡ ΑΝΩΤΕΡΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Διὰ τοῦ υπ' αριθ. 121 καὶ χρονολ. 1 Αὐγούστου 1909 Διατάγματος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς ἀπετραπῇ ὑπὲρ τῆς Ἀννῆς Κορωναίου τέως διδασκαλίσης τοῦ Παρθενοναγωγείου Κριτοῦς Μεραμβέλλου ἥτις τοῦ δημοσίου, μετὰ ἀπόληψιν σχολικῆς αὐτῆς τῆς μισθοδοσίας κατὰ τὸ ἀπὸ 1 μέχρι 30 Ἀπριλίου ε. ε. χρονικὸν διάστημα καθ' ὃ ἀπουσίασεν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας λόγω ἀσθενείας νομίμως πιστοποιηθείσης.

Ἐν Χανίοις τῇ 1 Αὐγούστου 1909.

Ὁ ἐπὶ τῆς Παιδείας Ἐπίτροπος
Μ. ΠΕΤΥΧΑΚΗΣ

Το παράρτημα Εφημερίδος της Κυβερνήσεως (τεύχος δεύτερο, Χανιά, 10 Αυγ. 1909), στο οποίο δημοσιεύεται ο διορισμός του Ν. Καζαντζάκη ως δικηγόρου “παρ’ ἀπασί της εν Κρήτης Δικαστηρίοις πλὴν των Εφετείων”, δυνάμει του υπ’ αριθ. 86 Διατάγματος της Εκτελεστικῆς Επιτροπῆς, της 24ης Ἰουλίου 1909.

στικές Αποφάσεις των ετών 1909-1910, από τις οποίες θα μπορούσε κανείς να πάρει υλικό για να απαντήσει στο ερώτημα αν δικηγόρησε, έστω και μια φορά, ο Ν. Κ. Παρά τις προσπάθειες που κάναμε με ένα φιλότιμο και εργατικό δικαστικό υπάλληλο (αξιίζει ν' αναφερθεί τ' όνομά του, γιατί με περίσσια φροντίδα και με δική του πρωτοβουλία έχουν ανασυρθεί από τη σκόνη τόμοι δικαστικών αποφάσεων των προ του 1914 χρόνων· λέγεται Μανώλης Καραγιωργάκης), δεν καταφέραμε να βρούμε τίποτα εκτός από αποφάσεις του Φεβρουαρίου του 1910, σε καμιά όμως απ' αυτές δε βρέθηκε τίποτα σχετικό με τον Ν. Κ.

Το πιθανότερο είναι οτι δεν δικηγόρησε καθόλου. Ίσως μετάνιωσε, ίσως ο δεσμός του με τη Γαλάτεια, ίσως η διαφωνία του με τον πατέρα, ίσως, ίσως...

Μένει το τελευταίο ερώτημα. Η απάντηση δηλαδή στην απορία για σιωπή τόσο του Ν. Κ. όσο και των βιογράφων του και κυρίως αυτών που έπρεπε να γνωρίζουν τον παραπάνω διορισμό. Με τη λογική πρέπει να δεχτούμε πως το διορισμό αυτό τον γνώριζε οπωσδήποτε η Γαλάτεια και πιθανότατα η αδελφή της, η Έλλη Αλεξίου. Είναι παράταιρο να δεχτεί κανείς πως η Γαλάτεια αγνοούσε ένα τόσο σημαντικό στοιχείο για τη ζωή εκείνου που αγαπούσε ή, όπως γράφει η Ελένη Καζαντζάκη, πίστευε πως αγαπούσε, γεγονός που είχε άμεση σχέση με την επαγγελματική του σταδιοδρομία. Δύο φίλοι υποβάλλουν τα σχετικά για το διορισμό τους σαν δικηγόρων το καλοκαίρι του 1909 στο «Ηρακλειάκι», όπως χαρακτηριστικά ονομάζει το Ηράκλειο η Έλλη Αλεξίου, και διορίζονται! Ο διορισμός τους δημοσιεύεται στην επίσημη εφημερίδα. Να έμεινε το πράγμα κρυφό ακόμη και στο στενό τους κύκλο; Δύσκολο, αν όχι αδύνατο.

Έτσι δε μένει παρά να καταλήξει κανείς στο συμπέρασμα, ότι ΚΑΤΙ μεσολάβησε, κάτι που ίσως σχετίζεται με την οικογένεια Αλεξίου ή με τον δεσμό Νίκου - Γαλάτειας, κι έγινε αφορμή ή να μην δικηγορήσει ο Ν. Κ. καθόλου ή να τα παρατήσει και οπωσδήποτε συμφωνήθηκε να μείνει μεταξύ τους και να φυλαχτεί σαν μυστικό.

Σκέψεις, κρίσεις, συμπεράσματα αμφίβολης ορθότητας ίσως. Αναμένουν κάποιον πιότερο εργατικό, ή και, γιατί όχι, τυχερό ερευνητή, για να τεκμηριωθούν ή να απορριφθούν.

ΜΙΑ ΕΠΙΚΑΙΡΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΕΝΟΣ ΧΡΟΝΙΖΟΝΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Ανδρέα Εμμ. Λιανέρη *

Τα θανατηφόρα ατυχήματα, κάθε μορφής, αποτελούν ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας. Χιλιάδες άνθρωποι χάνουν κάθε χρόνο τη ζωή τους σε κάποιο ατύχημα ή «δυστύχημα», ενώ σε δεκάδες χιλιάδες ανέρχονται εκείνοι που, αν και συγκαταλέγονται στους διασωθέντες, έχουν καταστεί βαριά ανάπηροι για ολόκληρη τη ζωή τους. Το πρόβλημα λαμβάνει σοβαρότερες διαστάσεις, όταν τα τροχαία δυστυχήματα προκαλούνται από μέσα μαζικής μεταφοράς, διότι ο αριθμός των θυμάτων είναι συνήθως πολύ μεγάλος και οι συνέπειες εξαιρετικά τραγικές.

Δεν είναι επίσης λίγες οι περιπτώσεις, που θρηνούμε (με αιτία συνήθως τους σεισμούς) θύματα από κατάρρευση κάποιου οικοδομήματος ή άλλου κατασκευάσματος, προοριζόμενου για την στέγαση ανθρώπων.

Τα αίτια για την πρόκληση των ατυχημάτων είναι πολλά, μεταξύ των οποίων θα μπορούσαν να αναφερθούν η ανεπάρκεια και πλημμελής συντήρηση των οδικών δικτύων, η επιπολαιότητα των οδηγών, η «κακή φόρτωση» επικίνδυνων φορτίων στα βαρέα οχήματα (νταλίκες), η χρήση αλκοόλ από τους οδηγούς, η έλλειψη επαρκών σωστικών μέσων στα πλοία, η έλλειψη επαρκούς αντισεισμικής προστασίας, η προχειρότητα κατασκευής των κτιρίων κ.λ.π.

Πολλά είναι και τα μέτρα που έχουν προταθεί ή εφαρμοσθεί κατά καιρούς, ιδίως μετά από πολύνεκρα ατυχήματα, προκειμένου να αποφευχθεί η επανάληψή τους στο μέλλον, όπως π.χ. το να επιβάλλονται αυστηρότερες κυρώσεις στους οδηγούς που προκαλούν θανατηφόρο ατύχημα, να οδηγούνται στο αυτόφωρο οι οδηγοί που οδηγούν υπό την επήρεια αλκοόλ ή άλλων τοξικών ουσιών, να επιβάλλονται βαρύτερες διοικητικές και ποινικές κυρώσεις στους υπεύθυνους για τη φόρτωση επικίνδυνων φορτίων, όταν αυτή έχει γίνει πλημμελώς κ.λ.π.

Είναι επίσης αξιοσημείωτο, ότι σε περιπτώσεις πολύνεκρων δυστυχημάτων, προκαλουμένων είτε από μέσα μαζικής μεταφοράς, είτε από κατάρρευση κτιρίων σε περιπτώσεις σεισμού, η αρμόδια Εισαγγελική Αρχή έχει χαρακτηρίσει την πράξη των υπαιτιών για το θανατηφόρο αποτέλεσμα ως ενέχουσα ενδεχόμενο δόλο και έχει ασκήσει εναντίον τους ποινική δίωξη για ανθρωποκτονία από πρόθεση.

Την τακτική αυτή ακολούθησε ο αρμόδιος Εισαγγελέας και στην περίπτωση του

* Ο Ανδρέας Εμμ. Λιανέρης είναι δικηγόρος Ηρακλείου.

πολύνεκρου δυστυχήματος των Τεμπών, που αποτελεί ένα από τα τραγικότερα των τελευταίων ετών και έχει συγκλονίσει κυριολεκτικώς το πανελλήνιον .

Βεβαίως δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ενέργεια αυτή της Εισαγγελικής Αρχής είναι πέρα για πέρα ορθή και αποδεικνύει ότι ο συγκεκριμένος Εισαγγελικός Λειτουργός ενήργησε με αίσθημα ευθύνης και μεγίστης προνοητικότητας, ώστε να εξαντλήσει τα μέσα που του παρέχει η Δικονομία για την αντιμετώπιση μιας σειράς σοβαρών παραβάσεων του Νόμου, που είχαν ως αποτέλεσμα την απώλεια της ζωής είκοσι ενός ανθρώπων, πριν μάλιστα προφθάσουν να την χαρούν.

Το ερώτημα όμως που ανακύπτει είναι, αν η ευσυνείδητη αυτή ενέργεια του Εισαγγελέα, (όπως και εκείνες των συναδέλφων του στις περιπτώσεις του ναυαγίου του Σαμίνα και της κατάρρευσης οικοδομήματος από τον σεισμό του 1999) είναι αρκετή για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου αδικήματος, πολύ δε περισσότερο για την «εξάντληση» του προληπτικού ρόλου που η ελληνική Πολιτεία έχει προσδώσει στην ποινή ως μέσου αποτροπής της επανάληψης παρόμοιων συμπεριφορών στο μέλλον.

Πιο απλά, είναι άραγε βέβαιον, ότι υπάρχουν επαρκή στοιχεία, ώστε να στοιχειοθετηθεί ο ενδεχόμενος δόλος, του ή των κατηγορουμένων, για την πρόκληση του θανατηφόρου δυστυχήματος, ή σε κάποια φάση της διαδικασίας θα μετατραπεί η κατηγορία και οι υπεύθυνοι θα καταδικασθούν τελικώς ως εξ αμελείας ενεργήσαντες; Εάν δε συμβεί το τελευταίο, είναι άραγε επαρκής η προβλεπόμενη από τις υπάρχουσες διατάξεις ποινή, για να αποτρέψει τόσο τους συγκεκριμένους δράστες, όσο και τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας μας από την επανάληψη ομοίων συμπεριφορών;

Αξιίζει, νομίζω, τον κόπο να θυμηθούμε ποιά είναι η ανώτατη προβλεπόμενη ποινή για τους υπεύθυνους όλων των ανωτέρω τραγικών δυστυχημάτων, αν κριθούν ένοχοι για την πρόκλησή τους από αμέλεια. Όπως είναι γνωστό, στις πλείστες των περιπτώσεων καταλογίζεται στον δράστη το αδίκημα της ανθρωποκτονίας από αμέλεια και κατά συρροήν αν τα θύματα είναι περισσότερα του ενός, και η απειλούμενη ποινή δεν είναι δυνατόν να υπερβεί τα 5 έτη, διότι η συρροή είναι «κατ' ιδέαν» και όχι «πραγματική».

Οι ποινές όμως αυτές θα είναι αναντίστοιχες με την βαρύτητα της τελεσθείσας πράξης, αντίθετες με το περί δικαίου αίσθημα του μέσου κοινωνικού ανθρώπου και εν τέλει ατελέσφορες και αλυσιτελείς, όσον αφορά τον ρόλο που τους επιφυλάσσει ο Νομοθέτης (της ειδικής και γενικής πρόληψης).

Λογική συνέπεια του ανωτέρω προβληματισμού είναι η σκέψη ότι υπάρχει στο δικαϊκό μας σύστημα νομοθετικό κενό, το οποίο θα πρέπει να καλυφθεί, προκειμένου να εξασφαλίσουμε την πληρέστερη και αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του προβλήματος. Μοναδικός δε τρόπος να καλυφθεί το νομοθετικό κενό είναι να περιγραφεί διαφορετικά στον Ποινικό μας Κώδικα το αδίκημα της ανθρωποκτονίας από αμέλεια, όταν αυτό τελείται κάτω από ιδιαίτερες συνθήκες με την προσθήκη μιας

παραγράφου στο άρθρο 302, η οποία θα ορίζει τα εξής: «Σε περίπτωση που ο θάνατος ενός ή περισσότερων προσώπων προκαλείται από μέσον μαζικής μεταφοράς (λεωφορείο ΚΤΕΛ, τραίνο, αεροπλάνο, πλοίο κ.λ.π.), ή οφείλεται σε κατάρρευση οικοδομήματος ή οποιουδήποτε κατασκευάσματος, αποδιδόμενη σε κατασκευαστική πλημμέλεια, οι υπαίτιοι για το θανατηφόρο αποτέλεσμα θα τιμωρούνται με πρόσκαιρη κάθειρξη». Δηλαδή, η πράξη θα χαρακτηρίζεται ως κακούργημα.

Βεβαίως, στην πρόταση αυτή μπορεί να διατυπωθούν αντιρρήσεις, όπως π.χ. ότι το Ποινικό μας Δίκαιο διαπνέεται από την αντίληψη που θέλει τις χαρακτηριζόμενες ως κακουργήματα πράξεις να ενεργούνται από δόλο.

Πιστεύω όμως ότι τέτοιου είδους επιφυλάξεις θα πρέπει να αρθούν, διότι κατά την θέσπιση των Νόμων θα πρέπει να κυριαρχεί το κριτήριο του κοινωνικού συμφέροντος και όχι τυχόν παγιωμένες «δογματικές» αντιλήψεις, διότι η συγκεκριμένη συμπεριφορά, έστω και αν οφείλεται σε αμέλεια των δραστών, έχει τόσο οδυνηρά αποτελέσματα για το κοινωνικό σύνολο, ώστε να δικαιολογείται απολύτως η μεγαλύτερη απαξίωσή της από την κοινωνία και η εντονότερη αποδοκιμασία της από το Ποινικό μας Δίκαιο.

Άλλωστε, μια τέτοια λύση έχει πλέον ωριμάσει τόσο στις συνειδήσεις των μελών της ελληνικής κοινωνίας, όσο και στην λογική των θεσμοθετημένων για την απονομή της Δικαιοσύνης οργάνων της. Απόδειξη δε αυτής ακριβώς της ωρίμανσης αποτελεί το γεγονός ότι τρεις μέχρι τώρα Εισαγγελικοί Λειτουργοί χαρακτήρισαν τέτοιου είδους δυστυχήματα ως προκληθέντα από ενδεχόμενο δόλο, προκειμένου οι δράστες να «διωχθούν» και εν τέλει να τιμωρηθούν σε βαθμό κακουργήματος (διατρέχοντες όμως τον κίνδυνο που προανέφερα — να μετατραπεί το κατηγορητήριο και να τιμωρηθούν τελικώς για πλημμέλημα). Επομένως, η μόνη λύση που απομένει είναι να χαρακτηρίζονται ευθέως από τις διατάξεις του Ποινικού Δικαίου οι πράξεις αυτές ως κακουργήματα και να δίδεται στο δικαστή η δυνατότητα να καθορίσει το ύψος της ποινής ανάλογα με την βαρύτητα της αμέλειας και τον αριθμό των νεκρών.

Πιστεύω ότι μια τέτοια λύση θα είναι η πλέον αποτελεσματική, αλλά και περισσότερο δίκαιη για την αντιμετώπιση του σοβαρού αυτού κοινωνικού προβλήματος, αφού θα έχει δημιουργηθεί το νομοθετικό εκείνο πλαίσιο, το οποίο θα προβλέπει κυρώσεις αντίστοιχες με την βαρύτητα ακόμη και των πιο σοβαρών μαζικών δυστυχημάτων, θα επαφίεται δε στην κρίση του Δικαστού να επιβάλλει την βαρύτερη ή ελαφρότερη ποινή, ανάλογα με τα πραγματικά περιστατικά που συγκροτούν σε κάθε περίπτωση την αξιόποινη συμπεριφορά του δράστου ή των δραστών.

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΟΡΟΥ “ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΟΥ ΓΡΑΦΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ”. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΜΕ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Μιχαήλ Γεωργίου Περτσινάκη*

Α. Γενική επισκόπηση του αντικειμένου

Στη συνείδηση των μη νομικών, αλλά δυστυχώς και στην πλειοψηφία των νομικών, η έννοια της “εξέτασης του γραφικού χαρακτήρα”, όπως αυτή αναπτύσσεται μέσω μιας πραγματογνωμοσύνης (βάσει των άρθρων 183 επ. του Κ.Π.Δ και 368 επ. στον Κ.Πολ.Δ), συγχέεται με την έννοια της “γραφολογίας”. Πράγματι, με μία σύντομη ανασκόπηση στους ελληνικούς νόμους και τη νομολογία βλέπουμε πως υπάρχει μία σύγχυση ανάμεσα στους δύο αυτούς όρους. Ο όρος “εξέταση του γραφικού χαρακτήρα” (Handschriftuntersuchung), όπως εμφανίζεται ιδίως στο γερμανικό δίκαιο (Hecker, 1993), ή “συγκριτική ανάλυση του γραφικού χαρακτήρα” (comparative analysis of the handwriting), όπως εμφανίζεται στο αγγλοσαξονικό δίκαιο (Harrison, 1958), συχνά συνδυεζόμενος με το επίθετο forensic, δηλ. “δικαστικός” (ελλείψει ακριβούς μεταφράσεως), έχει στην ελληνική νομική συνείδηση ταυτιστεί με την έννοια της γραφολογίας, ταύτιση η οποία εμφανίζεται για πρώτη φορά στα ελληνικά εγκληματολογικά εγχειρίδια του πρώτου μισού του 20ου αιώνα, όπως αυτό του Γαρδίκια, εξαιτίας της μαθητείας του τελευταίου στα διδάγματα του καθηγητή Bertillion, ο οποίος δίδασκε “Δικαστική Γραφολογία” στο Παρίσι.

Επειδή οι τεχνικές διαφορές ανάμεσα στη “γραφολογία” και στην “εξέταση του γραφικού χαρακτήρα” δεν είναι ιδιαίτερα γνωστές, θα προσπαθήσω να οριοθετήσω τις δύο αυτές έννοιες.

Α.1. Γραφολογία

Ο όρος “γραφολογία” έχει το νόημα ενός ξεχωριστού και ορισμένου επιστημονικού κλάδου, ο οποίος σχετίζεται με την *ανάλυση της προσωπικότητας μέσω της γραφής*. Η μεθοδολογική βάση της προσέγγισης αυτής εδράζεται στη σύλληψη πως η γραφή είναι χαρακτηριστικό παράγωγο της προσωπικότητας και, κατά συνέπεια, σύμφωνα με το corpus της γραμματείας πάνω στη γραφολογία (λ.χ. Άννα Νέζου, 1992), εάν

* Ο Μιχαήλ Γ. Περτσινάκης είναι ασκ. δικηγόρος Ηρακλείου.

η διαγνωστική ανάλυση ενός γραφικού χαρακτήρα ανακαλύπτει ορισμένα χαρακτηριστικά, τα οποία εμφανίζονται ως ιδιαιτερότητες της γραφής, ο γραφολόγος μπορεί να καταλήξει σε κρίσεις επί της προσωπικότητας του συγγραφέα (Hecker, 1993). Ένα παράδειγμα που συναντάται στη γραφολογική γραμματεία είναι λ.χ. η αντίληψη πως η κορυφή μίας επεκτεινομένης προς τα άνω γραμμής, η οποία ονομάζεται σύμφωνα με τη γραφολογία “Dolchzug”, δηλαδή έχουσα “χαρακτηριστικά εγχειριδίου” (αιχμηρού φονικού οργάνου), συνδυαζόμενη με άλλα χαρακτηριστικά της γραφής, συνιστά ένδειξη ατόμου εγκληματικής φύσεως.

Το παράδειγμα αυτό αποδεικνύει τις βασικές μεθοδολογικές αδυναμίες της γραφολογίας. Ως βασικό πρόβλημα προκύπτει η θεμελιώδης αβεβαιότητα των ιδιαιτέρων χαρακτηριστικών της γραφής που μελετώνται από τη γραφολογία (Hecker, 1993). Η αβεβαιότητα αυτή εκδηλώνεται με το γεγονός πως το αυτό ιδιαίτερο χαρακτηριστικό γραφής μπορεί να αντιπροσωπεύει ένα “θετικό” όπως και ένα “αρνητικό” χαρακτηριστικό της προσωπικότητας του ατόμου (Klages, 1956), και ο γραφολόγος καλείται να αποφασίσει αν το χαρακτηριστικό αυτό είναι θετικό ή αρνητικό σύμφωνα με τη “συνολική επισκόπηση της γραφής”, όρος που δεν μπορεί να κατανοηθεί, έστω και ως θεωρητική σύλληψη.

Αυτή η “συνολική” προσέγγιση της γραφής οδηγεί τον ερευνητή στο δεύτερο μεγάλο μεθοδολογικό πρόβλημα, δηλαδή την έλλειψη μιας αντικειμενικής, μετρήσιμης και καθιερωμένης ποιότητας των κρίσεων που ο γραφολόγος εκφέρει (Hecker, 1993). Στη “συνολική” αυτή προσέγγιση, ο ερευνητής καλείται μέσω πρωτογενούς διαίσθησης να συνδυάσει τα χαρακτηριστικά της γραφής, ώστε ουσιαστικά “...η κρίση του γραφολόγου....εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την προσωπική του αντίληψη για τη ρυθμική ποιότητα της γραφής” (Stein-Lewinson, 1942).

Το τρίτο μεθοδολογικό ολίσθημα βρίσκεται στην αποκαλούμενη από τους γραφολόγους “αναλογία χαρακτηριστικών” (attribution analogy, Attributionsanalogie), όπως αυτή περιγράφηκε στο παραπάνω παράδειγμα, και συγκεκριμένα συνίσταται στο ότι κάποιες σημασιολογικές αξίες δίνονται αυθαίρετα σε ένα κομμάτι γραφής και με τη σειρά τους το ίδιο αυθαίρετα χρησιμοποιούνται για να σχηματίσουν την περιγραφή της αντίστοιχης προσωπικότητας (λ.χ. η μετάφραση μίας γραμμής σε “εγχειρίδιο” και η μετατροπή του σε “εγκληματικό” χαρακτηριστικό). Όταν λ.χ. ο Michon γράφει πως “...εξαιτίας της μεγαλύτερης ευαισθησίας των γυναικών.... η γραφή τους γενικά είναι “οριζόντια”, ανακύπτει το ερώτημα, πώς δικαιολογείται η εξίσωση αυτή ανάμεσα στην “ευαισθησία” των γυναικών και στην “οριζόντια” γραφή.

Παρά τις μεθοδολογικές διαφορές ανάμεσα στην εξέταση του γραφικού χαρακτήρα και τη γραφολογία, ορισμένοι γραφολόγοι παγκοσμίως προβαίνουν σε δικαστικές πραγματογνωμοσύνες συγκρίσεως γραφικών χαρακτήρων. Ο Michel, καθηγητής του Πανεπιστημίου του Mannheim με τεράστια συμβολή στον κλάδο αυτό, και ο Wiese

ισχυρίζονται πως η γραφολογία δεν μπορεί να συνεισφέρει με οποιονδήποτε τρόπο σε δικαστικές πραγματογνωμοσύνες και νομικές διαφορές που σχετίζονται με την σύγκριση δειγμάτων γραφής (Michel-Wiese, 1986). Χαρακτηριστικό είναι πως ο A.S.Q.D.E. (AMERICAN SOCIETY OF QUESTION DOCUMENTS), δηλ. ο σύλλογος δικαστικών πραγματογνωμώνων στο πεδίο της εξέτασης εγγράφων στις Η.Π.Α., δεν περιλαμβάνει κανένα γραφολόγο, ενώ ο G.F.S. (GESELLSCHAFT FUER FORENSISCHE SCHRIFTUNTERSUCHUNG E.V.), δηλ. ο γερμανικός αντίστοιχος σύλλογος περιλαμβάνει ελάχιστους. Αυτή μάλιστα τη στιγμή δεν υπάρχει εν ενεργεία καθηγητής γραφολογίας σε κανένα πανεπιστήμιο της Γερμανίας. Περαιτέρω, τόσο το Αμερικανικό Ομοσπονδιακό Γραφείο Ερευνών (F.B.I.), όσο και το αντίστοιχο γερμανικό Bundes-kriminalamt (B.K.A.) έχουν πολιτική συνεργασίας μόνο με εξεταστές εγγράφων.

A.2. Εξέταση / Συγκριτική μελέτη του γραφικού χαρακτήρα (Comparative study of handwriting - Handschriftuntersuchung)

Ως ορισμό θα μπορούσαμε να πούμε πως: *συγκριτική μελέτη του γραφικού χαρακτήρα για δικαστικούς σκοπούς είναι η αναλυτική σύγκριση δειγμάτων γραφής με τη βοήθεια φυσικών και τεχνικών μεθόδων, που έχει σκοπό την αναγνώριση του γραφέα του δικαστικά εξεταζόμενου δείγματος γραφής* (Hecker).

Η σύγκριση του εξεταζόμενου κειμένου (question material) γίνεται με τη βοήθεια γνωστού υλικού (known material). Η ανάλυση εδώ δεν έχει σκοπό να διαγνώσει προσωπικά στοιχεία, ή να προχωρήσει σε οποιαδήποτε κρίση πάνω στην προσωπικότητα του γραφέα. Περαιτέρω, οι μέθοδοι εργασίας και ανάλυσης των πορισμάτων διέπονται από τα κριτήρια της αντικειμενικότητας, της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας. Εδώ πρέπει να λεχθεί πως οι νεότερες εργασίες και διδακτορικές μελέτες πάνω στην εξέταση του γραφικού χαρακτήρα, όπως αυτές γίνονται ιδίως στο πανεπιστήμιο του Mannheim και του Nijmegen, συνδυάζουν τα πιο σύγχρονα πορίσματα των φυσικών επιστημών, και ιδίως της νευρολογίας και των ηλεκτρονικών υπολογιστών, στην “αποκρυπτογράφηση” των χαρακτηριστικών που συνθέτουν τη γραφή. Μεγάλη είναι επίσης η συμβολή της γερμανικής ομοσπονδιακής αστυνομίας, με τη δημιουργία ενός δικτύου υπολογιστών που, βάσει ενός συγκεκριμένου προγράμματος με την ακροστική F.I.S.H., είναι σε θέση να αποθηκεύσει και να επεξεργαστεί έναν πολύ μεγάλο αριθμό γραφικών χαρακτήρων. Το σύστημα F.I.S.H., το οποίο δημιουργήθηκε ιδίως για να αντιμετωπίσει το εγκληματικό τρίπτυχο που ταλάνιζε τη γερμανική Δίωξη τις δεκαετίες 1970 και 1980, της τρομοκρατίας, της πλαστογραφίας ιδίως των Euro-checks, και του εξτρεμισμού – συνήθως από ακροδεξιές – νεοναζιστικές ομάδες – έχει γίνει ένα κατ’ εξοχήν διερευνητικό εργαλείο για έρευνες σε μεγάλες μάζες γραφικών χαρακτήρων.

Η συγκριτική ανάλυση του γραφικού χαρακτήρα είναι μία πολυπαραγοντική (multifactoral) επιστήμη, η οποία εδράζεται στο ότι η γραφή, ορώμενη από μία γενετική - μιχεβιοριστική προσέγγιση, είναι ένα αυστηρά ατομικό αποτέλεσμα, εξαρτώμενο από κριτήρια φυσιολογίας και διαδικασίες μάθησης, με αποτέλεσμα κάθε γραφικός χαρακτήρας να είναι απολύτως μοναδικός. Μερικά χαρακτηριστικά της ατομικότητας της γραφής, που μπορεί κανείς να περιυλλέξει από την αντίστοιχη βιβλιογραφία είναι τα εξής:

- Χαρακτηριστικά μορφής, κίνησης και χώρου.
- Βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα, γνωρίσματα δομής της γραφής, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά δομής της γραφής.
- Γενικά και επιμέρους χαρακτηριστικά.
- Ποιότητα γραμμής.

Ο όρος “εξέταση γραφικού χαρακτήρα” είναι στενότερος από τον όρο της “εξέτασης εγγράφου” (document examination), ο οποίος περιλαμβάνει και τεχνικές χρονολόγησης της μελάνης, του χαρτιού κ.λ.π., οι οποίες απαιτούν υψηλώς εξειδικευμένα εργαστήρια και συνήθως γίνονται στα πλαίσια της αστυνομικής διοίκησης ενός κράτους.

Από τα παραπάνω είναι σαφές, πως η γραφολογία δεν έχει οποιαδήποτε μεθοδολογική και τεχνολογική σχέση με την εξέταση του γραφικού χαρακτήρα και, κατά συνέπεια, είναι απαραίτητος ο διαχωρισμός των δυο εννοιών και η ορθή αναφορά στα ελληνικά νομικά κείμενα. Στον υπόλοιπο νομικό κόσμο τέτοια σύγχυση δεν επικρατεί, με εξαίρεση τη Γαλλία, όπου η γραφολογία έχει ισχυρές ρίζες και παράδοση.

B. Στοιχεία από τη Γερμανική Νομολογία.

Η νομολογία που εμφανίζεται στη Γερμανία πάνω στο θέμα αυτό είναι πολύ μεγάλη και ενδιαφέρουσα. Αυτό στηρίζεται ιδίως στους παρακάτω λόγους:

– Πολύκροτες και σημαντικές υποθέσεις της γερμανικής δικαιοσύνης σχετίστηκαν με τέτοιου είδους πραγματογνωμοσύνες (λ.χ. η δίκη της τρομοκρατικής οργάνωσης Μπάαντερ-Μάινχοφ, η υπόθεση των πλαστών ημερολογίων του Αδόλφου Χίτλερ και οι πλαστογραφήσεις των Eurochecks) (Hecker, 1993).

– Ανάπτυξη του Bundeskriminalamt, που επιβροηθήθηκε με την ανακάλυψη του συστήματος F.I.S.H.

– Η ανάπτυξη της έρευνας σε ακαδημαϊκό τομέα, κυρίως από τα πανεπιστήμια του Mannheim και Kiel.

Αυτά τα γεγονότα, επικουρούμενα από το γεγονός ότι παγκοσμίως η πλειοψηφία των πραγματογνωμόνων στον τομέα αυτό χρησιμοποιεί το σύστημα έρευνας του BKA ή του καθηγητή Michel, καθιστούν την αναδίφηση στη γερμανική νομολογία απαραίτητη.

Με βάση την απόφαση της 26.6.1982 (BGH 4 StR 183/82), το Ανώτατο Ομοσπον-

δικαστήριο της Γερμανίας παρατηρεί πως τα πορίσματα της σύγκρισης του γραφικού χαρακτήρα μπορούν να αποτελέσουν τη μοναδική βάση μίας κρίσεως, ελλείψει άλλων αποδεικτικών στοιχείων, σε περίπτωση βεβαίως που οι εκφραζόμενες κρίσεις δεν δημιουργούν αμφιβολίες. Ακολουθώντας αυτή την απόφαση, το ίδιο δικαστήριο ισχυροποίησε τη θέση των πραγματογνωμώνων με την υπ' αριθμ. VI ZR 81/87 απόφαση της 15.3.1988, σύμφωνα με την οποία το δικαστήριο, πριν αποφασίσει να διαφωνήσει με τις παρατηρήσεις του πραγματογνώμονα, πρέπει να στηρίξει τα στοιχεία που σχηματίζουν διαφορετική γνώμη. Σε περίπτωση δε που αυτά τα στοιχεία αμφισβητηθούν πριν το σχηματισμό μιας διαφορετικής γνώμης, το δικαστήριο πρέπει να ζητήσει από τον πραγματογνώμονα περαιτέρω εξηγήσεις και διευκρινίσεις, βάσει του άρθρου 411, παρ. 3 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (ZPO) (Michel 1990). Το δικαστήριο επέμεινε στις απόψεις αυτές με την υπ' αριθμ. VI ZR 268/88 απόφαση της 9.5.89, όταν έκρινε πως "...το Εφετείο δεν μπορεί να δεχτεί την κρίση (με πιθανότητα που προσεγγίζει στη βεβαιότητα) και των δύο πραγματογνωμώνων. [Περαιτέρω νομολογία Senat, VersR 1975, 379; NJW 1984, 1408=LM παρ. 286 [B] ZPO αρ. 52=VersR 1984, 354 [355]; BGH, NJW 1981, 2578=LM 286 [B] ZPO αρ. 44=ZSW 1982, 64 [65] m. Anm. Mueller; NJW 1982, 2874f=LM παρ. 286 [A] ZPO αρ. 41=ZSW 1983, 109 [11Of] m. Anm. Mueller] (Hecker, στο κείμενο του οποίου έχει συμπεριληφθεί ικανή νομολογία για το θέμα αυτό).

B.1. Ειδικότερα η απόφαση 1 StR 618/98 του BGH.

Σύμφωνα με την απόφαση του Ανωτάτου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου της 30-7-1999 - LG Ansbach, διατυπώθηκαν τα μεθοδολογικά βασικά χαρακτηριστικά της δικαστικής πραγματογνωμοσύνης εν γένει και ειδικότερα της συγκριτικής ανάλυσης γραφικού χαρακτήρα. Η απόφαση αυτή είναι ένα σημαντικό επίτευγμα σε όλες τις, έτσι καλούμενες, "θετικές επιστήμες εφαρμοσμένες στη νομική" (forensic sciences), όπως στη δακτυλосκοπία, βαλλιστική, νομική ψυχολογία κ.λ.π., αλλά και σε όλες τις πραγματογνωμοσύνες εν γένει, και είναι αποτέλεσμα της συγκλίσεως του BGH με τα επισημονικά πορίσματα του BKA και του πανεπιστημίου του Mannheim.

Η απόφαση αυτή σηματοδοτεί τον ορισμό της μεθοδολογικής ταυτότητας και των προδιαγραφών που πρέπει να έχει μία πραγματογνωμοσύνη για να είναι έγκυρη, πλήρης και δεκτική δικαστικής εκτιμήσεως. Ερειδόμενο σε αυτή την απόφαση, το BKA μέχρι το τέλος του εφετινού καλοκαιριού θα προσθέσει και νέα στοιχεία στη μορφή της πραγματογνωμοσύνης της εξέτασης του γραφικού χαρακτήρα, ιδίως στον τομέα της ποιότητας γραμμής (line quality, Liniequalitaet), με βάση τα πορίσματα των σχετικών σύγχρονων ερευνών.

Γ. Η εξέταση εγγράφων στο ελληνικό δίκαιο.

Οι διατάξεις για την πραγματογνωμοσύνη περιλαμβάνονται στα άρθρα 183 επ. του Κ.Π.Δ και στα άρθρα 368 επ. του Κ.Πολ.Δ. Ειδική μνεία για την εξέταση εγγράφων δεν υπάρχει — όπως υπάρχει για την ψυχιατρική εξέταση (άρθρο 200 Κ.Π.Δ) — και κατά συνέπεια διέπεται από τις διατάξεις που διέπουν και κάθε άλλη πραγματογνωμοσύνη. Σύμφωνα με το άρθρο 369 Κ.Πολ.Δ, σκοπός των πραγματογνωμόνων είναι να βοηθούν το δικαστήριο με τη γνωμοδότησή τους. Σε αντίθεση με το γερμανικό Δίκαιο, στο οποίο επικρατεί διχογνωμία για το αν ο πραγματογνώμων πρέπει να γνωρίζει τα στοιχεία της πλήρους δικογραφίας, ο Κ.Πολ.Δ δίνει το δικαίωμα στους πραγματογνώμονες (“...μπορούν να λάβουν γνώση...”) με βάση το άρθρ. 380 να εξετάσουν τη δικογραφία, αλλά και περαιτέρω το δικαστήριο σύμφωνα με τη διακριτική του ευχέρεια μπορεί να “...επιτρέψει στους πραγματογνώμονες να ζητήσουν.....διευκρινίσεις από τους διαδίκους ή πληροφορίες από τρίτους....” (άρθρο 380 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ). Αυτή η διάταξη είναι πολύ σημαντική για τον εξεταστή εγγράφων. Η γραφή είναι μία λεπτή διαδικασία, η οποία επηρεάζεται από παράγοντες νευρολογικούς, φυσιολογικούς και περιβαλλοντικούς (Rita Carter, 199), ώστε η γνώση του ιστορικού της υποθέσεως είναι αντικειμενικά απαραίτητη για τη διεξαγωγή μίας τελεσφόρου πραγματογνωμοσύνης, πληρούσας τις επιστημονικές προδιαγραφές. Πληροφορίες για το ιατρικό ιστορικό του γραφέα του υπό εξέταση εγγράφου (Dines, 1998), τη στάση με την οποία ο γραφέας συνέτασσε έγγραφα (Halder-Sinn & Petra Born, 1993), αλλά και το μέρος στο οποίο το εν λόγω έγγραφο φυλάχθηκε, είναι απαραίτητες.

Με βάση το άρθρ. 383 Κ.Πολ.Δ, ο πραγματογνώμονας πρέπει, σε μία προθεσμία ορισμένη από το δικαστήριο, να καταθέσει την πραγματογνωμοσύνη και μόνο σε περίπτωση αντιφάσεων, ή αν το δικαστήριο έχει ανάγκη διευκρινίσεων (άρθρο 384 Κ.Πολ.Δ) ο πραγματογνώμονας παρίσταται σε διαδικαστικές πράξεις. Τέτοια διάταξη δεν υπάρχει στην αγγλοσαξονική νομοθεσία, στην οποία ο πραγματογνώμονας πάντα παρίσταται στη δίκη, καθώς και στη γερμανική, κατά την οποία, μολοντί η παρουσία του βρίσκεται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου, στη μεγάλη πλειοψηφία των υποθέσεων καλείται να παρευρίσκεται κατά την εκδίκαση της υποθέσεως.

Η πραγματογνωμοσύνη εκτιμάται ελεύθερα (άρθρο 387) κατά τον Κ.Πολ.Δ. Στην περίπτωση κατά την οποία υπάρχουν περισσότερες της μιας πραγματογνωμοσύνες με διαφορετικά αποτελέσματα, το δικαστήριο οφείλει να αιτιολογήσει την κρίση του αναφορικά με την αποδοχή της μίας απ’ αυτές, κατά τρόπον ώστε η κρίση του αυτή να μπορεί να ελεγχθεί (1560/2002 Α.Π. Ποιν.- Ποιν. Λογ. 2002/1579 και 292/1999 Α.Π. - Ποιν. Χρ./1999 (1034)).

Στην ελληνική νομολογία (π.χ. 292/1999 Α.Π. “...εν όψει και της αντίθεσης μεταξύ των εκθέσεων γραφολογικής πραγματογνωμοσύνης που υπέβαλαν οι πραγματογνώ-

μονες γραφολόγοι”) κυριαρχεί κατ’ αποκλειστικότητα ο όρος “δικαστική γραφολογία” και “γραφολογική πραγματογνωμοσύνη” (Βλ. ανάμεσα σε άλλες 2028/2001 Α.Π. (Ποιν)- Ποιν. Λογ. 2001/2477, 703/2000 Α.Π.-ΝοΒ/2000(1634), Ποιν. Χρ. (53), 78/2000 Εφ. Θρακ. - Ποιν. Χρ. 2002/362, 1792/1999 Α.Π. - Ποιν. Χρ./2000, 496/1997 Διατ. Ανακρ. Αθ. - Αρχ.Ν./1998 (293) κλπ.). Επίσης, ο όρος “Δικαστικός Γραφολόγος” παρουσιάζεται στους καταλόγους πραγματογνωμόνων, οι οποίοι υπάρχουν σε κάθε δικαστήριο (371 Κ.Πολ.Δ). Η χρήση των όρων αυτών θα ήταν σκόπιμο να αναθεωρηθεί, σύμφωνα με όσα ανεφέρθησαν παραπάνω, κατά τρόπον ώστε να εξαλειφθούν όροι εντελώς αδόκιμοι στη διεθνή πρακτική.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Dines, J. E., *Document Examiner Textbook*, Pantex International Ltd, California, 1998.

Halder-Sinn, P & Born Petra, *Horizontal overextension in copies of handwriting depend on characteristics of the model and the habitual handwriting of the copier, Perpetual and Motor Skills*, 1993, 77, 379-386.

Harrison, W. R., *Suspect Documents - Their scientific examination*, Nelson-Hall Publishers, Chicago, 1953.

Hecker, M. R., *Forensische Handschriftenuntersuchung*, Kriminalistic Verlag, Heidelberg, 1993.

Του ιδίου, *Traktat ueber den Wissenschaftlichkeitsanspruch der forensischen Schriftvergleichung*, Kolonia Ltd, 2000.

Νέζου, Α., *Γραφολογία, Μια νέα επιστήμη*, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1990.

Klages, L., *Handschrift und Charakter*. Bonn, Bouvier, 1956.

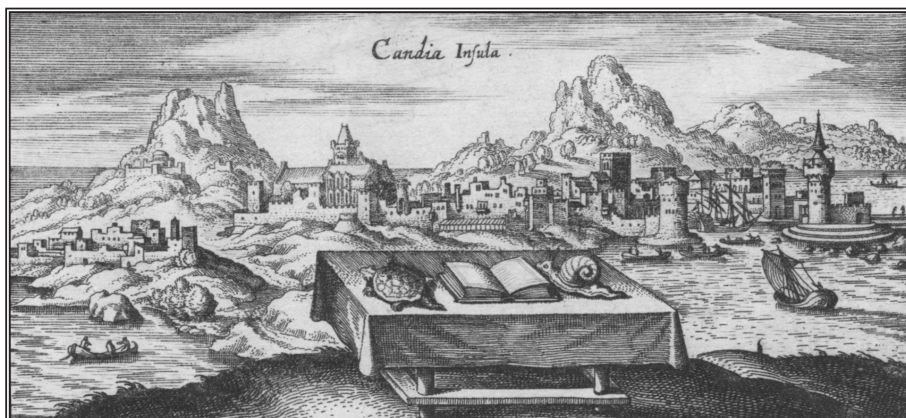
Michel, L., «Wuerdigung fuer Gutachten und Notwendigkeit ihrer muendlichen Erlauterung». *Mannheimer Hefte fuer Schriftvergleichung* 16, 49-50.

Michel, L & Wiese, G. «Zur rechtlichen und psychologischen Problematik graphologischer Gutachten». *Neue Zeitschrift fuer Arbeits und Sozialrecht* 20, 505-510, 1986.

Stein - Lewinson, T. «Zur Validierung der Lewinson - Zubin - Handschriftskalen. Eine multiple Regressionsanalyse mit dem Hamburg - Wechsler - Intelligenztest als Kriterium». *Zeitschrift fuer Menschenkunde* 37,1-23. 1971.

NΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων - (Έκτο τμήμα) - 6 Φεβρουαρίου 2003

Πρόεδρος: J.-P. Puissechet (Εισηγητής- Πρόεδρος Τμήματος)

Δικαστές: R. Schintgen, B. Σκουρής, F. Macken, J. N. Cunha Rodrigues

Άρθρα 8Α και 59 της Συνθήκης Ε.Ο.Κ. και 3 παρ. 1 Κανονισμού (Ε.Ο.Κ.) 2048/1992 του Συμβουλίου της 23.7.1992.

Η απόφαση αυτή έκρινε ως απαγορευμένο το τέλος αερομεταφορών, το επιβαλλόμενο από Κράτος Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε δρομολόγια ενδοκοινοτικών αεροπορικών γραμμών, κατά το μέρος που αυτό είναι υψηλότερο από το επιβαλλόμενο για τις πτήσεις εσωτερικού του ίδιου Κράτους μέλους, εκτός και αν αποδεικνύεται ότι το τέλος αυτό συνιστά αμοιβή για αερολιμενικές υπηρεσίες αναγκαίες προς εξυπηρέτηση των επιβατών. Πρόκειται για το τέλος που είχε επιβάλλει το Ελληνικό Δημόσιο για την χρησιμοποίηση των υπηρεσιών του αερολιμένος «Ελευθέριος Βενιζέλος», το γνωστό και ως «Σπατόσημο», το οποίο ήταν διπλάσιο για τις πτήσεις εξωτερικού.

1. Με απόφαση της 31ης Οκτωβρίου 2000, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 22 Φεβρουαρίου 2001, το Μονομελές Διοικητικό Πρωτοδικείο Ηρακλείου υπέβαλε προδικαστικό ερώτημα, δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, ως προς την ερμηνεία των άρθρων 18 Α και 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρων 18 ΕΚ και 49 ΕΚ) και 3, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2408/92 του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 1992, για την πρόσβαση των κοινοτικών

αερομεταφορέων σε δρομολόγια ενδοκοινοτικών αεροπορικών γραμμών (ΕΕ L 240, σ. 8).

2. Το ερώτημα αυτό ανέκλυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Γ. Σ. και του Ελληνικού Δημοσίου, όπου επιδιώκεται να αναγνωριστεί η υποχρέωση του τελευταίου να αποδώσει στον πρώτο το ποσό των 3.450 δρχ., το οποίο αντιστοιχεί στο ήμισυ του τέλους εκσυγχρονισμού και αναπτύξεως αεροδρομίων που κατέβαλε κατά τη μετάβασή του αεροπορικώς από

το Ηράκλειο στη Μασσαλία (Γαλλία).

Το νομικό πλαίσιο

Το κοινοτικό δίκαιο

3. Το άρθρο 8 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 17 ΕΚ) ορίζει:

«Α. Θεσπίζεται ιθαγένεια της Ένωσης.

Πολίτης της Ένωσης είναι κάθε πρόσωπο που έχει την υπηκοότητα ενός κράτους μέλους.

Β. Οι πολίτες της Ένωσης έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται από την παρούσα Συνθήκη».

4. Το άρθρο 8Α, παράγραφος 1, της Συνθήκης έχει ως εξής: «Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών, υπό την επιφύλαξη των περιορισμών και με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στην παρούσα Συνθήκη και στις διατάξεις που θεσπίζονται για την εφαρμογή της».

5. Το άρθρο 59, πρώτο εδάφιο της Συνθήκης προβλέπει: «Στο πλαίσιο των κατωτέρω διατάξεων, οι περιορισμοί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στο εσωτερικό της Κοινότητας καταργούνται προοδευτικά κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, όσον αφορά στους υπηκόους των κρατών μελών που είναι εγκατεστημένοι σε κράτος της Κοινότητας άλλο από εκείνο του αποδέκτη της παροχής».

6. Κατά το άρθρο 61, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 51, παράγραφος 1, ΕΚ): «Η ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών στον τομέα των μεταφορών διέπεται από τις διατάξεις του τίτλου που αναφέρεται στις μεταφορές».

7. Το άρθρο 84 παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 80, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, ΕΚ) ορίζει: «Το Συμβούλιο δύναται να αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία εάν, κατά ποίο μέτρο και κατά ποία διαδικασία θα είναι δυνατό να θεσπισθούν κατάλληλες διατάξεις για τις θαλάσσιες και αεροπορικές μεταφορές».

8. Ο κανονισμός 2408/92, που εκδόθηκε βάσει του άρθρου 84, παράγραφος 2, της Συνθήκης, αποτελεί τμήμα του τρίτου «πακέτου» μέτρων τα οποία έλαβε το Συμβούλιο προκειμένου να υλοποιηθεί προοδευτικά η κοινή αγορά των αερομεταφορών κατά τη διάρκεια χρονικής περιόδου που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 1992. Ο κανονισμός αυτός προβλέπει μεταξύ άλλων την ελεύθερη πρόσβαση των κοινοτικών αερομεταφορέων σε δρομολόγια ενδοκοινοτικών αεροπορικών γραμμών. Έτσι το άρθρο 3, παράγραφος 1, ορίζει: «Με την επιφύλαξη του παρόντος κανονισμού, το(α) ενδιαφερόμενο(α) κράτος(η) μέλος(η) επιτρέπει(ουν) στους κοινοτικούς αερομεταφορείς να ασκούν δικαιώματα μεταφορών σε ενδοκοινοτικά δρομολόγια».

Το εθνικό δίκαιο

9. Το άρθρο 40, παράγραφος 9, του νόμου 2065/1992 (ΦΕΚ Α' 113), όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 2668/1998 (ΦΕΚ Α' 282, στο εξής: νόμος 2065/1992), ορίζει: «Επιβάλλεται τέλος εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης αεροδρομίων σε κάθε αναχωρούντα επιβάτη, άνω των δώδεκα ετών, με προορισμό εσωτερικό και εξωτερικό, από τα ελληνικά αεροδρόμια (κρατικά ή δημοτικά ή κοινοτικά ή

ιδιωτικά) ως κάτωθι:

Α. Για επιβάτες με τελικό προορισμό που απέχει από αεροδρόμιο αναχωρήσεως τους άνω των εκατό (100) χιλιομέτρων και όχι περισσότερο των επτακοσίων πενήντα (750) χιλιομέτρων, τέλος σε δραχμές ισόποσο των δέκα (10) ευρωπαϊκών λογιστικών μονάδων (ΕΚΥ).

Β. Για επιβάτες με τελικό προορισμό που απέχει από το αεροδρόμιο αναχωρήσεώς τους άνω των επτακοσίων πενήντα (750) χιλιομέτρων, τέλος σε δραχμές ισόποσο των είκοσι (20) ΕΚΥ».

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

10. Ο Γ. Σ., προσφεύγων της κύριας δίκης, ταξίδευσε αεροπορικώς στις 10 Αυγούστου 1998 από το Ηράκλειο προς τη Μασσαλία. Για το ταξίδι του αυτό κατέβαλε μαζί με το εισιτήριό του, ως τέλος εκσυγχρονισμού και αναπτύξεως αεροδρομίων, το ποσό των 6.900 δραχ. Αργότερα, άσκησε προσφυγή ενώπιον του Μονομελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Ηρακλείου, με αίτημα να αναγνωριστεί η υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου να του επιστρέψει το ήμισυ του ανωτέρω ποσού, ήτοι 3.450 δραχ.

11. Κατά το αιτούν δικαστήριο, το τέλος εκσυγχρονισμού και αναπτύξεως αεροδρομίων, που εισπράττεται από τις αεροπορικές εταιρίες κατά την αναχώρηση των επιβατών, δεν συνιστά την αντιπαροχή μιας παρεχόμενης υπηρεσίας, αλλά φορολογικό βάρος. Ο φόρος αυτός χρησιμοποιείται, μεταξύ άλλων, για τη χρηματοδότηση της κατασκευής έργων και την προμήθεια εξοπλισμού στα αεροδρόμια, ιδίως για την κατασκευή του α-

εροδρομίου των Σπάτων (Ελλάδα).

12. Ο Γ. Σ. υποστηρίζει ότι οι διατάξεις του άρθρου 40, παράγραφος 9, του νόμου 2065/1992, οι οποίες προβλέπουν τον διπλασιασμό του τέλους ανάλογα με την απόσταση, εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις μεταξύ των εσωτερικών πτήσεων στην Ελλάδα, αφενός, και των διεθνών πτήσεων και των πτήσεων προς τα άλλα κράτη μέλη, αφετέρου. Κατ' αυτόν, η διάκριση αυτή αντιβαίνει, μεταξύ άλλων, στα άρθρα 8 Α και 59 της Συνθήκης, καθώς και στο άρθρο 3 του κανονισμού 2408/92. Ειδικότερα, ο Γ. Σ. στηρίζει την επιχειρηματολογία του στην απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Οκτωβρίου 1994, C-381/93, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 1994, σ. I-5145).

13. Προς άμυνά του, το Ελληνικό Δημόσιο υποστηρίζει, παραπέμποντας στην απάντηση που απηύθυνε στην αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής, με την οποία ετίθετο εν αμφιβόλω η συμβατότητα του άρθρου 40 του νόμου 2065/1992 με τα άρθρα 59 της Συνθήκης και 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 2408/92, ότι η πτήση Κέρκυρα-Ρώμη (Ιταλία), δηλαδή μεταξύ Ελλάδος και ενός άλλου κράτους μέλους, έχει μήκος μικρότερο των 750 km και ότι το τέλος που εισπράττεται στην πτήση αυτή είναι ελάχιστο. Το Ελληνικό Δημόσιο προσέθεσε ότι στους επιβάτες των διεθνών πτήσεων και των πτήσεων μεταξύ κρατών μελών παρέχονται σημαντικότερες υπηρεσίες από αυτές που παρέχονται στους επιβάτες των εσωτερικών πτήσεων και ότι η διαφορετική φορολόγηση, που αφορά σε κάθε περίπτωση ελάχιστα ποσά, είναι ως εκ τούτου δικαιολογημένη.

14. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά, ωστόσο, ότι ο διπλασιασμός του τέλους που επιβάλλεται στις πτήσεις με προορισμό άλλα κράτη μέλη πλην της Ελλάδος θα μπορούσε ενδεχομένως να συνιστά εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών της Ενώσεως και να παραβιάζει τις διατάξεις του κανονισμού 2408/92.

15. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Μονομελές Διοικητικό Πρωτοδικείο Ηρακλείου αποφάσισε να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα: «Έχουν τα άρθρα 8Α και 59 της Συνθ.ΕΕ και το άρθρο 3 παρ. 1 του κανονισμού [2408/1992] του Συμβουλίου την έννοια ότι απαγορεύεται εκ μέρους ενός κράτους - μέλους η επιβολή διαφοροποιημένου φορολογικού βάρους σε εσωτερικές και ενδοκοινοτικές πτήσεις, με άμεσο αποτέλεσμα την επιβάρυνση των ενδοκοινοτικών πτήσεων με διπλάσιο ποσό φόρου, σε σχέση με τις πτήσεις εντός του κράτους μέλους;»

16. Πρέπει να διευκρινιστεί ότι μετά την προαναφερθείσα αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής, που αναφέρθηκε στη σκέψη 13 της παρούσας αποφάσεως, ασκήθηκε στη συνέχεια προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου, βάσει του άρθρου 226, παράγραφος 2, ΕΚ, προκειμένου να διαπιστωθεί η παράβαση της Ελληνικής Δημοκρατίας. Η υπόθεση αυτή πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου υπό τον αριθμό C-227/00.

17. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής λόγω παραβάσεως, η Ελληνική Δημοκρατία τροποποίησε την επίμαχη νομοθεσία της με το άρθρο 16 του νόμου 2892/2001 (ΦΕΚ Α' 46, σ.

1161), καταργώντας, όσον αφορά τις εσωτερικές πτήσεις και τις πτήσεις μεταξύ της Ελλάδος και των άλλων κρατών μελών ή κρατών που είναι συμβαλλόμενα μέρη στη Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικο-νομικό Χώρο, της 2ας Μαΐου 1992 (ΕΕ 1994, L 1, σ. 3), τη διαφορά στο ποσό του φόρου εκσυγχρονισμού και αναπτύξεως αεροδρομίων ανάλογα με την απόσταση και καθορίζοντας το εν λόγω ποσό σε 12 ευρώ. Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή παραιτήθηκε από την προσφυγή της και η υπόθεση C-272/00 διαγράφηκε από το Πρωτόκολλο του Δικαστηρίου.

Επί του άρθρου 8Α της Συνθήκης

18. Ειδική έκφραση του άρθρου 8Α της Συνθήκης, το οποίο καθιερώνει κατά τρόπο γενικό το δικαίωμα, για κάθε πολίτη της Ένωσης, να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών, αποτελούν οι διατάξεις οι οποίες διασφαλίζουν την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.

19. Πράγματι, της ελευθερίας παροχής υπηρεσιών απολαύουν τόσο οι παρέχοντες όσο και οι αποδέκτες υπηρεσιών και ενδεχόμενος περιορισμός της ελευθερίας αυτής μπορεί έτσι να θίξει τα δικαιώματα ενός αποδέκτη υπηρεσιών. Ο τελευταίος μπορεί τότε να επικαλεστεί τις διατάξεις αυτές κατά του επίδικου μέτρου (βλ. αποφάσεις της 31ης Ιανουαρίου 1984, 286/82 και 26/83, Luisi και Carbone, Συλλογή 1984, σ. 377, σκέψη 16 της 28ης Απριλίου 1998, C-158/96, Kohll, Συλλογή 1998, σ. I-1931, σκέψη 35, και της 26ης Οκτωβρίου 1999, C-294/97, Eurowings Luftverkehr, Συλλογή 1999,

σ. I-744, σκέψη 34).

20. Λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά της διαφοράς της κύριας δίκης, δεν είναι επομένως αναγκαίο το Δικαστήριο να αποφανθεί επί της ερμηνείας του άρθρου 8 Α της Συνθήκης (βλ. όσον αφορά στην ελευθερία εγκαταστάσεως, απόφαση της 29ης Φεβρουαρίου 1996, C-193/94, Σκαναβή και Χρυσανθακόπουλος, Συλλογή 1996, σ. I-929, σκέψη 22 και, όσον αφορά στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 2002, C-100/01, Oteiza Olazabal, που δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 26).

Επί των άρθρων 59 της Συνθήκης και 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 2408/92.

Παρατηρήσεις που κατατέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου.

21. Η Ιταλική Κυβέρνηση φρονεί ότι το επίδικο στην κύρια δίκη τέλος επηρεάζει τις παροχές αεροπορικών υπηρεσιών μεταξύ κρατών μελών, αλλά, παρατηρώντας ότι το τέλος αυτό εφαρμόζεται αδιακρίτως ιθαγενείας, συνάγει ότι δεν είναι αντίθετο προς το άρθρο 59 της Συνθήκης, στον βαθμό που η διάταξη αυτή απαγορεύει μόνον τις διακρίσεις που στηρίζονται στην ιθαγένεια ή στον τόπο εγκαταστάσεως. Υποστηρίζει επίσης ότι η εφαρμογή του κριτηρίου της αποστάσεως δεν συνιστά κεκαλυμμένη δυσμενή διάκριση. Προσθέτει ότι το επίδικο τέλος δεν παραβιάζει τον κανονισμό 2408/92, στον βαθμό που η καταβολή του δεν αποτελεί προϋπόθεση για την άσκηση του δικαιώματος κυκλοφορίας.

22. Η επιτροπή θεωρεί ότι το επίδικο

στην υπόθεση της κύριας δίκης σύστημα επιβολής τελών πλήττει με βαρύτερο τέλος κυρίως τις διεθνείς πτήσεις, περιλαμβανομένων και των πτήσεων μεταξύ των κρατών μελών, διότι, πλην μιας περιπτώσεως, οι πτήσεις αποστάσεως μικρότερης των 750 km είναι εσωτερικές πτήσεις. Το σύστημα αυτό καθιστά την παροχή υπηρεσιών αερομεταφοράς μεταξύ κρατών μελών δυσχερέστερη από την παροχή αντιστοιχών υπηρεσιών στο εσωτερικό της Ελλάδος και συνιστά, κατά συνέπεια, περιορισμό που αντιβαίνει στο άρθρο 59 της Συνθήκης, στον βαθμό που η διάταξη αυτή εφαρμόζεται στις αερομεταφορές μέσω του κανονισμού 2408/92. Η ανάγκη χρηματοδοτήσεως του αεροδρομίου των Σπάτων, την οποία προέβαλε το Ελληνικό Δημόσιο ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, δεν δικαιολογεί έναν τέτοιο περιορισμό. Η Επιτροπή, ερμηνεύοντας έγγραφο της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας (ΥΠΑ) σχετικά με τη μεταφορική ικανότητα επιβατών στα αεροδρόμια, αμφισβητεί τον ισχυρισμό ότι στους επιβάτες που αναχωρούν με διεθνείς πτήσεις παρέχονται σημαντικότερες υπηρεσίες από αυτές που παρέχονται στους επιβάτες των πτήσεων εσωτερικού, πράγμα που θα μπορούσε να δικαιολογήσει την επιβολή υψηλότερου τέλους για τις πρώτες. Υποστηρίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, το επίδικο στην κύρια δίκη τέλος δεν έχει ανταποδοτικό χαρακτήρα προς κάλυψη δαπανών για τις υπηρεσίες που πράγματι παρέχονται στα αεροδρόμια.

Απάντηση του Δικαστηρίου

23. Έστω και αν, λαμβάνοντας υπόψη

το άρθρο 61 της Συνθήκης, το άρθρο 59 αυτής δεν έχει εφαρμογή, αυτό καθαντό, στις υπηρεσίες μεταφορών, δεδομένου ότι οι τελευταίες διέπονται από τις διατάξεις του τίτλου περί των μεταφορών, η αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών έχει ωστόσο εφαρμογή στον τομέα αυτόν.

24. Πράγματι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο κανονισμός 2408/92, εκδοθείς βάσει του άρθρου 84, παράγραφος 2, της Συνθήκης, έχει ακριβώς ως στόχο να καθορίσει στον τομέα των αερομεταφορών τις προϋποθέσεις εφαρμογής της αρχής της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (βλ. υπό το πνεύμα αυτό, απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 2001, C-361/98, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. I-385, σκέψη 32).

25. Η εν λόγω ελευθερία απαγορεύει την εφαρμογή οποιασδήποτε εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως που έχει ως αποτέλεσμα να καθίσταται η παροχή υπηρεσιών μεταξύ κρατών μελών δυσκολότερη απ' ό,τι η παροχή υπηρεσιών που πραγματοποιείται αποκλειστικώς στο εσωτερικό ενός κράτους μέλους, ανεξάρτητα από την ύπαρξη δυσμενούς διακρίσεως λόγω ιθαγενείας ή τόπου διαμονής (βλ. υπό το πνεύμα αυτό, προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Γαλλίας, σκέψεις 17 έως 21).

26. Όσον αφορά το επίδικο στην κύρια δίκη τέλος, τα αεροπορικά ταξίδια που αφορούν διαδρομή μεγαλύτερη των 750 km με αναχώρηση από ελληνικό αεροδρόμιο, τα οποία πλήττονται με υψηλότερο τέλος, είναι όλα ταξίδια μεταξύ κρατών μελών ή προς τρίτες χώρες, ενώ εκείνα που αφορούν διαδρομή μικρότερη

των 750 km, τα οποία πλήττονται με χαμηλότερο τέλος, είναι όλα, πλην μιας περιπτώσεως, ταξίδια εντός της Ελλάδος. Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι, παρά τον φαινομενικά ουδέτερο χαρακτήρα του χρησιμοποιηθέντος κριτηρίου προς διαφοροποίηση του ύψους του τέλους, το υψηλότερο τέλος αφορά ειδικότερα τις άλλες πτήσεις πλην των εσωτερικών πτήσεων (βλ. κατ' αναλογία, απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2000, C-205/98, Επιτροπή κατά Αυστρίας, Συλλογή 2000, σ. I-7367).

27. Επιπροσθέτως, δεν προκύπτει από τη δικογραφία ότι το επίδικο τέλος έχει χαρακτήρα ανταποδοτικό για τις αερολιμενικές υπηρεσίες που είναι αναγκαίες προς εξυπηρέτηση των επιβατών ούτε ότι το κόστος των εν λόγω υπηρεσιών οι οποίες προσφέρονται στους επιβάτες που αναχωρούν με διεθνείς πτήσεις αποστάσεως μεγαλύτερης των 750 km αντιπροσωπεύει, το διπλάσιο εκείνων οι οποίες προσφέρονται στους επιβάτες που αναχωρούν με πτήσεις αποστάσεως μικρότερης των 750 km.

28. Επομένως, καθόσον το ποσό των τελών αερολιμένα επηρεάζει ευθέως και αυτομάτως την τιμή του δρομολογίου, η διαφοροποίηση του ύψους των τελών που βαρύνουν τους επιβάτες ασκεί άμεση επίδραση στο κόστος της μεταφοράς, ευνοώντας, στην περίπτωση της κύριας δίκης, την πρόσβαση στις πτήσεις εσωτερικού σε σχέση με τις άλλες πτήσεις (βλ. απόφαση της 26ης Ιουνίου 2001, C-70/99, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, Συλλογή 2001, σ. I-4845, σκέψη 20).

29. Επομένως, στο αιτούν δικαστήριο

πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 2408/92 απαγορεύει μέτρο θεσπιζόμενο από κράτος μέλος, όπως το επίδικο στην κύρια δίκη, με το οποίο επιβάλλεται ουσιαστικά στις πτήσεις προς τα άλλα κράτη μέλη τέλος αερολιμένα υψηλότερο από το εφαρμοζόμενο στις πτήσεις εντός αυτού του κράτους μέλους, εκτός αν αποδεικνύεται ότι τα τέλη αυτά συνιστούν αμοιβή για τις αερολιμενικές υπηρεσίες που είναι αναγκαίες προς εξυπηρέτηση των επιβατών και ότι το κόστος των εν λόγω υπηρεσιών οι οποίες προσφέρονται στους επιβάτες με προορισμό τα άλλα κράτη μέλη είναι υψηλότερο κατά την ίδια αναλογία του κόστους εκείνων οι οποίες είναι αναγκαίες προς εξυπηρέτηση των επιβατών των εσωτερικών πτήσεων.

Επί των δικαστικών εξόδων

30. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ελληνική και η Ιταλική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με απόφαση της 31ης Οκτωβρίου 2000 το Μονομελές Διοικητικό Πρωτοδικείο Ηρακλείου, αποφαινεται:

Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2408/92 του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 1992, για την πρόσβαση των κοινοτικών αερομεταφορέων σε δρομολόγια ενδοκοινοτικών αεροπορικών γραμμών, απαγορεύει μέτρο θεσπιζόμενο από κράτος μέλος, όπως το επίδικο στην κύρια δίκη, με το οποίο επιβάλλεται ουσιαστικά στις πτήσεις προς τα άλλα κράτη μέλη τέλος αερολιμένα υψηλότερο από το εφαρμοζόμενο στις πτήσεις εντός αυτού του κράτους μέλους, εκτός αν αποδεικνύεται ότι τα τέλη αυτά συνιστούν αμοιβή για τις αερολιμενικές υπηρεσίες που είναι αναγκαίες προς εξυπηρέτηση των επιβατών και ότι το κόστος των εν λόγω υπηρεσιών οι οποίες προσφέρονται στους επιβάτες με προορισμό τα άλλα κράτη μέλη, είναι υψηλότερο κατά την ίδια αναλογία του κόστους εκείνων οι οποίες είναι αναγκαίες προς εξυπηρέτηση των επιβατών των εσωτερικών πτήσεων.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

ΕΝΟΧΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Πολυμελές Πρωτοδικείο Ηρακλείου - Αριθ. 332/3270/ΤΠ/411/2000 (Τακτική Διαδικασία)

Πρόεδρος: Εμμανουήλ Βασιλάκης (Πρόεδρος Πρωτοδικών)

Δικαστές: Αγάπη Τζουλιανάκη, Επαμεινωνδία Κουσκούκη (Εισηγήτρια)

Δικηγόροι: Δημήτρης Μανωλάκης, Εμμανουήλ Χουρδάκης

Άρθρα 361, 681 επ., 345, 346 Α.Κ., 33 Ν. 1416/1984, 176, 907 και 908 Κ.Πολ.Δ

Οι δαπάνες για τη μετατόπιση αγωγών των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ) βαρύνουν κατ' αρχάς τις ίδιες. Είναι όμως νόμιμη και έγκυρη η συμφωνία για ανάληψη αυτών από τον ιδιοκτήτη του δουλεύοντος ακινήτου, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 361 Α.Κ. (που κατοχυρώνει την ελευθερία των συμβάσεων).

Στην κρινόμενη αγωγή, η ενάγουσα (ΔΕΥΑΗ) εκθέτει ότι προκειμένου να εκτελεσθούν οικοδομικές εργασίες επέκτασης του Γ. Π. Β. Π. Ν. Ηρακλείου σε ακάλυπτο χώρο του ακινήτου όπου αυτό στεγάζεται, ύστερα από αίτηση του εναγομένου ήλθε σε συμφωνία με τα αρμόδια όργανα του Διοικητικού των Συμβουλίου και ανέλαβε να μετατοπίσει αγωγό ύδρευσης που διήρχετο μέσα από τον παραπάνω χώρο και εμπόδιζε την συνέχιση των εργασιών του εναγομένου. Ότι λόγω της άμεσης ανάγκης μετατόπισης του αγωγού και απρόβλεπτου των εξόδων που θα υπεβάλετο, τελούσε σε αδυναμία να καλύψει τη σχετική δαπάνη και για το λόγο αυτό το εναγόμενο ανέλαβε με δικές του δαπάνες την εκτέλεση των σχετικών εργασιών, εκδίδοντας τη με αριθμό 384/Συν. 19/20-9-1995 απόφαση του Δ.Σ., με συμφωνηθέν κόστος το ποσό περίπου των 12.000.000 δραχμών συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ το οποίο θα εισέπραττε με την ολοκλήρωση των εργασιών. Ότι μετά την εκτέλεση του έργου που έγινε από αρμόδια όργανα τε-

χνίτες της υπηρεσίας της, το εναγόμενο αρνήθηκε να της καταβάλλει τη συμφωνηθείσα δαπάνη με την 277/Συν. 11/10-7-1998 απόφαση του Δ.Σ. του ανεκάλεσε την προγενέστερη σχετική απόφαση ισχυριζόμενο ότι δεν είναι υπεύθυνο για την πληρωμή της. Με βάση αυτά τα περιστατικά, επικαλούμενη αντισυμβατική συμπεριφορά του εναγομένου, ζητεί να υποχρεωθεί το τελευταίο να της καταβάλει το παραπάνω ποσό των 12.000.000 δραχμών με το νόμιμο τόκο από την 1-8-1997 που όχλησε αυτό για την καταβολή του, διαφορετικά από την επίδοση της κρινόμενης αγωγής να κηρυχθεί η απόφαση προσωρινά εκτελεστή και να καταδικασθεί το εναγόμενο στη δικαστική της δαπάνη.

Η αγωγή αρμόδια εισάγεται για να συζητηθεί ενώπιον αυτού του Δικαστηρίου (7, 9, 10, 18, παρ. 1, 22 και 33 Κ.Πολ.Δ) κατά την τακτική διαδικασία και είναι νόμιμη. Στηρίζεται στις διατάξεις των άρθρων 361, 681 επ., 345, 346 του Α.Κ., 907, 908 και 176 του Κ.Πολ.Δ. Πρέπει, επομένως, να ερευνηθεί περαιτέρω κατ' ουσία,

δεδομένου ότι για το παραδεκτό δεν απαιτείται η καταβολή δικαστικού ενσήμου, εφόσον η ενάγουσα είναι αποκλειστικά αμιγής δημοτική επιχείρηση και σύμφωνα με το άρθρο 304 του Π.Δ. 410/1995 απαλλάσσεται της καταβολής.

Το εναγόμενο, με τις νόμιμα κατατεθειμένες προτάσεις του, συνομολογεί τα πραγματικά περιστατικά της αγωγής καθ' ό μέρος αφορούν την ύπαρξη των ανωτέρω συμφωνιών, καθώς και την εκτέλεση των εργασιών από την ενάγουσα. Περαιτέρω όμως, αρνείται την καταβολή του ζητουμένου ποσού ισχυριζόμενο ότι η συμφωνία περί καταβολής από μέρους του των δαπανών μετατόπισης του αγωγού είναι μη νόμιμη δεδομένου ότι η εγκατάσταση του αγωγικού δικτύου εξυπηρετεί άλλα ακίνητα του δήμου Ηρακλείου και ότι κατ' άρθρον 1031 Α.Κ. η ενάγουσα υποχρεούται με δικές της δαπάνες να υποβληθεί στη μετατόπιση του αγωγού, ενώ το ίδιο δεν καθίσταται υπόχρεο στην καταβολή του παραπάνω ποσού. Από τη διάταξη του άρθρου 1031 Α.Κ. αλλά και από την ειδικότερη διάταξη του άρθρου 33 Ν. 1416/84, η οποία προηγείται της διάταξης του Α.Κ. (Γεωργιάδη - Σταθόπουλου Α.Κ. 1031 αρθρ. 8), προκύπτει ότι ναι μεν η ενάγουσα ΔΕΥΑΗ φέρει τις δαπάνες μετατόπισης των σωλήνων σε άλλη θέση του ακινήτου, πλην όμως δεν απαγορεύεται οποιαδήποτε άλλη συμφωνία με την οποία ο κύριος του δουλεύοντος ακινήτου, εν προκειμένω το εναγόμενο, αναλαμβάνει τις δαπάνες μετακίνησης ή μέρος αυτών, εκτιμώντας ότι λόγω του επείγοντος χαρακτήρα της μετατόπισης είναι προς το συμφέρον του η ταχεία μετατόπιση των σωλήνων, έστω και με ανάληψη μέρους των δαπα-

νών. Επομένως, οι παραπάνω ισχυρισμοί του εναγόμενου κρίνονται αβάσιμοι και πρέπει να απορριφθούν.

Από την εκτίμηση των εγγράφων που επικαλούνται και νόμιμα προσκομίζουν οι διάδικοι προαποδεικνύονται τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Με την 18-8-1995 αίτηση του εναγομένου ζητήθηκε από την ενάγουσα η μετατόπιση καταθλιπτικού αγωγού ύδρευσης που διήρχετο από τον ακάλυπτο χώρο ακινήτου, όπου στεγάζεται το εναγόμενο (Β. Ν. Η.) δεδομένου ότι εμπόδιζε την εκτέλεση οικοδομικών εργασιών επέκτασης του Νοσοκομείου στο χώρο αυτό που είχε αναλάβει για λογαριασμό του εναγομένου η εταιρία με την επωνυμία Γ. ΑΤΕ και υφίστατο ανάγκη άμεσης συνέχισης των εργασιών. Η ενάγουσα ανέλαβε την μετατόπιση του ως άνω αγωγού με δικά της συνεργεία (έργο αυτεπιστασίας με ενδεικτικό προϋπολογισμό το ποσό των 12.000.000 δραχμών, συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ).

Συνάμα με το αρ. πρωτοκ. 5714/28-9-1995 έγγραφο που κοινοποίησε στο εναγόμενο, ζήτησε απ' αυτό την έγκριση εκτέλεσης του έργου με τους παραπάνω όρους. Το εναγόμενο σε απάντηση των ανωτέρω και αφού έγιναν οι νόμιμες διαδικασίες με την Διεύθυνση Τεχνικών υπηρεσιών της Νομαρχίας Ηρακλείου (βλ. προσκομιζόμενο το υπ' αριθ. 10431/ 5-9-1995 έγγραφο), με την 384/Συν. 19/ 20-9-1995 ομόφωνη απόφαση του Δ.Σ. αντίγραφο της οποίας διαβίβασε στην ενάγουσα με το υπ' αριθ. 14477/2-10-1995 έγγραφο της, ενέκρινε την πίστωση του προϋπολογισμού με την ενδεικτική δαπάνη των 12.000.000 δραχμών και την εκτέλεση του έργου από την ενάγουσα

σύμφωνα με τα παραπάνω. Βάσει των συμφωνιών αυτών η ενάγουσα προέβη στην άμεση εκτέλεση των εργασιών μετατόπισης του αγωγού, χρησιμοποιώντας δικό της εργατικό προσωπικό.

Μετά την ολοκλήρωση του έργου απέστειλε στο εναγόμενο με τα υπ' αριθ. πρωτοκ. 4966/1-8-1997 και 5568/3-9-1997 έγγραφά της τα σχετικά παραστατικά έγγραφα (το υπ' αρ. 788/2-9-1999 τιμολόγιο παροχής υπηρεσιών και το 5742/96 τιμολόγιο Σωλην. Θηβών ΑΕ και 116/17-9-1997 παραστατικό), προκειμένου να της καταβληθούν οι συμφωνηθείσες δαπάνες. Το εναγόμενο όμως με την 277/Συν. 11/10-7-1998 απόφασή του Δ.Σ. ανεκάλεσε την προηγούμενη με αριθμό 384/Συν. 19/20-9-1995 απόφασή του και επικαλούμενο την έλλειψη νόμιμης υποχρέωσης για την καταβολή του ζητούμενου ποσού, η οποία δεν ερευνήθηκε κατάλληλα κατά τον κρίσιμο χρόνο που συμφωνήθηκαν τα ανωτέρω λόγω της άμεσης έναρξης των εργασιών επέκτασης του Νοσοκομείου, αρνήθηκε να καταβάλει αυτό, επισημαίνοντας στο ίδιο έγγραφο ότι η ενάγουσα «...διατηρεί το δικαίωμά της να προσφύγει στα δικαστήρια προκειμένου να κα-

θορισθεί δικαστικώς η υποχρέωση αυτή του Νοσοκομείου». Η άρνηση του εναγόμενου αποτελεί αντισυμβατική συμπεριφορά καθόσον αντιβαίνει στα προαναφερόμενα μεταξύ των διαδίκων ρητώς συμφωνηθέντα και οι προσβληθέντες εκ μέρους του ισχυρισμοί κρίνονται απορριπτέοι ως αβάσιμοι κατ' ουσίαν.

Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη αγωγή ως βάσιμη κατ' ουσίαν. Να υποχρεωθεί το εναγόμενο να καταβάλει στην ενάγουσα το ποσό των 12.000.000 δραχμών με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της κρινόμενης αγωγής, που αποτελεί έντονη όχληση για την καταβολή του μέχρι την εξόφληση (345-346 του Α.Κ.).

Το αίτημα περί κηρύξεως της απόφασης προσωρινά εκτελεστής πρέπει να απορριφθεί καθόσον κατά την κρίση του Δικαστηρίου δεν συντρέχουν εξαιρετικοί προς τούτο λόγοι (άρθρ. 907, 908 Κ.Πολ.Δ). Τέλος, τα δικαστικά έξοδα πρέπει να επιβληθούν σε βάρος του εναγόμενου λόγω της ήττας του (άρθρ. 176 Κ.Πολ.Δ), ότι ορίζεται ειδικότερα στο δικαστήριο.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Με την παραπάνω απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου ορθά αντιμετωπίζεται το ζήτημα των δαπανών μετατόπισης αγωγών των ΔΕΥΑ, διερχομένων μέσα από ιδιοκτησίες τρίτων, οι οποίες (δαπάνες) βαρύνουν μεν κατά τη διάταξη του άρθρου 33 Ν. 1416/1984, αλλά και την Α.Κ. 1031 τις Δημοτικές Επιχειρήσεις, πλην όμως είναι νόμιμη και έγκυρη η συμφωνία, κατά την Α.Κ. 361, αναλήψεως αυτών από τον ιδιοκτήτη του δουλεύοντος ακινήτου, δοθέντος ότι από την προαναφερθείσα διάταξη του Ν. 1416/84 δεν προκύπτει αντίθετη ερμηνεία, ούτε συνάγεται ακυρότητα τέτοιας συμφωνίας.

*Δ. Μανωλάκης**

* Ο Δ. Μανωλάκης, είναι δικηγόρος Ηρακλείου, Νομικός Σύμβουλος ΔΕΥΑ Ηρακλείου.

Μονομελές Πρωτοδικείο Ηρακλείου - Αριθ. 2635/1611/ΑΣΦ/727/2002

Δικαστής: Ελένη Φραγκάκη (Πρόεδρος Πρωτοδικών)

Δικηγόροι: Γιάννης Μουστάκας, Γιάννης Ξυλούρης

Άρθρα: 282, 284, 994 εδ. α, 1003 επ. Α.Κ., 15 παρ. 3, 17 παρ. 2, 683 παρ. 2 και 733 Κ.Πολ.Δ.

Το Μονομελές Πρωτοδικείο είναι καθ' ύλην αναρμόδιο σε ασφαλιστικά μέτρα, όταν η κύρια υπόθεση έχει ως αντικείμενο διαφορές αναφερόμενες στο άρθρο 15 παρ. 3 Κ.Πολ.Δ, ακόμη και αν οι ιδιοκτησίες τις οποίες αφορά η λήψη του Ασφαλιστικού Μέτρου, έχουν υπαχθεί στο σύστημα της κατ' ορόφους (οριζοντίου) ιδιοκτησίας. Επίσης, στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του ιδίου δικαστηρίου (Ειρηνοδικείου) υπάγονται οι διαφορές από την προσβολή της κοινής νομής (συννομής), που έχουν επί της «πρασιάς» οι ιδιοκτήτες των επί μέρους οριζοντίων ιδιοκτησιών, αν η προσβολή ενεργείται από τον μισθωτή μιας εκ των οριζοντίων ιδιοκτησιών και όχι από τον ιδιοκτήτη της (οπότε καθ' ύλην αρμόδιο θα ήταν το Μονομελές Πρωτοδικείο).

Κατά το άρθρο 1003 Α.Κ., «ο κύριος ακινήτου έχει υποχρέωση να ανέχεται την εκπομπή καπνού, αιθάλης, αναθυμιάσεων, θερμοότητας, θορύβου, δονήσεων ή άλλες παρόμοιες επενέργειες που προέρχονται από άλλο ακίνητο, εφόσον αυτές δεν παραβιάζουν σημαντικά τη χρήση του ακινήτου του ή προέρχονται από χρήση συνήθη για ακίνητα της περιοχής του κτήματος από το οποίο προκαλείται η βλάβη». Κατά την έννοια του νόμου, ως εκπομπές ή επενέργειες που προέρχονται από άλλο ακίνητο, γειτονικό ή όχι, νοούνται οι υλικές, αλλά μόνο του είδους του πιο πάνω άρθρου, δηλαδή μόνο εκείνες που αφορούν τα λεγόμενα αστάθμητα στοιχεία (imponderabilia) (βλ. Γ. Μπαλή, Εμπορ. Δικ., εκδ. 4η, παρ. 33, Α. Τούση, Εμπορ. Δ., εκδ. 3η, παρ. 71, Α. Παπαχρήστου, Εμπορ. Δ., εκδ. 2η, σελ. 190, Εφ.Αθ. 887/62 ΝοΒ 11.11.1017. Αλλιώς Α. Γεωργιάδης, εις Γεωργιάδη - Σταθοπούλου Α.Κ., 1003 αρ. 10, που υποστηρίζει ότι στην έννοια του νόμου περιλαμβάνονται και οι αποκαλούμενες «ιδεατές εκπομπές»). Εξάλ-

λου, κατά το άρθρο 15 παρ. 3 Κ.Πολ.Δ οι διαφορές που προκύπτουν από τις διατάξεις των άρθρων 1003 έως 1009, 1018 έως 1020 και 1023 έως 1031 του Αστικού Κώδικα, καθώς και εκείνες που αναφέρονται σε ζημιές που προκλήθηκαν από την παράβασή τους, υπάγονται στην αρμοδιότητα των Ειρηνοδικείων, ανεξάρτητα από την αξία του αντικειμένου της διαφοράς. Περαιτέρω από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 994 εδ. α', 282 και 284 Α.Κ. συνάγεται ότι η νομή μπορεί να ανήκει, κατά το περιεχόμενο της, σε περισσότερα από ένα πρόσωπα, οπότε υπάρχει κοινωνία κατ' ιδανικά μέρη, δηλαδή συννομή, η οποία, αν προσβάλλεται παράνομα από τρίτο πρόσωπο, οι συννομείς έχουν πλήρη την προστασία από τη νομή. Κατά δε τη διάταξη 733 Κ.Πολ.Δ ασφαλιστικά μέτρα σε κάθε είδους υποθέσεις νομής και κατοχής, διατάσσονται από το ειρηνοδικείο ενώ και κατά το άρθρο 683 παρ. 2 του αυτού Κώδικα, «αν η κυρία υπόθεση υπάγεται στην καθ' ύλην αρμοδιότητα των Ειρηνοδικείων τα ασφαλιστικά μέ-

τρα διατάσσονται από αυτά». Από τις δύο τελευταίες διατάξεις, σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 17 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ, προκύπτει ότι οι μεταξύ ιδιοκτήτη ορόφου ή διαμερίσματος και μισθωτή ισογείου καταστήματος πολυκατοικίας διαφορές από υπερβολικούς θορύβους, δονήσεις, κραδασμούς, αναθυμιάσεις και άλλες τέτοιες διαταρακτικές πράξεις δεν υπάγονται σε προσωρινή ρύθμιση από το Μονομελές Πρωτοδικείο, διότι αυτές δεν είναι διαφορές από την κατ' ορόφους ιδιοκτησία, αλλά διαφορές από τις διατάξεις των άρθρων 1003 έως 1009 Α.Κ., δηλαδή από τις αναφερόμενες στις σχέσεις γειτονίας, και ως τέτοιες υπάγονται στην αρμοδιότητα των Ειρηνοδικείων (βλ. Π. Τζίφρα, Ασφ. μέτρα, εκδ. 3η, σελ. 292-293, Κ. Μπέη, Πολ.Δ., υπ' αρθρ. 17, σελ. 189 και άρθρ. 683, σελ. 47-48, Α. Γεωργιάδη, εις Γεωργιάδη - Σταθοπούλου Α.Κ., Εισαγ. παρ. στα άρθρα 1003-1032, αρ. 48, πρβλ. Α.Π. 33/65 ΝοΒ 14.123, Εφ.Θεσ. 372/68 Αρμ. 23.46, Πρ.Αθ. 5420/73 ΝοΒ 21.1497, Πρ.Αθ. 11.496/72 Αρχ.Ν ΚΓ' 771, Πρ.Αθ. 13377/72 ΕΕΝ 40.42, Μον.Πρ.Θεσ. 228/72 Αρμ. 26.538, Μον.Πρ.Πρ. 1141/69 Αρχ.Ν. Κ' 770).

Ακόμη, η από μέρους του ίδιου μισθωτή, (ο οποίος είναι τρίτος και όχι συννομέας), κατάληψη μέρους της πρασιάς της πολυκατοικίας συνιστά προσβολή της νομής που κατ' ιδανικά μέρη έχουν επί των κοινοχρήστων χώρων αυτής οι ιδιοκτήτες ορόφων ή διαμερισμάτων της πολυκατοικίας που βρίσκεται το μίσθιο και, συνεπώς, η με ασφαλιστικά μέτρα προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης υπάγεται, ως ήδη ανεφέρθη παραπάνω,

στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του Ειρηνοδικείου. Τέλος, κατά την κρατούσα άποψη, αν η αίτηση για λήψη ασφαλιστικών μέτρων εισαχθεί ενώπιον αναρμόδιου δικαστηρίου, αυτό δεν απορρίπτει αυτήν, αλλά την παραπέμπει κατ' άρθρον 46 Κ.Πολ.Δ στο αρμόδιο Δικαστήριο (βλ. Π. Τζίφρα, Ασφ. μέτρα, εκδ. 3η, σελ. 19, Εφ.Αθ. 7059/78 ΝοΒ 28.1160, Εφ.Θεσ. 782/73 ΝοΒ 21.941, Πρ.Κιλκ. 76/77 Αρχ.Ν. ΚΗ' 226, Μον.Πρ.Αθ. 291/74 ΕΕΝ 41, Μον.Πρ.Χαλκ. 89/73 Αρχ.Ν. ΚΔ' 367, Μον.Αθ. 6450/72 Αρχ.Ν. ΚΓ' 682, Μον.Πρ.Αθ 1131/70 ΝοΒ 18.1489, Μον.Πρ.Θεσ. 572/70 Δ 2.786, Μον.Πρ.Κορ. 1/70 ΕΕΝ 37.75, Μον.Πρ.Κυπ. 35/69 ΝοΒ 17.449, Μον. Πρ.Ροδ. 217/68 Αρχ.Ν. Κ' 164. Αντίθετης γνώμης: Κ. Μπέης, Πολ. Δικ., άρθρ. 46, σελ. 282-284, Σταυρόπουλος Συμπλ. άρθρ. 46 παρ. 2, σελ. 33, Βερνάρδος, Πολ. Δικ., σελ 41, Μον.Πρ.Αθ. 2028/71 Αρχ.Ν. ΚΒ' 841, Μον.Πρ.Τρ. 30/70 Αρχ.Ν. ΚΑ' 899, Μον.Πρ.Αθ. 15279/69 ΝοΒ 17.1220, Μον.Πρ.Ηρ. 1141/69 Αρχ.Ν. Κ' 770, Μον.Πρ.Ηρ. 937/69 ΝοΒ 17.226). Στην προκειμένη περίπτωση οι αιτούντες, ιδιοκτήτες διαμερισμάτων στην επί της οδού Εθνικής Αντιστάσεως αρ. 79 ευρισκόμενη πολυκατοικία ισχυρίζονται ότι ο καθ' ού μισθωτής καταστήματος ζαχαροπλαστείου του ισογείου ορόφου τοποθέτησε έξωθεν αυτού, καταλαμβάνοντας μέρος του κοινοχρήστου χώρου πρασιάς, κλιματιστικά μηχανήματα, τα οποία εκπέμπουν ζεστό αέρα προς την είσοδο της πολυκατοικίας, δημιουργώντας αποπνικτική ατμόσφαιρα για τους εισερχόμενους και εξερχόμενους στην συγκεκριμένη οικοδομή και επιπλέον

εκπέμπουν καθ’ όλη τη διάρκεια του ει-
κοσιτετραώρου ισχυρούς θορύβους, με
αποτέλεσμα να ενοχλούνται οι αιτού-
ντες και γενικά οι ένοικοι της πολυκα-
τοικίας. Ζητούν, δε, επικαλούμενοι επεί-
γουσα περίπτωση, να υποχρεωθεί προ-
σωρινά ο καθ’ ού να άρει, με απειλή
χρηματικής ποινής και προσωπικής κρα-
τήσεως, την πιο πάνω ενόχληση, δηλαδή
την εκπομπή θορύβων και ζεστού αέρα
που προκαλείται από τα κλιματιστικά με
την αφαίρεση τους. Η αίτηση αυτή, με
τέτοιο περιεχόμενο και αίτημα, αναρμό-
δια καθ’ ύλην εισήχθη στο Δικαστήριο
αυτό, κατά τη βάσιμη ένσταση του κα-
θού, διότι, σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν
παραπάνω, εφόσον αρμόδιο για την εκ-
δίκαση της κύριας διαφορά που προκύ-
πτει από την εφαρμογή των διατάξεων

του άρθρου 1003 Α.Κ. (εκπομπές) αλλά
και την προσβολή της νομής είναι το Ει-
ρηνοδικείο, το δικαστήριο αυτό (Ειρη-
νοδικείο) είναι αρμόδιο και για την εκ-
δίκαση της κρινομένης αιτήσεως για λή-
ψη ασφαλιστικών μέτρων, η οποία έχει
ως βάση την κύρια αυτή υπόθεση. Πρέ-
πει, επομένως, να κηρυχθεί το δικαστή-
ριο αυτό αναρμόδιο καθ’ ύλην για εκδί-
καση αυτής και να παραπέμψει αυτήν
στο καθ’ ύλην αρμόδιο Ειρηνοδικείο
Ηρακλείου κατ’ άρθρο 46 εδ. 1 Κ.Πολ.Δ.
Η παραπεμπτική για αναρμοδιότητα α-
πόφαση είναι, όπως πάγια γίνεται δε-
κτό, οριστική και συνεπώς υπάρχει δυ-
νατότητα επιδίκασης δικαστικών εξό-
δων, τα οποία πρέπει να επιβληθούν σε
βάρος των αιτούντων ως ηττωμένων.

Μονομελές Πρωτοδικείο Ηρακλείου - Αριθ. 328/3290/ΑΣΦ/2003

Δικαστής: Ελένη Φραγκάκη (Πρόεδρος Πρωτοδικών)

Δικηγόροι: Ειρήνη Δασκαλάκη, Εμμανουήλ Κλίνης

Άρθρα 281 Α.Κ., 30 παρ. 1 Ν. 2789/2000

Η αναγκαστική εκτέλεση αποτελεί «*Stricto sensu*» δικαίωμα, του οποίου η άσκηση εμπίπτει στο πε-
δίο εφαρμογής του άρθρου 281 Α.Κ. Στη «συνολική», κατά την έννοια της παρ. 1 του άρθρου 30 του
παραπάνω Ν. 2789/2000, ρυθμιζόμενη σύμφωνα με το νόμο αυτό οφειλή, περιλαμβάνονται και «δεν
προαφαιρούνται από την εκ τόκων οφειλή» το κεφάλαιο, κάθε είδους τόκοι, φόροι, εισφορές, προμή-
θειες κ.λ.π. Η από μέρους της πιστούχου δανειοδότης Τράπεζας επίσπευση αναγκαστικής εκτέλε-
σης, παρά την συνδρομή των όρων της με δόσεις ρύθμισης, της κατά το άρθρο 30 παρ. 1 του παραπά-
νω νόμου νομίμως προσδιορισμένης οφειλής του δανειολήπτη-πιστούχου, με το αιτιολογικό ότι ο τε-
λενταίος δεν αποδέχεται το ύψος της οφειλής, όπως εκείνη, ερμηνεύοντας εσφαλμένα τον νόμο, συνι-
στά κατάχρηση δικαιώματος.

Από το συνδυασμό των διατάξεων 281
Α.Κ., 933 Κ.Πολ.Δ και 25 του Συντάγμα-
τος συνάγεται ότι λόγω ανακοπής του
άρθρου 933 Κ.Πολ.Δ μπορεί να αποτε-

λέσει και η προφανής αντίθεση της επι-
σπευδόμενης διαδικασίας της αναγκα-
στικής εκτελέσεως στην καλή πίστη ή τα
χρηστά ήθη ή στον κοινωνικό ή οικονο-

μικό σκοπό του δικαιώματος προς επί-σπευση της εκτελέσεως. Η αντίθεση αυ-τή προς τα πιο πάνω αντικειμενικά, α-ξιολογικά κριτήρια συνήθως περιλαμβάνεται στα ουσιαστικά ελαττώματα του τίτλου, μπορεί όμως και να αναφέρεται στην απαίτηση ή στην περαιτέρω πορεία της διαδικασίας της εκτέλεσως (Α.Π. 370/2001 Δνη 2002 121, 140, Α.Π. 69/2001 Ελλ.Δ/νη 2001. 914 και σχετικά με το ότι η αναγκαστική εκτέλεση αποτελεί «*Stricto sensu*», δικαίωμα του οποίου η άσκηση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 281 Α.Κ., Α.Π. 580/1992 ΝοΒ 40 σελ. 875).

Η αιτούσα ζητά να ανασταλεί η διαδι-κασία της αναγκαστικής εκτέλεσης που επισπεύδεται σε βάρος της από την καθ'ής δυνάμει και προς εκτέλεση των αναφερομένων δανειακών συμβάσεων με την από 7/10/2002 επιταγή προς εκτέ-λεση, η οποία ενεργόγραφη στα βιβλία κα-τασχέσεων του αρμοδίου Υποθηκοφυλα-κείου, μέχρι να εκδοθεί οριστική απόφα-ση επί της ανακοπής που νομότυπα και ε-μπρόθεσμα άσκησε κατά της εκτέλεσης, σύμφωνα με το άρθρο 938 του Κ.Πολ.Δ. Η αιτούσα, ως μοναδικό λόγο της ως άνω ανακοπής της, επικαλείται την από μέ-ρους της καθ'ής, κατά κατάχρησιν δικαι-ώματος, επίσπευση της σε βάρος της ε-κτελέσεως κατά τα όσα ειδικότερα εκτί-θενται λεπτομερώς στην αίτηση.

Η αίτηση είναι νόμιμη (άρθρα 933, 938 του Κ.Πολ.Δ). Δικάζεται κατά τη διαδι-κασία των ασφαλιστικών μέτρων (άρ-θρα 686 επ. του ίδιου κώδικα) και πρέ-πει να ερευνηθεί κατ' ουσίαν.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 30

παρ. 1 του Ν. 2789/2000, όπως τροποποι-ήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 42 του Ν. 2912/2001 «Κατ' εξαίρεση των κειμένων διατάξεων, η υφιστάμενη συ-νολική οφειλή από κάθε είδους συμβά-σεις δανείων ή πιστώσεων, που έχουν συνομολογηθεί με πιστωτικά ιδρύματα και οι σχετικές συμβάσεις έχουν καταγ-γελθεί ή, προκειμένου περί αλληλοχρέ-ων λογαριασμών, έχουν κλείσει οριστι-κά ή, αν δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση η απαίτηση έχει καταστεί εν όλω ή εν μέρει ληξιπρόθεσμη και απαιτητή κατά τη σύμβαση ή το Νόμο μέχρι 31-12-2000, δεν δύναται να υπερβεί τα παρακάτω πολλαπλάσια του κατά περίπτωση λη-φθέντος κεφαλαίου ή του αθροίσματος κεφαλαίων των περισσότερων δανείων ή προκειμένου περί αλληλόχρεων λογα-ριασμών, του ποσού της οφειλής, όπως αυτή διαμορφώθηκε ένα (1) έτος μετά τη λήψη του ποσού της τελευταίας πιστώσε-ως δανείου, προσαυξημένων των ποσών αυτών με συμβατικούς τόκους μέχρι το 50% του ληφθέντος κεφαλαίου κατ' α-νώτατο όριο. Προκειμένου για τον κα-θορισμό της βάσης υπολογισμού της ο-φειλής μετά την προσαύξηση των συμ-βατικών τόκων, τυχόν υπερβάλλον ποσό πέραν του 50% του ληφθέντος κεφαλαί-ου δεν υπολογίζεται πριν πολλαπλασια-σθεί κατά περίπτωση μεταξύ των άλλων ... στο τριπλάσιο, εάν οι σχετικές συμβά-σεις έχουν συναφθεί από 1-1-1986 μέχρι τις 31-12-1990». Κατά δε την παρ. 2 εδ. α του ίδιου άρθρου όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με την παρ. 1 άρθρου 42 Ν. 2912/2001, «Όλες οι καταβολές που έχουν γίνει οποτεδήποτε ή, προκει-

μένου περί αλληλόχρεων λογαριασμών, μετά από τη λήψη ποσού της οφειλής, όπως αυτή διαμορφώθηκε ένα (1) έτος μετά τη λήψη του ποσού της τελευταίας πιστώσεως δανείου, υπό των οφειλετών ή τρίτων χάριν αυτών, αφαιρούνται από τη συνολική οφειλή, όπως αυτή θα προσδιορισθεί σύμφωνα με την παράγραφο 1 του παρόντος». Από την αντιπαράβολή των κειμένων της διάταξης της παραγράφου 2 του συγκεκριμένου άρθρου με τις προϋσχύσασες, πριν την αντικατάσταση, μορφές της, με το υφιστάμενο κείμενο, συνάγεται σαφώς ότι στη «συνολική», κατά την έννοια της παρ. 1 του άρθρου 30 του παραπάνω Ν. 2789/2000, ρυθμιζόμενη σύμφωνα με το νόμο αυτό οφειλή, περιλαμβάνονται και «δεν προαφαιρούνται από την εκ τόκων οφειλή» το κεφάλαιο, κάθε είδους τόκοι, φόροι, εισφορές, προμήθειες κ.λ.π. Τούτο δε έχει προέχουσα σημασία για τον ορθό προσδιορισμό της οφειλής των περιπτώσεων που υπάγονται στη ρύθμιση του συγκεκριμένου νόμου και πρακτικά για τη δυνατότητα που δίδεται στα πιστωτικά ιδρύματα να κάνουν χρήση της παρεχόμενης από την παρ. 6 του ίδιου άρθρου ευχέρειας. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή τα πιστωτικά ιδρύματα με τους περιορισμούς των παραγράφων 1 και 5 του παρόντος δύνανται να συμφωνούν με τους οφειλέτες τους όρους και τρόπο εξόφλησης των οφειλών που ορίζονται στις παραγράφους 1 και 2.

Από την εκτίμηση των καταθέσεων των μαρτύρων που εξετάστηκαν ενόρκως στο ακροατήριο και των εγγράφων που οι διάδικοι προσκομίζουν πιθανο-

λογήθηκαν τα παρακάτω περιστατικά: Με τις από 10-11-1986, 14-1-1988 και 29-6-1988 διαδοχικές δανειακές συμβάσεις που είχαν συνάψει οι διάδικοι η καθ'ής χορήγησε στην αιτούσα δάνεια ύψους 47.000.000, 2.790.000 και 9.000.000 δραχμών αντίστοιχα, τα ποσά των οποίων, το επιτόκιο και η διάρκεια δεν αμφισβητούνται. Με τις με αρ. 18.814/12-11-1986 και 20.295/29-6-1988 πράξεις παροχής υποθήκης της Συμβ/φου Ηρακλείου Κ. Π. προς εξασφάλισιν της αποπληρωμής των ποσών του πρώτου και του τρίτου των παραπάνω δεκαπενταετούς διάρκειας δανείων, ενεγράφη υπέρ της καθ'ής υποθήκη σε βάρος ενός ξενοδοχείου Β' τάξεως, δυναμικότητας 86 κλινών, που βρίσκεται στις Νότιες ακτές του Ν. Ηρακλείου Κρήτης, στον οικισμό «Κόκκινος Πύργος», για την ανέγερση του οποίου χορηγήθηκαν στην αιτούσα τα ποσά των δανείων, ενώ παράλληλα συστήθηκε υπέρ αυτής και ενέχυρο για τον εξοπλισμό του.

Το δεύτερο των δανείων αυτών, ποσού 2.790.000 δρχ. συνομολογήθηκε να είναι προσωρινό και να εξοφληθεί άμεσα με εκχώρηση ισόποσης επιχορήγησης από το Δημόσιο η καταβολή της οποίας πραγματοποιήθηκε, και ανεξόφλητο υπόλοιπο τόκων του δανείου αυτού ποσού 559.143 δρχ. κεφαλαιοποιήθηκε και προστέθηκε στο προηγούμενο τούτο δάνειο. Η αποπληρωμή των ποσών του πρώτου και του τρίτου των δανείων, όπως είχε συμφωνηθεί, γινόταν με το σύστημα της σύνθετης χρεωλυσίας δια της ανά εξάμηνο, από μέρους της δανειολήπτριας, καταβολής της κάθε τοκοχρεωλυτικής δόσεως. Περαιτέρω με το από

31-5-1995 συμφωνητικό ρύθμισης οφειλών, οι διάδικοι συμφώνησαν να ρυθμίσουν οι μέχρι 30-6-1994 ληξιπρόθεσμες οφειλές ύψους 12.856.063 δρχ. του φέροντος από την καθ'ής κωδικό 4289-1 αρχικού δανείου. Τις παραπάνω συμβάσεις κατήγγειλε η καθ'ής στις 19-5-1999. Κατ'εφαρμογήν των διατάξεων του άρθρου 30 του Ν. 2789/2000, όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 42 του Ν. 2912/2001, η καθ'ής προέβη σε επαναπροσδιορισμό της οφειλής της αιτούσας σε 156.675.209 δραχμές ή 459.795,18 ευρώ, την οποία της γνωστοποίησε επισυνάπτοντας τις εγγραφές που αναλυτικώς απεικονίζουν την κίνηση των δανείων από της συνάψεώς τους μέχρι την παραπάνω ρύθμιση. Η καθ'ής μετά τον επαναπροσδιορισμό του οφειλομένου ποσού έδειξε διατεθειμένη να συμφωνήσει με την αιτούσα, κατ'εφαρμογήν της παρ. 6 του παραπάνω άρθρου του Ν. 2789/2000, τη ρύθμιση του τρόπου καταβολής της οφειλής της, θέτοντας όμως ως αναγκαία γι' αυτό προϋπόθεση την από μέρους της τελευταίας αναγνώριση του ύψους της οφειλής της όπως μονομερώς εκείνη, (η καθ'ής) το καθόρισε. Η αιτούσα, η οποία όχι μόνο δεν έχει αντίρρηση, αλλά και επιδιώκει τη ρύθμιση του τρόπου καταβολής της προς την καθ'ής οφειλής, προσδιορίζει το, σύμφωνα με την ευνοϊκή για κείνη ρύθμιση του άρθρου 30, ύψος της οφειλής της σε 77.480.512 δρχ. ή 227.382,2 ευρώ δηλαδή κατά ποσό 118.989 ευρώ, (40.545.501 δρχ.), λιγότερο από το ποσό που της καταλογίζει η καθ'ής. Πρότεινε συνεπώς να ρυθμιστεί η οφειλή της, όπως υπολογίζεται από τη δανειστρία, επιφυλασσόμενη όμως ως

προς τα δικαιώματα της για το ποσόν που εκείνη θεωρεί ότι υπερβαίνει το νομίμως οφειλόμενο ποσό, πλην όμως η καθ'ής στις 22-10-2002 κοινοποίησε στην αιτούσα την προσβαλλόμενη από 7-10-2002 επιταγή της, η οποία ενεγράφη στα βιβλία κατασχέσεων του Υποθηκοφυλακείου Βόρρων, δυνάμει της οποίας προχώρησε στην επίσπευση σε βάρος της εκτελέσεως προς ικανοποίηση απαιτήσεως της, ύψους εν τέλει 352.564,69 ευρώ με πλειστηριασμό του υποθηκευμένου ακινήτου και των βεβαρημένων με ενέχυρο κινητών. Από τα παραπάνω όμως αποδεικτικά μέσα πιθανολογήθηκε η βασιμότητα του προβαλλομένου από την αιτούσα λόγου της ανακοπής. Ειδικότερα πιθανολογήθηκε ότι η καθ'ής κατά τον επαναπροσδιορισμό της οφειλής της αιτούσας δεν αφείρεσε από το κεφάλαιο του αρχικού δανείου ύψους 47.000.000 δρχ. ποσόν 7.239.000 δρχ., το οποίο αντιστοιχούσε στο ποσόν της επιχορηγήσεως που η αιτούσα είχε εκχωρήσει στην καθ'ής. Συγκεκριμένα η επένδυση για την οποία δανειοδοτήθηκε η αιτούσα είχε υπαχθεί στις διατάξεις του Ν. 1262/82 και ως εκ τούτου έτυχε ποσοστού επιχορηγήσεως 21%, αντί του αναμενόμενου 11,90%. Μετά απ' αυτό η Τράπεζα προχώρησε στην υλοποίηση του με στοιχεία 6.5.3 όρου της από 10-11-1986 αρχικής δανειακής συμβάσεως, σύμφωνα με τον οποίο επεφύλασσε στην ίδια το δικαίωμα να αναμορφώσει κατά την κρίση της το όλο χρηματοδοτικό σχήμα. Έτσι, όπως προκύπτει από τη σελίδα 27 των συνημμένων στην επιταγή της εγγράφων χρεοπιστώσεων που αφορούν το συγκεκριμένο δάνειο, στις 21-12-1990 κατα-

χωρεί με την ένδειξη «άληκτο-ακύρωση χορήγησης», που κάνει στην σχετική καταχώρηση, σε συνδυασμό με τη μείωση της εξαμηνιαίας δόσης του τοκοχρεολυσίου, από 6.260.147 δρχ. που ήταν μέχρι τότε, σε 5.688.666 δρχ. Ο ισχυρισμός της καθ’ής ότι κατά τον επαναπροσδιορισμό της οφειλής με το άρθρο 30 παρ. 1 του Ν. 2789/2000 προέβη στον καταλογισμό του ποσού αυτού, ως εκ των άρθρων 422 και 423 Α.Κ. είχε δικαίωμα να κάνει, πρώτα στα έξοδα και στους τόκους και μετά στο κεφάλαιο, δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη στην διαμόρφωση της κατά ως άνω συνολικής οφειλής της αιτούσας, αφού ήδη η καθ’ής είχε επιλέξει να καταλογίσει αυτό, κάνοντας χρήση της δικής της από τη σύμβαση διαζευκτικής ευχέρειας, στο κεφάλαιο. Ο κατά την 21-12-1990 καταλογισμός του παραπάνω ποσού στο κεφάλαιο, αποτελεί από μέρους της δανειστρίας άσκηση άτυπης δήλωσης επιλογής στη διαζευκτική δυνατότητα που, κατ’ άρθρο 361 Α.Κ., είχε από την δανειακή σύμβαση σχετικά με την επιλογή του είδους της οφειλής που θα απέσβενε η εκχωρηθείσα σ’ αυτήν επιχορήγηση. Η επιλογή αυτή εφόσον ασκήθηκε παραμένει κατ’ άρθρο 306 Α.Κ. αμετάβλητη και συνεπώς ο από μέρους της καθ’ής, εκ των υστέρων, μετά την άνω δήλωση της, καταλογισμός του ίδιου ποσού με διαφορετικό τρόπο στο σύνολο του χρέους της αιτούσας δεν είναι νόμιμος. Επίσης η καθ’ής κατά τον σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 30 επαναπροσδιορισμό της οφειλής της, προαφαιρεί από τις καταβολές που από μέρους των οφειλετών ή από τρίτους έχουν γίνει, έξοδα, φόρους (ΕΦΤΕ), εισφορές κλπ., που κα-

θίστανται από τη σύμβαση ή το νόμο απαιτητά, ενώ σύμφωνα και με όσα στη μείζονα σκέψη αναφέρθηκαν κατά τη διάταξη του εδ. α της παραγράφου 2 του άρθρου 30, όπως μετά την αντικατάστασή του ισχύει, περιλαμβάνονται στη συνολική, κατά την έννοια της παρ. 1, οφειλή και αποσβένυνται, όπως και το κεφάλαιο, με την καταβολή του ποσού που προκύπτει από τον υπολογισμό που γίνεται όπως ορίζει η διάταξη αυτή. Ενόψει τούτων και αφού συμπεριληφθούν στον υπολογισμό οι τόκοι του διαδραμόντος από την εκταμίευσή του ποσού των 7.239.000 δρχ. μέχρι την καταβολή του, δηλαδή από την 11-2-1988 μέχρι την 21-12-1990, που, όπως αναφέρθηκε, επέφερε απόσβεση ισόποσου μέρους του κεφαλαίου, και αφαιρεθούν οι από την αιτούσα προς την καθ’ής μέχρι την 9-5-2001 που θεωρείται κρίσιμος για τον επαναπροσδιορισμό της συνολικής οφειλής χρόνος, καταβολές ύψους 101.487.497 δρχ., η υφιστάμενη σύμφωνα με το νόμο οφειλή της πρώτης προς τη δεύτερη ανέρχεται στο ποσόν των 81.659.267 δρχ. ή 239.646 ευρώ. Αναλυτικά ο κατά τα άνω υπολογισμός της οφειλής με δεδομένο ότι η καθής δεν αμφισβήτησε α) το ύψος των γενομένων μέχρι την 9-5-2001, από την αιτούσα καταβολών και το ποσοστό των επιτοκίων και β) δεν συμπεριλαμβάνονται σ’ αυτές το ποσόν των 7.238.000 δρχ. καθώς και όσα κατεβλήθησαν για την απόσβεση του δευτέρου με κωδικό αρ. ΕΔΠ8Π4289 προσωρινού δανείου, έχει ως εξής: 47.000.000 - (7.238.000 - 416.292) = 40.178.191 δρχ. + 559.143 δρχ. (τόκοι από προσωρινό με κωδικό ΕΔΠ8Π4289 δάνειο) 9.000.000 δρχ. =

49.737.435 δρχ. + προσαύξηση με τόκους έως το 50% 24.808.717,5 δρχ. = 74.600.152,50 δρχ. X 3= 223.818.457,5 δρχ. μείον καταβολές της αιτούσας μέχρι 9-5-2001, ύψους 101.487.897 δρχ. = 122.330.560,5 δρχ. ποσό από το οποίο, αφού προστεθούν τόκοι μέχρι 30-5-2002 με συμβατικό επιτόκιο 6,75% από 9-5-2001 μέχρι 10-4-2002 ποσού δηλαδή δραχμών 7.592.140, και με επιτόκιο υπερημερίας 9,25% από 10-4-2002 μέχρι 30-5-2002, δηλαδή 1.571.608 δρχ. και συνολικά 131.494.309 δραχμές, μείον καταβολή του ποσού 152.605 ευρώ ή 52.000.154 δρχ. = 79.494.155 δραχμές συν τόκοι μέχρι την ημερομηνία που υπολογίζονται στην προσβαλλόμενη επιταγή 16-9-2002 με επιτόκιο υπερημερίας 9,25% ποσού 2.165.112 = 81.659.267 δραχμές ή 239.646 ευρώ, ποσό που απέχει σημαντικά από το επιτασσόμενο με την προσβαλλόμενη να καταβληθεί, ύψους 352.564,69 ευρώ πλέον τόκων και εξόδων. Περαιτέρω από τα παραπάνω αποδεικτικά μέσα πιθανολογήθηκε ότι μετά τον επαναπροσδιορισμό της οφειλής η καθ'ής κοινοποίησε τη με αρ. πρωτ. 588/5-7-2002 επιστολή της στην αιτούσα, με την οποία την καλούσε να προβεί στις απαιτούμενες ενέργειες για την κατ' εφαρμογήν του άρθρου 30 παρ. 6 του ως άνω νόμου, ρύθμιση του τρόπου αποπληρωμής της ως άνω οφειλής της με δόσεις, θέτοντας όμως ως αναγκαίο όρο για τη διαπίστωση και μόνον της συνδρομής των προϋποθέσεων της ρύθμισης του χρέους της αιτούσας, την ανεπιφύλακτη, από μέρους της τελευταίας αναγνώριση του ύψους της οφειλής στο ποσό που εκείνη (η καθ'ής) επαναπροσδιόρισε. Ο από μέρους όμως

της καθής επαναπροσδιορισμός της οφειλής της αιτούσας, κατά τα παραπάνω εκτεθέντα δεν έγινε σύμφωνα με το νόμο και η εμμονή της στην από μέρους της αιτούσας αναγνώριση ποσού που, κατά 112.918 ευρώ (38.476.809 δρχ.) υπερβαίνει την σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρ. 30 εδ. β, όπως τούτο ισχύει, νόμιμα προσδιοριζόμενη συνολική οφειλή, είναι καταχρηστική. Η δε δυνατότητα ρύθμισης του τρόπου αποπληρωμής της κατά το άρθρο 30 συνολικής οφειλής με δόσεις από τον οφειλέτη, που κυριαρχικώς παρέχεται από την παρ. 6 του ως άνω άρθρου 30 στα πιστωτικά, όπως η καθ'ής, ιδρύματα, δεν μπορεί να λειτουργεί για την καταστρατήγηση των διατάξεων των παρ. 1 και 2 του ίδιου άρθρου, οι οποίες καθορίζουν τον τρόπο προσδιορισμού της «συνολικής», κατά την έννοια του νόμου αυτού, οφειλής. Η διαζευκτική ευχέρεια που έχουν τα πιστωτικά ιδρύματα να συνάψουν με τον οφειλέτη τους, σε περίπτωση συνδρομής των όρων της διάταξης της παρ. 1 του άρθρου 30, διακανονισμό της πληρωμής, έχει σχέση κυρίως με τη βιωσιμότητα της επιχείρησης στην οποία χορηγήθηκε το δάνειο και γενικά με τη φερεγγυότητα του οφειλέτη και όχι με τον προσδιορισμό της συνολικής οφειλής το ύψος της οποίας καθορίζεται αποκλειστικά από το νόμο. Συνεπώς η καθ'ής, η οποία χωρίς νόμιμο λόγο αρνείται να προβεί ακόμη και στη διαπίστωση της συνδρομής των προϋποθέσεων που αφορούν την ρύθμιση της αποπληρωμής με δόσεις της νομίμως, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 30, προσδιορισμένης οφειλής της αιτούσας, και επισπεύδει με την προ-

σβαλλόμενη επιταγή αναγκαστική σε βάρος της τελευταίας εκτέλεση προς είσπραξη της ως άνω οφειλής, ενεργεί, ενόψει των περιστατικών που εκτέθηκαν, καθ’ υπέρβαση των ορίων που επιβάλλουν η καλή πίστη, τα συναλλακτικά ήθη, ο κοινωνικός και οικονομικός σκοπός του δικαιώματος της αναγκαστικής εκτελέσεως (πρβλ. και Α.Π. 580/1992 ο.π.). Επιπλέον ενόψει και των μέχρι τώρα γενομένων έναντι της επίδικης οφειλής καταβολών πιθανολογήθηκε ότι η επιχείρηση της αιτούσας, η οποία έχει μετατραπεί σε επιχείρηση φροντίδας υπεργολικών ατόμων, είναι βιώσιμη και έχει τη δυνατότητα να εξοφλήσει εις το ακέ-

ραιο την προς την καθ’ής οφειλή της εφόσον η αποπληρωμή του ρυθμιστεί με δόσεις. Αξιοσημείωτο δε είναι ότι η καθ’ής δεν αμφισβήτησε ποτέ την φερεγγυότητά της και τη δυνατότητα που έχει ν’ ανταποκριθεί με συνέπεια στις οικονομικές της υποχρεώσεις. Τέλος πιθανολογήθηκε ότι η αιτούσα θα υποστεί ανεπανόρθωτη βλάβη αν συνεχιστεί η διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης. Επομένως, η αίτηση πρέπει να γίνει δεκτή ως βάσιμη κι’ από ουσιαστική άποψη και να επιβληθεί σε βάρος της αιτούσας η δικαστική δαπάνη της καθ’ής (άρ. 178 παρ. 3 Κώδικα Δικηγόρων).

Ειρηνοδικείο Ηρακλείου - Αριθ. 541/2000 (Τακτική Διαδικασία)

Δικαστής: Αικατερίνη Χατζηδάκη

Δικηγόροι: Δημήτρης Μανωλάκης, Ιωάννης Χριστοδουλάκης, Μιχαήλ Χαχλάκης

Άρθρο 922 Α.Κ. σε συνδυασμό με άρθρα 681, 688, 691 και 698 του ιδίου Νόμου.

ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΡΓΟΛΑΒΙΑΣ: Ο εργολάβος που αναλαμβάνει την εκτέλεση κάποιου έργου και δεν ευρίσκεται σε σχέση εξάρτησης με τον εργοδότη, δεν θεωρείται προστηθείς του τελευταίου. Σε περίπτωση όμως, που ο εργοδότης είχε διαφυλάξει για τον εαυτό του την διεύθυνση και επίβλεψη της εκτελέσεως του έργου, ο εργολάβος θεωρείται προστηθείς από αυτόν.

Με την υπό κρίση αγωγή η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι κατά την εκτέλεση του αναφερόμενου έργου από την πρώτη εναγόμενη (εργολάβος), που είναι προστηθείσα της δεύτερης εναγόμενης δημοτικής επιχείρησης και κυρίας και εργοδότιδας του εν λόγω έργου, από αμέλεια αυτής και του συνεργείου της, προκλήθηκε ζημία στο υπόγειο καλωδιακό δίκτυο της ενάγουσας (ΔΕΗ), για την αποκατάσταση της οποίας δαπανήθηκε το ποσό των 929.041 δρχ. όπως τούτο ανα-

λύεται ειδικότερα στην αγωγή, με την επίκληση δε των πραγματικών αυτών περιστατικών, η ενάγουσα ζητεί να υποχρεωθούν οι εναγόμενες να της καταβάλλουν, ευθυνόμενες εις ολόκληρον, το ανωτέρω ποσό, πλέον τέλους χαρτοσήμου 3,6%, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής, να κηρυχτεί η απόφαση προσωρινά εκτελεστή και να καταδικαστούν οι εναγόμενες στη δικαστική της δαπάνη. Από το άρθρο 922 Α.Κ. κατά το οποίο ο κύριος ή ο προστήσας

κάποιον άλλο σε μία υπηρεσία, ευθύνεται για τη ζημία που ο υπηρέτης ή ο προστηθείς προξένησε σε τρίτο παράνομα κατά την υπηρεσία του, προκύπτει ότι προϋπόθεση της εν λόγω ευθύνης είναι ότι ο προστηθείς κατά την τέλεση της άδικης πράξεως τελούσε υπό τις εντολές και οδηγίες του προστήσαντος ως προς τον τρόπο εκπληρώσεως των καθηκόντων του. Εξ άλλου από τα άρθρα 681, 688 - 691 και 698 Α.Κ. προκύπτει, ότι ναι

μεν ο εργολάβος που δεν ευρίσκεται σε σχέση εξαρτήσεως δεν θεωρείται προστηθείς του εργοδότη και επομένως δεν ευθύνεται αυτός για τα πταίσματα του εργολάβου, σε περίπτωση όμως κατά την οποία ο εργοδότης είχε διαφυλάξει για τον εαυτό του τη διεύθυνση και επίβλεψη της εκτελέσεως του έργου, ο εργολάβος διότι υπακούει στις οδηγίες του, θεωρείται προστηθείς απ' αυτόν (Α.Π. 369/96, Ελλ. Δ/νη 39, 1549).

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Μονομελές Πρωτοδικείο Ηρακλείου - Αριθ. 1624/919/1266/2003

Δικαστής: Χαρίδημος Πρατικάκης (Πρόεδρος Πρωτοδικών)

Δικηγόροι: Βασίλης Σπανουδάκης, Βασίλης Λαμπρινός, Ιωάννης Σηφάκης,

Γεώργιος Γιαχνάκης, Γεώργιος Τσιγκάκης

Άρθρα 682, 683, 731 Κ.Πολ.Δ και 1211, 1212, 1034 σε συνδυασμό με 977 και 1244 εδ. 1 Α.Κ.

Η μεταβίβαση κυριότητας κινητού για εξασφάλιση απαιτήσεως δεν ρυθμίζεται από το νόμο αλλά αποτελεί εφεύρημα της πράξης και είναι διαφορετική μορφή από την εμπράγματη ασφάλεια του ενεχύρου, που είναι τυπική δικαιοπραξία και για τη σύστασή του απαιτείται συμβολαιογραφικό έγγραφο ή ιδιωτικό με βέβαιη χρονολογία.

Η εξασφαλιστική μεταβίβαση κυριότητας κινητού αποτελείται από δύο δικαιοπραξίες : α) την εκποιητική εμπράγματη σύμβαση μεταβίβασης της κυριότητας με αντιφώνηση νομής και β) την υποσχετική εξασφαλιστική συμφωνία, στην οποία περιέχεται η αιτία μεταβίβασης της κυριότητας και προσδιορίζονται τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των μερών με βάση τον επιδιωκόμενο εξασφαλιστικό σκοπό. Η θέση του δανειστή – κυρίου έναντι των τρίτων και έναντι του οφειλέτη. Υποχρεώσεις δανειστή και οφειλέτη.

Με την από 26-3-2003 (αρ. 919/2003) αίτησή του ο αιτών εκθέτει ότι έχει ασκήσει ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου την από 26-3-2003 αγωγή του κατά των καθ' ών η αίτηση με την οποία ζητεί να αναγνωριστεί η νομή και κυριότητά του σε 123.000 μετοχές της Α.Ε. ..., να αναγνωριστεί ότι ο πρώτος των καθ' ών έχει από την μεταξύ τους συμφωνία την υποχρέωση να φυλάττει τις

παραπάνω μετοχές, να αναγνωριστεί ότι οι καθ' ών δεν απέκτησαν νομή και κυριότητα στις μετοχές αυτές, και επικουρικά ζητεί να υποχρεωθεί ο πρώτος των καθ' ών (εναγόμενος) να του πληρώσει σε Ευρώ το ισόποσον των 1.230.000.000 δραχμών, αξία των μετοχών με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής μέχρι την εξόφληση. Επικαλούμενος δε επείγουσα περίπτωση, ζητεί να ληφθούν α-

σφαλιστικά μέτρα με τη μορφή προσωρινής ρύθμισης καταστάσεως και να αναγνωριστεί προσωρινά κύριος των πιο πάνω μετοχών και να παύσουν οι καθ' ών κάθε ενέργεια προσβλητική του δικαιώματός του στους τίτλους αυτούς, να του τους παραδώσουν με απειλή προσωπικής κράτησης και χρηματικής ποινής. Επικουρικά δε ζητεί να τεθούν οι μετοχές υπό δικαστική μεσεγγύηση, διοριζομένου του ιδίου ως δικαστικού μεσεγγυούχου.

Με αυτό το περιεχόμενο και αιτήματα η αίτηση αρμόδια και παραδεκτά φέρεται προς συζήτηση ενώπιον του δικαστηρίου τούτου κατά την προκείμενη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων (686 επ. Κ.Πολ.Δ) και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω για τη νομή και ουσιαστική βασιμότητα της κύριας και επικουρικής βάσης αυτής.

Ο τρίτος των καθ' ών με δήλωσή του στο ακροατήριο, αλλά και με τις προτάσεις που κατέθεσε κατά τη συζήτηση, ασκεί ανταίτηση και ζητεί να αναγνωριστεί προσωρινά κύριος, νομέας και κάτοχος των επίδικων μετοχών με απειλή προσωπικής κράτησης και χρηματικής ποινής σε βάρος του καθ' ού η ανταίτηση για κάθε παράβαση της απόφασης που θα εκδοθεί. Η ανταίτηση έχει ασκηθεί παραδεκτά και πρέπει να ερευνηθεί η νομική και ουσιαστική βασιμότητά της, συνεκδικαζόμενη με την αίτηση.

Με την από 5-5-2003 (αρ. 1266/2003) αίτησή του ο αιτών εκθέτει ότι είναι κύριος 123.000 ανωνύμων μετοχών ονομαστικής αξίας 1.000 δραχμών η κάθε μία, που αντιστοιχούν στο 50% του μετοχικού κεφαλαίου της πρώτης των καθ' ών, τις

οποίες απέκτησε με αγορά από τον αληθή κύριο αυτών δυνάμει ιδιωτικού συμφωνητικού. Ότι οι καθ' ών αρνούνται να τον εγγράψουν στο βιβλίο μετόχων της εταιρείας και να του χορηγήσουν αντίγραφα των εγγράφων της εταιρείας, αμφισβητώντας την κυριότητά του στις μετοχές αυτές. Επικαλούμενος δε επείγουσα περίπτωση, αφού μέχρι το τέλος του μήνα Ιουνίου 2003 θα συγκληθεί τακτική Γ.Σ., ζητεί να ληφθούν ασφαλιστικά μέτρα ρυθμιζομένης προσωρινά της κατάστασης, να αναγνωριστεί προσωρινά κύριος, νομέας και κάτοχος των μετοχών αυτών, και να υποχρεωθεί το Δ.Σ. της εταιρείας να τον εγγράψει στον κατάλογο αυτών που έχουν δικαίωμα συμμετοχής στη Γ.Σ. του έτους 2003. Με αυτό το περιεχόμενο και αιτήματα η αίτηση αρμοδίως εισάγεται ενώπιον του δικαστηρίου τούτου κατά την προκείμενη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων (686 επ. Κ.Πολ.Δ) και είναι νόμιμη. Στηρίζεται στις διατάξεις των άρθρων 1034 Α.Κ. 682, 683, 731 Κ.Πολ.Δ και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω κατ' ουσίαν συνεκδικαζόμενη με την αίτηση και ανταίτηση.

Κατά το άρθρο 1212 εδ. α' και β' Α.Κ., για τη σύσταση ενεχύρου, η οποία είναι τυπική δικαιοπραξία, σε αντίθεση με τη μεταβίβαση κυριότητας κινητού, απαιτείται παράδοση του πράγματος και συμφωνία των μερών ότι ο δανειστής αποκτά ενέχυρο στο πράγμα. Η συμφωνία πρέπει να γίνει με έγγραφο συμβολαιογραφικό ή ιδιωτικό με βέβαιη χρονολογία και να προσδιορίζει την απαίτηση, καθώς επίσης να περιγράφει το ενεχυραζόμενο πράγμα. Αν τα ενεχυραζό-

μενα πράγματα είναι περισσότερα, τότε συνιστώνται κατ' ακρίβεια τόσα ενέχυρα όσα και τα πράγματα (αρχή της ειδικότητας), αντί για περιγραφή στο σώμα του εγγράφου αρκεί να προσαρτάται σ' αυτό ιδιαίτερος κατάλογος (Α.Κ. 1211 εδ. γ'). Δικαιολογία της επιβολής του παραπάνω τύπου είναι η προστασία κυρίως των τρίτων, οι οποίοι πρέπει να μπορούν να αναχθούν σ' ένα ασφαλές στοιχείο για να διαπιστώσουν από πότε υπάρχει το ενέχυρο, χωρίς να διατρέχουν τον κίνδυνο ενδεχόμενης προχρονολόγησης του εγγράφου από τους συμβαλλόμενους. Αν αρκούσε απλό έγγραφο για τη σύσταση του ενεχύρου ο δανειστής που επιδιώκει να κατάσχει το κινητό, θα διέτρεχε τον κίνδυνο να εμφανιστεί κάποιος τρίτος και να ισχυριστεί ότι είχε αποκτήσει προηγουμένως ενέχυρο πάνω στο πράγμα, προσκομίζοντας με συμπαιγνία του οφειλέτη σχετικό προχρονολογημένο έγγραφο. (*Εξασφάλιση απαιτήσεων*, Γεωργιάδη, σελίς 535).

Διαφορετική μορφή της εμπράγματης ασφάλειας του ενεχύρου, είναι η μεταβίβαση κυριότητας κινητού για εξασφάλιση απαιτήσεως. Η εξασφαλιστική μεταβίβαση κυριότητας κινητού δεν ρυθμίζεται στο νόμο. Αποτελεί εφεύρημα της πράξης για την εξυπηρέτηση ορισμένων αναγκών της, οι οποίες δεν θα μπορούν να ικανοποιηθούν διαφορετικά. Ο κύριος κινητού, αν βρεθεί στην ανάγκη να ζητήσει χρηματοδότηση, μπορεί να εξασφαλίσει το δανειστή με τη μεταβίβαση κυριότητας του κινητού πάνω σ' αυτόν, χωρίς όμως να στερηθεί της κατοχής του, την οποία διατηρεί δυνάμει ορισμέ-

νης ενοχικής σχέσης. Συνηθέστερος είναι ο όρος «καταπιστευτική μεταβίβαση της κυριότητας κινητού», ο οποίος έχει ευρύτερο περιεχόμενο. Περιλαμβάνει, εκτός από την εξασφαλιστική μεταβίβαση, και τη διαχειριστική. Με την εξασφαλιστική μεταβίβαση της κυριότητας κινητού ο πιστοδότης αποκτά προς τα έξω περισσότερα από ό,τι με ένα ενέχυρο, δηλαδή την κυριότητα. Έτσι κατά την Α.Κ. 1000 «μπορεί ... να το διαθέτει κατ' αρέσκειαν». Προς τα μέσα, όμως, περιορίζεται έναντι του πιστολήπτη με την ενοχική υποχρέωση να χρησιμοποιήσει την κυριότητα μόνο για εξασφάλιση της πίστωσης που χορήγησε και να την αναμεταβιβάσει σ' αυτόν, όταν το χρέος εξοφληθεί. Έτσι η εξασφαλιστική μεταβίβαση της κυριότητας κινητού είναι καταπιστευτική δικαιοπραξία. Ο δανειστής (πιστοδότης) γίνεται κύριος του κινητού. Συγχρόνως αναλαμβάνεται με ιδιαίτερη συμφωνία, τη λεγόμενη εξασφαλιστική συμφωνία, απέναντι στον οφειλέτη (πιστολήπτη) η υποχρέωση να χρησιμοποιήσει τις έννομες εξουσίες που του παρέχει η ιδιότητα του κυρίου μόνο στο πλαίσιο του επιδιωκόμενου εξασφαλιστικού σκοπού, αποφεύγοντας κάθε διάθεση της κυριότητας που δεν θα ήταν απαραίτητη για την εξυπηρέτηση του σκοπού αυτού. Η εξασφαλιστική μεταβίβαση της κυριότητας του κινητού αποτελείται από δύο δικαιοπραξίες: α) την εκποιητική εμπράγματη σύμβαση περί μεταβίβασης της κυριότητας με αντιφώνηση της νομής (Α.Κ. 1034 σε συνδ. με 977 εδ. α' περ. 1) και β) την υποσχετική εξασφαλιστική συμφωνία, στην ο-

ποία περιέχεται η αιτία της μεταβίβασης της κυριότητας και προσδιορίζονται τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των μερών με βάση τον επιδιωκόμενο εξασφαλιστικό σκοπό. Η εξασφαλιστική συμφωνία δεν πρέπει να συγχέεται με την ενοχική σχέση (π.χ. δάνειο), από την οποία απορρέει το χρέος που ασφαρίζεται με την καταπιστευτική μεταβίβαση της κυριότητας (Γεωργιάδης, *ο.π.*, σελίς 589 – 590). Η θέση του δανειστή – κυρίου έναντι των τρίτων πρέπει να αντιδιαστέλλεται σαφώς από τη θέση του έναντι του οφειλέτη, ο οποίος του μεταβίβασε την κυριότητα. Ενώ προς τα έξω ο δανειστής έχει τις εξουσίες που απορρέουν από την κυριότητα, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του έναντι του οφειλέτη προκύπτουν από την ενοχική σχέση που τους συνδέει και που αποτελεί συμφωνία για παροχή ασφάλειας. Με την εξασφαλιστική συμφωνία δημιουργούνται υποχρεώσεις τόσο για τον οφειλέτη, όσο και για το δανειστή. Ο δανειστής αναλαμβάνει την υποχρέωση να τηρήσει ορισμένη συμπεριφορά, με την οποία περιστέλλεται στην εσωτερική σχέση του με τον οφειλέτη σημαντικά η προς τα έξω απεριορίστη εξουσία του. Η συμπεριφορά αυτή συνίσταται λ.χ. στο να μη μεταβιβάσει περαιτέρω την κυριότητα σε τρίτον πριν λήξει το χρέος, να αναμεταβιβάσει (όταν η μεταβίβαση της κυριότητας δεν συμφωνήθηκε με διαλυτική αίρεση) την κυριότητα σε περίπτωση εξόφλησης του χρέους από αυτόν. Αν ο δανειστής αθετήσει μια από τις υποχρεώσεις αυτές, δημιουργείται ενοχική ευθύνη του απέναντι στον οφειλέτη, ο τρί-

τος γίνεται μεν κύριος αφού αποκτά από κύριο, ο δανειστής όμως καθιστά έτσι υπαιτίως αδύνατη την αναμεταβίβαση της κυριότητας όταν εξοφληθεί το χρέος και υποχρεούται κατά την Α.Κ. 335 να αποκαταστήσει τη σχετική ζημία του οφειλέτη (Γεωργιάδης, *ο.π.*, σελίς 596). Ανώνυμοι τίτλοι είναι τα αξιόγραφα, στα οποία φορέας του ενσωματωμένου δικαιώματος αναγνωρίζεται ο νόμιμος κάτοχος του χαρτιού (Σκαλίδης, σελίς 11). Κατά την Α.Κ. 1244 εδ. 1 στο ενέχυρο ανώνυμων τίτλων εφαρμόζονται οι διατάξεις για το ενέχυρο κινητών. Δηλαδή, η σύσταση του ενεχύρου, η ενεχυρική σχέση, η εκποίηση του ενεχυράσματος και η απόσβεση του ενεχύρου ρυθμίζονται από τις σχετικές διατάξεις του Α.Κ. για το ενέχυρο πράγματος εκτός, αν υπάρχει διαφορετική ειδική ρύθμιση.

Στην κρινόμενη υπόθεση από τα έγγραφα που προσκομίζουν οι διάδικοι, τις 4945/2003, 5916/2003 ένορκες βεβαιώσεις των μαρτύρων των διαδίκων ενώπιον των συμ/φων Ηρακλείου Ι. Μ. και Ο. Κ. αντίστοιχα και γενικά ολόκληρη την αποδεικτική διαδικασία πιθανολογούνται τα ακόλουθα: Με το από 13-10-1999 ιδιωτικό συμφωνητικό που καταρτίστηκε μεταξύ του αιτούντος της πρώτης αίτησης Γ. Μ. και πρώτου των καθ' ών Κ. Π., ο δεύτερος ανέλαβε την υποχρέωση να παραχωρήσει στον πρώτο 1570 μερίδια του αμοιβαίου κεφαλαίου ΧΙΟΣ INVEST της Τράπεζας Χίου, των οποίων ήταν νόμιμος κάτοχος. Ο πρώτος ανέλαβε την υποχρέωση να αγοράσει από 1-15/12/1998 670 όμοια μερίδια και από 1-15/1/1999 900 ίδια μερίδια στο ό-

νομα του δευτέρου, με την ισχύουσα τιμή κατά την ημέρα συμμετοχής. Για εξασφάλισή του ο Κ. Π. παρακράτησε το 50% των μετοχών της «... Α.Ε.» σε θυρίδα του καταστήματος Ηρακλείου στο όνομά του, οι οποίες θα αποδίδοντο στον Γ. Μ. με την ολοκλήρωση της συμφωνίας. Αν με την παρέλευση των παραπάνω ημερομηνιών δεν ήταν δυνατή η εκπλήρωση της υποχρέωσης από τον Γ. Μ., αυτόματα αποδέχεται τον αντισυμβαλλόμενο ως ιδιοκτήτη του 50% και κατά συνέπεια κάτοχο αυτών. Με τη συμφωνία αυτή διευκολύνθηκε ο Γ. Μ. Στις 15-2-1999 με εξώδικη δήλωσή του ο Κ. Π. που επιδόθηκε την ίδια ημέρα στον Γ. Μ. του δήλωνε ότι αν εντός προθεσμίας δέκα ημερών τηρήσει τα συμφωνηθέντα θα του μεταβίβαζε και πάλι την κυριότητα των μετοχών, διαφορετικά θα εκχωρούσε τα δικαιώματά του στον Ε. Φ.. Στις 12-3-1999 ο Κ. Π. και Ε. Φ. κοινοποίησαν εξώδικο στον Γ. Μ., όπου του έκαναν γνωστό ότι μεταβιβάστηκαν οι μετοχές στον Ε. Φ. Στις 19-11-2002 με εξώδικη δήλωση ο Ε. Φ. γνωστοποίησε στον Γ. Μ. ότι είναι ο ίδιος κύριος του 50% των μετοχών. Στις 5-3-2003 με ιδιωτικό συμφωνητικό ο Ε. Φ. προχώρησε στην πώληση των παραπάνω μετοχών 123.000 τον αριθμό, ενσωματωμένες σε 61 τίτλους ονομαστικής αξίας 1000 δραχμών κάθε μίας, στον αιτούντα της δεύτερης αίτησης και ανταιτούντα Κ. Κ., το οποίο κατατέθηκε νόμιμα στη Δ.Ο.Υ. Λιμένος Χερσονήσου με δήλωση φόρου μεταβίβασης. Ο Γ. Μ. ισχυρίζεται ότι με το από 13-10-1998 ιδιωτικό συμφωνητικό συστήθηκε σύμβαση ενεχύρου και ως εκ

τούτου ο Κ. Π. δεν απέκτησε την κυριότητα των μετοχών και οι Ε. Φ. και Κ. Κ. δεν απέκτησαν κυριότητα στις μετοχές αυτές, αφού γνώριζαν ότι ο Κ. Π. δεν ήταν κύριος των μετοχών, ήτοι δεν μπορεί να θεμελιωθεί καλή πίστη αυτών. Επί του ισχυρισμού αυτού πρέπει να λεχθούν τα παρακάτω: Με την από 13-10-1998 συμφωνία τα συμβαλλόμενα μέρη κατήρτισαν σύμβαση εξασφαλιστικής μεταβίβασης κυριότητας των μετοχών της «... Α.Ε.». Ειδικότερα, η εκποιητική εμπράγματη σύμβαση περί μεταβίβασης της κυριότητας των μετοχών με αντιφώνηση της νομής περιλαμβάνεται στη ρήτρα με την αδόκιμη διατύπωση «ο πρώτος (δανειστής) παρακρατεί το 50% των μετοχών ... στο όνομα του πρώτου». Η υποσχετική εξασφαλιστική περιλαμβάνεται στη ρήτρα με επίσης αδόκιμη διατύπωση «εάν μετά την παρέλευση ... αυτόματα αποδέχεται τον ... Κ. Π. σαν ιδιοκτήτη του 50%...». Η ενοχική σχέση, από την οποία απορρέει η οφειλή που ασφαρίζεται με την καταπιστευματική μεταβίβαση των επίδικων μετοχών, είναι η πώληση του αμοιβαίου κεφαλαίου της ΧΙΟΣ INVEST. Δεν είναι σύμβαση ενεχύρου, αφού δεν τηρήθηκαν όσα αναφέρονται παραπάνω. Επομένως πιθανολογείται ότι ο Ε. Φ. απέκτησε από κύριο και κατά συνέπεια ο Κ. Κ. απέκτησε νομότυπα τις επίδικες μετοχές, τις οποίες κατέχει νόμιμα. Αλλά εκτός των παραπάνω δεν πιθανολογήθηκε ότι οι παραπάνω ήταν κακής πίστης κατά την κτήση, αφού ο Γ. Μ., σ' όλες τις εξώδικες δηλώσεις σε διάφορα χρονικά διαστήματα, ουδέποτε διαμαρτυρήθηκε για τις μεταβιβάσεις αυτές.

Μετά από όλα τα παραπάνω, η πρώτη των αιτήσεων πρέπει να απορριφθεί ως νόμω αβάσιμη και για τις δύο βάσεις της, όπως και η ανταίτηση ως απαράδεκτη, αφού έχει το ίδιο αίτημα με την αίτηση του ιδίου. Ο αιτών πρέπει να κατα-

δικαστεί στη δικαστική δαπάνη των καθ'ών η αίτηση, ως ηττώμενος διάδικος (176 Κ.Πολ.Δ.).

Η δεύτερη των αιτήσεων πρέπει να γίνει δεκτή και ως ουσία βάσιμη, κατά τα οριζόμενα ειδικότερα στο διατακτικό.

Μονομελές Πρωτοδικείο Ηρακλείου - Αριθ. 389/2195 ΑΣΦ 1645/2003

Δικαστής: Ελένη Φραγκάκη (Πρόεδρος Πρωτοδικών)

Δικηγόροι: Μαρίνα Χαριτωνίδου, Αθηνά Καπασάκη

Άρθρα 337, 683 παρ. 3, 731 επ. Κ.Πολ.Δ. σε συνδιασμό με άρθρα 1515, 1518, 1520 Α.Κ.

Επιμέλεια εξωγάμων τέκνων αλλοδαπών γονέων που διαμένουν στην Ελλάδα και προέρχονται από χώρες που δεν είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εάν συντρέχουν οι προϋποθέσεις λήψεως Ασφαλιστικών Μέτρων, τα Ελληνικά Δικαστήρια επιτρεπτός επιλαμβάνονται για την επίλυση διαφοράς μεταξύ αλλοδαπών, ακόμη και αν η κύρια υπόθεση ουδένα σύνδεσμο έχει μετά της Ελληνικής Πολιτείας, προς αποφυγήν απώλειας του δικαιώματος του αιτούντος από την καθυστέρηση. Το άρθρο 683 παρ. 3 Κ.Πολ.Δ καθιερώνει διεθνή δικαιοδοσία των Ελληνικών Δικαστηρίων επί Ασφαλιστικών Μέτρων. Προϋπόθεση η μη αντίθεση προς την δημόσια τάξη (άρθρο 33 Α.Κ.). Εφόσον το Δικαστήριο αγνοεί το εφαρμοστέο αλλοδαπό δίκαιο, θα εφαρμόσει, ενόψει του κατεπείγοντος, το αντίστοιχο ημεδαπό ουσιαστικό δίκαιο.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1515, 1518, 1520 Α.Κ. με τις διατάξεις των άρθρων 17 παρ. 1, 614 παρ. 1 και 622 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ, όπως αυτά ισχύουν μετά την αντικατάστασή τους με το Ν. 1329/1983, προκύπτει ότι τα Ελληνικά Δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάζουν διαφορές που απορρέουν από τη γονική μέριμνα ανήλικων τέκνων (ή επιμέλεια, ή επικοινωνία), αρκεί ο ένας από τους γονείς ή το τέκνο να είναι Έλληνας υπήκοος, και αν ακόμη δεν έχουν ούτε είχαν ποτέ κατοικία ή διαμονή στην Ελλάδα. Το αυτό δε ισχύει και επί διπλής ιθαγένειας ή πολυιθαγένειάς τους. Εξάλλου σύμφωνα με την παράγραφο δεύτερη του άρθρου 622 Κ.Πολ.Δ αρμόδιο δικαστήριο κατά τόπο είναι το

Μονομελές Πρωτοδικείο Πρωτεύουσας του Κράτους, άμα δεν υπάρχει άλλο αρμόδιο κατά τόπο Μονομελές Πρωτοδικείο όπως αυτό συμβαίνει, αν ο καθ'ού η αίτηση ή εναγόμενος δεν έχει κατοικία ή διαμονή στην ημεδαπή (άρθρα 22-23 Κ.Πολ.Δ). Προκειμένου όμως περί ασφαλιστικών μέτρων, δια των οποίων η έννομη τάξη αποβλέπει στην παροχή δικαστικής προστασίας σε επείγουσες περιπτώσεις και ενόψει του ότι η άρνηση των δικαιοδοτικών οργάνων προς παροχή έννομης προστασίας κατά την εκδίκαση της διαφοράς θα ήταν αντίθετη προς τις θεμελιώδεις αρχές, γενικώς αναγνωρισμένες, τα ελληνικά δικαστήρια επιτρεπτός επιλαμβάνονται της λύσης της διαφοράς μεταξύ αλλοδαπών, αν υ-

πάρχει ανάγκη λήψης ασφαλιστικών μέτρων προς αποφυγήν εκμηδένισης του δικαιώματος του αιτούντος σε περίπτωση καθυστέρησης, παρότι η κύρια υπόθεση ουδένα σύνδεσμο διατηρεί μετά της Ελληνικής Πολιτείας, ούτε υφίστανται οι προϋποθέσεις της διάταξης 622 Κ.Πολ.Δ, πάντοτε όμως υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει αντίθεση προς τη δημόσια τάξη (33 Α.Κ.).

Έτσι λοιπόν καθιερώνεται, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 683 παρ. 3 Κ.Πολ.Δ, κατά την οποία «τα ασφαλιστικά μέτρα διατάσσονται και από το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο που βρίσκεται πλησιέστερα προς τον τόπο όπου πρόκειται να εκτελεστούν», διεθνής δικαιοδοσία των ελληνικών δικαστηρίων επί ασφαλιστικών μέτρων (Μον.Πρ.Αθ. 1154/1995 Αρχ. Ν. ΜΗ' 80, 20375/1993 Ελλ. Δ/νη 35.1397). Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 20 Α.Κ. «οι σχέσεις πατέρα και τέκνου που γεννήθηκε χωρίς γάμο των γονέων του ρυθμίζονται κατά σειρά: 1) από το δικαιο της τελευταίας κοινής ιθαγένειας, 2) από το δικαιο της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής τους, 3) από το δικαιο της ιθαγένειας του πατέρα». Περαιτέρω, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 337 Κ.Πολ.Δ, το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη αυτεπαγγέλτως και χωρίς απόδειξη το δικαιο που ισχύει στην αλλοδαπή πολιτεία, τα έθιμα και τα συναλλακτικά ήθη και, αν δεν τα γνωρίζει, μπορεί να διατάξει ή να χρησιμοποιήσει όποιο μέσο κρίνει κατάλληλο, χωρίς να περιορίζεται στις αποδείξεις που προσάγουν οι διάδικοι». Η διάταξη όμως αυτή, καθόσον αφορά την ευχέρεια του δικαστηρίου να (...) αποδείξεις για την ανεύρεση του δικαίου,

δεν δύναται να έχει εφαρμογή στη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 691 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ αλλοδαπού δικαίου, δεδομένου ότι η έκδοση μη οριστικής απόφασης στη διαδικασία αυτή δεν συγχωρείται. Στην περίπτωση αυτή και εφόσον το δικαστήριο αγνοεί το εφαρμοστέο αλλοδαπό δικαιο, ενόψει του κατεπείγοντος, αυτό (το δικαστήριο) θα εφαρμόσει το αντίστοιχο ημεδαπό ουσιαστικό δικαιο (Μ.Πρ.Π. 2676/2000 Αρχ.Ν. 2001.72, Μ.Πρ.Κεφαλ. 468/2000 Δ 32 757, Μ.Πρ.Αθ. 1154/1995 Αρχ.Ν./ 1997. 80 ο.π. κ.α. παραπομπές στη θεωρία και τη νομολογία).

Τέλος από το σε ακριβή μετάφραση προσκομιζόμενο κείμενο της διάταξης του άρθρου 72 του οικογενειακού Κώδικα της Βουλγαρίας, το περιεχόμενο της οποίας πιθανολογείται, προκύπτει ότι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των γονέων των εξωγάμων τέκνων ασκούνται ξεχωριστά και σε περίπτωση διχογνωμίας μεταξύ των γονέων, η διαφωνία λύνεται από το Περιφερειακό Δικαστήριο μετά από ακρόαση των γονέων και, εάν είναι απαραίτητο, και των τέκνων.

Με την κρινόμενη αίτηση, στην οποία όλοι οι διάδικοι είναι βουλγαρικής υπηκοότητας, διαμένουν όμως στην περιοχή του νομού Ηρακλείου, η αιτούσα επικαλούμενη επείγουσα περίπτωση, ζητά να υποχρεωθούν οι καθ' ών να της αποδώσουν προσωρινά τα ανήλικα, εκτός γάμου, γεννημένα στην Βουλγαρία, τέκνα της, Ι. και Κ. που απέκτησε από την σχέση της με το δεύτερο των καθ' ών, και των οποίων την γονική μέριμνα εκ του νόμου έχει, άλλως ν' αναθέσει σ' αυτήν προσωρινά την επιμέλειά τους, ισχυριζό-

μενη, κατά τα αναλυτικώς στο δικόγραφο εκτιθέμενα, ότι οι καθ' ών και κυρίως η δεύτερη τούτων μητέρα του πρώτου, εξακολούθουν μέχρι σήμερα να κρατούν παράνομα στον τόπο που διαμένουν τα ανήλικα τα οποία προ επταετίας, παρά τη θέλησή της, κρυφίως αφαίρεσαν.

Η αίτηση παραδεκτά και αρμόδια φέρεται για συζήτηση ενώπιον αυτού του Δικαστηρίου, που είναι καθ' ύλην και κατά τόπον αρμόδιο, και συνακόλουθα έχει διεθνή δικαιοδοσία, ενόψει του τόπου εκτέλεσης του αιτούμενου ασφαλιστικού μέτρου (άρθρο 683 παρ. 1 και 3) και σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, καίτοι ούτε οι διάδικοι ούτε το τέκνο είναι Έλληνες υπήκοοι, κατά την προκειμένη ειδική διαδικασία των άρθρων 683 επ. Κ.Πολ.Δ (άρθρο 682 παρ. 1), και είναι νόμιμη, στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 732 Κ.Πολ.Δ, σε συνδυασμό με το άρθρο 72 του Βουλγαρικού οικογενειακού κώδικα που, σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, έχουν εφαρμογή στην προκειμένη υπόθεση.

Απ' το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 268 παρ. 4, 682 παρ. 1, 683. 1, 2, 686, 687 παρ. 2 692 Κ.Πολ.Δ, συνάγεται ότι η ανταίτηση, χωρίς να απαιτείται σύνδεσμος ανάμεσα στο ασφαλιστέο δικαίωμα, που αποτελεί αντικείμενο της ανταίτησης, με εκείνο που αποτελεί αντικείμενο της αρχικής αίτησης, μπορεί να ασκηθεί χωρίς την τήρηση προδικασίας με προφορική δήλωση που καταχωρείται στα πρακτικά και αν δεν τηρούνται αυτά με σημείωση από το Δικαστή είτε με τις προτάσεις (σημείωμα), υπό τον περιορισμό όμως ότι ο ισχυρισμός στον οποίο θεμελιούται αυτή, προτάθηκε κατά την προφορική συζήτηση (βλ. Τζίφρα, στο

NoB 196, 1194, Μ.Πρ.Κω. (ΑσφΜ) 480/1994, Αρμ. 1995, 809, Μ.Πρ.Λαρ. 817/83 Δνη 24, 414).

Οι καθ' ών με σημείωμα που κατέθεσαν επί της έδρας, ασκούν ανταίτηση με την οποία ζητούν αφ' ενός να ανατεθεί η επιμέλεια της εκ των ανηλίκων Ι. στην πρώτη των καθ' ών και του Κ. στον δεύτερο τούτων και αφ'ετέρου, να υποχρεωθεί η καθ'ής η ανταίτηση μητέρα τους να καταβάλει στην πρώτη τούτων το ποσόν των 200 ευρώ μηνιαίως για τη διατροφή της ανήλικης κόρης της Ι. Η ανταίτηση αυτή πρέπει, συνεκδικαζόμενη κατ' άρθρο 246 Κ.Πολ.Δ με την αίτηση, ν' απορριφθεί ως απαράδεκτη, προεχόντως λόγω ελλείψεως προδικασίας, (άρθρο 111 παρ. 2 σε συνδ. με 686 παρ. 1 και 4), αφού οι ασκούντες αυτοί δεν άσκησαν αυτή και προφορικά με σημείωμα που κατέθεσαν επί της έδρας και έτσι η αιτούσα δεν έλαβε γνώση των περιεχομένων σ' αυτή ισχυρισμών τους, αλλά ούτε και το Δικαστήριο ώστε να μπορέσει να προχωρήσει στην έρευνα αυτών. Περαιτέρω από τα έγγραφα που οι διάδικοι προσκομίζουν και επικαλούνται πιθανολογήθηκαν τα εξής: Η βουλγαρικής υπηκοότητας αιτούσα σε πολύ μικρή ηλικία συνήψε σχέσεις με τον δεύτερο των καθ' ών συμπατριώτη της, με τον οποίο από το έτος 1989 μέχρι 1994 συμβίωναν στο χωριό Σ. της Βουλγαρίας. Από την σχέση τους αυτή απέκτησαν δύο τέκνα την Ι. και τον Κ. που γεννήθηκαν στις 30/11/ 1989 και 20/12/1994 αντίστοιχα. Ο δεύτερος των καθ' ών έχει αναγνωρίσει ως γνήσιο τέκνο του μόνο την Ι., αποδεχόμενος όμως ότι και ο Κ. τον οποίο δεν έχει αναγνωρίσει, είναι γιος του. Το έτος 1994 ο δεύτερος των καθ'

ών, έφυγε από τη Βουλγαρία και μετανάστευσε προς ανεύρεσιν εργασίας στη Ρωσία, ενώ η αιτούσα με τα ανήλικα παρέμειναν στο χωριό Σ.

Στη συνέχεια η αιτούσα, αφού για λίγο διάστημα έμεινε με την πρώτη των καθ' ών, έφυγε παίρνοντας μαζί της και τα ανήλικα, πλην όμως δεν πήγε στην πόλη Γ., όπως ισχυρίζεται, αλλά το Νοέμβριο του έτους 1994 βρίσκεται να διαμένει σε οικοτροφείο στο χωριό Ι. και στη συνέχεια να συμβιώνει στο χωριό Τ. με κάποιον ονόματι Β. Α.-Α., ο οποίος συμπεριφερόταν σε εκείνη και τα τέκνα της με τρόπο τυραννικό και απάνθρωπο. Αυτά προκύπτουν από την προσκομιζόμενη από τους καθ' ών, χωρίς ημεροχρονολογία, μεταφρασμένη στα ελληνικά, καταγγελία που έκανε η μητέρα της αιτούσας στον Περιφερειακό Εισαγγελέα της περιοχής σε βάρος του Β. Α.-Α., στην οποία ανέφερε ότι ο τελευταίος ασκούσε βία στην κόρη (η αιτούσα) και τα ανήλικα εγγόνια της, ότι κινδύνευε η ζωή όλης της οικογένειάς τους και γι' αυτό ζητούσε τη συμπαράσταση των αρχών ώστε να μπορέσουν να προστατευτούν από τον άνθρωπο αυτό, ο οποίος ήταν επικίνδυνος.

Στο ίδιο έγγραφο αναφέρεται ότι η συμπεριφορά του ως άνω, προσωρινού συντρόφου της αιτούσας προκλήθηκε από το γεγονός ότι η τελευταία κλήθηκε να καταθέσει ως μάρτυρας για την ανθρωποκτονία που στο μεταξύ είχε τελέσει ο δεύτερος των καθ' ών, πατέρας των ανηλίκων στο χωριό Τ. Περαιτέρω η πρώτη των καθ' ών, άγνωστο με ποιό τρόπο, ανέλαβε τα ανήλικα και η αιτούσα ήλθε στην Ελλάδα για να εργαστεί. Στην Ελλάδα επίσης ήλθε το έτος 1995 ως μετανάστρια και η πρώτη των καθ' ών με

την πρώτη των ανηλίκων και εγκαταστάθηκαν στην Κρήτη, αρχικά στο Αντισκάρι και μετά στις Μοίρες και την Πόμπια, όπου διαμένουν μέχρι σήμερα. Πριν από ένα χρόνο ήλθε και ο δεύτερος των καθ' ών με τον ανήλικο Κ. και έκτοτε όλοι διαμένουν στην Πόμπια, όπου τα ανήλικα φοιτούν σε ελληνικό σχολείο. Η αιτούσα επί τέσσερα έτη διέμενε στην Λαμία και, παρά τις αναζητήσεις της πρώτης των καθ' ών, δεν ανευρέθη. Η ίδια η αιτούσα αναφέρει ότι βρίσκεται στο νομό Ηρακλείου από το 1999, χωρίς όμως να προσδιορίζει σε ποιά περιοχή. Ελέγχεται δε αναληθής ο ισχυρισμός της ότι αναζητούσε τα τέκνα της, δεδομένου ότι από το έτος 2000 διαμένει στις Σταύγιες Μονοφατσίου με τον Έλληνα σύζυγό της, και, παρά ταύτα δεν προκύπτει από πουθενά, ούτε και η ίδια προσδιορίζει σε ποιές ακριβώς ενέργειες προέβη για την ανεύρεση τους.

Είναι σαφές ότι το έτος 1994, η αιτούσα, λόγω της μικρής της ηλικίας και της έλλειψης οικονομικών μέσων σ' εκείνη και στους δικούς της ανθρώπους, κατέστη αδύναμη ν' αντεπεξέλθει στην ανατροφή των ανηλίκων, τα οποία ανέλαβε η πρώτη των καθ' ών, αφού ο πατέρας τους ήταν στη φυλακή και κανείς, ούτε οι γονείς της αιτούσας δεν αναλάμβαναν την επιμέλειά τους. Ωστόσο όμως και όταν η αιτούσα απέκτησε τη δυνατότητα να έχει τα παιδιά της, δεν προέβη σε καμία ενέργεια.

Από την ληξιαρχική πράξη γάμου προκύπτει ότι ο γάμος της με τον σημερινό Έλληνα υπήκοο σύζυγό της τελέστηκε στην πόλη Γ. της Βουλγαρίας τον Οκτώβριο του 2000 και η αιτούσα, παρά το ότι βρέθηκε στη χώρα της και γνώριζε ότι

είχε πλέον αντικειμενικά τη δυνατότητα να επιμεληθεί των ανηλίκων τέκνων της, δεν προέβη σε καμία ενέργεια αναζήτησής τους ή διεκδίκησης της επιμέλειάς τους και ούτε ισχυρίζεται ότι, μέχρι τότε, είχε τουλάχιστον προσπαθήσει να ενημερωθεί αρμοδίως για τις υφιστάμενες από το δίκαιο της χώρας της προϋποθέσεις ανακτήσεως της επιμέλειάς τους, πράγμα που θα φρόντιζε αν την ενδιέφερε άμεσα να τα έχει μαζί της. Θα μπορούσε επίσης να έχει ενημερωθεί για τον ανήλικο Κ., ο οποίος μέχρι πριν ένα έτος διέμενε στη Βουλγαρία, στο χωριό Σούματα, με τον παππού και τον πατέρα του, γεγονός το οποίο ούτε η ίδια η αιτούσα αμφισβητεί. Ελέγχεται συνεπώς αναληθής και ο ισχυρισμός της ότι δεν ανεύρισκε τα τέκνα της.

Ήδη τα ανήλικα ζουν με τον πατέρα τους και την πρώτη των καθ' ών, η οποία έχει αναλάβει την φροντίδα τους από το έτος 1994. Εκείνη ασκεί την επιμέλειά τους «εν τοις πράγμασι» μέχρι σήμερα, ενώ η αιτούσα για επτά έτη κρατούσε τη διαμονή της άγνωστη. Γεγονός είναι ότι η αιτούσα ανακάλυψε τα ανήλικα όταν η πρώτη των καθ' ών, πιστεύοντας ότι είχε νομικά το δικαίωμα να τα εκπροσωπεί, ζήτησε με, απευθυνόμενη προς το Δικαστήριο τούτο, στρεφόμενη κατά της αιτούσας, αίτηση, διατροφή για λογαριασμό των ανηλίκων.

Ενόψει της κατάστασης, η οποία από υπαιτιότητα κυρίως της αιτούσας έχει δημιουργηθεί, οποιαδήποτε αλλαγή θα αναστάτωνε την ζωή των ανηλίκων και θα δημιουργούσε πρόσθετα προβλήματα στην ψυχική τους ισορροπία, όπως προβλήματα πλέον τους δημιουργεί και η παντελής έλλειψη επικοινωνίας με τη μη-

τέρα τους, με την οποία κρίνεται αναγκαίο να διατηρήσουν επαφή, με σκοπό να δοθεί η ευκαιρία σ' αυτά και την αιτούσα να προσαρμοστούν σταδιακά στη συμβίωση, που ο φυσικός νόμος επιτάσσει για την μητέρα και τα τέκνα. Είναι όμως γεγονός ότι μεταξύ των διαδίκων επικρατεί κλίμα αντιδικίας και οι καθ' ών, οι οποίοι καταλογίζουν επιπόλαιη και ανήθικη, σύμφωνα με τα επικρατούντα στην πατρίδα τους ήθη, συμπεριφορά στην αιτούσα, δεν μπορούν ν' αποδεχθούν ότι αυτή πρέπει να επικοινωνεί με τα τέκνα της. Αντιδρούν συνεπώς στην επικοινωνία των ανηλίκων μαζί της, χωρίς να επικαλούνται κανένα νόμιμο προς τούτο δικαίωμα.

Ως εκ τούτου, ενόψει των όσων εκτέθηκαν δεν συντρέχει μεν επείγουσα περίπτωση προσωρινής απόδοσης των ανηλίκων στην μητέρα τους, γιατί τούτο ενδέχεται να επιδράσει αρνητικά στον ψυχισμό τους, αφού θα επιφέρει μια ανατροπή στην μέχρι τώρα ζωή τους, ενώ δεν είναι βέβαιο ότι η συμβίωσή τους μαζί της μετά από όσα έχουν συμβεί θα ωφελήσει προς τον παρόν, αλλά ενδεχομένως και να δημιουργήσει δυσάρεστες μη αναστρέψιμες για κείνην και τα ανήλικα συναισθηματικές καταστάσεις, ενόψει και του γεγονότος ότι η αιτούσα συμβιώνει με έναν, άγνωστο ακόμη γι' αυτά, άνδρα, τις αντιδράσεις του οποίου στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που θα δημιουργηθούν από τη συμβίωσή τους με τη μητέρα τους δεν μπορούν να γνωρίζουν.

Σε ανατροπή όμως της ψυχικής τους ισορροπίας είναι βέβαιο ότι θα οδηγήσει και η εμμονή των καθ' ών να αρνούνται στα ανήλικα να επικοινωνούν με την μη-

τέρα τους, όταν μάλιστα γνωρίζουν ότι αυτή ανευρέθη και κατοικεί σε απόσταση λίγων χιλιομέτρων από τον τόπο της δικής τους διαμονής.

Επομένως το Δικαστήριο, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 732 Κ.Πολ.Δ, που, ελλείψει της δυνατότητας γνώσεως του Βουλγαρικού Δικαίου, στην παρούσα υπόθεση εφαρμόζει, κρίνει ότι πράγματι συντρέχει επείγουσα περίπτωση να λάβει το πλέον πρόσφορο για τη ρύθμιση της μεταξύ των διαδίκων κατάστασης και την εξασφάλιση του δικαιώματος της αιτούσας, το οποίο, κατά την ως άνω διάταξη του Βουλγαρικού Δικαίου, είναι η συμμετοχή της στην ανατροφή των τέκνων της. Το μέτρο που στην περίπτωση αυτή, κρίνεται περισσότερο πρόσφορο να δημιουργήσει τις συνθήκες που σταδιακά θα εξασφαλίσουν τη δυνατότητα στην αιτούσα να συμμετέχει και εκείνη, ή και να αναλάβει εξ' ολοκλήρου την ε-

πιμέλεια των τέκνων της, είναι η σ' αυτήν προσωρινή παροχή δυνατότητας επικοινωνίας της με τα ανήλικα, στη ρύθμιση της οποίας πρέπει να προχωρήσει το Δικαστήριο αυτό, μέχρι να κριθεί το δικαίωμά της από το Δικαστήριο που έχει την προς τούτο δικαιοδοσία. Μετά απ' αυτά η υπό κρίσιν αίτηση πρέπει να γίνει κατά ένα μέρος δεκτή, όπως στο διατακτικό ειδικότερα αναφέρεται. Η δαπάνη της δίκης αυτής πρέπει κατά διασταλτική ερμηνεία του άρθρου 179 Κ.Πολ.Δ να συμψηφιστεί μεταξύ των διαδίκων, αφού η ερμηνεία των κανόνων δικαίου που εφαρμόστηκαν σχετικά με την α) δικαιοδοσία του Ελληνικού δικαστηρίου στ' ασφαλιστικά μέτρα και β) σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 72 του Βουλγαρικού κώδικα σχετικά με την άσκηση της επιμέλειας των εξωγάμων τέκνων, ήταν ιδιαίτερα δυσχερής.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Μονομελές Πρωτοδικείο Ηρακλείου (Εκουσίας Δικαιοδοσίας) - Αριθ. 678/2755/671/2003

Δικαστής: Αντωνία Βαρελά, Πρωτοδίκης

Δικηγόρος: Αριστέα Πλεύρη

Άρθρα 1458, 1464 Α.Κ., Ν. 3089/2002, 799 Κ.Πολ.Δ

Σύμφωνα με την Α.Κ. 1458, όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 3089/2002, άρθρ. 1, για την «Ιατρική υποβοήθηση στην ανθρώπινη αναπαραγωγή», ορίζεται ότι η μεταφορά στο σώμα άλλης γυναίκας γονιμοποιημένων ωαρίων ξένων προς την ίδια, και η κυοφορία από αυτήν, επιτρέπεται με δικαστική άδεια που παρέχεται πριν τη μεταφορά, εφόσον υπάρχει έγγραφη και χωρίς αντάλλαγμα συμφωνία των προσώπων που επιδιώκουν να αποκτήσουν τέκνο και της γυναίκας που θα κυοφορήσει, καθώς και του συζύγου της, αν αυτή είναι έγγαμη. Η δικαστική άδεια παρέχεται ύστερα από αίτηση της γυναίκας, εφόσον αποδεικνύεται ότι είναι αδύνατο να κυοφορήσει και ότι η γυναίκα που προσφέρεται είναι, από άποψη υγείας, κατάλληλη για κυοφορία.

Κατά την Α.Κ. 1464, σε περίπτωση τεχνικής γονιμοποίησης, αν η κυοφορία έγινε από άλλη γυναίκα υπό τους όρους της Α.Κ. 1458, μητέρα του τέκνου τεκμαίρεται η γυναίκα στην οποία δόθηκε η σχετική δικαστική άδεια.

Ανατροπή τεκμηρίου με αγωγή προσβολής μητρότητας, σε προθεσμία 6 μηνών από τον τοκετό.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1458 Α.Κ., όπως αυτό τροποποιήθηκε με το πρώτο άρθρο του νόμου 3089/2002, για την «Ιατρική υποβοήθηση στην ανθρώπινη αναπαραγωγή», ορίζεται ότι η μεταφορά στο σώμα άλλης γυναίκας γονιμοποιημένων ωαρίων, ξένων προς την ίδια και η κυοφορία από αυτήν, επιτρέπεται με δικαστική άδεια που παρέχεται πριν από τη μεταφορά, εφόσον υπάρχει έγγραφη και χωρίς αντάλλαγμα συμφωνία των προσώπων που επιδιώκουν να αποκτήσουν τέκνο και της γυναίκας που θα κυοφορήσει, καθώς και του συζύγου της, αν αυτή είναι έγγαμη. Η δικαστική άδεια παρέχεται ύστερα από αίτηση της γυναίκας που επιθυμεί να αποκτήσει τέκνο, εφόσον αποδεικνύεται ότι αυτή είναι ιατρικώς αδύνατο να κυοφορήσει και ότι η γυναίκα που προσφέρεται να κυοφορήσει είναι, ενόψει της κατάστασης της υγείας της, κατάλληλη για κυοφορία. Από τη διάταξη του άρθρου 1464 Α.Κ., προκύπτει περαιτέρω, ότι σε περίπτωση τεχνητής γονιμοποίησης, αν η κυοφορία έγινε από άλλη γυναίκα, υπό τους όρους του άρθρου 1458 Α.Κ., μητέρα του τέκνου τεκμαίρεται η γυναίκα στην οποία δόθηκε η σχετική δικαστική άδεια. Το τεκμήριο αυτό ανατρέπεται, με αγωγή προσβολής της μητρότητας που ασκείται μέσα σε προθεσμία έξι μηνών, από τον τοκετό...

Περαιτέρω από τη διάταξη του άρθρου 799 Κ.Πολ.Δ, προκύπτει ότι όταν ζητείται κατά το νόμο να χορηγηθεί άδεια για μεταθανάτια τεχνητή γονιμοποίηση ή για κυοφορία τέκνου από άλλη γυναίκα, αρμόδιο είναι το δικαστήριο,

στην περιφέρεια του οποίου έχει τη συνήθη διαμονή της η αιτούσα ή εκείνη που θα κυοφορήσει το τέκνο. Ο δικαστής διατάζει να γίνει η συζήτηση κλεισμένων των θυρών, εάν κρίνει ότι η δημοσιότητα πρόκειται να είναι επιβλαβής στα χρηστά ήθη ή ότι συντρέχουν ειδικοί λόγοι προστασίας της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής των διαδίκων. Σύμφωνα δε με τη διάταξη του άρθρου 8 του Ν. 3089/2002, ορίζεται ότι τα άρθρα 1458 και 1464 εφαρμόζονται μόνο στην περίπτωση που η αιτούσα και η κυοφόρος γυναίκα έχουν την κατοικία τους στην Ελλάδα.

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 7 του ίδιου προαναφερθέντος νόμου, με το οποίο προστέθηκε νέο εδάφιο στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 20 του Ν. 344/1976 «περί ληξιαρχικών πράξεων», ορίστηκε ότι στην περίπτωση τέκνου που γεννήθηκε από παρένθετη κυοφόρο γυναίκα, στο ληξιαρχείο προσάγεται και η δικαστική άδεια που δόθηκε στη γυναίκα που επιθυμεί το τέκνο, έτσι ώστε ο ληξιαρχος να την εγγράψει ως μητέρα. Από το συνδυασμό των διατάξεων προκύπτει ότι η παρένθετη μητρότητα, δηλαδή η μεταφορά γονιμοποιημένων ωαρίων στο σώμα άλλης γυναίκας και η κυοφορία από αυτήν επιτρέπεται με δικαστική απόφαση που παρέχεται πριν από τη μεταφορά, ύστερα από αίτηση της γυναίκας που επιθυμεί το παιδί.

Οι προϋποθέσεις για να χορηγηθεί η άδεια είναι καταρχήν η γυναίκα που επιθυμεί το παιδί να μην μπορεί να κυοφορήσει η ίδια, πλην όμως να βρίσκεται σε ηλικία φυσικής ικανότητας αναπαρα-

γωγής (όπως προσδιορίζεται στη διάταξη του άρθρου 1455 παρ.1 εδ.1 Α.Κ.), ενώ η γυναίκα που αναλαμβάνει να κυφορήσει πρέπει να είναι, ενόψει της κατάστασης της υγείας της, κατάλληλη για κυφορία. Στο δικαστήριο πρέπει να προσκομίζεται έγγραφη και χωρίς αντάλλαγμα συμφωνία μεταξύ των μερών, δηλαδή των προσώπων που επιθυμούν το παιδί και της κυφορούς γυναίκας, καθώς και του συζύγου της τελευταίας αν αυτή είναι έγγαμη, με την οποία, εκτός από την συμφωνία τους για την διενέργεια της πράξης, να δηλώνουν ότι τα γονιμοποιημένα ωάρια που εμφυτεύονται στη μήτρα της κυφορούς δεν θα ανήκουν στην ίδια.

Τέλος, η γυναίκα που επιθυμεί το παιδί (και υποβάλλει την αίτηση) και η κυφορός γυναίκα θα πρέπει να έχουν την κατοικία τους στην Ελλάδα (Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη, «Τεχνητή γονιμοποίηση και Οικογενειακό Δίκαιο, Ο νόμος 3089/2002 για την ιατρική υποβοηθούμενη αναπαραγωγή», εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 39 επ., Τ. Κ. Βιδάλης, «Το πρόταγμα της οικογενείας: Η συνταγματικότητα του νόμου για την «ιατρική υποβοήθηση στην ανθρώπινη αναπαραγωγή», *Νομικό Βήμα* 51, σελ. 832, Νόμος 3089/2002 Εισηγητική έκθεση, Κώδικας Νομικού Βήματος, τόμος 50, σελ.2622).

Με την κρινόμενη αίτηση, η αιτούσα ζητά να της δοθεί η άδεια προκειμένου να γίνει μεταφορά στο σώμα άλλης γυναίκας και ειδικότερα της ..., γονιμοποιημένων ωαρίων, ξένων προς την ίδια, προκειμένου να κυφορήσει το τέκνο που η αιτούσα και ο σύζυγος της επιθυ-

μούν να αποκτήσουν. Η αίτηση, η συζήτηση της οποίας κηρύχθηκε κατεπείγουσα με την με χρονολογία 17-6-2003, Πράξη της Προέδρου της Διοίκησης του Πρωτοδικείου Ηρακλείου (άρθρο 27 παρ. 1β του Ν. 1756/88), αρμοδίως εισάγεται ενώπιον αυτού του Δικαστηρίου, για να συζητηθεί κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας (άρθρα 121 Εισ. Ν.Α.Κ., 739, 799 Κ.Πολ.Δ), δεδομένου ότι έχει τηρηθεί και η νόμιμη προδικασία με επίδοση αντιγράφου της κρινόμενης αίτησης στον Εισαγγελέα Πρωτοδικών Ηρακλείου (748 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ) (βλ. την 5121 β 720-6-2003, έκθεση επίδοσης του δικαστικού επιμελητή στο Πρωτοδικείο Ηρακλείου, Γ. Γ.) και είναι νόμιμη, στηριζόμενη στη διάταξη του άρθρου 1458 Α.Κ., όπως τροποποιήθηκε από το πρώτο άρθρο του Ν. 3089/2002, 739, 740 και 799 παρ.1 του Κ.Πολ.Δ. Επομένως, εφόσον κρίθηκε νόμιμη, πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω και κατ' ουσίαν.

Στην προκειμένη περίπτωση, από τα ταυτάριθμα με την παρούσα απόφαση, πρακτικά της δημόσιας συνεδρίασης του Δικαστηρίου αυτού, αποδεικνύεται ότι για την μεταφορά στο σώμα της ... γονιμοποιημένων ωαρίων, συναίνεσαν αυτοπροσώπως στο ακροατήριο κατά την συζήτηση της αίτησης, η αιτούσα ... και ο σύζυγος της ..., όπως επίσης και η ... και ο σύζυγος της ...

Εξάλλου, από την εκτίμηση της ένορκης κατάθεσης της μάρτυρος και των εγγράφων που προσκομίζει η αιτούσα, αποδεικνύεται ότι η τελευταία, ηλικίας 41 ετών, κάτοικος ..., είναι έγγαμη από το 1994 με τον ... και δεν έχουν αποκτήσει

δικά τους τέκνα, παρά τις επανειλημμένες προσπάθειες τους. Την αδυναμία της αιτούσας να αποκτήσει τέκνο με φυσιολογικό τρόπο, βεβαιώνει με την από 4-7-2003 ιατρική γνωμάτευση, ο μαιευτήρας γυναικολόγος Ι. Π., ο οποίος μετά από παρακολούθηση επί δεκαετία, γνωματεύει ότι η αιτούσα δεν είναι δυνατόν να συλλάβει με φυσιολογικό τρόπο, λόγω αποφράξεως των σαλπίγγων της, γυναικολογικό πρόβλημα το οποίο δεν είναι διορθώσιμο. Την αδυναμία της αιτούσας να κυφορήσει, βεβαιώνει επίσης με την από 7-7-2003 ιατρική βεβαίωση και ο γυναικολόγος Γ. Π.

Επίσης με την από 4-7-2003 ιατρική γνωμάτευση, ο μαιευτήρας γυναικολόγος Ι. Π., βεβαίωσε ότι η ..., η οποία υποβλήθηκε σε πλήρη προγενετικό έλεγχο και γυναικολογική εξέταση, είναι απο-

λύτως υγιής γυναικολογικά, κλινικά και εργαστηριακά και εν όψει της κατάστασης της υγείας της, απολύτως κατάλληλη για κυφορία. Περαιτέρω, προσκομίζεται η από 14 Ιουνίου 2003 έγγραφη συμφωνία της αιτούσας και του συζύγου της με την ... και τον σύζυγο της, με την οποία συμφωνούν ότι η ... θα κυφορήσει ως παρένθετη μητέρα, με ξένα προς την ίδια γονιμοποιημένα ωάρια, το τέκνο που επιθυμούν να αποκτήσουν η αιτούσα και ο σύζυγος της, χωρίς να λάβει για την προαναφερόμενη ενέργεια κανένα απολύτως οικονομικό αντάλλαγμα. Τέλος από την με αριθμό πρωτοκόλλου 1363/19-12-2002, προκύπτει ότι και η κατοικία της κυφόρου ..., είναι στο ... Συνεπώς, συντρέχουν όλες οι νόμιμες προϋποθέσεις και πρέπει να γίνει δεκτή η αίτηση ως κατ' ουσίαν βάσιμη.

Μονομελές Πρωτοδικείο Ηρακλείου - Αριθ. 711/3951/658/421/2002

Δικαστής: Μαγδαληνή Φαχουρίδου (Πρωτοδίκης)

Δικηγόροι: Γεώργιος Τζωράκης, Ζωή Λάμα

Άρθρα 1389, 1390, 1391 Α.Κ.

Αγωγή διατροφής του ενός των συζύγων κατά του άλλου. Προϋπόθεση η διακοπή της συμβίωσης από εύλογη αιτία.

Στοιχεία Δικογράφου: Επίκληση εισοδημάτων και περιουσίας εναγομένου. Περιγραφή εισοδηματικής και περιουσιακής κατάστασης του ιδίου (ενάγοντος). Χρηματικό ποσό που απαιτείται για την κάλυψη των αναγκών του, με μέτρο τις συνθήκες οικογενειακής ζωής και τις ανάγκες από τη χωριστή διαβίωση.

Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1389, 1390 και 1391 Α.Κ., προκύπτει ότι για την ύπαρξη αξίωσης του ενός από τους συζύγους προς καταβολή σ' αυτόν από τον άλλο διατροφής

σε χρήμα απαιτούνται α) δικαίωμα του επιδιώκοντος τη διατροφή, η ύπαρξη του οποίου έναντι του υπόχρεου, με τις συνθήκες της οικογενειακής ζωής, προϋποθέτει αδυναμία του ζητούντος να αντιμε-

τωπίσει τις ανάγκες διατροφής του με τα ίδια αυτού μέσα και β) διακοπή της έγγαμης συμβίωσης από τον δικαιούχο για εύλογη ως προς αυτόν αιτία. Από αυτά συνάγεται ότι ο ενάγων προς ικανοποίηση μιας τέτοιας αξιώσεως καταβολής σε χρήμα διατροφής πρέπει για το ορισμένο και παραδεκτό της αγωγής του, σύμφωνα με το άρθρο 216 Κ.Πολ.Δ, να επικαλεστεί και να αποδείξει, εκτός από το ότι διέκοψε τη συμβίωση από εύλογη αιτία, α) τα εισοδήματα και την περιουσία του εναγομένου, καθώς και τις δικές του οικονομικές δυνατότητες ή ότι στερείται περιουσίας ή πόρων ζωής, για να μπορεί έτσι να εξακριβωθεί η ύπαρξη της υποχρέωσης και το ποσοστό συνεισφοράς του εναγομένου στη διατροφή του ενάγοντος, β) το χρηματικό ποσό που χρειάζεται για τη διατροφή του με μέτρο τις συνθήκες της οικογενειακής ζωής και τις ανάγκες από τη χωριστή διαβίωση. Συνναρτάται δε η αξίωση διατροφής προς τις οικονομικές δυνάμεις και των δύο και καθορίζεται με βάση τις ανάγκες τους και τη σχέση των δυνάμεων του καθενός προς το άθροισμα των δυνάμεων και των δύο. Οι ανάγκες αυτές αποτιμώνται και μετά τη διάσπαση της συμβίωσης, όπως είχαν διαμορφωθεί κατά τη διάρκεια της συμβίωσης, συνεκτιμώνται όμως οι διαφοροποιήσεις που προκλήθηκαν από τη χωριστή πλέον διαβίωση, την έλλειψη του «κοινού οίκου» και τη συνακόλουθη αύξηση των ατομικών δαπανών του κάθε συζύγου.

Με την υπό κρίση αγωγή, η ενάγουσα ζητά να υποχρεωθεί ο εναγόμενος με τον οποίο η ενάγουσα διέκοψε την έγγαμη συμβίωσή της από εύλογη γι' αυτήν

αιτία, να της προκαταβάλει κατά μήνα και για χρονικό διάστημα τριών ετών από την επίδοση της αγωγής, ως τακτική σε χρήμα διατροφή της, με τον νόμιμο τόκο από την καθυστέρηση της πληρωμής κάθε δόσεως μέχρι την εξόφληση, το ποσό των 250.000 δραχμών ή 733,70 Ευρώ, το οποίο προκύπτει από τη σύγκριση των εκατέρωθεν οικονομικών δυνατοτήτων των διαδίκων, προς κάλυψη των διατροφικών της αναγκών, όπως αυτές προκύπτουν από τις συνθήκες της οικογενειακής ζωής και της χωριστής διαβίωσής της και να καταδικασθεί ο εναγόμενος στην εν γένει δικαστική δαπάνη της. Η αγωγή αυτή, η οποία είναι επαρκώς ορισμένη, καθώς περιέχει όλα τα πραγματικά περιστατικά που θεμελιώνουν το αγωγικό της δικαίωμα, απορριπτόμενου του σχετικού — περί αοριστίας — ισχυρισμού του εναγομένου, αρμόδια φέρεται για να συζητηθεί ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου (16 και 22 Κ.Πολ.Δ) κατά την ειδική διαδικασία των διαφορών που αφορούν τη διατροφή και την επιμέλεια τέκνων (άρθρο 681B Κ.Πολ.Δ) και είναι νόμιμη, στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 1389, 1390, 1391, 1392 Α.Κ., και ως προς τα παρεπόμενα αιτήματα στις διατάξεις των άρθρων 341 παρ. 1, 345, 346 Α.Κ. και 173 παρ. 4, 176 Κ.Πολ.Δ. Επομένως, εφόσον για το παραδεκτό της συζήτησής της, έχει καταβληθεί το απαιτούμενο δικαστικό ένσημο με τα ανάλογα υπέρ τρίτων ποσοστά (βλ. το προσκομιζόμενο με αριθμό 2131130/5-11-2002 διπλότυπο είσπραξης της Α' ΔΟΥ Ηρακλείου, με τα επικοληθέντα ένσημα υπέρ Τ.Ν. και ΛΕΑΔΗ), η κρινόμενη αγωγή πρέπει να ερευνηθεί πε-

ραιτέρω και κατ’ ουσίαν, του εναγομένου νομίμως συμμετέχοντος στη δίκη, αφού δεν αμφισβητείται η συμμόρφωσή του με την επιταγή του Δικαστηρίου για την προς την ενάγουσα πληρωμή προκαταβολικά των εξόδων της παρούσας δίκης (173 παρ.4 Κ.Πολ.Δ).

Από το συνδυασμό των άρθρων 1386, 1387, 1391, 1394 Α.Κ., προκύπτει ότι το δικαίωμα της συζύγου για παροχή διατροφής, στην περίπτωση της διάσπασης της έγγαμης συμβίωσης, αίρεται όταν ο υπόχρεος την προσκαλέσει με ειλικρίνεια και σπουδαιότητα να επαναλάβουν την έγγαμη συμβίωση. Το αποτέλεσμα όμως αυτό δεν επέρχεται αν από την συμπεριφορά του συζύγου δημιουργήθηκε στη σύζυγο λόγος διαζυγίου, οπότε η τελευταία δικαιούται να αρνηθεί την επανάληψη της συμβίωσης, αφού η επανάληψη της έγγαμης συμβίωσης εξομοιώνεται με συγγνώμη την οποία δεν υποχρεούται να παράσχει. Περαιτέρω η υποχρέωση διατροφής παύει, ή το ποσό της αυξάνεται ή μειώνεται, όταν το επιβάλλουν οι περιστάσεις (1391 παρ. 2 Α.Κ.).

Ο εναγόμενος, με τις νομότυπα κατατεθείσες προτάσεις του, ισχυρίζεται ότι αποκλειστικά υπαίτια της διακοπής της έγγαμης συμβίωσης είναι η ενάγουσα σύζυγος του, για λόγους που αναφέρει στις προτάσεις του. Ο ισχυρισμός αυτός του εναγομένου συνιστά αιτιολογημένη άρνηση της ιστορικής βάσεως της αγωγής, δηλαδή του αγωγικού ισχυρισμού ότι η ενάγουσα διέσπασε την έγγαμη συμβίωση από εύλογη αιτία (Εφ.Αθ. 7133/1986 Ελλ.Δ/νη 28, 671). Περαιτέρω, ο εναγόμενος ισχυρίστηκε ότι ενώ προσκά-

λεσε ειλικρινά την ενάγουσα σύζυγό του να επαναλάβει την έγγαμη συμβίωση, αυτή αρνήθηκε αδικαιολόγητα. Ο ισχυρισμός αυτός του εναγομένου αποτελεί ένσταση καταλυτική του δικαιώματος της συζύγου, είναι νόμιμη σύμφωνα με τα προεκτεθέντα και πρέπει να ερευνηθεί αν είναι βάσιμη από ουσιαστική άποψη. Στη συνέχεια, ο εναγόμενος ισχυρίζεται ότι η ενάγουσα μπορεί να διατραφεί από τα ενήλικα τέκνα της από τον πρώτο της γάμο, καθώς η αιτούμενη διατροφή της αντιδίκου θα θέσει σε κίνδυνο τη δική του διατροφή. Ο ισχυρισμός αυτός του εναγομένου, συνιστά την ένσταση παραπομπής, η οποία είναι νόμιμη, στηριζόμενη στη διάταξη του άρθρου 1491 Α.Κ. και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω κατ’ ουσίαν. Τέλος ισχυρίζεται ότι η τυχόν επιδικασθείσα διατροφή της πρέπει να είναι ελαττωμένη, για το λόγο ότι και αυτή είναι συνυπαίτια στη διάσπαση της έγγαμης συμβίωσης. Ο ισχυρισμός αυτός συνιστά την ένσταση ελαττωμένης διατροφής, που είναι νόμιμη (αρθρ. 1392, 1495 Α.Κ.) και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω κατ’ ουσία.

Από τις ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων αποδείξεως και ανταποδείξεως που περιέχονται στα ταυτάριθμα με την παρούσα πρακτικά δημοσίας συνεδρίασης, καθώς επίσης και από όλα τα έγγραφα που νόμιμα προσκομίζουν και επικαλούνται οι διάδικοι, μεταξύ των οποίων και η υπ’ αριθμ 3.516/16-9-2002 ένορκη βεβαίωση που συντάχθηκε ενώπιον της συμβολαιογράφου Ηρακλείου Μ. Β.-Α., ύστερα από νόμιμη και εμπρόθεσμη κλήτευση της αντιδίκου (βλ. την

υπ' αριθμ. 7949/ 12-9-2002 έκθεση επίδοσης του δικαστικού επιμελητή στο Πρωτοδικείο Αθηνών Δ. Α.), από τις ομολογίες τους που συνάγονται από τις έγγραφες προτάσεις τους και από την εν γένει διαδικασία αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Οι διάδικοι τέλεσαν νόμιμο γάμο σύμφωνα με τους κανόνες της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας στο Ηράκλειο στις 27-12-1998. Από το γάμο τους αυτό, που ήταν ο δεύτερος και για τους δύο δεν απέκτησαν τέκνα. Μολονότι πριν από το γάμο τους οι διάδικοι είχαν συμβιώσει για διάστημα περίπου ενός έτους αρμονικά και χωρίς προβλήματα, η έγγαμη συμβίωση τους δεν ήταν αρμονική. Γρήγορα ψυχράθηκαν οι σχέσεις τους και απομακρύνθηκε ο ένας από τον άλλο, κυρίως διότι λόγω της ηλικίας τους (η ενάγουσα ήταν 53 ετών και ο εναγόμενος 60 ετών), της διαφοράς των χαρακτήρων τους και του διαφορετικού τρόπου ζωής, στον οποίο είχε συνηθίσει ο καθένας πριν το γάμο, αδυνατούσαν να αποφασίζουν από κοινού για την κάλυψη των οικογενειακών αναγκών με συνέπεια τη συχνή δημιουργία εντάσεων μεταξύ τους. Συγκεκριμένα, ο εναγόμενος ήταν κλειστός χαρακτήρας, ψυχρός και λιγομίλητος και αντίθετος με κάθε καταναλωτική δαπάνη που υπερέβαινε το προσήκον μέτρο, σε αντίθεση με την ενάγουσα που επιδίωκε μια πιο άνετη ζωή, δεδομένου ότι η οικονομική τους κατάσταση, λαμβανομένων υπόψη και των υποχρεώσεων του καθ' ού, τους παρείχε οικονομική άνεση. Όμως και η ενάγουσα, επειδή ακριβώς ήταν αντίθετη με αυτή τη συμπε-

ριφορά του, απαιτούσε συνεχώς από αυτόν περισσότερα χρήματα, ενώ παράλληλα τον μείωνε ενώπιον τρίτων αποκλώντας τον «τσιγκούνη». Με την πάροδο του χρόνου οι προστριβές των διαδίκων πλήθαιναν και μεγάλωναν σε ένταση, με αποτέλεσμα οι μεταξύ τους σχέσεις να έχουν κλονισθεί τόσο ισχυρά, ώστε εκ του κλονισμού αυτού βάσιμα η εξακολούθηση της έγγαμης συμβίωσης να είναι αφόρητη και για τους δύο. Μάλιστα στις 24-5-1999 δημιουργήθηκε επεισόδιο μεταξύ τους, όταν η ενάγουσα του ζήτησε επιπλέον χρήματα, για να καλύψει κάποιες οικιακές δαπάνες, κάτι που εξόργισε τον εναγόμενο, ο οποίος την απέπεμψε από το σπίτι με τη φράση «σήκω και φύγε αυτή τη στιγμή». Μετά από αυτά, η ενάγουσα αποχώρησε από τη συζυγική εστία, καταφεύγοντας στο σπίτι της κόρης της στη Αθήνα, όπου διαμένει μέχρι σήμερα. Ο ισχυρισμός δε του εναγομένου ότι η διακοπή της έγγαμης συμβίωσής τους οφείλεται σε υπαιτιότητα της ενάγουσας, η οποία τελικά τον εγκατέλειψε, χωρίς κανένα λόγο, δεν αποδείχθηκε. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο εναγόμενος δια μέσου τρίτων, ήτοι συγγενών και κοινών γνωστών, κάλεσε την ενάγουσα να επανέλθει στη συζυγική τους οικία και να συνεχίσουν την έγγαμη συμβίωσή τους, όμως δικαιολογημένα αυτή δεν δέχθηκε, αφού, ενόψει και της προεκτεθείσας συμπεριφοράς του εναγομένου, ο κλονισμός του γάμου τους ήταν τόσο ισχυρός, ώστε βάσιμα η εξακολούθηση της έγγαμης συμβίωσης να είναι αφόρητη γι' αυτήν. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, αποδείχθηκε, κατά την κρίση του Δι-

καστηρίου, ότι η έγγαμη συμβίωση των διαδίκων συζύγων δεν εξελίχθηκε ομαλά, εξαιτίας της αντισυζυγικής συμπεριφοράς και των δύο συζύγων, καθώς αποδείχθηκε η βασιμότητα των παραπτωμάτων τους. Συνεπώς, κατά παραδοχή της σχετικής ένστασης ελαττωμένης διατροφής, η ενάγουσα δικαιούται να αξιώνει από τον εναγόμενο ελαττωμένη διατροφή κατά μήνα. Από τα ίδια ως άνω αποδεικτικά μέσα, αποδείχθηκε ότι ο εναγόμενος, είναι συνταξιούχος στρατιωτικός και λαμβάνει μηνιαία σύνταξη, ύψους περίπου 360.000 δραχμών ή 1.056 ΕΥΡΩ (βλ. το 23-3-2001 ενημερωτικό σημείωμα του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους). Δεν καταβάλλει μίσθωμα στην οικία που διαμένει, την οποία έχει παραχωρήσει στον υιό του Ν. και δεν βαρύνεται με διατροφή άλλου προσώπου, δεδομένου ότι ο υιός του Μ., ο οποίος υπηρετούσε τη στρατιωτική του θητεία, σήμερα έχει πλέον απολυθεί. Ο ισχυρισμός της ενάγουσας ότι διαθέτει καταθέσεις σε μετρητά ύψους 60.000.000 δρχ. καθώς και ομολογα και μετοχές, από κανένα αποδεικτικό μέσο δεν αποδείχθηκε, διότι όπως κατατέθηκε με σαφήνεια, ο εναγόμενος διέθετε μεν κάποια αποταμιευμένα ποσά σε λογαριασμούς καταθέσεων Τράπεζας, τα οποία όμως διέθεσε για την ασθένεια της πρώτης συζύγου του, η οποία απεβίωσε τελικά από καρκίνο το 1997. Επίσης αποδείχθηκε ότι η ενάγουσα, κατά τη διάρκεια της έγγαμης συμβίωσης, δεν εργαζόταν. Πριν από τον τελευταίο γάμο της εργαζόταν ως καθαρίστρια στον οίκο ευγηρίας της αδερφής της, πλην όμως δεν δικαιούται σύνταξη

καθώς δεν έχει συμπληρώσει το απαιτούμενο όριο ηλικίας. Φιλοξενείται προσωρινά σε οικία της κόρης της στην Αθήνα, στην οποία δεν καταβάλλει ενοίκιο. Πάσχει από πίεση στα μάτια, αρθρίτιδα αριστερού αντίχειρα, ενώ έχει υποβληθεί σε ολική υστερεκτομία (βλ. το από 2-11-1999 πιστοποιητικό του Νοσοκομείου «Οι Άγιοι Ανάργυροι»). Σήμερα δεν ασκεί κάποιο βιοποριστικό επάγγελμα και η εκ μέρους της ανεύρεση εργασίας είναι πολύ δύσκολη, εν όψει της μεγάλης στενότητας και των εν γένει δυσμενών συνθηκών που επικρατούν στην αγορά εργασίας, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι είναι 57 ετών με επισφαλή υγεία. Δεν αποδείχθηκε περαιτέρω ότι έχει άλλη περιουσία ή εισοδήματα από οποιαδήποτε πηγή, ενώ με το υπ' αριθμ. 1891/ 10-12-1998 συμβόλαιο της συμβολαιογράφου Αττικής Μ. Γ., μεταβίβασε αιτία γονικής παροχής, στον υιό της ένα διαμέρισμα στο Π. Αττικής. Ο εναγόμενος προβάλλει ότι η προμνησθείσα γονική παροχή σκοπεύει να μειώσει τις οικονομικές της δυνάμεις, προκειμένου να αξιώσει από αυτόν μεγαλύτερο ποσό συμβολής του στη διατροφή της, πλην όμως ο ισχυρισμός αυτός πρέπει να απορριφθεί, καθώς η εν λόγω μεταβίβαση, ως εκ του χρόνου καταρτίσεώς της, δεν συνάγεται ότι έγινε ενόψει της παρούσας δίκης διατροφής. Συνεπώς, ενόσω υπήρχε η έγγαμη συμβίωση, η ενάγουσα όφειλε τη μικρότερη συνεισφορά στη διατροφή τους και στη λειτουργία του κοινού οίκου τους, και ήδη, μετά τη διακοπή της συμβιώσεως, οπότε οι αμοιβαίες υποχρεώσεις των συζύγων για διατροφή

τους συμψηφίζονται, μόνη δικαιούχος και δη σε χρήμα είναι η ενάγουσα. Η αξίωση της τελευταίας έχει ως αντικείμενο τη διαφορά ανάμεσα στη μεγαλύτερη συνεισφορά που όφειλε ο εναγόμενος ενόσω υπήρχε η συμβίωση και στη μικρότερη που όφειλε εκείνη, λαμβανομένων υπόψη και των νέων συνθηκών της χωριστικής ζωής των διαδίκων. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, κρίνεται ότι η έγγαμη συμβίωση των διαδίκων συζύγων διακόπηκε από εύλογη και για την ενάγουσα αιτία και επομένως, εφόσον σύμφωνα με τα προαναφερθέντα αποδείχθηκε και η βασιμότητα των παραπτωμάτων της ενάγουσας, δικαιούται να αξιώσει από τον εναγόμενο ως ελαττωμένη διατροφή της, η οποία θα περιλαμβάνει τα απολύτως αναγκαία προς συντήρησή της, το ποσό των εκατόν πενήντα (150) ευρώ, μηνιαίως και για χρονικό διάστημα τριών ετών. Με την καταβολή του πιο πάνω ποσού δεν πρόκειται να διακινδυνεύσει η διατροφή του εναγομένου, επομένως η ένσταση του τελευταίου ότι η διατροφή της ενάγουσας μπορεί να ικανοποιηθεί από τα ενήλικα έγγαμα τέκνα της από τον πρώτο της γάμο, (ένσταση παραπομπής άρθρ. 1492 Α.Κ.) που νομίμως προβάλλεται στην παρούσα δίκη, είναι απορριπτέα ως κατ' ουσία αβάσιμη, αφού προϋπόθεση για την ευδοκίμησή της αποτελεί η αδυναμία του εναγομένου συζύγου να καταβάλει την οφειλόμενη διατροφή, λόγω διακινδυνεύσεως της δικής του διατροφής (βλ. Εφ.Αθ. 9741 / 1991, αδημοσίευτη). Κατ' ακολουθία όλων των παραπάνω, πρέπει η αγωγή να γίνει εν μέρει δεκτή και ως κατ' ουσίαν βάσιμη. Τέλος τα δικαστικά έξοδα, πρέπει να συμψηφισθούν, μεταξύ των διαδίκων, λόγω της μερικής νίκης και μερικής ήττας τους, κατά το μέρος που δεν καλύπτονται από τα προκαταβληθέντα (άρθρ. 178 Κ.Πολ.Δ).

ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Μονομελές Πρωτοδικείο Ηρακλείου - Αριθ. (Διαταγής πληρωμής) 280/ΔΠ26/2002

Δικαστής: Αγγελική Κόφφα (Πρόεδρος Πρωτοδικών)

Δικηγόρος: Βιβή Δεσμυτζάκη

Άρθρα 623 και επ. Κ.Πολ.Δ. και 873 Α.Κ.

Έκδοση Διαταγής πληρωμής με βάση τιμολόγια παροχής υπηρεσιών, επί πιστώσει εκδοθέντα και μη φέροντα υπογραφή του οφειλέτου. Υπολογισμός οφειλομένου στον αιτούντα ποσού, με βάση δημόσιο έγγραφο, αυτό της καταβολής του αποδοτέου στο αρμόδιο Δημόσιο Ταμείο φόρου εργολαβίας, ο οποίος προσδιορίζεται από το συνολικό ποσό της εργολαβικής αμοιβής των τιμολογίων που υπεβλήθησαν στο Δικαστήριο για την επιδίκαση της απαίτησης.

Επειδή η κρινόμενη αίτηση είναι νόμιμη και στηρίζεται στα άρθρα 623 και επ. Κ.Πολ.Δ και 873 Α.Κ. και το κατ' ουσία

παραδεκτό της αποδεικνύεται από 1) τα τιμολόγια παροχής υπηρεσιών επί πιστώσει εκδόσεως του αιτούντος, ήτοι α) το υπ'

αριθμ. 1002/17-2-2000 ποσού 3.570.000 δρχ., πλέον ΦΠΑ 18% 642.600 δρχ., συνολικά δρχ. 4.105.500 β) το υπ’ αριθμ. 1039/2-8-2000 ποσού 5.131.140 δρχ., πλέον Φ.Π.Α. 18% 923.605 δρχ., συνολικά δρχ. 5.900.811 γ) το υπ’ αριθμ. 1043/2-8-2000 ποσού 822.570 δρχ., πλέον Φ.Π.Α. 18% 148.063 δρχ., συνολικά δρχ. 945.956 δ) το υπ’ αριθμ. 1041/2-8-2000 ποσού 254.250 δρχ., πλέον Φ.Π.Α. 18% 45.814 δρχ., συνολικά δρχ. 292.698 ε) το υπ’ αριθμ. 1042/2-8-2000 ποσού 207.100 δρχ., πλέον Φ.Π.Α. 18% 37.278 δρχ., συνολικά δρχ. 238.165 και στ) το υπ’ αριθμ. 1040/2-8-2000 ποσού 200.000 δρχ., πλέον Φ.Π.Α. 18% 36.000 δρχ., συνολικά δρχ. 230.000, συνολικού ποσού όλων αυτών των τιμολογίων δρχ. 10.185.330, πλέον ΦΠΑ 18% δρχ. 1.833.359, γενικό σύνολο 12.018.689. 2) Την υπό χρονολογία 13-2-2001 βεβαίωση της καθ’ ής, εκδόσεως και υπογραφής του νομίμου εκπροσώπου της, στην οποία αναφέρεται το σύνολο της αμοιβής του αιτούντος για εργολαβίες ύψους ποσού δρχ. 10.185.330 για το έτος 2000 και ότι επ’ αυτού του ποσού έχει παρακρατήσει από τον αιτούντα και αποδώσει στην αρμόδια ΔΟΥ τον αναλογούντα φόρο εργολαβίας ποσοστού 3%. 3) Αποδείξεις καταβολής της καθ’ ής προς τον αιτούντα έναντι της οφειλής της συνολικού ποσού ΕΥΡΩ 27.573,18 (δρχ. 9.395.560) (συμπεριλαμβανομένου και του φόρου εργολαβίας εκ δρχ. 305.560) ήτοι: 1) την 14-1-2000 δρχ. 200.000, 2) την 20-1-2000 δρχ. 83.400, 3) την 28-1-2000 δρχ. 200.000, 4) την 4-2-2000 δρχ. 200.000, 5) την 11-2-2000 δρχ. 200.000, 6) την 18-2-2000 δρχ. 1.500.000, 7) την 18-2-2000 δρχ. 200.000, 8) την 10-3-2000 δρχ. 200.000, 9) την 17-3-2000 δρχ. 200.000, 10) την 24-3-2000 δρχ.

200.000, 11) την 31-3-2000 δρχ. 200.000, 12) την 7-4-2000 δρχ. 200.000, 13) την 21-4-2000 δρχ. 200.000, 14) την 26-4-2000 δρχ. 400.000, 15) την 5-5-2000 δρχ. 300.000, 16) την 9-5-2000 δρχ. 2.000.000, 17) την 12-5-2000 δρχ. 200.000, 18) την 19-5-2000 δρχ. 100.000, 19) την 9-6-2000 δρχ. 50.000, 20) την 23-6-2000 δρχ. 100.000, 21) την 30-6-2000 δρχ. 70.000 και 22) την 20-9-2000 δρχ. 1.000.000.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το συνολικό ποσό της οφειλής της καθ’ ής προς τον αιτούντα ανήρχετο στο σύνολο των άνω τιμολογίων ποσού δρχ. 10.185.330 πλέον Φ.Π.Α. 18% δρχ. 1.833.359 γενικό σύνολο 35.271,28 ΕΥΡΩ (12.018.689 δρχ.). Έναντι αυτής της οφειλής η καθ’ ής κατέβαλε τμηματικά συνολικά ποσό ΕΥΡΩ 27.817, 93 (δρχ. 9.395.560) και απομένει υπόλοιπο ΕΥΡΩ 7.698,11 (δρχ. 2.623.130).

Για την εξόφληση του ανωτέρω ποσού η καθ’ ής έχει οχληθεί από τον αιτούντα με την υπό χρονολογία 1-8-2001 εξώδικη δήλωση πρόσκλησή του, η οποία επεδόθη στην καθ’ ής με την υπ’ αριθμ. 1080/2-8-2001 έκθεση επίδοσης της δικαστικής επιμελήτριας του Πρωτοδικείου Ηρακλείου Δ. Σ., επειδή έχει πιστωθεί η αμοιβή του και πρέπει εφ’ όσον έχει καταβληθεί το ανάλογο τέλος δικαστικού ενσήμου, με τα ποσοστά υπέρ των Τ.Ν., Τ.Χ.Δ.Κ. και Λ.Ε.Α.Δ.Η. (βλ. τα υπ’ αριθμ. 006006, 067436 αγωγή για την καταβολή του αναλογούντος δικαστικού ενσήμου μετά των υπέρ τρίτων τελών και την υπ’ αριθμ. 431/2002 προείσπραξη Δ.Σ.Η.) να γίνει δεκτή και κατ’ ουσία, όπως ορίζεται στο διατακτικό. (Βλ. το με αρ. 0903252/2002 γραμμ. είσπρα. ΕΤΕ υπέρ Τ.Ν.).

ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Μονομελές Πρωτοδικείο Ηρακλείου - Αριθ. 284/6762/152/2002

Δικαστής: Ευγενία Μπιτσακάκη (Πρωτοδίκης)

Δικηγόροι: Εντυχία Κατσαρού-Πετράκη, Λία Νηκίτα-Μεραμβελιωτάκη, Νικόλαος Σφακιανάνης

Άρθρα 14, 15, 16, Ν. 1876/1990, με τον τίτλο «Ελεύθερες Συλλογικές Διαπραγματεύσεις και άλλες διατάξεις», σε συνδυασμό με το άρθρο 22 παρ. 2 του Συντάγματος.

Η διάταξη του άρθρου 22 παρ. 2 του Συντάγματος έχει την έννοια, ότι καταλείπεται κατ' αρχάς ευχέρεια στο Νομοθέτη να καθιερώσει το σύστημα διαιτησίας που εκείνος κρίνει σκόπιμο για τη διασφάλιση της εργασιακής ειρήνης. Επιτρέπεται, επομένως, η δια νόμου ανάθεση της διαιτησίας σε όργανα νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου που ο νόμος αυτός ιδρύει. Οι διαιτητικές αποφάσεις που εκδίδονται από τα όργανα αυτά είναι εξοπλισμένες με κανονιστική ισχύ, χωρίς όμως να αποκτούν το χαρακτήρα διοικητικής πράξης προσβλητής ενώπιον των Διοικητικών Δικαστηρίων, αλλά αποτελούν ιδιωτικές εργατικές διαφορές εκδικαζόμενες από τα καθ' ύλην αρμόδια πολιτικά Δικαστήρια. Η εκδομένη διαιτητική απόφαση εξομοιώνεται με Σ.Σ.Ε. (Συλλογική Σύμβαση Εργασίας). Διάδικος σε τέτοια δίκη μπορεί να είναι μόνο Επαγγελματικό Σωματείο και όχι ο Οργανισμός Μεσολάβησης και Διαιτησίας. Αίτηση για μεσολάβηση νομίμως υποβάλλει η Ο.Ι.Υ.Ε. (Ομοσπονδία Ιδιωτικών Υπαλλήλων Ελλάδος), όταν η καταρτιζόμενη Συλλογική Σύμβαση Εργασίας αφορά όλους τους εργαζομένους της χώρας στον οικείο κλάδο. Οι εργαζόμενοι στα συμβ/κά γραφεία υπάλληλοι αποτελούν «ομοιοεπαγγελματική τάξη», για τη ρύθμιση των εργασιακών σχέσεων της οποίας μπορούν να εκπροσωπηθούν από την Ο.Ι.Υ.Ε. ως δευτεροβάθμια Κλαδική Συνδικαλιστική Οργάνωση. Όρος Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας που προβλέπει ότι είναι άκυρη η απόλυση υπαλλήλου, αν γίνει εντός της τελευταίας πριν από τη συνταξιοδότησή του πενταετίας, δεν προσκρούει στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος που διασφαλίζει την οικονομική ελευθερία και άρα είναι νόμιμος.

Το άρθρο 22 παρ. 2 το Συντάγματος ορίζει ότι: «Με νόμο καθορίζονται οι γενικοί όροι εργασίας που συμπληρώνονται από τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας, συναπτόμενες με ελεύθερες διαπραγματεύσεις και, αν αυτές αποτύχουν, με τους κανόνες που θέτει η διαιτησία». Η αναφορά της διατάξεως αυτής σε «διαιτησία», χωρίς προσδιορισμό του είδους της και χωρίς να προκύπτει τίποτε σχετικό από τις προπαρασκευαστικές εργασίες και συζητήσεις στην Αναθεωρητική Βουλή, δεν συνεπάγεται τη συνταγματική κατοχύρωση του συστήματος διαιτησίας του Ν.Δ. 3239/1955, που συμπτωματικά ί-

σχυε κατά το χρόνο της ψηφίσεως του Συντάγματος. Έχει την έννοια ότι καταλείπεται καταρχήν ευχέρεια στο νομοθέτη να καθιερώσει το σύστημα διαιτησίας που εκείνος κρίνει σκόπιμο για την διασφάλιση της εργασιακής ειρήνης μεταξύ των κοινωνικών εταίρων. Επομένως, δεν προσκρούει στην ως άνω συνταγματική διάταξη η ανάθεση δια νόμου της διαιτησίας σε όργανα νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου που ο νόμος αυτός ιδρύει, εφόσον τα διαιτητικά αυτά όργανα εκ των προσόντων και των γνώσεών τους, αλλά και του τρόπου επιλογής τους, καθώς και της ανεξαρτησίας που απο-

λαύουν κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, παρέχουν τα εχέγγυα ορθής και αντικειμενικής κρίσεως, η οποία τελικά υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο. Εξ άλλου η ρύθμιση αυτή δεν αντίκειται στο άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος, το οποίο προβλέπει τη θέσπιση από την εκτελεστική εξουσία κανόνων δικαίου κατ’ εξουσιοδότηση του νομοθέτη. Και τούτο γιατί οι συμπληρωματικοί των γενικών όρων εργασίας κανόνες που, κατά την ειδική διάταξη του άρθρου 22 παρ. 2 του Συντάγματος, προκύπτουν από συμφωνίες μεταξύ ιδιωτών, των συνδικαλιστικών οργανώσεων εργοδοτών και εργαζομένων, επιτρέπεται να θεσπίζονται και από διαιτησία μη κρατική (Σ.Τ.Ε. 3204/1998, Σ.Τ.Ε. 4293/1999). Συνεπώς, εν όψει των παραπάνω, το θεσπιζόμενο με το Ν. 1876/1990 σύστημα επιλύσεως των συλλογικών διαφορών εργασίας, το οποίο εμπεριέχει αρκετά προαιρετικά στοιχεία, δεν προσκρούει στο άρθρο 22 παρ. 2 του Συντάγματος, εφόσον η μεσολάβηση και η διαιτησία, όπως παρακάτω αναλυτικά αναφέρεται, ανατέθηκαν σε επιφορτισμένα με την άσκηση του δημοσίου αυτού λειτουργήματος πρόσωπα, επιλεγόμενα κατά διαγραφόμενη στο νόμο διαδικασία. Σύμφωνα δε με το άρθρο 7 παρ. 1 του Ν. 1876/1990 σε συνδυασμό με το άρθρο 16 παρ. 3 οι Σ.Σ.Ε. και οι διαιτητικές αποφάσεις ρυθμίζουν τους όρους εργασίας κατά τρόπο άμεσο και αναγκαστικό. Είναι δηλαδή εξοπλισμένες με κανονιστική ενέργεια, ήτοι με ενέργεια κανόνων

δικαίου. Αυτή η παραχώρηση κανονιστικής ενέργειας, έγινε από το νομοθέτη (του παλαιότερου νόμου 3239/1955 και του ισχύοντος 1876/1990) κατ’ επιταγή του Συντάγματος για την αποτελεσματικότερη άσκηση της συνδικαλιστικής ελευθερίας (άρθρο 23 Συντάγματος). Όμως η παραχώρηση κανονιστικής εξουσίας στις συνδικαλιστικές οργανώσεις δεν τις μεταβάλλει σε κρατικά (διοικητικά) όργανα. Ούτε και η ένταξη των κανονιστικών όρων της Σ.Σ.Ε. στο σύστημα κανόνων δικαίου μεταβάλλει τις Σ.Σ.Ε. σε κρατικό δικαιο. Η Σ.Σ.Ε. και η διαιτητική απόφαση παραμένουν θεσμοί του ιδιωτικού δικαίου. Επομένως, οι αποφάσεις των διαιτητών του Οργανισμού Μεσολαβήσεως και Διαιτησίας (ΟΜΕΔ) δεν αποτελούν πράξεις διοικητικής αρχής, προσβλητές δι’ αιτήσεως ακυρώσεως στο Συμβούλιο της Επικρατείας, κατά τα άρθρα 95 παρ. 1 εδ. α Συντ. και 45 παρ. 1 του Π.Δ/τος 18/1989, αλλά με την αμφισβήτηση της νομιμότητάς των προκαλούνται ιδιωτικές διαφορές, και έχουν δικαιοδοσία δικαστικού ελέγχου τα τακτικά πολιτικά δικαστήρια (άρθρο 1 παρ. α Κ.Πολ.Δ). Ο έλεγχος αυτός από το αρμόδιο δικαστήριο, που είναι σύμφωνα με τα άρθρα 16 περ. 5 και 663 Κ.Πολ.Δ, το Μονομελές Πρωτοδικείο που δικάζει κατά τη διαδικασία των εργατικών διαφορών, μπορεί να είναι ευθύς (δηλαδή όχι απλώς παρεμπίπτων), κατόπιν αγωγής αναγνωρίσεως του κύρους ή της ακυρότητας των διαιτητικών αποφάσεων από τον έχοντα έννομο συμφέρον να ζητήσει κατ’

άρθρο 70 Κ.Πολ.Δ την αναγνώριση αυτή (βλ. Γ. Λεβέντη, Δικαστική προστασία κατά διαιτητικής αποφάσεως σε ΔΕΝ 50, 769 επ., ιδίως 771-772, Μ.Π.Α. 113/1995 ΔΕΝ 51, 1046, 3802/1995 ΔΕΝ 51, 1324, 1337/1998 Ε.Εργ.Δ. 57, 967. Αντίθετα Κ. Μπέης, Δίκη 24, 176, Ντάσιος, Εργατικό Δικονομικό Δίκαιο, τομ. Β/ΙΙΙ, σελ. 261 ο οποίος όμως εγκατέλειψε την άποψη αυτή μεταγενέστερα, βλ. ήδη Α. Ντάσιου, Ο χαρακτήρας των διαιτητικών αποφάσεων και η προσβολή τους για ακυρότητα, Ε.Εργ.Δ. 50, 705 επ.).

.....
Στην προκειμένη περίπτωση με την υπό κρίση αγωγή, όπως διευκρινίζεται με τις έγγραφες προτάσεις και εκτιμάται από το δικαστήριο, ο ενάγων σύλλογος εκθέτει ότι μετά από αίτηση της Ομοσπονδίας Ιδιωτικών Υπαλλήλων Ελλάδος (Ο.Ι.Υ.Ε.), ζητήθηκε από τον δεύτερο εναγόμενο, Οργανισμό Μεσολάβησης και Διαιτησίας (ΟΜΕΔ), παροχή υπηρεσιών μεσολάβησης και διαιτησίας επί συλλογικής διαφοράς για τη ρύθμιση εργασιακών [...] των Υπαλλήλων Συμβολαιογραφείων Εφετείων Κρήτης, Θράκης και Ιωαννίνων και των οικείων Συλλόγων Συμβολαιογράφων. Επί της αιτήσεως αυτής εξεδόθη η υπ' αριθμ. 43/2000 διαιτητική απόφαση του διαιτητή του ΟΜΕΔ. Ότι η απόφαση αυτή πάσχει ακυρότητας λόγω ελλείψεως προδικασίας, γιατί η αίτηση μεσολάβησης ήταν απαράδεκτη αφού αφενός δεν τηρήθηκε η αναγκαία προδικασία, υποβληθείσα χωρίς να έχουν προηγηθεί ελεύθερες δια-

πραγματεύσεις, η Ο.Ι.Υ.Ε. που ζήτησε την μεσολάβηση δεν ήταν αρμόδια να τη ζητήσει και να τον προσκαλέσει για σύναψη τοπικής ομοιοεπαγγελματικής σύμβασης, αλλά αρμόδιος ήταν ο τοπικός Σύλλογος Υπαλλήλων Συμβολαιογραφείων Εφετείου Κρήτης, ο οποίος κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων εστερείτο εκλεγμένης διοίκησης, η πρόσκληση για διαπραγματεύσεις και η αίτηση για μεσολάβηση δεν εστάλη από τον παραπάνω αρμόδιο σύλλογο ούτε η αίτηση για διαιτησία υπεβλήθη από αυτόν. Επίσης ο ορισμός του μεσολαβητή έγινε παρά το νόμο (άρθρο 15 Ν.1876/1990), με κοινή επιλογή των παρισταμένων μη αρμοδίων μερών αντί κληρώσεως. Ακόμη η προσβαλλόμενη διαιτητική απόφαση διατήρησε με το άρθρο 5 αυτής άκυρους όρους προηγούμενων άκυρων Σ.Σ.Ε., που υπογράφηκαν αναρμόδια από την Ο.Ι.Υ.Ε., μεταξύ των οποίων και τον αντισυνταγματικό όρο της απαγόρευσης της απόλυσης του εργαζομένου κατά την τελευταία πενταετία πριν από τη νόμιμη συνταξιοδότησή του, ενώ όρισε ότι η ισχύς της θα αρχίσει από 1-1-2000, κατά παράβαση του άρθρου 16 παρ. ε του Ν. 1876/1990, που ορίζει ότι η απόφαση του διαιτητή εξομοιώνεται με συλλογική σύμβαση εργασίας και ισχύει από την επομένη της αιτήσεως για μεσολάβηση. Με βάση τα παραπάνω ζητεί να αναγνωριστεί ότι είναι άκυρη εν όλω η απόφαση αυτή. Με το περιεχόμενο αυτό η αγωγή, για την οποία έχει δικαιοδοσία το Δικαστήριο αυτό σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα

στη μείζονα πρόταση και για την οποία δεν οφείλεται δικαστικό ένημο ως εκ του αναγνωριστικού της χαρακτηρη, αρμόδια και παραδεκτά φέρεται ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου κατά την ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών, μόνο προς το πρώτο εναγόμενο σωματείο για το οποίο είναι και νόμιμη, στηριζόμενη στις προαναφερόμενες διατάξεις και στις διατάξεις των άρθρων 68, 70 Κ.Πολ.Δ και 181 Α.Κ. Ως προς τον δεύτερο εναγόμενο Οργανισμό Μεσολάβησης και Διαιτησίας η αγωγή πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, κατ’ αυτεπάγγελτη έρευνα του Δικαστηρίου, αφού αυτός δεν νομιμοποιείται παθητικά στην παρούσα δίκη. Και τούτο διότι σύμφωνα με τα αναφερόμενα στη μείζονα σκέψη, όπου μεταξύ των άλλων εκτίθεται ότι οι διαιτητές και μεσολαβητές αποτελούν ειδικό σώμα που ασκεί δημόσιο λειτουργήμα χωρίς να έχουν την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου, τελούντες σε διοικητική και λειτουργική ανεξαρτησία, με σκοπό να βοηθήσουν τα μέρη να λύσουν τη διαφορά στο στάδιο της διαιτησίας (ή μεσολάβησης), αλλά και το άρθρο 3 π.δ. 147/1991 που προσδιόρισε τη σχέση των διαιτητών-μεσολαβητών με τον εναγόμενο οργανισμό (ΟΜΕΔ) ως σχέση παροχής ανεξαρτήτων υπηρεσιών, ο οποίος δεν είναι ούτε το όργανο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη διαιτητική απόφαση, αλλά Οργανισμός με σκοπό κατά το άρθρο 9 π.δ. 198/1990 την οργάνωση του σώματος αυτού (Μεσολαβητών-Διαιτητών), δεν μπορεί να είναι διάδικος στην παρού-

σα δίκη από την οποία δεν προσδοκά κανένα έννομο συμφέρον ούτε ως υπόχρεος.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης η δευτεροβάθμια συνδικαλιστική οργάνωση με την επωνυμία «ΕΡΓΑΤΟ-ΎΠΑΛΛΗΛΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ» με δήλωσή της που καταχωρήθηκε στα πρακτικά και με τις προτάσεις της που κατέθεσε στο ακροατήριο, άσκησε πρόσθετη παρέμβαση υπέρ του πρώτου εναγομένου, ο οποίος είναι μέλος της. Η παρέμβαση αυτή ασκήθηκε αρμόδια και παραδεκτά (άρθρο 80, 81 Κ.Πολ.Δ) και είναι νόμιμη (άρθρο 669 Κ.Πολ.Δ). Πρέπει να ερευνηθεί επομένως και κατά την ουσιαστική της βασιμότητα, συνεκδικαζόμενη με την κύρια αγωγή (246 Κ.Πολ.Δ).

Από τα έγγραφα που προσκομίζουν και επικαλούνται νόμιμα οι διάδικοι, τους ισχυρισμούς που περιέχονται στις νομίμως κατατεθείσες έγγραφες προτάσεις τους και τις ομολογίες που συνάγονται από αυτές, αποδεικνύονται τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Για τους υπαλλήλους (μισθωτούς) των συμβολαιογραφικών και δικηγορικών γραφείων της χώρας μέχρις της ενάρεξης του Ν. 2336/1995 ίσχυαν οι διατάξεις του Α.Ν. 435/1968 σχετικά με τα εργασιακά θέματα και την αμοιβή τους. Με το νόμο 2336/1995, με το άρθρο 12 αυτού, προστέθηκε περ. γ’ στο άρθρο 6 Ν. 1876/1990, σύμφωνα με την οποία «Για τους εργαζόμενους σε δικηγορικά και συμβολαιογραφικά και άλ-

λα γραφεία, η σχετική συλλογική σύμβαση θα υπογράφεται ή η διαιτητική διαδικασία θα διεξάγεται μεταξύ της συνδικαλιστικής οργανώσεως των εργαζομένων και του οικείου Ν.Π.Δ.Δ., στο οποίο υπάγονται οι εργοδότες». Με τη διάταξη αυτή θεσπίστηκε η ικανότητα συλλογικής διαπραγματεύσεως των Ν.Π.Δ.Δ. στα οποία ανήκουν οι συμβολαιογράφοι και οι δικηγόροι, με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργαζομένων στα εν λόγω Ν.Π.Δ.Δ.

Στα πλαίσια αυτής της διάταξης οι εννέα υπάρχοντες Συμβολαιογραφικοί Σύλλογοι όλης της χώρας από την πλευρά των εργοδοτών, συμμετέχοντες με κοινό εκπρόσωπο, και η Ομοσπονδία Ιδιωτικών Υπαλλήλων Ελλάδος, ως δευτεροβάθμια εργατική συνδικαλιστική οργάνωση, στην οποία ανήκουν τα κατά τόπους πρωτοβάθμια σωματεία των εργαζομένων στα συμβολαιογραφικά γραφεία της χώρας, από την πλευρά των εργαζομένων προέβησαν, κατόπιν επιτεύξεως κοινής συμφωνίας, σε υπογραφή εθνικών συλλογικών συμβάσεων εργασίας κατά τα έτη 1996, 1998 και 1999, που αφορούσε τους υπαλλήλους στα συμβολαιογραφικά γραφεία όλης της χώρας, και συγκεκριμένα για το έτος 1996 υπεγράφη η από 1-11-1996 εθνική σ.σ.ε. για τους όρους αμοιβής και εργασίας των εργαζομένων αυτών, διετούς διάρκειας, η οποία κατατέθηκε στο Υπουργείο Εργασίας με το υπ' αριθμ. 118/13-11-1996 Πρακτικό Κατάθεσης και κηρύχθηκε υποχρεωτική με την Υ.Α. 13790/31-11-1996 (ΦΕΚ 99 τ. Β' της 14-

2-1997), για το έτος 1998 η από 13-7-1998 όμοια σ.σ.ε. η οποία κατατέθηκε στο Υπουργείο Εργασίας με το υπ' αριθμ. 59/14-7-1998 Πρακτικό Κατάθεσης και κηρύχθηκε υποχρεωτική με την Υ.Α. 12149/17-9-1998 (ΦΕΚ 1042 τ. Β' της 6-10-1998) και τέλος για το έτος 1999 η από 29-4-1999 σ.σ.ε., η οποία κατατέθηκε στο ίδιο Υπουργείο με το υπ' αριθμ. 21/30-4-1999 πρακτικό κατάθεσης και κηρύχθηκε υποχρεωτική με την Υ.Α. 11273/22-6-1999 (ΦΕΚ 1372 τ. Β' της 5-7-1999).

Μετά την από 25-1-2000 καταγγελία - πρόσκληση για συλλογικές διαπραγματεύσεις της από 29-4-1999 σ.σ.ε. κατά το έτος 2000 εκ μέρους της Ο.Ι.Υ.Ε. (εργατική πλευρά), που κοινοποιήθηκε στους συμβολαιογραφικούς συλλόγους όλης της χώρας, και την με αριθμό πρωτ. 64/1-3-2000 αίτηση για παροχή Υπηρεσιών Μεσολάβησης, κλήθηκαν σε διαπραγματεύσεις οι παραπάνω συμβολαιογραφικοί σύλλογοι της χώρας για την υπογραφή νέας σ.σ.ε. που θα αφορούσε τους όρους αμοιβής και εργασίας των υπαλλήλων στους εργοδότες αυτούς για το έτος 2000. Στις διαπραγματεύσεις αυτές αρνήθηκαν να συμμετάσχουν ο ενάγων Σύλλογος Συμβολαιογράφων Εφετείου Κρήτης, καθώς και οι όμοιοι σύλλογοι Θράκης και Ιωαννίνων, αμφισβητώντας τη διαδικασία.

Ειδικότερα, ο ενάγων σύλλογος αρνήθηκε να εξουσιοδοτήσει τον όμοιο σύλλογο Αθηνών να τον εκπροσωπήσει, αμφισβητώντας την ικανότητα και αρμοδιότητα του προς υπογραφή Εθνι-

κής σ.σ.ε., ισχυριζόμενος ότι ο σύλλογός τους σύμφωνα με το άρθρο 12 Ν. 2336/1995 εδ.γ' έχει αρμοδιότητα να υπογράψει μόνο τοπική σ.σ.ε. με την αντίστοιχη συνδικαλιστική οργάνωση των εργαζομένων στην περιφέρειά τους (βλ. σχετ. 38/23-5-2000 και 46/15-6-2000 έγγραφα του προς τον ΟΜΕΔ). Μεσολαβητής μετά από κοινή επιλογή των εξουσιοδοτημένων εκπροσώπων της εργατικής και εργοδοτικής πλευράς που προσήλθαν στις διαπραγματεύσεις, επελέγη ο Α. Νικολόπουλος (βλ. το από 20-6-2000 πρακτικό κοινής επιλογής μεσολαβητού). Ο τελευταίος κάλεσε σε κοινή συνάντηση τους εκπροσώπους όλων των συμβολαιογραφικών συλλόγων της χώρας και την Ο.Ι.Υ.Ε. για συζήτηση που αφορούσε τους όρους αμοιβής και εργασίας των εργαζομένων στα συμβολαιογραφεία προκειμένου να υπογραφεί σ.σ.ε. Ο ενάγων σύλλογος αρνήθηκε και πάλι να συμμετέχει στις διαδικασίες αυτές (βλ. 54/14-7-2000 έγγραφό του).

Κατόπιν τούτου υπεγράφη μεταξύ των λοιπών συμμετεχόντων συλλόγων και της Ο.Ι.Υ.Ε. από την πλευρά των εργαζομένων η από 2-8-2000 σ.σ.ε. για τους εργαζόμενους στα λοιπά συμβολαιογραφεία της χώρας (πλην των εργαζομένων στα συμβολαιογραφεία της Κρήτης, Θράκης και Ιωαννίνων).

Στη συνέχεια η Ο.Ι.Υ.Ε., ως εκπρόσωπος του Σωματίου Εμποροϋπαλλήλων και λοιπών Ιδιωτικών Υπαλλήλων Ιωαννίνων (μη υπάρχοντος στην περιοχή αυτή ιδιαίτερου συλλόγου εργαζομένων στα συμβολαιογραφεία Ιωαννίνων), του σωματίου υπαλλήλων συμ-

βολαιογραφείων Εφετείων Θράκης και του συλλόγου υπαλλήλων συμβολαιογραφείων Εφετείου Κρήτης, θεωρώντας την προαναφερόμενη στάση των εργοδοτικών αυτών σωματείων ως άρνηση μεσολάβησης, με την 48/4-8-2000 αίτησή της προς τον ΟΜΕΔ, ζήτησε την παροχή διαιτησίας για τη ρύθμιση των όρων αμοιβής και εργασίας των εργαζομένων, που εκπροσωπούνται από αυτή και απασχολούνται στα συμβολαιογραφεία των Εφετείων Κρήτης, Ιωαννίνων και Θράκης, επειδή οι διαπραγματεύσεις με την εργοδοτική πλευρά (τους αναφερόμενους συμβολαιογραφικούς συλλόγους), δεν οδήγησαν σε κατάρτιση σ.σ.ε. κατά τη διαδικασία της μεσολάβησης που είχε κινήσει η εργατική πλευρά με την υπ' αριθμ. πρωτ. 64/1-3-2000 αίτησή της. Διαιτητής διορίστηκε με κλήρωση την 6-9-2000 η Ντότσικα Μαρία. Και εκείνη με την 1577/6-9-2000 έγγραφη πρόσκλησή της κάλεσε τους νομίμους εκπροσώπους της εργοδοτικής και εργατικής πλευράς σε κοινή συνάντηση την 12-9-2000.

Επίσης, με το 1660/18-9-2000 έγγραφό της ενημέρωσε τα μέρη για την πρόοδο της διαδικασίας και όρισε νέα κοινή συνάντηση για την 21-9-2000, όπου παραστάθηκαν μόνο οι εκπρόσωποι της εργατικής πλευράς, αρνούμενης και πάλι της εργοδοτικής πλευράς να συμμετέχει και να συμπράξει. Συγκεκριμένα ο ενάγων σύλλογος κατέθεσε στην διαιτητή το υπ' αριθμ. πρωτ. 1631/14-9-2000 υπόμνημα, με το οποίο προβάλλει νομικούς και διαδικαστικούς ισχυρισμούς, ήτοι έλλειψη ικανότητας της Ο.Ι.Υ.Ε. να εκπροσωπεί το

σύλλογο υπαλλήλων συμβολαιογραφείων Κρήτης λόγω στέρησης εκπροσώπησης του συλλόγου, η διαδικασία μεσολάβησης παράνομα κατέληξε ως προς αυτόν στο στάδιο της διαιτησίας γιατί δεν προηγήθηκαν διαπραγματεύσεις με τον αρμόδιο τοπικό σύλλογο και ο μεσολαβητής δεν ορίστηκε κατά το νόμο.

Αφού έλαβε δε υπόψη της η διαιτητής όλα τα στοιχεία και προτάσεις που της υπέβαλαν τα μέρη, προχώρησε στην έκδοση της 43/2000 διαιτητικής απόφασης για τη ρύθμιση των όρων αμοιβής και εργασίας των εργαζομένων στα συμβολαιογραφεία των Εφετείων Θράκης, Ιωαννίνων και Κρήτης, με τους ειδικότερους όρους που σε αυτή αναφέρονται. Ο ενάγων σύλλογος ισχυρίζεται ότι η απόφαση αυτή πάσχει ακυρότητας ως προς αυτόν, πρωταρχικά λόγω ελλείψεων και παρανομιών στο στάδιο της προδικασίας, αφού την αίτηση για μεσολάβηση την υπέβαλε η αναρμόδια συνδικαλιστική οργάνωση (Ο.Ι.Υ.Ε.) και όχι η πρωτοβάθμια τοπική οργάνωση «Σύλλογος Υπαλλήλων Συμβολαιογραφείου Εφετείου Κρήτης», αφού κατά το νόμο 2336/1995 μόνο αυτή μπορούσε να τη ζητήσει, όπως και η πρόσκληση για διαπραγματεύσεις και για διαιτησία και επιπλέον το πρωτοβάθμιο σωματείο εστερείτο κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων και της μεσολάβησης εκλεγμένης διοίκησης, η οποία ως εκ τούτου δεν μπορούσε να εξουσιοδοτήσει τρίτο ως εκπρόσωπο του σωματείου.

Πράγματι σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 6 παρ.1 στ.γ του Ν. 1876/

1990, όπως αυτή προστέθηκε με το άρθρο 12 παρ. 1 του Ν. 1336/1995 «Για τους εργαζόμενους σε δικηγορικά, συμβολαιογραφικά και άλλα γραφεία, η σχετική συλλογική σύμβαση θα υπογράφεται ή η διαιτητική διαδικασία θα διεξάγεται, μεταξύ της συνδικαλιστικής οργάνωσης των εργαζομένων και του οικείου Ν.Π.Δ.Δ. στο οποίο υπάγονται οι εργοδότες». Η διάταξη αυτή ρυθμίζει ειδικά το θέμα της συλλογικής δικαιοπρακτικής ικανότητας των Ν.Π.Δ.Δ., στα οποία υπάγονται εξ επαγγέλματος αναγκαστικά οι οικείοι εργοδότες. Σκοπός της ρύθμισης είναι η παροχή, σε τέτοιου είδους εργοδοτικές οργανώσεις αναγκαστικής συμμετοχής, ικανότητας σύναψης συλλογικών συμβάσεων εργασίας, αλλά και συμμετοχής σε διαδικασίες διαιτησίας, που έως την έναρξη της ισχύος της άνω διατάξεως αμφισβητείτο εντόνως ή και θεωρείτο αποκλεισμένη, δεδομένου ότι τα εν λόγω Ν.Π.Δ.Δ. δεν εθεωρούντο ικανές, προς σύναψη σ.σ.ε. εργοδοτικές οργανώσεις, κατά την έννοια του Ν.1876/1990.

Αντίθετα στη σχετική διάταξη δεν ρυθμίζεται ειδικά το ζήτημα της εκπροσώπησης των εργαζομένων, ούτε άλλωστε υφίστατο τέτοια νομοθετική ανάγκη ή βούληση και επομένως εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις των παρ. 4 επ. του άρθρου 3 του Ν. 1876/1990. Η αρμοδιότητα σύναψης των σ.σ.ε. συναρτάται από το νόμο με το είδος αυτών, ώστε κάθε συνδικαλιστική οργάνωση εργοδοτών ή εργαζομένων, να έχει ειδική ικανότητα σύναψης ορισμένων σ.σ.ε., ανάλογα αν είναι εθνικές,

γενικές, κλαδικές, επιχειρησιακές, ομοιοεπαγγελματικές. Στις αναφερθείσες σ.σ.ε. που συνήφθησαν μεταξύ όλων των συμβολαιογραφικών συλλόγων της χώρας και της Ο.Ι.Υ.Ε. για τα έτη 1996 έως και 1999, καθώς και εκείνη της 2-8-2000 που συνήφθη μεταξύ όλων των λοιπών συμβολαιογραφικών συλλόγων της χώρας, πλην εκείνων των εφετείων Κρήτης, Θράκης και Ιωαννίνων και Ο.Ι.Υ.Ε., χαρακτηρίστηκαν από τα μέρη ως «ομοιοεπαγγελματικές», κατά την έννοια του άρθρου 3 παρ. 1 δ, επειδή ρυθμίζουν τις αμοιβές συγκεκριμένου επαγγέλματος, δηλαδή αφορούν το «προσωπικό των συμβολαιογραφείων», που το περιεχόμενο των καθηκόντων του προσδιορίζεται με βάση το έργο γραμματειακής υποστήριξης των συμβολαιογράφων.

Η βούληση των μερών έδωσε έμφαση στο ομοειδές επάγγελμα των εργαζομένων και δεν χαρακτήρισε τη σύμβαση αυτή ως «κλαδική», εκτιμώντας την ομοιότητα «των επιχειρήσεων» στις οποίες απασχολούνται οι εργαζόμενοι κατά την έννοια του άρθρου 3 παρ. 1β' και παρ. 2 του Ν. 1876/1990. Πάντως ενόψει της παραπάνω ρυθμίσεως του νόμου, ο προσδιορισμός της κατηγορίας κάθε συλλογικής σύμβασης εργασίας δεν εξαρτάται από τον χαρακτηρισμό, στον οποίο προβαίνουν τα συμβαλλόμενα μέρη, αλλά και το περιεχόμενο των οικείων σ.σ.ε. και από τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά, διότι είναι σύνθητες φαινόμενο να αυτοχαρακτηρίζονται οι σ.σ.ε. ως εθνικές ομοιοεπαγγελματικές, τοπικές ομοιοεπαγγελματικές κ.λ.π. Ο χαρακτηρισμός

αυτός δεν είναι υποχρεωτικός και δεν δεσμεύει τα δικαστήρια (βλ. Καποδίστρια Ε.Εργ.Δ. 36, 1977, σελ. 40), τα οποία οφείλουν να εξετάσουν κατ' ουσία τη συγκεκριμένη σ.σ.ε., ποιές συνδικαλιστικές οργανώσεις συμβάλλονται και ποιά η οργανική τους δομή (ομοιοεπαγγελματική, επιχειρησιακή, κλαδική) και διάρθρωση, προκειμένου να κρίνουν σε ποιά κατηγορία υπάγεται η συγκεκριμένη σ.σ.ε., αφού ο ορθός προσδιορισμός του είδους της σ.σ.ε. ή Δ.Α., είναι νομικό και όχι πραγματικό ζήτημα, γιατί η επίλυσή τους εξαρτάται από την εφαρμογή του κανόνα δικαίου. Πάντως τα συμβολαιογραφεία της χώρας συνιστούν οικονομικό κλάδο, αφού οι συμβολαιογράφοι, ως άμισθοι δημόσιοι λειτουργοί, ασκούν τα καθήκοντά τους στην έδρα τους, το γραφείο τους, το οποίο αποτελεί «επιχείρηση», κατά την έννοια των διατάξεων του ανωτέρου νόμου.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση οι σχετικές σ.σ.ε. ρύθμισαν τους όρους αμοιβής και εργασίας όλων των εργαζομένων στις συγκεκριμένες «επιχειρήσεις» και μπορούν να χαρακτηριστούν ως κλαδικές (βλ. Ι. Ληξουριώτης, Συλλογικές Εργασιακές Σχέσεις 1992, σελ. 232), αφού οι κλαδικές σ.σ.ε. παρέχουν όρους εργασίας που αφορούν εργαζομένους ομοειδών ή συναφών εκμεταλλεύσεων ή επιχειρήσεων ορισμένης πόλεως, περιφέρειας ή και όλης της χώρας (άρθρ. 3 παρ.1β Ν. 1876/1990). Ομοειδείς είναι οι επιχειρήσεις που έχουν το αυτό αντικείμενο δραστηριότητας και λειτουργούν υπό τις αυτές περίπου συνθήκες παραγω-

γής και διαθέσεως των προϊόντων-υπηρεσιών τους, ενώ συναφείς είναι οι επιχειρήσεις που έχουν παρεμφερές αντικείμενο δραστηριότητας ή λειτουργούν υπό παρόμοιες συνθήκες.

Επομένως κατά το νόμο οι εργαζόμενοι ανήκουν στον αυτό κλάδο, εφόσον εργάζονται σε ομοειδείς ή συναφείς επιχειρήσεις. Οι κλαδικές σ.σ.ε. μπορεί να εκτείνονται σε όλη τη χώρα (εθνικές κλαδικές), σε ορισμένη περιφέρεια ή ορισμένη πόλη (τοπικές κλαδικές) ανάλογα αν οι ομοειδείς ή συναφείς επιχειρήσεις όπου απασχολούνται οι δεσμευόμενοι εργαζόμενοι εκτείνονται σε όλη τη χώρα, σε ορισμένη περιφέρεια ή πόλη κ.λ.π. (βλ. άρθρ. 3 παρ. 1β Ν. 1876/1990). Οι κλαδικές σ.σ.ε. ρυθμίζουν τους όρους εργασίας εργαζομένων σε ομοειδείς ή συναφείς επιχειρήσεις ανεξάρτητα από την ειδικότητά τους. Για το λόγο αυτό οι κλαδικές σ.σ.ε. συνάπτονται από συνδικαλιστικές οργανώσεις που εκπροσωπούν εργαζομένους ομοειδών ή συναφών επιχειρήσεων ανεξάρτητα από το επάγγελμα ή την ειδικότητά τους (άρθρο 3 παρ. 4 Ν. 1876/1990). Κατ' αρχήν λοιπόν οι κλαδικές σ.σ.ε. ρυθμίζουν τους όρους εργασίας όλων των εργαζομένων στις ομοειδείς ή συναφείς επιχειρήσεις. Δεν αποκλείεται ωστόσο η περίπτωση που μια κλαδική σ.σ.ε. παραλείπει να ρυθμίσει τους όρους εργασίας συγκεκριμένης ειδικότητας ή ειδικοτήτων του προσωπικού, γιατί λ.χ. οι όροι αυτοί εργασίας ρυθμίζονται κατά παράδοση από άλλες σ.σ.ε. (π.χ. ομοιοεπαγγελματικές). Το ότι επομένως, η κλαδική σ.σ.ε. αφήνει εκτός ρυθ-

μίσεως τους όρους εργασίας μιας ειδικότητας του προσωπικού, δεν αναιρεί το χαρακτήρα της σ.σ.ε. ως κλαδικής. Αρκεί το γεγονός ότι η σ.σ.ε. αυτή ρυθμίζει τους όρους εργασίας των πιο αντιπροσωπευτικών ειδικοτήτων του κλάδου. Οι κλαδικές σ.σ.ε. καταρτίζονται από πλευράς εργαζομένων από συνδικαλιστικές οργανώσεις σε ομοειδείς ή συναφείς επιχειρήσεις ανεξάρτητα από το επάγγελμα ή την ειδικότητά τους (άρθρο 3 παρ. 4 Ν. 1876/1990). Έτσι π.χ. οι εθνικές (πανελλήνιας εκτάσεως) κλαδικές σ.σ.ε. καταρτίζονται από πρωτοβάθμιες ή δευτεροβάθμιες κλαδικές συνδικαλιστικές οργανώσεις πανελλήνιας εκτάσεως, οι τοπικές κλαδικές σ.σ.ε. από πρωτοβάθμιες ή δευτεροβάθμιες κλαδικές συνδικαλιστικές οργανώσεις τοπικής εκτάσεως κ.ο.κ. (βλ. Λεβέντη, Τα είδη των συλλογικών συμβάσεων εργασίας υπό το Ν. 1876/ 1990, ΔΕΝ 1993, 769 επ.).

Σε ότι αφορά την εργοδοτική πλευρά, ο νόμος απονέμει τη σχετική ικανότητα σύναψης κλαδικών σ.σ.ε. εν γένει σε εργοδοτικές οργανώσεις χωρίς ειδικότερο προσδιορισμό. Είναι πάντως αυτονόητο ότι η τοπική εμβέλεια της συμβαλλόμενης εργοδοτικής οργάνωσης καθορίζει και το πεδίο ισχύος της κάθε σ.σ.ε., ενώ σε περίπτωση σύμπραξης περισσότερων τοπικής εμβέλειας εργοδοτικών οργανώσεων σε σχετική σ.σ.ε. θα αφορά τις εδαφικές περιφέρειες όλων των συμβληθεισών οργανώσεων. Συνεπώς οι σ.σ.ε. που ρυθμίζουν τους όρους αμοιβής και εργασίας των εργαζομένων που απασχολούνται στα συμβολαιογραφεία αφο-

ρούν σε εργαζόμενους ομοειδών επιχειρήσεων ανεξαρτήτως ειδικότητας, υπάγονται στη διάταξη του άρθρου 3 παρ. 1β ως κλαδικές συλλογικές συμβάσεις εργασίας, ασχέτως του χαρακτηρισμού τους από τα συμβληθέντα μέρη ως ομοιοεπαγγελματικών. Άλλωστε εν όψει του ότι οι συμβολαιογραφικοί σύλλογοι της χώρας απαρτίζονται από ασκούντες ομοειδή επιχείρηση εργοδότες εξομοιούνται με κλαδικές εργοδοτικές οργανώσεις που σύμφωνα με όσα προεκτίθενται έχουν ικανότητα σύναψης κλαδικών και όχι ομοιοεπαγγελματικών σ.σ.ε. Στην προκειμένη λοιπόν περίπτωση τυγχάνει οπωσδήποτε εφαρμογής η διάταξη της παρ. 4 του άρθρου 3 του Ν. 1876/1990, κατ’ εφαρμογή της οποίας η Ο.Ι.Υ.Ε., ως η πλέον αντιπροσωπευτική στους εργαζόμενους στα συμβολαιογραφεία της χώρας δευτεροβάθμια κλαδική συνδικαλιστική οργάνωση, είχε την ικανότητα συνάψεως σ.σ.ε. και κινήσεως διαδικασίας διαπραγματεύσεων, μεσολάβησης καθώς και αιτήσεως διαιτησίας σε περίπτωση μη επιτεύξεως συμφωνίας. Αλλά και η σύμπραξη και συμμετοχή στις παραπάνω διαδικασίες όλων των συμβολαιογραφικών συλλόγων της χώρας δεν απαγορεύεται καθόλου από τη διάταξη του άρθρου 12 Ν. 2336/1995, κατά τις ρυθμίσεις των παρ. 1β και παρ. 4 του άρθρου 3 Ν. 1876/1990, όπου ικανότητα σύναψης των σχετικών κλαδικών σ.σ.ε. αναγνωρίζεται σε εργοδοτικές οργανώσεις, ενώ αντίθετη ερμηνευτική εκδοχή θα περιορίζε ανεπίτρεπτα τη συλλογική αυτονομία τόσο των εργαζομένων όσο

και των εργοδοτών σε ότι αφορά την ενιαία διευθέτηση των όρων εργασίας στα συμβολαιογραφικά γραφεία.

Σε κάθε περίπτωση, είναι απόλυτα σαφές ότι οι εν λόγω σ.σ.ε. ή δ.α. ισχύουν στην εδαφική περιφέρεια των συμβληθέντων συλλόγων κι όχι αυτών που τυχόν δεν συμμετείχαν στην σύναψή τους, χωρίς να έχει οποιαδήποτε νομική επιρροή ο χαρακτηρισμός τους από τα μέρη ως «εθνικών». Ούτε αποκλείεται η ευχέρεια αυτών των Ν.Π.Δ.Δ. (εργοδοτικών οργανώσεων) να συμπράξουν και να διαμορφώσουν κοινές προτάσεις και θέσεις, ώστε να συνυπογράψουν από κοινού ενιαία κλαδική σ.σ.ε., εκτεινόμενη στην εδαφική περιφέρεια των συμβληθέντων συλλόγων, όπως συνέβη τα έτη 1996, 1998 και 1999, διαφορετικά θα συνιστούσε νομική και λογική υπερβολή να υποστηριχθεί το αντίθετο, αλλά να ήταν σύνομη η σύναψη περισσότερων τοπικών ταυτοσήμων σ.σ.ε. προς επίτευξη του ίδιου αποτελέσματος, ή εκ των υστέρων προσχώρηση σε τοπική σ.σ.ε.

Κατά συνέπεια στην προκειμένη περίπτωση η Ο.Ι.Υ.Ε., ως δευτεροβάθμια συνδικαλιστική οργάνωση νομίμως συνεβλήθη κατά τα παραπάνω και κίνησε τις διαδικασίες των διαπραγματεύσεων, ορισμού μεσολαβητή και αίτηση διαιτησίας μετά την άρνηση των συμβολαιογραφικών συλλόγων των εφετείων Κρήτης, Θράκης και Ιωαννίνων για διαπραγματεύσεις και μεσολάβηση που αποτελούν το στάδιο της προδικασίας της εκδόσεως της προσβαλλομένης 43/2000 διαιτητικής απόφασης που αφορά τους όρους αμοιβής και ερ-

γασίας των υπαλλήλων στα οικεία συμβολαιογραφεία, παρά τα αντίθετα υποστηριζόμενα από τον ενάγοντα, τα οποία κρίνονται απορριπτέα ως αβάσιμα, δοθέντος και ότι ο ορισμός του μεσολαβητή με κοινή επιλογή και όχι με κλήρωση ήταν σύννομος και όχι παράνομος, όπως διατείνεται ο ίδιος ενάγων, εφόσον όπως αποδείχθηκε, τα παριστάμενα μέρη συμφώνησαν στη επιλογή του.

Σημειώνεται επίσης αναφορικά με τον ισχυρισμό περί μη υπάρξεως εξουσιοδοτήσεως της Ο.Ι.Υ.Ε. προς εκπροσώπηση του πρώτου εναγομένου συλλόγου, λόγω ελλείψεως εκλεγμένης διοίκησης κατά το κρίσιμο στάδιο των διαπραγματεύσεων, δεν αποδείχθηκε αν κατά το χρόνο έναρξης της διαδικασίας των διαπραγματεύσεων (25-1-2000 καταγγέλθηκε η ισχύουσα σ.σ.ε. από την Ο.Ι.Υ.Ε. με την πρόσκληση σε διαπραγματεύσεις) ο πρώτος εναγόμενος εστερείτο εκλεγμένης διοίκησης. Το γεγονός ότι τον Μάρτιο 2000 και ενώ βρισκόταν σε εξέλιξη οι διαδικασίες των διαπραγματεύσεων ο σύλλογος αυτός ζήτησε με αίτησή του ενώπιον του παρόντος δικαστηρίου, λόγω λήξεως της θητείας των μελών του Δ.Σ., χωρίς να αποδεικνύεται ο χρόνος λήξεως της, και μη προκηρύξεως εγκαίρως εκλογών, το διορισμό προσωρινής διοικήσεως για να προβεί σε εκλογές για την ανάδειξη νέου Δ.Σ., δεν σημαίνει ότι δεν υπήρχε εκλεγμένη διοίκηση αυτού καθόλο το στάδιο των διαπραγματεύσεων και της μεσολάβησης, που διήρκεσε μέχρι τον Αύγουστο 2000, εφόσον μάλιστα με την από 3-9-

2000 έγγραφη εξουσιοδότηση του εναγομένου συλλόγου προς την δευτεροβάθμια συνδικαλιστική οργάνωση που τον εκπροσωπεί (Ο.Ι.Υ.Ε.), μετά από την από 3-8-2000 απόφαση του νομίμως εκλεγέντος Δ.Σ., δίδει εντολή στην οργάνωση αυτή να συνεχίσει να τον εκπροσωπεί στη διαδικασία υπογραφής σ.σ.ε. από τους λοιπούς συμβολαιογραφικούς συλλόγους και την Ο.Ι.Υ.Ε., δίδοντας της το δικαίωμα υποβολής αίτησης διαιτησίας κ.λ.π., αναγνωρίζοντας όλες τις ενέργειές της που έχουν σχέση με τα παραπάνω.

Περαιτέρω ο ενάγων ισχυρίζεται ότι η προσβαλλόμενη διαιτητική απόφαση περιλαμβάνει τον παράνομο όρο της απαγόρευσης απολύσεως εργαζομένου κατά τα τελευταία 5 έτη πριν από τη νόμιμη συνταξιοδότηση, όρος που είναι αντίθετος με το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος που διασφαλίζει την οικονομική ελευθερία. Και ο ισχυρισμός αυτός κρίνεται απορριπτέος ως αβάσιμος. Ο όρος αυτός που πράγματι αποτελούσε όρο των προηγούμενων σ.σ.ε. και διατηρήθηκε σε ισχύ αφού δεν τροποποιήθηκε ρητά με την Δ.Α. κατά το άρθρο 5 αυτής, είναι νόμιμος και συνάδει με το περιεχόμενο του άρθρου 2 παρ. 1 Ν. 1876/1990, μη αντιβαίνων στις συνταγματικές επιταγές, καθώς είναι επιτρεπτή η διεύρυνση της προστασίας των εργαζομένων για τα ζητήματα που σχετίζονται με τη λύση της εργασιακής σχέσης, εφόσον εισάγουν ρυθμίσεις ευνοϊκότερες από τα ελάχιστα όρια προστασίας που ισχύουν για τους εργαζόμενους βάσει των σχετικών δημοσίας τάξεως, νομοθετικών

ρυθμίσεων. Εξάλλου στην προκειμένη περίπτωση η εργοδοτική πλευρά εκπροσωπείτο από το σύνολο των συμβολαιογραφικών συλλόγων της χώρας κατά τη σύναψη των προηγούμενων σ.σ.ε. 1996, 1998 και 1999 και η συναίνεση αυτών στη διατύπωση και θέση σε ισχύ της εν λόγω ρύθμισης ήταν ρητή και ανεπιφύλακτη, αλλά και προϊόν συνολικής διαπραγματεύσεως η οποία κατέληξε σε απευθείας υπογραφή σ.σ.ε. από τα μέλη.

Τέλος η ίδια διαιτητική απόφαση ορίζει ότι η ισχύς της αρχίζει από την 1-1-2000, εξαίρεση που κατά τους ισχυρισμούς του ενάγοντος είναι αντίθετη στη διάταξη του άρθρου 16 παρ. 3 Ν. 1876, σύμφωνα με την οποία η ισχύς της σ.σ.ε. ισχύει από την επομένη της αιτήσεως για μεσολάβηση.

Όπως όμως προκύπτει από το ίδιο το κείμενο της αποφάσεως αυτής, οι διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν με αφετηρία την 1-1-2000. Η διαιτητής ως εκ του σκοπού που εξυπηρετεί ο θεσμός των δαιτητών-μεσολαβητών τον οποίο υπηρετούσε (στα πλαίσια της ανεξαρτησίας της κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της) υποχρεούτο να λύσει τη διαφορά με απόφαση που θα προσέγγιζε κατά το δυνατόν τις θέσεις των μερών, λαμβάνοντας υπόψη της και μελετώντας τα στοιχεία του φακέλου και τα επιχειρήματα των κοινωνικών αυτών ανταγωνιστών, και νόμιμα όρισε την προαναφερόμενη αναδρομική ισχύ στην επίμαχη διάταξη της κρινόμενης διαιτητικής απόφασης. Σημειώνεται ότι και ο μεσολαβητής Ανδρέας Νικολόπουλος την ίδια αναδρομική ισχύ πρό-

τεινε με τη σχετική πρότασή του, ενώ κρίνεται ότι θα ήταν εκτός του πνεύματος του νόμου, που διέπεται από την αρχή της διαδοχικής ρύθμισης των όρων και συνθηκών εργασίας και αδικαιολόγητα σε βάρος των εργαζομένων, όταν οι διαπραγματεύσεις άρχισαν με δική τους επιμέλεια από τον Ιανουάριο 1996 (γεγονός που τονίζεται στην κρινόμενη για την τυπική της ορθότητα διαιτητική απόφαση) και μάλιστα για τους συμβολαιογραφικούς συλλόγους όλης της χώρας, να αρχίσει για τους συγκεκριμένους συλλόγους που αφορά η κρινόμενη Δ.Α. από 8-3-2000, ενώ η υπογραφέισα για τους λοιπούς συλλόγους της χώρας σ.σ.ε. έχει ισχύ από 1-1-2000, όπως και η προηγούμενη σ.σ.ε. ίσχυε από 1-1-1999 ως 31-12-1999.

Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω και με όσα σχετικά διαλαμβάνονται σχετικά στη μείζονα πρόταση, η προσαλλόμενη 43/2000 διαιτητική απόφαση που καθόρισε την αναφερόμενη αναδρομική ισχύ δεν εκδόθηκε κατά παράβαση του νόμου. Μετά από όλα τα παραπάνω πρέπει να απορριφθεί η αγωγή στο σύνολό της ως αβάσιμη ως προς τον πρώτο εναγόμενο και απαράδεκτη ως προς τον δεύτερο εναγόμενο, γενομένης δεκτής και της πρόσθετης παρέμβασης του Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου Ηρακλείου. Τα δικαστικά έξοδα των εναγομένων και της προσθέτως παρεμβαίνουσας δευτεροβάθμιας συνδικαλιστικής οργάνωσης, βαρύνουν τον ενάγοντα λόγω της ήττας του (άρθρο 176 Κ.Πολ.Δ), όπως ειδικότερα ορίζεται στο διατακτικό.

ΔΙΚΑΙΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Μονομελές Πρωτοδικείο Ηρακλείου - Αριθ. 102/1009/120/2003

Δικαστής: Αντωνία Βαρελά (Πρωτοδίκης)

Δικηγόροι: Εμμανουήλ Σφακιανάκης, Γεώργιος Βεργετάκης, Μάρκος Σαριδάκης, Ιωάννης Παχιαδάκης

Άρθρα 914, 922, 926, 932 Α.Κ. 591 παρ. 2 και 681 Κ.Πολ.Δ.

Ζημία προκληθείσα από ατύχημα αυτοκινητικό, μη συνδεόμενη όμως άμεσα με τη χρήση και λειτουργία του αυτοκινήτου του ζημιώσαντος, αλλά με αμελή συμπεριφορά του ιδιοκτήτη και οδηγού τούτου, (στην προκειμένη περίπτωση εγκατάλειψη του τόπου προηγούμενου ατυχήματος χωρίς να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα κυκλοφοριακής ασφαλείας για τους επερχόμενους οδηγούς) δεν εκδικάζεται κατά την ειδική διαδικασία του άρθρου 681Α Κ.Πολ.Δ, αλλά κατά την τακτική.

Το Δικαστήριο όμως, αν είναι καθ' ύλην αρμόδιο για την εκδίκαση της συγκεκριμένης αγωγής, μπορεί να την κρατήσει και να την εκδικάσει κατ' εφαρμογήν του άρθρου 591 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 246 Κ.Πολ.Δ, το Δικαστήριο, σε κάθε στάση της δίκης, μπορεί αντεπάγγελα ή ύστερα από αίτηση κάποιου διαδίκου να διατάξει την ένωση και συνεκδίκαση περισσότερων ενώπιόν του δικών, ανάμεσα στους ίδιους ή διαφορετικούς διαδίκους, αν υπάγονται στην ίδια διαδικασία και κατά την κρίση του διευκολύνεται ή επιταχύνεται η διεξαγωγή της δίκης ή επέρχεται μείωση των εξόδων. Στην προκειμένη περίπτωση εκκρεμούν: 1) Η με αριθμό κατάθεσης Γ.Α. 1009/ΕΓα/120/2001, αγωγή του Γ. Σ. κατά των α) Α. Π., β) Γ. Υ. Γ. Ε., γ) Ζ. Σ., δ) Ε. Σ., ε) Ε. Π., στ) Γ. Γ., 2) η με αριθμό κατάθεσης Γ.Α. 4232/ΕΓα/454/2001, παρεμπίπτουσα αγωγή α) της «Γ. Υ. Γ. Ε.» και β) του Α. Π. κατά του Σ. Ζ., 3) η με αριθμό κατάθεσης Γ.Α. 3522/ΕΓα/364/2002, παρεμπίπτουσα αγωγή των α) Ζ. Σ., β) Ε. Σ., γ) Ε. Π., δ) Γ. Γ. κατά των α) Α. Π. και β) «Γ.Υ. Γ. Ε.», οι οποίες έχουν αντικείμενο την καταβολή αποζημίωσης λόγω αδικοπράξιας. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 681^Α Κ.Πολ.Δ, «κατά την ειδική διαδικα-

σία των άρθρων 666, 667 και 670 έως 676 που εφαρμόζονται ανάλογα, δικάζονται οι διαφορές που αφορούν απαιτήσεις αποζημίωσης οποιασδήποτε μορφής για ζημίες που έχουν προκληθεί από αυτοκίνητο μεταξύ των δικαιούχων ή των διαδόχων τους και εκείνων που έχουν την υποχρέωση να καταβάλουν αποζημίωση ή των διαδόχων τους, όπως και απαιτήσεις από σύμβαση ασφάλισης αυτοκινήτου μεταξύ των ασφαλιστικών εταιριών και των ασφαλισμένων ή των διαδόχων τους». Από τη διάταξη αυτή συνάγεται ότι οι βασικές προϋποθέσεις εφαρμογής της αποκλειστικής διαδικασίας που καθιερώνεται με αυτήν είναι α) να πρόκειται για αίτηση οποιασδήποτε μορφής αποζημίωσης που έχει ως αίτιο το αυτοκίνητο, όπως ο όρος αυτός προσδιορίζεται στα διάφορα σχετικά νομοθετήματα (άρθρο 2 Ν. ΓΠΝ/1911, άρθρου 1 π.δ. 237/1986, άρθρου 2 Ν. 614/1977 κλπ.) και β) η ζημία να συνδέεται αιτιωδώς με τη χρήση του αυτοκινήτου (Α. Κρητικός: Αποζημίωση από Τροχαία Αυτοκινητικά Ατυχήματα, έκδ. 1992 παρ. 2400 επ.). Οι πα-

ραπάνω αξιώσεις υπάγονται στην εν λόγω διαδικασία ανεξάρτητα από τη νομική βασιμότητα της αγωγής, δηλαδή αν αυτή στηρίζεται στο Ν. ΓΠΝ/1911 ή στην Α.Κ. 914, σε καμία όμως περίπτωση δεν μπορεί να υπαχθεί στην παραπάνω διαδικασία διαφορά, η οποία δεν έχει ως πηγή ζημία που προκλήθηκε από αυτοκίνητο, οφειλόμενη επιπλέον στη χρήση του. Εξάλλου, κατά τη διάταξη του άρθρου 591 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ «αν η υπόθεση δεν υπάγεται στη διαδικασία κατά την οποία έχει εισαχθεί, το δικαστήριο αποφαίνεται γι’ αυτό αυτεπαγγέλτως και διατάζει την εκδίκαση της υπόθεσης κατά τη διαδικασία σύμφωνα με την οποία δικάζεται». Η αυτεπάγγελτη όμως εφαρμογή από το δικαστήριο της προσήκουσας διαδικασίας προϋποθέτει την τήρηση της απαιτούμενης δικονομικής διαδικασίας και βέβαια την ύπαρξη καθ’ ύλην αρμοδιότητας διότι ενδεχομένως να ανακύπτει τέτοιο ζήτημα, ενόψει του αιτήματος της αγωγής.

Στην προκειμένη περίπτωση με την πρώτη αγωγή ο ενάγων εκθέτει ότι ο πρώτος των εναγομένων στον αναφερόμενο στο δικόγραφο τόπο και χρόνο, οδηγώντας το με αριθμό κυκλοφορίας ΗΡΕ 5878 Δ.Χ.Φ. ιδιοκτησίας του, το οποίο ήταν ασφαλισμένο κατά το χρόνο εκείνο στη δεύτερη των εναγομένων, με κατεύθυνση από Άγιο Νικόλαο προς Ηράκλειο, παρέσυρε κοπάδι προβάτων το οποίο διέσχιζε την Εθνική οδό, τραυματίζοντας θανάσιμα μερικά από τα ζώα ιδιοκτησίας του τρίτου εναγομένου, ο οποίος είχε προστήσει στην υπηρεσία του ως οδηγούς του παραπάνω κοπαδιού, τους τέταρτο, πέμπτο και έκτο εναγομέ-

νους. Αμέσως μετά το ατύχημα ο οδηγός του προαναφερθέντος Δ.Χ.Φ. εγκατέλειψε το σημείο του ατυχήματος, όπως επίσης και οι οδηγοί του ποιμνίου, οι οποίοι αφού φόρτωσαν τα φονευθέντα και τραυματισθέντα ζώα έφυγαν, χωρίς να φροντίσουν για τον καθαρισμό του οδοστρώματος το οποίο είχε καταστεί ολισθηρό εξαιτίας των υπολειμμάτων των ζώων. Στη συνέχεια ο ενάγων οδηγώντας την με αριθμό ΡΕΡ-125 δίκυκλη μοτοσυκλέτα, και περνώντας από το σημείο του ατυχήματος, εξαιτίας της ολισθηρότητας του οδοστρώματος, γλίστρησε και κατέπεσε με αποτέλεσμα να τραυματισθεί ο ίδιος και να υποστεί σοβαρές υλικές ζημιές η μοτοσυκλέτα του. Ζητείται δε να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι και σε ολόκληρο ο καθένας τους, να καταβάλουν στον ενάγοντα συνολικά για αποζημίωση το ποσό των 2.897.148 δραχμών με το νόμιμο τόκο, να κηρυχθεί η απόφαση προσωρινά εκτελεστή και λόγω του αδικήματος να διαταχθεί προσωπική κράτηση του πρώτου, τρίτου, τέταρτου, πέμπτου και έκτου των εναγομένων, σαν μέσο αναγκαστικής εκτέλεσης της απόφασης. Από τα ίδια όμως τα διαλαμβανόμενα στο δικόγραφο πραγματικά περιστατικά, σύμφωνα με τα οποία η περιουσιακή και μη ζημία του ενάγοντα συνδέεται αιτιωδώς αποκλειστικά με την αμελή συμπεριφορά των εναγομένων και ειδικότερα με την μη λήψη μέτρων κυκλοφοριακής ασφάλειας στον τόπο του ατυχήματος, προκύπτει ότι η επίδικη διαφορά δεν υπάγεται στην προβλεπόμενη από τη διάταξη του άρθρου 681^Α Κ.Πολ.Δ ειδική διαδικασία, με την οποία εσφαλμένως εισήχθη προς συζήτη-

ση. Τούτο δε, διότι σύμφωνα και με τα διαλαμβανόμενα στη μείζονα σκέψη, η εφαρμογή της παραπάνω ειδικής διαδικασίας προϋποθέτει ζημία που να συνδέεται αιτιωδώς με τη χρήση και λειτουργία του αυτοκινήτου, η οποία όμως εν προκειμένω δεν υπάρχει, αφού ο ίδιος ο ενάγων συνδέει αιτιωδώς τη ζημία του αποκλειστικά με την αμελή συμπεριφορά των εναγομένων (εγκατάληψη του τύπου του ατυχήματος πριν λάβουν τα απαραίτητα μέτρα κυκλοφοριακής ασφάλειας) και όχι με τη χρήση και λειτουργία του αυτοκινήτου. Επομένως, η υπό κρίση αγωγή δικάζεται με την τακτική διαδικασία, η οποία μπορεί να εφαρμοσθεί, κατ' άρθρο 591 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ, αντεπαγγέλτως από το Δικαστήριο τούτο, το οποίο είναι καθ' ύλην αρμόδιο (άρθρα 9 και 14 παρ.2 Κ.Πολ.Δ) και είναι πλήρως ορισμένη, απορριπτόμενου του σχετικού ισχυρισμού των εναγομένων περί αοριστίας του κονδυλίου για τις εργασίες επισκευής, καθώς ο ενάγων στην αγωγή του αναφέρει τις εργασίες που έγιναν και πληρώθηκαν από αυτόν, χωρίς να χρειάζεται περαιτέρω εξειδίκευση του κόστους κάθε μιας από αυτές (βλ. Αθ. Κρητικό, Αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα, έκδ. 1998, παρ. 843), και του κονδυλίου της καταβολής της καταστροφείας ενδυμασίας, η οποία επίσης είναι ορισμένη, καθώς γίνεται αναλυτική μνεία της αξίας του κάθε επί μέρους ενδύματος. Είναι δε νόμιμη, στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 914, 922, 926, 932 Α.Κ., και πρέπει να εξετασθεί περαιτέρω και κατ' ουσίαν, δεδομένου ότι για το αντικείμενό της έχει καταβληθεί το προσή-

κον τέλος δικαστικού ενσήμου, με τα νόμιμα υπέρ τρίτων ποσοστά (006196, 036078 αγωγόσημα).

Οι εναγόμενοι, με τις επί της έδρας κατατεθείσες προτάσεις τους, αρνούνται τα θεμελιωτικά της αγωγής πραγματικά περιστατικά. Ειδικότερα αρνούνται την υπαιτιότητά τους, διατεινόμενοι ότι αποκλειστικά υπαίτιος στην πρόκληση του ένδικου ατυχήματος είναι ο ενάγων, οδηγός του φερόμενου ως ζημιωθέντος οχήματος, άλλως συνυπαίτιος κατά ποσοστό 95%. Ο προεκτιθέμενος ισχυρισμός εφόσον η αγωγή στηρίζεται στις περί αδικοπραξιών διατάξεις συνιστά άρνηση, ενώ ο ισχυρισμός περί συνυπαιτιότητας του ενάγοντος συνιστά καταλυτική, εν μέρει της αγωγής ένσταση, είναι νόμιμη στηριζόμενη στη διάταξη του άρθρου 300 Α.Κ. και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω κατ' ουσίαν. Τέλος ο πρώτος και δεύτερος εναγόμενος επικουρικά προβάλλουν την ένσταση συνυπαιτιότητας τρίτου και ειδικότερα του τρίτου εναγομένου, εμπλακέντος στο επίδικο ατύχημα, η οποία είναι νόμιμη, στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 926 και 927 Α.Κ. και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω κατ' ουσίαν. Την ένσταση συνυπαιτιότητας τρίτου εμπλακέντος στο επίδικο ατύχημα, προβάλλουν και οι τρίτος, τέταρτος, πέμπτος και έκτος των εναγομένων, ισχυριζόμενοι ότι συνυπαίτιος στο επίδικο ατύχημα τυγχάνει ο πρώτος των εναγομένων. Η προαναφερόμενη ένσταση είναι νόμιμη, στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 926 και 927 Α.Κ. και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω κατ' ουσίαν.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 926 εδ. α'

Α.Κ., αν από κοινή πράξη περισσότερων προήλθε ζημία ή για την ίδια ζημία ευθύνονται παράλληλα περισσότεροι, ενέχονται όλοι εις ολόκληρον, κατά δε τη διάταξη του άρθρου 927 εδ. α' και β' του ίδιου κώδικα, εκείνος που κατά το προηγούμενο άρθρο κατέβαλε ολόκληρη την αποζημίωση έχει δικαίωμα αναγωγής κατά των λοιπών το δικαστήριο δε προσδιορίζει το μέτρο της μεταξύ τους ευθύνης ανάλογα με το βαθμό πταίσματος του καθενός. Από τις προεκτιθέμενες διατάξεις σε συνδυασμό και προς εκείνες των άρθρων 914, 922 Α.Κ., συνάγεται ότι προϋπόθεση του δικαιώματος αναγωγής του ενός των συνυπαίτιων είναι η προηγούμενη καταβολή της αποζημίωσης στο ζημιωθέντα τρίτο, έναντι του οποίου όλα τα παραπάνω πρόσωπα ευθύνονται εις ολόκληρον (Α.Π. 1032/1998, Ελλ.Δ/νη 39, 1549). Το δικαίωμα όμως αναγωγής μπορεί να ασκηθεί και πριν την καταβολή της αποζημίωσης και για την περίπτωση αυτή μέσω του μηχανισμού της διάταξης του άρθρου 69 παρ. 1 περ. ε' Κ.Πολ.Δ. Κατ' ακολουθίαν η αγωγή, δια της οποίας ασκείται το δικαίωμα αναγωγής, έχει τη μορφή αυτοτελούς ή παρεμπόμπουσας αναλόγως του αν α) ο συνοφειλέτης αποκατέστησε τη ζημία του ζημιωθέντος ή β) αν ο συνοφειλέτης που ενήχθη είτε μόνος είτε μαζί με άλλους συνοφειλέτες δεν έχει ακόμα καταβάλει την αποζημίωση και για την περίπτωση της ήττας του εγείρει αγωγή αναγωγής κατά των λοιπών συνοφειλετών. Για την νομιμότητα όμως της αγωγής εξ αναγωγής, απαιτείται ο ενάγων να δέχεται την δική του συνυπαιτικότητα και γενικότερα συνευθύνη, διότι

διαφορετικά δεν έχει θέση η αγωγή εξ αναγωγής, αν ο εξ αναγωγής εναγόμενος είναι αποκλειστικά υπόχρεος προς αποζημίωση (Κρητικός, παρ. 1049). Στην προκειμένη περίπτωση οι εναγόμενοι στην υπό στοιχεία 1) εκτιθέμενη στην αρχή της παρούσας κύρια αγωγή με τις κρινόμενες υπό στοιχεία 2) και 3) παρεμπόμπουσες αγωγές αποζημίωσης, κατ' ορθή εκτίμηση των δικογράφων τους, εκθέτουν ότι εναντίον τους ασκήθηκε η προμνησθείσα κύρια αγωγή, το περιεχόμενο της οποίας παραθέτουν αυτολεξεί. Ειδικότερα με την υπό στοιχείο 2 παρεμπόμπουσα αγωγή οι ενάγοντες εκθέτουν ότι στην πρόκληση του περιγραφόμενου στην κύρια αγωγή ατυχήματος και στις ένεκα αυτού ζημιές είναι συνυπαίτιος κατά ποσοστό 5% ο δεύτερος ενάγων (πρώτος εναγόμενος της κύριας αγωγής), οδηγός του με αριθμό κυκλοφορίας ΗΡΕ 5878 Δ.Χ.Φ. αυτοκινήτου μεταφοράς λυμάτων, ιδιοκτησίας του ιδίου, το οποίο είναι ασφαλισμένο για την έναντι τρίτων αστική ευθύνη στην πρώτη ενάγουσα, ενώ κατά το υπόλοιπο ποσοστό (95%) είναι συνυπαίτιος ο εναγόμενος (τρίτος των εναγομένων στην κύρια αγωγή). Με βάση τα παραπάνω περιστατικά και κατόπιν παραδεκτής μετατροπής του αιτήματος της αγωγής σε αναγνωριστικό, ζητούν να αναγνωρισθεί ότι ο εναγόμενος είναι υπόχρεος να τους καταβάλει το 95% των ποσών που τυχόν υποχρεωθούν οι ίδιοι να καταβάλουν στον κυρίως ενάγοντα, αποτελούμενο από κεφάλαιο, τόκους και δικαστικά έξοδα νομιμότοκα από την καταβολή, προσέτι δε να καταδικασθεί στα δικαστικά τους έξοδα. Η ως άνω πα-

ρεμπίπτουσα αγωγή όμως δεν υπάγεται στην προβλεπόμενη από τη διάταξη του άρθρου 681^Α Κ.Πολ.Δ ειδική διαδικασία, με την οποία εσφαλμένως εισήχθη προς συζήτηση, καθώς εκτός από τους λόγους που προεκτέθηκαν για τις προϋποθέσεις εφαρμογής της διαδικασίας των αυτοκινητιστικών διαφορών, η εξ αναγωγής αγωγή δικάζεται κατά την ίδια διαδικασία που δικάζεται και η αγωγή αποζημιώσεως (Εφ.Αθ. 4496/1990 α.δ.μ.). Επομένως, η ένδικη διαφορά δικάζεται με την τακτική διαδικασία, η οποία εφαρμόζεται κατ' άρθρο 591 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο τούτο, το οποίο είναι καθ' ύλην αρμόδιο (άρθρα 9, 14 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ) και είναι νόμιμη, στηριζόμενη στις διαλαμβανόμενες στη μείζονα σκέψη διατάξεις και σε εκείνες των άρθρων 346 Α.Κ., και 176 Κ.Πολ.Δ, ενώ το παρεπόμενο αίτημα περί κηρύξεως προσωρινά εκτελεστής της απόφασης, είναι μη νόμιμο και άρα απορριπτέο καθώς πρόκειται για αναγνωριστική απόφαση, η οποία δεν είναι δεκτική προσωρινής εκτέλεσης (άρθρο 907 Κ.Πολ.Δ). Επομένως, κατά το μέρος που κρίθηκε νόμιμη, πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω κατ' ουσίαν.

Τέλος με την υπό στοιχείο 3 παρεμπίπτουσα αγωγή, οι ενάγοντες εκθέτουν κατ' ορθή εκτίμηση του δικογράφου τους, ότι στην πρόκληση του περιγραφόμενου στην κύρια αγωγή ατυχήματος και στις ένεκα αυτού ζημιές είναι συνυπαίτιοι κατά ποσοστό 5% οι ίδιοι, ενώ κατά το υπόλοιπο ποσοστό (95%) είναι συνυπαίτιος ο πρώτος εναγόμενος, οδηγός και ιδιοκτήτης του με αριθμό κυκλοφορίας ΗΡΕ 5878 Δ.Χ.Φ. αυτοκινήτου με-

ταφοράς λυμάτων, το οποίο είναι ασφαλισμένο για την έναντι τρίτων αστική ευθύνη στη δεύτερη εναγομένη. Με βάση τα παραπάνω περιστατικά, ζητούν να επιμεριστεί η ευθύνη κατά τα ως άνω ποσοστά και να υποχρεωθούν οι παρεμπίπτοντως εναγόμενοι να τους καταβάλουν εις ολόκληρον με διάταξη προσωρινά εκτελεστή και με προσωπική κράτηση του πρώτου εναγομένου, λόγω της αδικοπραξίας του, το 95% των ποσών που τυχόν υποχρεωθούν οι ίδιοι να καταβάλουν στον κυρίως ενάγοντα, αποτελούμενο από κεφάλαιο, τόκους και δικαστικά έξοδα νομιμότοκα από την καταβολή, προσέτι δε να καταδικασθούν στα δικαστικά τους έξοδα. Η ως άνω παρεμπίπτουσα αγωγή όμως, δεν υπάγεται στην προβλεπόμενη από τη διάταξη του άρθρου 681^Α Κ.Πολ.Δ ειδική διαδικασία, με την οποία εσφαλμένως εισήχθη προς συζήτηση, καθώς εκτός από τους λόγους που προεκτέθηκαν για τις προϋποθέσεις εφαρμογής της διαδικασίας των αυτοκινητιστικών διαφορών, η εξ αναγωγής αγωγή δικάζεται κατά την ίδια διαδικασία που δικάζεται και η αγωγή αποζημιώσεως (Εφ.Αθ. 4496/1990 α.δ.μ.). Επομένως, η ένδικη διαφορά, δικάζεται με την τακτική διαδικασία, η οποία εφαρμόζεται κατ' άρθρο 591 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ, αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο τούτο, το οποίο είναι καθ' ύλην αρμόδιο (άρθρα 9 και 14 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ) και είναι νόμιμη, στηριζόμενη στις διαλαμβανόμενες στη μείζονα σκέψη διατάξεις και σε εκείνες των άρθρων 346 Α.Κ., 907, 908 παρ. 1 εδ. α', 1047 και 176 Κ.Πολ.Δ. Επομένως πρέπει να ερευνηθεί και στην ουσία της, μετά την καταβολή και του προσήκοντος δι-

καστικού ενσήμου, με τις νόμιμες προσαυξήσεις υπέρ τρίτων (βλ. 006192, 036036 αγωγήσημα).

Οι εναγόμενοι στις υπό στοιχεία 2 και 3 παρεμπόμπουσες αγωγές, με τις επί της έδρας κατατεθείσες προτάσεις τους, αρνούνται τα θεμελιωτικά της αγωγής πραγματικά περιστατικά. Ειδικότερα αρνούνται την υπαιτιότητά τους, διατείνόμενοι ότι αποκλειστικά υπαίτιοι στην πρόκληση του ένδικου ατυχήματος είναι οι παρεμπιπτόντως ενάγοντες, άλλως συνυπαίτιοι κατά ποσοστό 95%. Ο προεκτιθέμενος ισχυρισμός, περί αποκλειστικής υπαιτιότητας των εναγόντων, εφόσον οι αγωγές εξ αναγωγής στηρίζονται στις περί αδικοπραξιών διατάξεις συνιστά άρνηση, ενώ ο ισχυρισμός περί συνυπαιτιότητας των εναγόντων συνιστά καταλυτική εν μέρει των αγωγών ένσταση, είναι νόμιμη στηριζόμενη στη διάταξη του άρθρου 300 Α.Κ. και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω κατ’ ουσίαν.

Από τις ανωμοτί καταθέσεις του πρώτου και τέταρτου εναγομένου της κύριας αγωγής και την ένορκη κατάθεση του μάρτυρα του ενάγοντος της κύριας αγωγής που εξετάστηκαν στο ακροατήριο, την με αριθμό 4221/2-10-2002 ένορκη βεβαίωση μάρτυρα ενώπιον του συμβολαιογράφου Ηρακλείου Ι. Μ., η οποία συντάχθηκε νόμιμα, αφού παρά την εκπρόθεσμη κλήτευση των εναγομένων (κλητεύθηκαν προ 24 ωρών αντί δύο τουλάχιστον εργάσιμων ημερών, 270 παρ. 2 εδ. γ Κ.Πολ.Δ), αυτοί παραστάθηκαν κατά τη βεβαίωση, καλύπτοντας με τον τρόπο αυτό το απαράδεκτο, τα έγγραφα που επικαλούνται και προσκομίζουν οι διάδικοι και όλη την υπόλοιπη διαδικα-

σία, αποδείχθηκαν τα επόμενα πραγματικά περιστατικά: Στις 29-7-2000 και περί ώρα 05.15’ ο Ζ. Σ., οδηγούσε το αποτελούμενο από 135 προβατοειδή ποίμνιό του, στην κοινοτική οδό Γουβών, με σκοπό να διέλθει καθέτως το οδόστρωμα στο 153° χιλιόμετρο της Νέας Εθνικής οδού Ηρακλείου-Αγίου Νικολάου, έχοντας προστήσει προς τούτο στην υπηρεσία του, τους Ε. Σ., Ε. Π. και Γ. Γ. Στο σημείο, όπου η προαναφερόμενη οδός διασταυρώνεται με κάθετη κοινοτική οδό προς Γούβες και παραλία Γουβών, υπάρχει δημοτικός φωτισμός και σήμανση με πινακίδα για διάβαση πεζών, έχει πλάτος 7 μέτρα και ευθεία μήκους περίπου 150 μέτρων πριν την κοινοτική οδό. Προκειμένου να μετακινηθεί γρήγορα και με ασφάλεια το ποίμνιο από τον εθνικό δρόμο, δεδομένης της επικινδυνότητας της επιχείρησης, καθώς κατά την ώρα διέλευσής του επικρατούσε σκοτάδι, επιπλέον δε λόγω της τουριστικής περιόδου ο δρόμος είχε κίνηση, οι συνοδοί των ζώων τοποθετήθηκαν κατά τέτοιο τρόπο στο οδόστρωμα, ώστε να ελέγχουν και τις δύο κατευθύνσεις κυκλοφορίας και συγκεκριμένα ο Ε. Σ. βρισκόταν στο τέλος του κοπαδιού, ο Ε. Π. και ο Ζ. Σ. βρισκόταν σε θέση προκειμένου να ειδοποιήσουν τους διερχόμενους οδηγούς από Άγιο Νικόλαο και ο Γ. Γ. είχε κόψει το ρεύμα της εθνικής οδού προς Άγιο Νικόλαο. Κατά τον ίδιο προαναφερόμενο χρόνο, το υπ’ αριθμ. κυκλοφορίας ΗΡΕ-5878 Δ.Χ.Φ. αυτοκίνητο (βυτιοφόρο) που ήταν πλήρες υγρών αποβλήτων, οδηγούμενο από τον πρώτο εναγόμενο, το οποίο κατά το χρόνο εκείνο ήταν ασφαλισμένο για τις έναντι τρί-

των υλικές ζημιές στην δεύτερη εναγομένη ασφαλιστική εταιρεία, κινούνταν επί της ίδιας ως άνω εθνικής οδού με κατεύθυνση από Άγιο Νικόλαο προς Ηράκλειο, με ταχύτητα περίπου 60 χιλιόμετρα ανά ώρα. Ο εναγόμενος κινούμενος με μεγάλη για τις συνθήκες της περιοχής (κατοικημένη περιοχή, διάβαση πεζών) και για το είδος του οχήματός του ταχύτητα, δεν αντιλήφθηκε έγκαιρα, λόγω έλλειψης της προσοχής του, το συνοδευόμενο από τον ενάγοντα και τους προστηθέντες του ποίμνιο, οι οποίοι την ίδια ώρα εξερχόμενοι από την κοινοτική οδό στα δεξιά του φορτηγού, είχαν αρχίσει ήδη να διασχίζουν κάθετα το δρόμο. Ειδικότερα, βλέποντας ένα σήμα, το οποίο όπως περιέγραψε ο ίδιος του φάνηκε σαν φως στραμμένο προς τον ουρανό, και όπως αποδείχθηκε, ήταν ένα κομμάτι πανί το οποίο κρατούσαν οι οδηγοί των ζώων προκειμένου να ειδοποιούν τα διερχόμενα οχήματα, τροχοπέδησε το όχημά του, πλην όμως δεν τα κατάφερε, λόγω της μεγάλης ταχύτητάς του, να το ακινητοποιήσει έγκαιρα, με αποτέλεσμα να επιπέσει με το εμπρόσθιο μέρος του οχήματος του στο κοπάδι και να ακινητοποιηθεί 30 περίπου μέτρα μετά το σημείο σύγκρουσης. Αποτέλεσμα της αμελών συμπεριφοράς του εναγομένου οδηγού ήταν η θανάτωση 12 προβάτων και ο θανάσιμος τραυματισμός άλλων 7. Ο οδηγός του βυτιοφόρου, φοβούμενος τη δημιουργία επεισοδίου με τους οδηγούς των ζώων, εγκατέλειψε αμέσως το σημείο του ατυχήματος, όπως και οι οδηγοί του ποιμνίου, οι οποίοι αφού φόρτωσαν σε φορτηγό αυτοκίνητο τα φονευθέντα και τραυματισθέντα ζώα έφυγαν. Το

οδόστρωμα στο σημείο του ατυχήματος είχε καταστεί ολισθηρό από τα αίματα, τα υγρά και τα εντόσθια των ζώων και πριν καθαριστεί από την Πυροσβεστική Υπηρεσία, η υπ' αριθμ. PEP-125 δίκυκλη μοτοσικλέτα, βαίνουσα επί της προαναφερομένης οδού, εξαιτίας της ολισθηρότητας του οδοστρώματος, ολίσθησε και κατέπεσε, με αποτέλεσμα ο οδηγός της να υποστεί από την πτώση κάκωση δεξιού ώμου, ήπια συνδεσμική κάκωση στην ακρωμιοκλειδική άρθρωση και μυϊκή θλάση, καθώς και ρωγμώδες απαρεκτόπιστο κάταγμα στην κεφαλή της δεξιάς κερκίδας. Υπό τα περιστατικά αυτά η σύγκρουση οφείλεται στην αμελή συμπεριφορά των εναγομένων της πρώτης αγωγής, οι οποίοι δεν ενήργησαν τους απαιτούμενους χειρισμούς προκειμένου να αποφευχθεί το ατύχημα. Ειδικότερα, ο πρώτος εναγόμενος από έλλειψη της προσοχής που όφειλε από τις περιστάσεις να επιδείξει, καταβάλλοντας την επιμέλεια και προσοχή του μέσου συνετού οδηγού κάτω από ανάλογες συνθήκες, δεν οδηγούσε με σύνεση και διαρκώς τεταμένη την προσοχή του στην οδήγηση, καθώς χωρίς να λάβει υπόψη του τις ειδικές συνθήκες της οδού (κατοικημένη περιοχή με διάβαση πεζών στο σημείο της σύγκρουσης, μη επαρκής φωτισμός λόγω της ώρας), δεν αντιλήφθηκε έγκαιρα το συνοδευόμενο από τον ενάγοντα και τους προστηθέντες του ποίμνιο, και μη μπορώντας λόγω της μεγάλης ταχύτητας να ακινητοποιήσει το όχημά του στην θέα του εμποδίου, ενεργοποίησε μεν την πέδηση, πλην όμως δεν μπόρεσε να αποφύγει τη σύγκρουση και επέπεσε με σφοδρότητα στο ποίμνιο, θα-

νατώνοντας 19 ζώα. Πλέον τούτου ο οδηγός του προαναφερόμενου οχήματος και μετά την πρόσκρουση με το ποίμνιο, αν και ήταν υποχρεωμένος εφόσον ενεπλάκη σε οδικό τροχαίο ατύχημα από το οποίο επήλθε βλάβη σε πράγματα να σταθμεύσει αμέσως στον τόπο του οχήματος, χωρίς να δημιουργήσει πρόσθετους κινδύνους στην κυκλοφορία και επιπλέον να λάβει μέτρα κυκλοφοριακής ασφάλειας στον τόπο του ατυχήματος ή να ειδοποιήσει την πλησιέστερη αστυνομική αρχή (43 παρ. 1 εδ. α' και β' Ν. 2696/99), αυτός εγκατέλειψε αμέσως τον τόπο του ατυχήματος. Ο ισχυρισμός του δε ότι έφυγε φοβούμενος επεισόδια με τους οδηγούς των ζώων, και αληθής υποτιθέμενος, αν και ουδόλως αποδείχθηκε, δεν θα τον εμπόδιζε να ειδοποιήσει αμέσως την πλησιέστερη αστυνομική αρχή, το οποίο ευχερώς θα μπορούσε να πράξει εφόσον βρισκόταν σε κατοικημένη περιοχή. Αντίθετα, όπως προέκυψε, η Πυροσβεστική Υπηρεσία ειδοποιήθηκε στις 6.09 π.μ. από τον ενάγοντα και διερχόμενους οδηγούς, οι οποίοι έσπευσαν σε βοήθεια. Από τα ίδια ως άνω όμως πραγματικά περιστατικά, αποδείχθηκε ότι στην επέλευση του ατυχήματος ανεξάρτητα από την αμέλεια του προαναφερόμενου οδηγού, συντέλεσε και η συμπεριφορά των λοιπών εναγομένων και ειδικότερα του τρίτου εναγομένου, ιδιοκτήτη του ποιμνίου, ο οποίος προκειμένου να ενεργήσει την μετακίνηση του ποιμνίου του, ανέθεσε την κυκλοφοριακή ασφάλεια στους τέταρτο, πέμπτο και έκτο εναγομένους. Εφόσον όμως η μετακίνηση του ποιμνίου γινόταν νύκτα, ο ιδιοκτήτης και οι συνοδοί του ποιμνίου,

όφειλαν, συμμορφούμενοι προς το άρθρο 35 παρ. 9 Ν. 2696/99, να έχουν προς την πλευρά κατά την οποία διεξαγόταν η κυκλοφορία των οχημάτων, αντανakλαστικά στοιχεία ή τουλάχιστον ένα φως αναμμένο, προκειμένου να αποφευχθεί αιφνιδιασμός των οδηγών με την παρεμβολή των ζώων στην πορεία τους, πλην όμως αυτοί δεν έλαβαν τα προαναφερόμενα μέτρα. Το γεγονός ότι η μεταφορά των ζώων διεξαγόταν σε σημείο το οποίο φωτιζόταν, δεν απαλλάσσει τους εναγομένους από τα μέτρα πρόνοιας που όφειλαν να λάβουν, καθώς μόνο ο δημοτικός φωτισμός δεν επαρκούσε προκειμένου τα κινούμενα ζώα να είναι ευδιάκριτα από απόσταση και χωρίς καμία άλλη φωτεινή σήμανση. Η συνυπαιτιότητά τους όμως όσον αφορά το επίδικο ατύχημα, συνίσταται στο γεγονός ότι από τη στιγμή που έγινε το ατύχημα, από το οποίο επήλθε βλάβη στα ζώα, θα έπρεπε και αυτοί όπως και ο οδηγός του ζημιόγνου αυτοκινήτου να λάβουν μέτρα κυκλοφοριακής ασφάλειας στον τόπο του ατυχήματος. Βεβαίως από τις εν γένει συνθήκες του ατυχήματος προκύπτει ότι δεν είχαν τη δυνατότητα να καθαρίσουν το οδόστρωμα από τα αίματα και τα υγρά των ζώων αμέσως ή σε σύντομο χρόνο μετά το ατύχημα, είχαν όμως τη δυνατότητα να παραμείνουν στον τόπο του ατυχήματος μέχρι της αφίξεως της Τροχαίας ή Πυροσβεστικής, προκειμένου να ειδοποιούν τους οδηγούς για τον κίνδυνο που υπήρχε. Αντίθετα έσπευσαν να φορτώσουν τα τραυματισθέντα και θανατωθέντα ζώα στο φορτηγό του πέμπτου εναγομένου και να εγκαταλείψουν τον τόπο του ατυχήματος.

Μονομελές Πρωτοδικείο Ηρακλείου - Αριθ. 142/4375/448/2003

Δικαστής: Αντωνία Βαρελά (Πρωτοδίκης)

Δικηγόροι: Ιωάννης Στρατάκης, Χάρης Αντωνάκης, Ιωάννης Ρογδάκης

Άρθρα 297, 298, 299, 346, 481 επ. 914 Α.Κ., 2, 4, 9 Ν. ΓΠΝ/1991, 74, 907, 908, παρ. 18' 1047 Κ.Πολ.Δ.

Ο κύριος και ο κάτοχος αυτοκινήτου το οποίο κυκλοφορεί σε οποιοδήποτε δρόμο της Ελλάδος πρέπει να έχει ασφαλίσει τούτο για την αστική ευθύνη έναντι τρίτου. Εάν το όχημα είναι ανασφάλιστο και ο οδηγός του προκαλέσει υπαιτιώς ζημία σε τρίτους, νομιμοποιούνται εκείνοι να στραφούν κατά του ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΑΠΟ ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ.

Προϋποθέσεις για τη νομική βασιμότητα μιας τέτοιας αγωγής είναι:

- 1) Το αυτοκίνητο να μην έχει ασφαλισθεί ποτέ στο παρελθόν νομότυπα.
- 2) Η τυχόν συναφθείσα κατά το παρελθόν σύμβαση ασφάλισως να ακυρώθηκε λόγω καταγγελίας από οποιοδήποτε ενδιαφερόμενο μέρος.
- 3) Σε περίπτωση τέτοιας ακύρωσης, το ατύχημα να έλαβε χώρα μετά πάροδο 16 ημερών από της γνωστοποιήσεως της ακυρώσεως ή λήξεως ή αναστολής της συμβάσεως από τον ασφαλιστή.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 246 Κ.Πολ.Δ., το Δικαστήριο σε κάθε στάση της δίκης, μπορεί αυτεπάγγελα ή ύστερα από αίτηση κάποιου διαδίκου να διατάξει την ένωση και συνεκδίκηση περισσοτέρων ενώπιόν του δικών, ανάμεσα στους ίδιους ή διαφορετικούς διαδίκους, αν υπάγονται στην ίδια διαδικασία και κατά την κρίση του διευκολύνεται ή επιταχύνεται η διεξαγωγή της δίκης ή επέρχεται μείωση των εξόδων. Στην προκειμένη περίπτωση εκκρεμούν: 1) Η με αριθμό κατάθεσης Γ.Α. 4375/ΕΓα/448/2002, κλήση του Ε. Β. κατά των Ι. Π. και Επικουρικού Κεφαλαίου, προκειμένου να συζητηθεί η με αριθμό κατάθεσης ΓΑ 1257/Εγα/142/2001, αγωγή η οποία έχει αντικείμενο την καταβολή της αποζημίωσης για ζημιές που προκλήθηκαν από αυτοκίνητο και 2) η με αριθμό κατάθεσης ΓΑ 4468/ΕΓα/460/2002 κλήση του Ν.Π.Ι.Δ. «ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΑΠΟ ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ» κατά του Ι. Π., προκειμένου να συζητηθεί η με αριθμό

κατάθεσης Γ.Α. 3688/ΕΓα/392/2001 παρεμπόμπουσα αγωγή, με την οποία το ενάγον ζήτησε να υποχρεωθεί ο εναγόμενος, με απόφαση προσωρινά εκτελεστή, να του καταβάλει και με προσωπική κράτησή του, όποιο ποσό για κεφάλαιο, τόκους και δικαστική δαπάνη, ήθελε επιδικασθεί και υποχρεωθεί αυτό να καταβάλει στον ενάγοντα της πρώτης αγωγής. Οι αγωγές αυτές πρέπει να ενωθούν και να συνεκδικαστούν γιατί είναι συναφείς, υπάγονται στην ίδια διαδικασία και από τη συνεκδικασή τους διευκολύνεται, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, η διεξαγωγή της δίκης και επέρχεται μείωση των εξόδων.

Με την κύρια αγωγή ιστορείται ότι στις 26-1-2001, ο πρώτος εναγόμενος, οδηγώντας το με αριθμό κυκλοφορίας ΑΜ 52275 γεωργικό μηχάνημα ελκυστήρα, ιδιοκτησίας του, το οποίο ήταν ανασφάλιστο κατά το χρόνο εκείνο, προκάλεσε από υπαιτιότητά του, φθορές και βλάβες στο υπ' αριθμ. κυκλοφορίας ΗΡΥ 1544 ΙΧΦ αυτοκίνητο, εργοστασίου ΜΑΖΔΑ

4Χ4, ιδιοκτησίας του ιδίου, κατά τη σύγκρουση των εν λόγω οχημάτων που έγινε κάτω από τις συνθήκες που αναφέρονται σ’ αυτήν. Ζητείται δε να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι και σε ολόκληρο ο καθένας τους, να καταβάλουν στον ενάγοντα, συνολικά για αποζημίωση το ποσό των 2.035.133 δραχμών με το νόμιμο τόκο, να κηρυχθεί η απόφαση προσωρινά εκτελεστή και λόγω του αδικήματος να διαταχθεί προσωπική κράτηση του πρώτου εναγομένου, σαν μέσο αναγκαστικής εκτέλεσης της απόφασης. Με το περιεχόμενο αυτό, η αγωγή παραδεκτά εισάγεται για να συζητηθεί ενώπιον αυτού του Δικαστηρίου, κατά την ειδική διαδικασία που προβλέπουν οι διατάξεις των άρθρων 666, 667, 670-676 και 681 Α.Κ.Πολ.Δ και είναι επαρκώς ορισμένη, απορριπτομένου του σχετικού ισχυρισμού του δεύτερου εναγομένου περί αοριστίας του κονδυλίου για τις εργασίες επισκευής, καθώς ο ενάγων στην αγωγή του αναφέρει τις εργασίες που έγιναν και πληρώθηκαν από αυτόν, χωρίς να χρειάζεται περαιτέρω εξειδίκευση του κόστους κάθε μιας από αυτές (βλ. Αθ. Κρητικό, Αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα, έκδ. 1998, παρ. 843) και του κονδυλίου μείωσης της αγοραίας αξίας, για το οποίο εκτίθενται στην αγωγή επαρκή στοιχεία, ώστε βάσει αυτών να μπορεί το Δικαστήριο να προσδιορίσει το ύψος του σχετικού κονδυλίου, επιπλέον δε η αναφορά των στοιχείων αυτών στην αγωγή μπορεί να συμπληρωθεί με περισσότερα στοιχεία τα οποία θα προκύψουν από τις αποδείξεις (βλ. Αθ. Κρητικό, Αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα, έκδ. 1998, παρ. 855) και είναι νόμιμη, στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 914,

927, 928, 299, 346, 481 επ, 2,4,9 Ν. ΓΠΝ/1911, 74, 907, 908 παρ. 1δ’, 1047 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ. Επομένως πρέπει να ερευνηθεί και στην ουσία της, αφού για το παραδεκτό της συζητήσεώς της καταβλήθηκε το προσήκον δικαστικό ένσημο, μετά των νομίμων προσαυξήσεων υπέρ τρίτων (βλ. 018998, 018999, 198081, 198082 αγωγόσημα).

Οι εναγόμενοι με προφορική δήλωση των πληρεξουσίων δικηγόρων τους, που καταχωρήθηκε στα πρακτικά, και με τις νομοτύπως κατατεθείσες έγγραφες προτάσεις, αρνήθηκαν την αγωγή. Ειδικότερα το δεύτερο εναγόμενο, ισχυρίζεται ότι δεν νομιμοποιείται παθητικά, καθώς κατά τον χρόνο του ατυχήματος το όχημα του εναγομένου ήταν ασφαλισμένο στην «Α. ΑΕΓΑ». Ο ισχυρισμός αυτός συνιστά άρνηση και ως εκ τούτου είναι υποχρεωμένος ο ενάγων να αποδείξει ότι η επικαλούμενη από το Επικουρικό Κεφάλαιο ασφαλιστική σύμβαση δεν ισχύει έναντι τρίτων, επειδή ακυρώθηκε ή έληξε. Περαιτέρω το δεύτερο εναγόμενο αρνείται την υπαιτιότητά του πρώτου εναγομένου, διατείνόμενο ότι συνυπαίτια κατά ποσοστό 80% είναι η οδηγός του με αριθμό κυκλοφορίας ΗΡΥ 1544 ΙΧΦ. Ο προεκτιθέμενος ισχυρισμός συνιστά καταλυτική εν μέρει της αγωγής ένσταση, είναι νόμιμη, στηριζόμενη στη διάταξη του άρθρου 300 Α.Κ. και 6 του Ν. Γ.Ν./ 1911 και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω κατ’ ουσίαν. Επιπλέον προβάλλει την ένσταση συντρέχοντος πταίσματος του ενάγοντος, κατά ποσοστό τουλάχιστον 40%, καθώς ενώ γνώριζε ότι η οδηγός του αυτοκινήτου δεν κατείχε άδεια ικανότητας οδηγού για την κατηγορία του συγκεκριμένου οχήματος, αυτός της το παραχώρησε. Ο προεκτιθέμενος ισχυρισμός

συνιστά καταλυτική εν μέρει της αγωγής ένσταση, στηρίζεται στις διατάξεις των άρθρων 300 Α.Κ. και 6 Ν. ΓΠΝ/1911 και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω κατ' ουσίαν.

Από την με αριθμό 3054γ/1-11-2002, έκθεση επιδόσεως του Δικαστικού επιμελητή στο Πρωτοδικείο Ηρακλείου Γ. Ν., που το ενάγον της παρεμπίπτουσας αγωγής προσκομίζει, προκύπτει ότι ακριβές επικυρωμένο αντίγραφο της με αριθμό κατάθεσης Γ.Α. 4468/ΕΓα/460/2002 κλήσης, με πράξη ορισμού δικασίμου και κλήση προς συζήτηση για την δικάσιμο που αναφέρεται στην αρχή της παρούσας, επιδόθηκε νομότυπα και εμπρόθεσμα στον εναγόμενο. Επομένως, εφόσον ο εναγόμενος δεν παραιτήθηκε στην παρούσα δικάσιμο, όταν εκφωνήθηκε νομίμως η υπόθεση με τη σειρά έγγραφής της στο οικείο πινάκιο, (βλ. τα πρακτικά), πρέπει να δικαστεί σαν να ήταν παρών (681 Α, 672 Κ.Πολ.Δ). Το ενάγον στην παρεμπίπτουσα αγωγή, εκθέτει ότι ο Ε. Β., άσκησε εναντίον του και κατά του εναγομένου, την από 13-2-2001 αγωγή, ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου, το περιεχόμενο της οποίας παραθέτει αυτολεξεί, με την οποία επιδιώκει την καταβολή αποζημίωσης από αυτοκινητικό ατύχημα. Για την περίπτωση που η αγωγή αυτή ευδοκιμήσει κατ' ουσίαν και δυνάμει του διατακτικού της, καταβάλλει στον κυρίως ενάγοντα την αιτούμενη αποζημίωση, θα υποκατασταθεί εκ του νόμου στα δικαιώματα του τελευταίου. Ενόψει τούτων ζητά να υποχρεωθεί ο εναγόμενος, με απόφαση προσωρινά εκτελεστή, να του καταβάλει οποιοδήποτε ποσό θα καταβάλει το ίδιο στον κυρίως ενάγοντα, αποτε-

λούμενο από κεφάλαιο τόκους και δικαστικά έξοδα, με το νόμιμο τόκο από την καταβολή, να απαγγελθεί προσωπική κράτηση κατά του εναγομένου, ως μέσο αναγκαστικής εκτέλεσης της απόφασης που θα εκδοθεί, λόγω του αδικοπρακτικού χαρακτήρα της απαιτήσεώς τους, καθώς και να καταδικασθεί στη δικαστική του δαπάνη. Με αυτό το περιεχόμενο η ανωτέρω αγωγή αρμοδίως καθ' ύλην και κατά τρόπον φέρεται για να δικαστεί από το Δικαστήριο αυτό, με την ειδική διαδικασία που προβλέπουν οι διατάξεις των άρθρων 666, 667, 670 έως και 676 και 681 Α' του Κ.Πολ.Δ, και είναι νόμιμη, στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 19 παρ. 4 Ν. 489/1976, 914, 297-299, 330, 346, 2,4,9, Ν. ΓΠΝ/1991, 69 παρ. 1, 176, 907, 908 παρ. 1 εδ. δ', και 1047 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ. Επομένως, πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω κατ' ουσίαν, δεδομένου ότι έχει καταβληθεί το ανάλογο τέλος δικαστικού ενσήμου με τα αντιστοιχούντα σ' αυτό ποσοστά υπέρ του Τ.Ν. και ΛΕΑΔΗ (βλ. τα υπ' αριθμ. 23733, 237034, 036149 αγωγή με τα επικολληθέντα ένσημα υπέρ Τ.Ν. και ΛΕΑΔΗ).

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1α του Ν. 489/76, ο κύριος και ο κάτοχος αυτοκινήτου το οποίο κυκλοφορεί σε οποιοδήποτε δρόμο στην Ελλάδα, έχει την υποχρέωση να έχει καλυμμένη με ασφάλιση την αστική ευθύνη έναντι τρίτου. Εξάλλου κατά το άρθρο 19 παρ. 1 εδ. β' του ίδιου νόμου, το επικουρικό κεφάλαιο έχει υποχρέωση να καταβάλει στο ζημιωθέν πρόσωπο την οριζόμενη από το νόμο αυτό αποζημίωση από αυτοκινητικά ατυχήματα, όταν το ατύχημα προήλθε από αυτοκίνητο, ως προς το οποίο δεν έχει εκπληρωθεί η κατά το άρθρο 2 υποχρέω-

ση, δηλαδή είναι ανασφάλιστο, υπό την έννοια ότι είτε δεν καταρτίσθηκε ποτέ νομότυπα σύμβαση ασφαλίσεως του αυτοκινήτου του, είτε η σύμβαση ασφαλίσεως που υπήρχε στο παρελθόν ακυρώθηκε λόγω καταγγελίας από οποιοδήποτε ενδιαφερόμενο μέρος, είτε το ατύχημα έλαβε χώρα μετά πάροδο 16 ημερών από της γνωστοποίησης της ακυρώσεως ή λήξεως ή αναστολής της συμβάσεως από τον ασφαλιστή (άρθρο 11 παρ. 2 του Ν. 489/1976), χωρίς στο μεταξύ να συναφθεί νέα σύμβαση ασφάλισης, αφού μέχρι την τήρηση των διατυπώσεων αυτών (δηλαδή του άρθρου 11 αρ. 2 Ν. 489/1976), υπάρχει ευθύνη του ασφαλιστή και όχι του Επικουρικού Κεφαλαίου. Ειδικότερα, κατά τη διάταξη του άρθρου 11 παρ. 2 εδ. α' και β' του προεδρικού διατάγματος 237/1986 (ΦΕΚ Α 110/18-7-1986) που κωδικοποίησε τις διατάξεις του Ν. 489/1976, όπως συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε από το Ν. 1569/1985 και τα προεδρικά διατάγματα 1019/1981 και 118/1985, η ακύρωση, η λήξη ή η αναστολή της ασφαλιστικής σύμβασης δύναται να αντισταχθεί κατά του τρίτου που ζημιώθηκε μόνο αφού το ατύχημα συνέβη μετά πάροδο δεκαέξι ημερών από την εκ μέρους του ασφαλιστή γνωστοποίηση της ακύρωσης ή λήξης ή αναστολής. Η γνωστοποίηση γίνεται στην κατοικία ή διαμονή του ασφαλισμένου ή αντισυμβαλλομένου με έγγραφο του οποίου αποδεικνύονται η χρονολογία λήψης και το περιεχόμενο. Η διάταξη αυτή για τη γνωστοποίηση αντικαταστάθηκε με το άρθρο 7 του Ν. 2170/10-9-1997, στο οποίο ορίζεται ότι η γνωστοποίηση γίνεται στην κατοικία ή διαμονή του ασφαλισμένου ή αντισυμβαλλομένου με επιστολή

του ασφαλιστή προς αυτόν. Με τις προεπιθέμενες διατάξεις προβλέπονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες η ακύρωση, η λήξη ή η αναστολή της ασφαλιστικής σύμβασης μπορούν να αντισταχθούν κατά του τρίτου που ζημιώθηκε και τούτο προς αποφυγή συμπαιγνιών εις βάρος του από τα μέρη της σύμβασης ασφάλισης. Η λήξη της ασφαλιστικής σύμβασης εκτός από άλλους τρόπους, επέρχεται και με την κατάργηση αυτής με αντισυμφωνία των μερών κατά το γενικό κανόνα του άρθρου 361 Α.Κ. Και στην περίπτωση αυτή της συμβατικής λήξης της σύμβασης ασφάλισης πρέπει να τηρούνται από τα μέρη οι ίδιες διατυπώσεις, για να μπορεί να αντισταχθεί η λήξη κατά του τρίτου που ζημιώθηκε, στην προστασία του οποίου αποσκοπούν οι διατάξεις αυτές. Εάν δεν τηρηθούν οι ως άνω διατυπώσεις, ο ασφαλιστής εξακολουθεί να ευθύνεται έναντι του τρίτου από την ασφαλιστική σύμβαση (Α.Π. 749/2000 Ελλ.Δ/νη 42.94, Α.Π. 424/2000 Ελλ.Δ/νη 41.1588, Α.Π. 855/ 1999 Ελλ.Δ/νη 41.362, Α.Π. 1010/ 1999 Ελλ.Δ/νη 40.1712 Α.Π. 1602/1997 Ελλ.Δ/νη 40.55 με σχόλια Α. Κρητικού). Από τις πιο πάνω διατάξεις συνάγεται ότι ο ενάγων, στρεφόμενος κατά του Επικουρικού Κεφαλαίου, αρκεί για το ορισμένο της αγωγής του, να ισχυρισθεί ότι το ζημιόγONO αυτοκίνητο κατά το χρόνο του ατυχήματος ήταν ανασφάλιστο και δεν είναι ανάγκη να εξειδικεύσει ποιά από τις πιο πάνω περιπτώσεις συντρέχει, αφού οποιαδήποτε και αν συντρέχει το αποτέλεσμα είναι το ίδιο (Εφ.Αθ. 6856/1992, Επ.Συγκ.Δ. 1993, 509). Το ανασφάλιστο δηλαδή του ζημιόγΟνου αυτοκινήτου αποτελεί στοιχείο της βάσεως της αγωγής ως προς το Επικουρικό Κεφάλαιο

και επομένως το βάρος της απόδειξης το φέρει ο ενάγων, το δε Επικουρικό Κεφάλαιο μπορεί ανταποδεικτικώς, προς απόρριψη της κατ' αυτού αγωγής, να αποδείξει ότι το ζημιογόνο όχημα ήταν ασφαλισμένο κατά το χρόνο του ατύχηματος, διότι είτε είχε από την αρχή συναφθεί τέτοια σύμβαση και το ατύχημα έγινε κατά τη διάρκεια της ισχύος της, είτε είχε μεν παρέλθει η συμφωνηθείσα διάρκεια της ασφάλισεως, όμως είχε χωρήσει ισόχρονη αυτόματη ανανέωση κατά το άρθρο 6 παρ. 1 της Κ4/535/1987 ΥΑ και δεν είχε ειδοποιηθεί για το αντίθετο οποιοσδήποτε συμβαλλόμενος τον άλλο με συστημένη επιστολή. Αν το εναγόμενο Επικουρικό Κεφάλαιο επικαλείται και αποδεικνύει την ύπαρξη της ασφαλιστικής συμβάσεως, τότε ο ενάγων για να επιτύχει θεμελίωση της ευθύνης του (Επικουρικού Κεφαλαίου) πρέπει να αποδείξει ότι η σύμβαση ασφάλισεως που συνήφθη πριν από το ατύχημα δεν ίσχυε κατά το χρόνο που αυτό συνέβη, γιατί λύθηκε με νόμιμο τρόπο και είχε γνωστοποιηθεί η λύση της, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 2 Ν. 489/76.

Από τις ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων που περιέχονται στα ταυτάριθμα με την παρούσα πρακτικά, τα έγγραφα που επικαλούνται και νομίμως προσκομίζουν οι διάδικοι, καθώς επίσης και από όσα οι τελευταίοι συνομολογούν με τις προτάσεις τους (άρθρο 261 Κ.Πολ.Δ), αποδείχθηκαν, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Στις 26 Ιανουαρίου 2001 και περί ώρα 18.30 ο Ι. Π., οδηγούσε τον με αριθμό κυκλοφορίας Α.Μ. 52274 γεωργικό ελκυστήρα, ρυμουλκώνοντας άλλο όχημα, με κατεύθυνση από αγροτική οδό

προς επαρχιακή οδό, η οποία ενώνει τον Ευαγγελισμό με τα Ρουσοχώρια. Όταν έφτασε στη διασταύρωση της εν λόγω αγροτικής οδού με την προαναφερόμενη επαρχιακή οδό, δεν σταμάτησε το όχημά του πριν από την είσοδό του σ' αυτή (διασταύρωση), για να ελέγξει την κίνηση των οχημάτων και να παραχωρήσει σ' αυτά προτεραιότητα, όπως θα έκανε σε παρόμοια περίπτωση κάθε συνετός οδηγός που θα κατέβαλε την απαιτούμενη στις συναλλαγές επιμέλεια και προσοχή, αλλά συνέχισε την πορεία του, εισήλθε στην τελευταία οδό και πραγματοποίησε στροφή προς τα αριστερά, προκειμένου να κατευθυνθεί προς Ευαγγελισμό. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να συγκρουστεί με το με αριθμό ΗΡΥ 1544 ΙΧΦ αυτοκίνητο, μάρκας MAZDA 4X4, του ενάγοντος, το οποίο τη χρονική εκείνη στιγμή οδηγούσε η Χ. Β., η οποία στερούνταν άδειας οδήγησης, και έβαινε από Ευαγγελισμό προς Ρουσοχώρια. Αποτέλεσμα της αμελούς συμπεριφοράς του πρώτου εναγομένου ήταν να επιπέσει με το εμπρόσθιο δεξιό μέρος του, το όχημα του ενάγοντος, στο πλάγιο αριστερό μέρος του οχήματος που οδηγούσε ο πρώτος εναγόμενος και να προκληθούν υλικές ζημιές στο όχημα του ενάγοντος. Σύμφωνα με τα αποδειχθέντα αυτά περιστατικά η σύγκρουση των οχημάτων οφείλεται σε υπαιτιότητα του πρώτου εναγομένου, ο οποίος από έλλειψη της προσοχής που όφειλε από τις περιστάσεις να επιδείξει καταβάλλοντας την επιμέλεια και προσοχή του μέσου συνετού οδηγού κάτω από ανάλογες συνθήκες, δεν οδηγούσε με σύνεση και διαρκώς τεταμένη την προσοχή του στην οδήγηση, καθώς εισήλθε εντελώς αιφνιδιαστικά στον επαρχιακό

δρόμο χωρίς να ελέγξει την κίνηση των κινούμενων επί της επαρχιακής οδού οχημάτων, αποφράσσοντας κατά το μεγαλύτερο μέρος το ρεύμα πορείας προς Ευαγγελισμό, αν και μπορούσε να διαβλέψει τον άμεσο κίνδυνο επέλευσης τροχαίου ατυχήματος, όπως και πράγματι έγινε, με την πρόσκρουση του κανονικά κινούμενου Ι.Χ.Φ. αυτοκινήτου του ενάγοντος. Στοιχεία που να θεμελιώνουν οποιαδήποτε υπαιτιότητα της οδηγού του Ι.Χ.Φ. αυτοκινήτου του ενάγοντος, στην πιο πάνω σύγκρουση δεν αποδείχθηκαν. Ειδικότερα αποδείχθηκε ότι κινούνταν με κανονική ταχύτητα για τις συνθήκες της οδού, στη δε ανεξέλεγκτη και αιφνίδια είσοδο του οχήματος που οδηγούσε ο πρώτος εναγόμενος, πραγματοποίησε την πέδηση. Άλλη αποφευκτική της συγκρούσεως ενέργεια δεν μπορούσε να πράξει χωρίς κίνδυνο, δηλαδή αποφευκτικό ελιγμό προς τα αριστερά, καθώς η οδός είναι διπλής κατεύθυνσης, επιπλέον δε ακόμα και αν επιχειρούσε τέτοιο αποφευκτικό ελιγμό δεν θα ήταν δυνατή η αποφυγή του ατυχήματος, καθώς όπως αποδείχθηκε ο πρώτος εναγόμενος δεν είχε ελέγξει την κίνηση της οδού στην οποία είχε βγει με το εμπρόσθιο μέρος του οχήματός του και συνεπώς το πιθανότερο ήταν να συνεχίσει την πορεία του καταλαμβάνοντας και μέρος του αντίθετου ρεύματος, καθώς προκειμένου να εισέλθει το ίδιο και το ρυμουλκούμενο όχημα στην προαναφερόμενη οδό, θα χρειαζόταν μεγάλο πλάτος. Επιπλέον το γεγονός ότι η οδηγός του ζημιωθέντος οχήματος δεν είχε την απαιτούμενη άδεια οδήγησης δεν τελούσε σε αιτιώδη συνάφεια με το ένδικο ατύχημα, καθώς δεν ήταν δυνατή η αποτροπή του ούτε από έ-

μπειρο οδηγό, επιπλέον δε παρά την έλλειψη της άδειας οδήγησης, αποδείχθηκε ότι η ίδια ήταν έμπειρη οδηγός.

.....

Περαιτέρω από την επικαλούμενη και προσκομιζόμενη από το Επικουρικό Κεφάλαιο με ημερομηνία 10-4-2001 βεβαίωση της Στατιστικής Υπηρεσίας Ασφαλιστικών Εταιρειών (ΥΣΑΕ), το ζημιολόγο όχημα με αριθμό κυκλοφορίας Α.Μ. 52275, το οποίο οδηγούσε ο πρώτος εναγόμενος, ήταν ασφαλισμένο δυνάμει του με αριθμό 199113298 ασφαλιστηρίου συμβολαίου, στην ασφαλιστική εταιρεία «Α. Α.Ε.Γ.Α.», για το χρονικό διάστημα από 27-4-1999 μέχρι 27-4-2000. Η ασφαλιστική αυτή σύμβαση κατά τη λήξη της ασφαλιστικής περιόδου (27-4-2000) ανανεώθηκε αυτοδίκαια για ένα έτος, δηλαδή μέχρι 27-4-2001 και ως εκ τούτου ήταν ασφαλισμένο κατά το χρόνο του ατυχήματος, αφού από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι κάποιο από τα συμβαλλόμενα μέρη ειδοποίησε το άλλο για το αντίθετο, 30 ημέρες πριν από τη λήξη της ασφαλιστικής περιόδου, με συστημένη επιστολή (της οποίας να αποδεικνύεται η χρονολογία λήψης και το περιεχόμενο) ή με επίδοση δικογράφου. Η προσκομιζόμενη από τον ενάγοντα αίτηση έκδοσης πρόσθετης πράξης με αριθμό 35/27-5-1999, δεν ασκεί καμία επιρροή στην προκειμένη περίπτωση, γιατί δεν αποδεικνύεται περαιτέρω από κανένα αποδεικτικό στοιχείο, αν πράγματι ακυρώθηκε το προαναφερόμενο ασφαλιστήριο, καθώς το προσαγόμενο έγγραφο είναι μόνο η αίτηση. Περαιτέρω ακόμα και να είχε ακυρωθεί με συμφωνία των μερών το προαναφερόμενο συμβόλαιο, δεν προκύπτει ο χρόνος της ακυρώσεως και επι-

πλέον δεν προκύπτει ότι ειδοποιήθηκε ο ασφαλισμένος με έγγραφο, από το οποίο να αποδεικνύεται η χρονολογία λήξεως και το περιεχόμενο του, όπως επιτάσσει το άρθρο 11 παρ.2 του Ν. 498/76, καθώς μόνο το επικαλούμενο από τον ενάγοντα έγγραφο της αίτησης έκδοσης πρόσθετης πράξης με αριθμό 35/27-5-1999 δεν επάγεται τη νόμιμη ακύρωση της με αριθμό 199113298 ασφαλιστικής συμβάσεως και την άρση της ευθύνης της ασφαλιστικής εταιρείας «Α. Α.Ε.Γ.Α.» έναντι τρίτων. Έτσι σύμφωνα με το άρθρο 6 της Κ4/85/1978 ΑΥΕ είχε χωρήσει αυτοδικαίως ισοχρόνη ανανέωση της ασφαλιστικής συμβάσεως και συνεπώς κατά το χρόνο του ένδικου ατυχήματος ήταν καλυμμένη η αστική ευθύνη του οδηγού του ζημιογόνου οχήματος. Εφόσον λοιπόν υφίσταται κατά το χρόνο του ατυχήματος σε ισχύ κατόπιν ανανεώσεως σύμβαση ασφαλίσεως καλύπτουσα την αστική ευθύνη του οδηγού του φερόμενου ως ζημιογόνου οχήματος, δεν συντρέχει περίπτωση ευθύνης του εναγομένου Επικουρικού Κεφαλαίου, δοθέντος ότι αυτή προϋποθέτει ακριβώς την ανυπαρξία τέτοιας σύμβασης. Επομένως η πιο πάνω αγωγή του ενάγοντος, καθόσον στρέφεται κατά του Επικουρικού Κεφαλαίου είναι απορριπτέα, ως ουσιαστικά αβάσιμη. Ομοίως πρέπει να απορριφθεί και η δεύτερη αγωγή που έχει ασκήσει το Επικουρικό

Κεφάλαιο, αφού αυτή μετά την απόρριψη της πρώτης αγωγής εναντίον του, και της ματαίωσης έτσι της αίρεσης υπό την οποία είχε ασκηθεί, έχει καταστεί χωρίς αντικείμενο. Κατ' ακολουθίαν, πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή η πρώτη αγωγή και να υποχρεωθεί ο πρώτος εναγόμενος να καταβάλει στον ενάγοντα το ποσό των τεσσάρων χιλιάδων εξακοσίων ογδόντα ενός (4.681) ευρώ, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής μέχρι την εξόφληση. Το παρεπόμενο αίτημα περί κηρύξεως προσωρινά εκτελεστής της παρούσας, πρέπει να απορριφθεί ως κατ' ουσίαν αβάσιμο, διότι δεν συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι προς τούτο. Το παρεπόμενο αίτημα περί απαγγελίας προσωπικής κρατήσεως σε βάρος του πρώτου εναγομένου, πρέπει να γίνει δεκτό και να απαγγελθεί προσωπική κράτηση εις βάρος του, λόγω της αδικοπραξίας του (άρθρο 1047 παρ. Κ.Πολ.Δ), η διάρκεια της οποίας πρέπει να καθοριστεί σε ένα (1) μήνα, λαμβανομένων υπόψη του ύψους της απαίτησης, του πταίσματος του εναγομένου, της βαρύτητας της πράξης και των συνεπειών της. Τέλος τα δικαστικά έξοδα του ενάγοντος, μειωμένα όμως κατά το ποσοστό της ήττας του, πρέπει να επιβληθούν σε βάρος του ηττημένου πρώτου εναγομένου (176 Κ.Πολ.Δ), σύμφωνα με τα ειδικότερα στο διατακτικό.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Μικτό Ορκωτό Εφετείο Κρήτης - Αριθ. 31-332/2000

Πρόεδρος: Νίκη Γιαννακάκη (Πρόεδρος Εφετών)
Δικαστές: Ελένη Μαλλιαράκη, Γεώργιος Σπυριδάκης
Εισαγγελέας: Αντώνιος Βασιλάκης (Εισαγγελέας Εφετών)
Δικηγόροι: Βενιζέλος Κάββαλος, Δημήτρης Ξυριτάκης

Άρθρα 22, 23, 299 Π.Κ.

Απόπειρα ανθρωποκτονίας από δράστη ευρισκόμενο σε άμυνα της οποίας υπερέβη τα όρια. Κατ' εφαρμογήν των άρθρων 22, 23 Π.Κ. κρίθηκε ατιμώρητη απόπειρα ανθρωποκτονίας τελεσθείσα από δράστη, ο οποίος πυροβόλησε πέντε φορές κατά του θύματος, το οποίο όμως προηγουμένως είχε επιτεθεί εναντίον του απροκλήτως και τον είχε πλήξει επί της κεφαλής με ξύλινη ράβδο (κατσούνα), προκαλώντας του επικίνδυνη σωματική βλάβη. Η εκ μέρους του υπέρβαση των ορίων της άμυνας απεδόθη στον φόβο και την ταραχή στην οποία περιήλθε από την προηγηθείσα άδικη πράξη του παθόντος.

Από τις ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων κατηγορίας και υπερασπίσεως, τα έγγραφα που αναγνώστηκαν και τις απολογίες των κατηγορουμένων αποδείχθηκαν τα κατωτέρω πραγματικά περιστατικά: Την 27-7-1993 στην αγροτική θέση «Χ...» της περιφέρειας της κοινότητας Α... Ηρακλείου, ο πρώτος των κατηγορουμένων Β. Χ. με πρόθεση προξένηση σε άλλον και δη στον Ν. Ζ. σωματική κάκωση, από την οποία μπορούσε να προκληθεί στον ανωτέρω παθόντα κίνδυνος για τη ζωή του. Ειδικότερα αυτός επιτέθηκε κατά του ανωτέρω παθόντος με ξύλινο ραβδί (κατσούνα) και κτύπησε αυτόν με μεγάλη δύναμη στην κεφαλή του και του προκάλεσε κάταγμα κρανίου και μεγάλο επισκληρίδιο αιμάτωμα της αριστερής μετωποκροταφικής χώρας και οίδημα του αριστερού ημισφαιρίου του εγκεφάλου, εκ των τραυμάτων δε αυτών μπορούσε να προκληθεί κίνδυνος για τη ζωή του ανωτέρω παθόντος. Περαιτέρω

αποδείχθηκε ότι ο ανωτέρω παθών και κατηγορούμενος Ν. Ζ. κατά τον αυτόν ως άνω τόπο και χρόνο α) έφερε μαζί του παράνομα ήτοι άνευ αδείας της Αστυνομικής Αρχής του τόπου της κατοικίας του όπλο και δη πιστόλι τύπου BERETTA 9mm αν και γνώριζε ότι απαγορεύεται και β) κατείχε από πενταετίας και μέχρι του ανωτέρω χρόνου παράνομα στον ίδιο τόπο το ανωτέρω περιγραφόμενο πιστόλι, ενώ γνώριζε ότι τούτο απαγορεύεται. Όμως, όπως αποδείχθηκε, ενώ ο ανωτέρω παθών-κατηγορούμενος Ν. Ζ. είχε τραυματισθεί κατά τον ανωτέρω τρόπο από τον συγκατηγορούμενό του (Β. Χ.) ως ανωτέρω, προφανώς λόγω του τρόμου και ταραχής που περιήλθε και προκειμένου να αμυνθεί και να προστατεύσει τη ζωή του που άμεσα κινδύνευε ως άνω, πυροβόλησε κατά του συγκατηγορουμένου του που τον είχε τραυματίσει πρώτα, κάνοντας χρήση του ανωτέρω όπλου του και δη πυροβόλησε

κατ' αυτού πέντε φορές από απόσταση 6-7 μέτρων, με αποτέλεσμα να τον πλήξουν τρία από τα βλήματα που έριξε και να δημιουργήσουν πύλες διόδου στο άνω τριτημόριο του αριστερού βραχίονα, στη μασχαλιαία κοιλότητα και στην αριστερή ωμοπλάτη. Έτσι ναι μεν αυτός τέλεσε την πράξη της αποπείρας ανθρωποκτονίας, δεδομένου ότι το αποτέλεσμα (θάνατος) δεν επήλθε από λόγους ανεξάρτητους της θελήσεως του, δεδομένου ότι οι βολές δεν τον έπληξαν σε καίριο σημείο του σώματός του, κάνοντας χρήση του όπλου του, πλην όμως κατ' εφαρμογή των διατάξεων των άρθρ. 22 και 23 του Π.Κ. πρέπει αυτός να κριθεί ατιμώρητος των πράξεων της αποπείρας ανθρωποκτονίας και οπλοχρησίας αφού κατά τα προεκτεθέντα αυτός βρισκόταν σε άμυνα, υπερέβη δε τα όρια αυτής συνεπεία του φόβου και της ταραχής που περιήλθε εκ της ανωτέρω σε βάρος του προηγηθείσας πράξεως του παθόντος Β. Χ. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω πρέπει ο πρώτος

των κατηγορουμένων να κηρυχθεί ένοχος επικινδύνου σωματικής βλάβης, ο δε δεύτερος παρانونόμου οπλοφορίας και οπλοκατοχής. Τέλος αποδείχθηκε ότι οι κατηγορούμενοι που είναι ομοχώριοι και γείτονες και οι ανωτέρω πράξεις ομού μετ' άλλων που έλαβαν χώρα εκατέρωθεν και υπό των αδελφών των ταυτοχρόνως ή μη τους ταλαιπώρησαν δε σημαντικά οικονομικά, σωματικά και ψυχικά, ήδη έχουν αποκαταστήσει τις σχέσεις τους, έχουν επιλύσει τις διαφορές τους ζουν και θέλουν να ζουν αρμονικά, μετά τις ανωτέρω πράξεις τους μετενόησαν και επεχείρησαν να άρουν ή να μειώσουν τις συνέπειες αυτών, προς δε επί μακρόν χρονικό διάστημα μετά τις ανωτέρω πράξεις τους συμπεριεφέρθησαν καλώς. Συνεπώς πρέπει κατά παραδοχή των σχετικών αιτημάτων της υπερασπίσεώς τους να τους αναγνωριστούν τα ελαφρυντικά του άρθρ. 84 παρ. 2δ' και ε' Π.Κ.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο Ηρακλείου - Αριθμ. 439/2003

Δικαστές: Ζαχαρένια Μαθιουδάκη (Εισηγήτρια), Πρόεδρος Πρωτοδικών Δ. Δ.,
Γεώργιος Α. Καθαράκης, Πρωτοδίκης Δ. Δ., Ενάγγελος Γυφτόπουλος, Πάρεδρος Δ. Δ.
Δικηγόροι: Γεώργιος Στυλιανάκης, Νικόλαος Μουνδάτσος, Πάρεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

Άρθρο οδηγία της Ε.Ο.Κ. με αριθ. 83/182/22-3-1983, άρθρο 3 οδηγία Ε.Ο.Κ. με αριθ. 64/224 αποφ. Υπ. Οικ. Δ. 1254/141, άρθρο 75 Ν. 2127/1993, άρθρο 7 παρ. 1 οδηγίας Ε.Ο.Κ. με αριθ. 367/1999

Προϋποθέσεις εφαρμογής των κοινοτικών διατάξεων (οδηγιών) για απαλλαγή από τους δασμούς των εισερχόμενων εντός της ελληνικής επικρατείας οχημάτων. Ως βασικές προϋποθέσεις τίθενται αφενός η προσωρινότητα της κυκλοφορίας εντός του ελληνικού εδάφους και αφετέρου ο ιδιοκτήτης των οχημάτων (φυσικό ή νομικό πρόσωπο) να έχει την συνήθη κατοικία του ή το «κέντρο των συμφερόντων» του σε άλλη χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1. Επειδή, νόμιμα φέρεται προς συζήτηση η υπό κρίση προσφυγή μετά την έκδοση της 367/1999 προδικαστικής απόφασης του Δικαστηρίου τούτου και την αναστολή της διαδικασίας λόγω της υποβολής, σύμφωνα με το άρθρο 177 της Συνθ. ΕΟΚ, ήδη 234 Συνθ. Ε.Ε. στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ), τεσσάρων προδικαστικών ερωτημάτων, επί των οποίων εξεδόθη η C-262/1999 απόφαση τούτου.

2. Επειδή, με την υπό κρίση προσφυγή και τους επ' αυτής ασκηθέντες προσθέτους λόγους, παραδεκτώς ζητείται η ακύρωση ή μεταρρύθμιση της 148/95/8.1.1996 καταλογιστικής πράξεως του Διευθυντή της Ειδικής Υπηρεσίας Τελωνειακών Ερευνών Κρήτης (Ε.Υ.Τ.Ε.) με την οποία επιβλήθηκαν σε βάρος του προσφεύγοντος οι εξής επιβαρύνσεις: α) πολλαπλούν τέλος του άρθρου 97 παρ. 3 του Ν. 1165/1918, ανερχόμενο στο διπλάσιο των δασμοφορολογικών επιβαρύνσεων δρχ. 72.216.960, β) πρόστιμα

του άρθρου 88 παρ. 2 εδ. α του Ν. 2127/1993 δρχ. 100.000 για κάθε ένα από τα τρία κατωτέρω αυτοκίνητα, ήτοι εν συνόλω δρχ. 300.000 και γ) πρόστιμα του άρθρου 88 παρ. 2 περ. ζ του Ν. 2127/1993 για το Ι.Χ.Ε αυτοκίνητο μάρκας BMW (2.788 c.c.) δρχ. 5.000.000, για το Ι.Χ.Ε. αυτοκίνητο μάρκας FORD FIESTA (1.297 c.c.) δρχ. 1.000.000 και για το φορτηγό αυτοκίνητο μάρκας FIAT IVECO (2.445 c.c.) δρχ. 5.000.000, ήτοι, γενικό σύνολο πολλαπλών τελών και προστίμων δραχμές 83.516.969 πλέον λοιπών επιβαρύνσεων (Τ.Χ. και ΟΓΑ) εκ 2.004.410 δραχμών.

3. Επειδή, κατά τις αιτιολογικές σκέψεις της 83/182/ΕΟΚ Οδηγίας του Συμβουλίου της 28.3.1983 «για τις φορολογικές ατέλειες που εφαρμόζονται στο εσωτερικό της Κοινότητας στις προσωρινές εισαγωγές ορισμένων μεταφορικών μέσων» (ΕΕ L 105.59), σκοπός της Οδηγίας είναι η διευκόλυνση της ασκήσεως της ελεύθερης κυκλοφορίας των κατοί-

κων της Κοινότητας στο εσωτερικό της και η κατάργηση των εμποδίων που ανακύπτουν από τα φορολογικά συστήματα που εφαρμόζονται στις προσωρινές εισαγωγές ορισμένων μεταφορικών μέσων ιδιωτικής ή επαγγελματικής χρήσεως, στοιχεία τα οποία είναι αναγκαία για την εγκαθίδρυση μιας οικονομικής αγοράς που να έχει χαρακτηριστικά ανάλογα προς τα χαρακτηριστικά μιας εσωτερικής αγοράς. Ειδικότερα με την Οδηγία αυτή ορίζεται στο άρθρο 1 ότι: «Τα Κράτη μέλη χορηγούν ατέλεια, υπό τους όρους που καθορίζονται παρακάτω, κατά την προσωρινή εισαγωγή από ένα Κράτος μέλος οδικών οχημάτων με κινητήρα... από τους φόρους κύκλου εργασιών, τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης και όλους τους άλλους φόρους κατανάλωσης, από τους φόρους που αναφέρονται στο παράρτημα», στο άρθρο 3, ότι: «Η ατέλεια από τους φόρους που αναφέρονται στο άρθρο 1 χορηγείται για συνεχές ή όχι χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ανά δωδεκάμηνο κατά την προσωρινή εισαγωγή επιβατικών οχημάτων, ... υπό τους ακόλουθους όρους: α) ο ιδιώτης που εισάγει τα αγαθά αυτά πρέπει: αα) να έχει τη συνήθη κατοικία του σε Κράτος μέλος άλλο από το κράτος της προσωρινής εισαγωγής, ββ) να χρησιμοποιεί αυτά τα μεταφορικά μέσα για ιδιωτική του χρήση, β) τα μεταφορικά μέσα δεν επιτρέπεται να μεταβιβάζονται ούτε να εκμισθώνονται μέσα στο κράτος μέλος όπου εισάγονται προσωρινά, αλλά ούτε και να αποτελέσουν αντικείμενο χρησιδανείου προς κάτοικο αυτού του Κράτους μέ-

λους. ...«στο άρθρο 4, ότι: «1. Η ατέλεια από τους φόρους που αναφέρονται στο άρθρο 1 χορηγείται κατά την προσωρινή εισαγωγή επιβατικού οχήματος σε περίπτωση επαγγελματικής χρήσης, υπό τους ακόλουθους όρους: α) ο ιδιώτης που εισάγει το επιβατικό όχημα: αα) πρέπει να έχει τη συνήθη κατοικία του σε Κράτος μέλος άλλο από το Κράτος της προσωρινής εισαγωγής, ββ) δεν μπορεί να χρησιμοποιεί το όχημα στο εσωτερικό του Κράτους μέλους προσωρινής εισαγωγής για την εκτέλεση μεταφορών προσώπων με κόμιστρο ή άλλα υλικά οφέλη ούτε για βιομηχανικές και εμπορικές μεταφορές εμπορευμάτων με ή χωρίς κόμιστρο, β) το επιβατικό όχημα δεν μπορεί να μεταβιβάζεται, να μισθώνεται ή να αποτελεί αντικείμενο χρησιδανείου στο Κράτος μέλος της προσωρινής εισαγωγής, γ) το επιβατικό όχημα πρέπει να έχει αποκτηθεί ή εισαχθεί με τους γενικούς όρους φορολογίας που ισχύουν στην εσωτερική αγορά του Κράτους μέλους της συνήθους κατοικίας του χρήστη και δεν πρέπει να απολαύει, λόγω της εισαγωγής, καμιάς απαλλαγής ούτε επιστροφής φόρων κύκλου εργασιών, ειδικών ή άλλων φόρων κατανάλωσης... 2. Η ατέλεια που προβλέπεται στην παράγραφο 1 χορηγείται για ένα συνεχές ή όχι χρονικό διάστημα: 7 μηνών ανά δωδεκάμηνο κατά την εισαγωγή επιβατικού οχήματος από τους εμπορικούς διαμεσολαβητές οι οποίοι αναφέρονται στο άρθρο 3 της οδηγίας 64/224/ΕΟΚ (5), 6 μηνών ανά δωδεκάμηνο σε όλες τις άλλες περιπτώσεις», στο άρθρο 7, ότι: 1. Για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, ως

«συνήθης κατοικία» νοείται ο τόπος στον οποίο ένα άτομο διαμένει συνήθως, δηλαδή τουλάχιστον 185 ημέρες ανά ημερολογιακό έτος λόγω προσωπικών και επαγγελματικών δεσμών ή, στην περίπτωση ατόμου χωρίς επαγγελματικούς δεσμούς, λόγω προσωπικών δεσμών από τους οποίους προκύπτουν στενοί δεσμοί μεταξύ αυτού του ατόμου και του τόπου στον οποίο κατοικεί. Εντούτοις, η συνήθης κατοικία ατόμου, του οποίου οι επαγγελματικοί δεσμοί βρίσκονται σε τόπο άλλον από τον τόπο των προσωπικών του δεσμών και το οποίο για το λόγο αυτό υποχρεώνεται να διαμένει διαδοχικά σε διάφορους τόπους που βρίσκονται σε δύο ή περισσότερα Κράτη μέλη, θεωρείται ότι βρίσκεται στον τόπο των προσωπικών του δεσμών, με την προϋπόθεση ότι επιστρέφει τακτικά στον τόπο αυτό. Ο τελευταίος αυτός όρος δεν απαιτείται όταν το άτομο διαμένει σε ένα Κράτος μέλος για την εκτέλεση αποστολής με καθορισμένη διάρκεια. Η φοίτηση σε πανεπιστήμιο ή άλλη σχολή δεν συνεπάγεται τη μεταφορά της συνήθους κατοικίας...». Εξάλλου, η μεταφορά της Οδηγίας αυτής στην εσωτερική έννομη τάξη πραγματοποιήθηκε με την απόφαση του Υπουργού Οικονομικών Δ 1254/141 της 1.11.1984, που τροποποιήθηκε από την απόφαση του Υπουργού Οικονομικών Δ 247/13 της 1.3.1988, η οποία κυρώθηκε από την παρ. 4 του άρθρου 11 του Ν. 1839/1989 (Α' 90).

4. Επειδή, περαιτέρω, με το Ν. 2127/93 (Α' 48), όπως ίσχυσε κατά τον κρίσιμο χρόνο (13-3-1995) και έχει εφαρμογή επί των αυτοκινήτων οχημάτων που απο-

στέλλονται ή μεταφέρονται στο εσωτερικό της χώρας από άλλα κράτη μέλη, ορίστηκε ότι τα οχήματα αυτά υπόκεινται στον ειδικό φόρο καταναλώσεως που προβλέπεται για τα εισαγόμενα ή εγχωρίως κατασκευαζόμενα οχήματα (άρθρο 75) και μόνο τα οχήματα που εισάγονται για να χρησιμοποιηθούν προσωρινά στο ελληνικό έδαφος απαλλάσσονται του ειδικού φόρου καταναλώσεως (άρθρο 84 παρ. 2). Με τα άρθρα 79 και 80 του ίδιου νόμου καθορίστηκε η διαδικασία και οι προθεσμίες για τη βεβαίωση και την είσπραξη του ειδικού φόρου καταναλώσεως και με το άρθρο 88 παρ. 1 ορίστηκε ότι η διαφυγή ή η απόπειρα διαφυγής της καταβολής των οφειλομένων φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων, καθώς και η μη τήρηση των διατυπώσεων που προβλέπει ο νόμος, με σκοπό τη μη καταβολή των ως άνω φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων, χαρακτηρίζονται και τιμωρούνται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 89 επ. του νόμου 1165/18 περί Τελωνειακού Κώδικα, ενώ με την παρ. 2 του ίδιου άρθρου (88) ορίστηκε ένα σύστημα κυρώσεων, περιλαμβανομένων των προστίμων των περ. α και ζ, όπως είναι τα ένδικα, περί μη υποβολής της δήλωσης άφιξης οχήματος των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 79 και, της κατοχής ή κυκλοφορίας οχήματος του άρθρου 75 από πρόσωπο που δεν τυγχάνει της προβλεπόμενης από την παρ. 2 του άρθρου 84 προσωρινής απαλλαγής, αντιστοίχως. Τέλος, το κατά παραπομπή ως άνω εφαρμοζόμενο άρθρο 89 παρ. 2 του τότε ισχύοντος Τελωνειακού Κώδικα (Ν. 1165/18), χαρακτηρίζει ως τελω-

νειακή παράβαση τη διαφυγή ή την απόπειρα διαφυγής της πληρωμής των τελών και δικαιωμάτων που οφείλονται στο Δημόσιο, καθώς και τη μη τήρηση των λοιπών διατυπώσεων που προβλέπει το άρθρο 100 του εν λόγω Κώδικα και ορίζει ότι διάπραξη της τελωνειακής παράβασης επισύρει κατά του υπευθύνου πολλαπλούν τέλος, έστω και αν κριθεί αρμοδίως ότι δεν συντρέχουν τα στοιχεία αξιόποινης λαθρεμπορίας.

5. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, η προσβαλλόμενη πράξη εκδόθηκε με την αιτιολογία ότι ο προσφεύγων, χωρίς να είναι δικαιούχο πρόσωπο προσωρινής απαλλαγής από τον ειδικό φόρο κατανάλωσης αυτοκινήτων, είχε εισαγάγει, χωρίς να τηρήσει τις διατυπώσεις των άρθρων 75 και επόμενα του Ν. 2127/1993 (δήλωση άφιξης οχήματος κ.λ.π.) και κυκλοφορούσε στην χώρα, προς εξυπηρέτηση των οικογενειακών και επαγγελματικών του αναγκών τα τρία αυτοκίνητα με ιταλικές πινακίδες, που αναφέρθηκαν στην πρώτη σκέψη, με σκοπό να αποφύγει την πληρωμή των δασμών και φόρων που τα επιβάρυναν. Δεν ήταν δε δικαιούχο πρόσωπο προσωρινής απαλλαγής, διότι, κατά την Τελωνειακή Αρχή, διέμενε από τον μήνα Νοέμβριο του έτους 1993 σε σπίτι που ενοικίαζε στα Κ. Χανίων, μαζί με τη σύζυγό του και τα παιδιά του, που φοιτούσαν σε ιδιωτικό δημοτικό σχολείο (πρώτο σχολικό έτος φοίτησης 1993-1994), και εδραστηριοποιείτο επιχειρηματικά στην Κρήτη, έχοντας συστήσει εταιρία με την επωνυμία «Κ... Α.Ε.», με αντικείμενο την εμπορία, εισαγωγή και εξαγωγή ε-

λαιολάδου. Αφετηρία της έρευνας για τη διαπίστωση της αποδιδόμενης παράβασης αποτέλεσε η διενέργεια ελέγχου από τα όργανα της υπηρεσίας στις 13.3.1995, στο Λιμάνι του Ηρακλείου, στο με ιταλικές πινακίδες FI-L-73724 I.X.Φ. αυτοκίνητο μάρκας FIAT IVECO, ιδιοκτησίας της ιταλικής εταιρίας «S. F. SAS», το οποίο κατελήφθη να οδηγεί ο Τ. Κ., κατά τη δήλωσή του υπάλληλος της «Κ...», ο οποίος οδηγός, δήλωσε ότι συνέλεγε δείγματα ελαιολάδου και ότι το εν λόγω αυτοκίνητο βρίσκεται στην Ελλάδα εδώ και τέσσερις μήνες, από τότε που ο ίδιος εργάζεται στην «Κ...». Το αυτοκίνητο αυτό κατασχέθηκε, αυθημερόν, ως προϊόν λαθρεμπορίας, όπως επίσης και τα δύο άλλα I.X.E. αυτοκίνητα, ιδιοκτησίας της παρπάνω εδρεύουσας στην Ιταλία εταιρίας, τα με αρ. κυκλοφορίας FI - 82559 μάρκας FORD FIESTA και FI-E 85703 μάρκας BMW, τα οποία βρέθηκαν σταθμευμένα στον περίβολο της οικίας του προσφεύγοντος στα Κ. Χανίων, κατά τον νυχτερινό έλεγχο που διενήργησαν την ίδια ημέρα τα όργανα ελέγχου του Τελωνείου. Κατόπιν αυτών, με την προσβαλλόμενη πράξη, επιβλήθηκε σε βάρος του προσφεύγοντος: α) πολλαπλούν τέλος του άρθρου 97 παρ. 3 Ν. 1165/18, ανερχόμενο στο διπλάσιο των δασμοφορολογικών επιβαρύνσεων (φόρου κατανάλωσης και φ.π.α.) ποσό των 72.216.960 (36.108.840 X 2) δραχμών, β) πρόστιμο, συνολικού ποσού 300.000 δραχμών (100.000 X 3), κατ' εφαρμογή του άρθρου 88 παρ. 2 περ. α του Ν. 2127/93, λόγω μη υποβολής δηλώσεως αφίξεως των

τριών οχημάτων και γ) πρόστιμο, ποσού 5.000.000 δρχ. για καθένα από τα αυτοκίνητα BMW και το FIAT IVECO, των οποίων ο κυβισμός της μηχανής ήταν άνω των 2.000 κυβ.εκ. και πρόστιμο 1.000.000 δρχ. για το αυτοκίνητο FORD FIESTA (μικρότερο των 1.300 κ.εκ.), κατ’ εφαρμογή του άρθρου 88 παρ. 2 περ. ζ Ν. 2127/93, λόγω κατοχής και χρήσης των οχημάτων χωρίς δικαίωμα προσωρινής εισαγωγής. Ήδη, με την υπό κρίση προσφυγή και τους προσθέτους λόγους, όπως παραδεκτώς, αναπτύσσονται με τα υπομνήματα που κατατέθηκαν σχετικώς κατά την πρώτη και την μετά το Προδικαστικό συζήτηση, αμφισβητείται η νομιμότητα της προσβαλλόμενης καταλογιστικής πράξης για τους λόγους που εκτέθηκαν στην 367/1999 προδικαστική απόφαση, στην εξέταση των οποίων προέχουσα θέση έχει η άρνηση του προσφεύγοντος ότι είχε την συνήθη κατοικία του κατά τον κρίσιμο χρόνο στην Ελλάδα.

6. Επειδή, το Δικαστήριο είχε αμφιβολίες ως προς την έννοια της «συνήθους κατοικίας» της παρ. 1 άρθρου 7 της Οδηγίας, με την 367/1999 προδικαστική απόφασή του ανέστειλε την διαδικασία και υπέβαλε, σύμφωνα με το άρθρο 177 της Συνθ. ΕΟΚ και ήδη 234 Συνθ. ΕΕ στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ), τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα. Με το πρώτο ερώτημα αναζητήθηκαν ουσιαστικά τα κριτήρια βάσει των οποίων θα πρέπει να ερμηνευθεί το άρθρο 7 παρ. 1 της οδηγίας, όσον αφορά την έννοια της συνήθους κατοικίας στην περίπτωση προσώπου (όπως ο προσφεύ-

γων) για το οποίο προέκυπταν προσωπικοί και επαγγελματικοί δεσμοί σε δύο Κράτη μέλη. Το δεύτερο και τρίτο ερώτημα ανάγονταν στο θέμα κατά πόσο συμβιβάζεται η αρχή της αναλογικότητας με την ρύθμιση της εθνικής νομοθεσίας, η οποία προβλέπει σε περίπτωση παραβάσεως του συστήματος προσωρινής εισαγωγής που θεσπίζει η οδηγία ένα σύνολο κυρώσεων, που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, πρόστιμα κατ’ αποκοπήν οριζόμενα με μοναδικό κριτήριο τον κυβισμό του οχήματος, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η παλαιότητά του και πολλαπλό τέλος, ανερχόμενο μέχρι και το δεκαπλάσιο των σχετικών φορολογικών επιβαρύνσεων. Τέλος, το τέταρτο ερώτημα έθετε το θέμα της διαχείρισης βάσει κοινοτικού κανόνα δικαίου της «καλής πίστης» του πολίτη μέλους κράτους στην περίπτωση διώξεώς του για παράβαση αναγόμενη στον τομέα της προσωρινής εισαγωγής μεταφορικών μέσων. Σχετικά με τα ερωτήματα αυτά το ΔΕΚ με την απόφαση με ημερομηνία 16 Νοεμβρίου 2000 - υπόθεση C-262/1999, έδωσε την απάντηση, κατ’ αρχάς, στο πρώτο ερώτημα, ότι: το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 83/182/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Μαρτίου 1983, για τις φορολογικές ατέλειες που εφαρμόζονται στο εσωτερικό της Κοινότητας στις προσωρινές εισαγωγές ορισμένων μεταφορικών μέσων, έχει την έννοια ότι, στην περίπτωση ατόμου που έχει προσωπικούς και επαγγελματικούς δεσμούς σε δύο Κράτη μέλη, ο τόπος της συνήθους κατοικίας του, ο οποίος καθορίζεται κατόπιν συνολικής εκτιμήσεως όλων των

στοιχείων που ασκούν επιρροή, είναι εκείνος στον οποίο βρίσκεται το μόνιμο κέντρο των συμφερόντων του συγκεκριμένου ατόμου, στην περίπτωση δε κατά την οποία από τη συνολική αυτή εκτίμηση δεν είναι δυνατός αυτός ο προσδιορισμός πρέπει να δίδεται προτεραιότητα στους προσωπικούς δεσμούς.

7. Επειδή, από τα στοιχεία του φακέλου της δικογραφίας προκύπτουν τα εξής: Ο προσφεύγων, γεννήθηκε στα Χανιά το έτος 1956, σπούδασε Αρχιτέκτων στην Ιταλία, όπου και παντρεύτηκε, ο γάμος του διατηρείται ισχυρός, κατέχει Δελτίο Ταυτότητας της χώρας αυτής, εκδόσεως 1974 και διατηρεί σπίτι στην Φλωρεντία (οδός Ν. 21), ιδιοκτησίας της συζύγου του. Από το έτος 1986 ο προσφεύγων και η ιταλίδα σύζυγός του Μ. S. συνέστησαν την ετερόρρυθμη εταιρία «Σ. Φ. Ο. Ε. Π. Λ. ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε. (S. F. S.), με έδρα τη Φλωρεντία και εγκατάσταση στην οδό S. R. 40 (Φλωρεντία), της οποίας ο καταστατικός σκοπός (όπως συμπληρώθηκε το έτος 1993) συμπεριέλαβε αγοραπωλησίες εισαγωγές, εξαγωγές μηχανημάτων και ελαιολάδου. Στην εταιρία αυτή ο προσφεύγων είναι ομόρρυθμο μέλος και διαχειριστής. Η εταιρία ανέπτυξε δραστηριότητα στις επανακατασκευές και μελέτες οικοδομικές αστικών και παραδοσιακών ακινήτων εσωτερικές και εξωτερικές, προστασία τοίχων από υγρασία κλπ. (βλ. το 11270/6.2.1995 πιστοποιητικό του Εμπορικού Επιμελητηρίου Φλωρεντίας). Σύμφωνα με τις δηλώσεις φόρου εισοδήματός της (βλ. προσκομιζόμενα αντίγραφα αυτών και το 1009424/138/02ΔΟΣ έγγραφο της Διευ-

θύνσεως Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων του Υπουργείου Οικονομικών), η εταιρία αυτή δήλωσε εισοδήματα αποκτηθέντα κατά τα διαχειριστικά έτη 1990, 1991, 1992, 1993, αντιστοίχως, στα ποσά των 13.674.000, 12.060.000, 29.241.000, 2.000.000 ιταλικών λιρών (ITL), ήτοι κατά προσέγγιση ποσά 1.990.000, 1.756.000, 4.257.000, 3.057.000 δραχμών (λαμβανομένης υπόψη της υφιστάμενης στις 31-12-1993 ισοτιμίας μεταξύ των νομισμάτων των δύο κρατών μελών: 100 ITL = 14,5620 δραχμές). Για την χρήση 1994 και 1995 εδήλωσε ζημία, ανερχόμενη αντιστοίχως σε 15.127.000 και 348.000 ITL άλλως 2.202.000 και 50.600 δραχμές. Η αυτή εταιρία απέκτησε τα τρία προαναφερθέντα αυτοκίνητα στην Ιταλία. Επίσης προκύπτει ότι το αυτοκίνητο FORD FIESTA ασφαλίστηκε κατά τους μήνες από 11/93 έως 2/94 στην ασφαλιστική εταιρία «Α... ΟΕ» (Χανιά) και στην ιταλική «L. F...» από 28-11-93 έως 28-5-1994, το δε FIAT IVECO στην ασφαλιστική εταιρία «P... Α.Ε.» από 11-5-1994 έως 11-8-1994 και στην «Ε. Π. Α.» από 13-3-95 έως 13-5-95. Περαιτέρω, στην Ελλάδα, ο προσφεύγων και η σύζυγός του ίδρυσαν στα Χανιά στις 17-9-1993 κοινωνία, με συνιδιοκτησία κατά 50% έκαστος αγροτεμαχίου 8.819 τ.μ. στη θέση «Ψ.» Μ. Χανίων, με έδρα τον Μ. Χανίων και σκοπό την κατασκευή, εκμετάλλευση μονάδας επεξεργασίας τυποποίησης ελαιολάδου, η οποία ως φορολογικό υποκείμενο υπέβαλε δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος και εμφάνισε δραστηριότητα κατά την χρήση 1994 με ακαθάριστα έσοδα από πώληση ελαιολάδου δρχ.

3.686.355 με έκδοση δύο τιμολογίων πωλήσεως. Η κοινωνία αυτή απέκτησε υποκατάστημα με μισθωμένο κατάστημα από 1-2-1994 στην οδό Α. Ν... 365, Π. Χανίων και διέκοψε τις εργασίες της στις 15-1-1995, αφού οι αυτοί ως άνω σύζυγοι στις 2.11.1994, ίδρυσαν την ανώνυμη εταιρία Κ. Β. Ε. Α.Ε. (ΚΡ...), με έδρα το Π. Χανίων και αντικείμενο εργασιών το χονδρικό εμπόριο, εισαγωγή, εξαγωγή, αντιπροσώπευση, επεξεργασία, τυποποίηση, συσκευασία κάθε μορφής ελαίων, αγροτικών προϊόντων, κλπ. Η εταιρία αυτή διέκοψε τις εργασίες της και λύθηκε στις 17.7.1995. Κατά την χειριστική περίοδο (1-1 έως 31-12-1994), όπως προκύπτει από την οικεία δήλωση φόρου εισοδήματος, η σύζυγος του προσφεύγοντος Σ. Ν. δήλωσε εισόδημα από την άσκηση ιδίας δραστηριότητας (εξαγωγή και εμπόριο ελαιολάδου) με ακαθάριστα έσοδα 18.625.000 δρχ. και εξ αυτών καθαρά κέρδη 931.250 δρχ. Επίσης από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει, όπως άλλωστε ο ίδιος ο προσφεύγων δήλωσε στα όργανα του Τελωνείου, κατά την ανωμοτί εξέταση του στις 13-3-1995, ότι τα παιδιά του φοιτούν στο δημοτικό σχολείο «Κ...» των Χανίων, στην πρώτη και δεύτερα τάξη, και ο μεγαλύτερος γιός του είχε φοιτήσει στο ίδιο σχολείο κατά την προηγούμενη χρονιά, στην πρώτη τάξη. Κατά την εξέταση αυτή ο προσφεύγων είχε δηλώσει ότι εκμισθώνει, εδώ και ενάμισι έτος, οικία στα Κ. Χανίων, όπου διαμένει και η οικογένειά του από την αρχή του σχολικού έτους, και ότι η σύζυγός του «μένει εδώ με τα παιδιά, αλλά επίσης ερχόταν συ-

χνά με τα παιδιά στην Ιταλία». Εξάλλου, ο Σ. Μ., εκμισθωτής της προαναφερθείσης οικίας δήλωσε έναρξη εκμισθώσεως από 1993 (βλ. αντίγραφα φορολογικών δηλώσεων και μισθωτηρίου). Επίσης, στην ως άνω αρχική, ανωμοτί κατάθεσή του στις 23-3-1995, ο προσφεύγων, σε σχετική ερώτηση είχε δηλώσει, ότι: «Έχω μία εταιρία στην Ιταλία, η οποία ασχολείται με εργολαβικά έργα και εισαγωγή ελαιολάδου και σαν μέτοχος αυτής της εταιρίας βρισκόμουν το πιο πολύ χρονικό διάστημα στην Ιταλία, αλλά και εδώ, για την οργάνωση της εμπορίας και την εξαγωγή ελαιολάδου». Ενόψει των στοιχείων τούτων και ιδίως, όσων εξ αρχής είχαν προκύψει από την έρευνα των τελωνειακών αρχών, και αφού ο προσφεύγων, σε τήρηση της προβλεπόμενης διαδικασίας κλήσεώς του, απολογήθηκε, αρνούμενος την αποδιδόμενη παράβαση, η τελωνειακή αρχή, αφού συνέταξε πρωτόκολλο τελωνειακής παράβασης (148/95), εξέδωσε την προσβαλλόμενη πράξη, κατά τα ήδη εκτεθέντα, δεχόμενη, ότι ο προσφεύγων είχε ήδη από 17-9-1993 μεταφέρει την «συνήθη κατοικία» του από την Ιταλία στην Ελλάδα, δηλαδή από της συστάσεως της κοινωνίας «Λ. - Μ. Σ.» και περαιτέρω, δεχόμενη από διακεκριμένα περιστατικά της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος (όπως οι εξηγήσεις που είχε παράσχει κατά τον διενεργηθέντα στις 25-10-1994 έλεγχο στην περιοχή «Κ.» Χανίων, όπου δήλωσε ότι έχει αφιχθεί λόγω διακοπών στην Κρήτη και την εν γένει στάση του κατά τη σύλληψή του στις 13-3-1995), όταν συνέτρεχε επιπλέον στην περίπτωσή του το στοι-

χείο του δόλου με σκοπό την αποφυγή καταβολής των φορολογικών επιβαρύνσεων που αναλογούσαν στα ως άνω οχήματα κατά την εισαγωγή τους.

8. Επειδή, εξ άλλου, ο προσφεύγων, υποστηρίζει ότι τα ως άνω αυτοκίνητα είχαν εισέλθει στο ελληνικό έδαφος για λογαριασμό και προς εξυπηρέτηση των επαγγελματικών σκοπών της ιδιοκτήτριας εταιρίας S. F., η οποία είχε την κατοχή και την χρήση τους. Ότι τα οχήματα αυτά διακινούνταν μόνο για λογαριασμό της S. F., είχαν επανειλημμένες εισοδεξιόδους σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (που δεν υπερέβαιναν το 10ήμερο) και από τα τέλη του έτους 1994 κυρίως στην Ελλάδα, λόγω της κακής τότε ελαιοκομικής περιόδου στις άλλες χώρες της Μεσογείου. Ότι, το μεν φορτηγό FIAT IVECO εχρησιμοποιείτο για φόρτωση και μεταφορά εμπορευμάτων εντός της Ιταλίας και προς την Ιταλία, τα δε επιβατικά για μετακινήσεις του ίδιου ή των μελών του προσωπικού της εταιρίας εντός ή εκτός της Ιταλίας για τις επαγγελματικές επαφές διαπραγματεύσεις, υπογραφή συμβάσεων, κ.λ.π. Περαιτέρω, υποστήριξε ότι το διάστημα από τον μήνα Σεπτέμβριο 1994 μέχρι Φεβρουάριο 1995 (το εξάμηνο δηλαδή πριν από την κατάσχεσή τους) αυτά τα οχήματα εκτελούσαν δρομολόγια και μεταφορές εντός του Ιταλικού εδάφους και διασυνοριακές και συνεπώς ήταν αδύνατο να βρίσκονται στην Ελλάδα συνεχώς κατά το ίδιο διάστημα. Ότι στην Ελλάδα τα οχήματα αυτά εισήλθαν από 1 έως 8 Μαρτίου 1995. Προς απόδειξη των ισχυρισμών του προσκόμισε επτά

(7) δελτία αποστολής, εκδόσεως της S. F., από τα οποία προκύπτει ότι με το αυτοκίνητο BMW μεταφέρθηκαν: α) στις 20.1.1995 μία κούτα με δείγματα ελληνικού ελαιολάδου extra παρθένο (15 μπουκάλια) με προορισμό την C. D. C. στην Φλωρεντία, και β) στις 8.2.1995 ομοίως τέτοιου είδους δείγματα, με προορισμό A. B. στην οδό M. Με το αυτοκίνητο FIAT IVECO μεταφέρθηκαν: α) στις 30.1.1995 τσιμέντο 325 από το εργοτάξιο L. I. B «La ...» (βλ. σχετικώς κατωτέρω εργοτάξιο της S. F.) στην αποθήκη V. S. R. 34/τ, β) στις 6.2.1995, σώματα θέρμανσης απο αλουμίνιο, από αποθηκευτικούς χώρους B. στην αποθήκη της Φλωρεντίας και γ) στις 6.3.1995, διάφορα έπιπλα από την οδό S. R. για το Λιμάνι του Μπάρι με προορισμό Ελλάδα-Κρήτη. Με το αυτοκίνητο FORD FIESTA μεταφέρθηκαν: α) στις 25.1.1995, μια κούτα με δείγματα ελληνικού ελαιολάδου extra παρθένο (15 μπουκάλια) από τους αποθηκευτικούς χώρους της V. S. R. 34/τ, με προορισμό την O. M. S. στη Γένοβα και β) στις 23.2.1995, καλώδια από αποθηκευτικούς χώρους στη L. για V. S. R. 34/τ. Περαιτέρω, ο προσφεύγων, ως προς τις επαγγελματικές του δραστηριότητες στην Ιταλία υποστηρίζει ότι αυτές κλονίσθηκαν μετά τα γεγονότα της 13-3-1995 και ότι μέχρι τότε η S. F. συνέχιζε ανελλιπώς να δραστηριοποιείται. Έργο της εταιρίας αυτής υπήρξε, υποστηρίζει, η αναπαλαίωση του Πύργου F. (προσκομίζονται φωτογραφίες του εργοταξίου), τον οποίον είχε αγοράσει η σύζυγός του και καταγράφεται στην οικεία φορολογική της δήλωση

για την χρήση 1991, με αρ. κτημ. 1001043 ιδιοκτησία F. (τμήμα) αγορά συμβ. Τ. 14-2-1990 αρ. 1474, καθώς επίσης και η κατόπιν λήψεως της υπ' αριθμ 17/25-7-1992 οικοδομικής αδείας, αναπαλαίωση και ανακατασκευή παλαιού αστικού κτιρίου με διαμόρφωση σε περισσότερα διαμερίσματα στη θέση Β. του δήμου Londa Φλωρεντίας, το οποίο περιουσιακό στοιχείο, επίσης έχει καταχωρηθεί ως αγορά γηπέδου και κτιριακή μονάδα με την πράξη 35039 της 11-12-1991 στην προαναφερθείσα δήλωση της συζύγου του. Περαιτέρω, ο προσφεύγων επικαλείται δανεισμό, ποσού 176.055.469 ιταλικών λιρών, της S. F. από την τράπεζα C. d. R. D. F., και προσκομίζει την από 27-6-1994 εξώδικη δήλωση της τράπεζας αυτής προς την σύζυγό του M. S., σε βάρος της περιουσίας της οποίας είχε εγγραφεί στις 26-1-94 προσημείωση για την εξασφάλιση της δανειακής αυτής απαίτησης. Εξ άλλου προσκομίζεται και η από μηνός Μαΐου 1994 ευχαριστήριο επιστολή της τράπεζας B. D. R. προς την σύζυγό του προσφεύγοντος για τις υπηρεσίες τις οποίες είχε προσφέρει στην Τράπεζα αυτή, εργαζόμενη, έως ότου αποχωρήσει, χωρίς όμως να προκύπτει ο ακριβής χρόνος αποχωρήσεώς της από την Τράπεζα. Τέλος, ο προσφεύγων αποδίδει τα ζημιογόνα αποτελέσματα της χρήσεως 1994 της S. F., στις αυξημένες δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε κατά την επέκταση στο νέο αντικείμενο και όχι σε ταπείνωση της επαγγελματικής του δραστηριότητας στην Ιταλία και ισχυρίζεται ότι πράγματι μέσα στους σχεδιασμούς του υπήρξε η διερεύνηση για την

δημιουργία μονάδας τυποποίησης ελαιολάδου στα Χανιά, με εξαγωγικό προσανατολισμό, επωφελούμενος των κοινοτικών επιχορηγήσεων της περιόδου αυτής. Προς υλοποίηση άλλωστε αυτού του σχεδίου συστήθηκε αρχικά η κοινωνία και μετέπειτα η K. SA. και εν γένει δραστηριοποιήθηκε με την εμπορία ελαιολάδου, όμως τούτο και οι προσπάθειες που κατέβαλε (προσκομίζει σχετικά για τις πρωτοβουλίες αυτές διάφορα έγγραφα σχετικά με την μονάδα τυποποίησης, όπως απάντηση της Διευθύνσεως Πολεοδομίας Χανίων επί της 5407/29-9-93 αιτήσεώς του, έγγραφο 4048/8-12-03 της Διευθύνσεως Δασών Χανίων κ.λ.π.) δεν συνιστούν τέτοια στοιχεία ώστε εξ αυτών να συναχθεί η μεταφορά της συνήθους κατοικίας του από την Ιταλία στην Ελλάδα.

9. Επειδή, εξάλλου, το καθ' ου Ελληνικό Δημόσιο, ισχυρίζεται ότι τα προεκτεθέντα πραγματικά περιστατικά και ιδίως η φοίτηση των παιδιών του προσφεύγοντος σε ελληνικό σχολείο, η εγκατάσταση του ιδίου και της οικογένειάς του σε εκμισθωμένη προς τούτο οικία, εμβαδού 100 τ.μ. στα Κουνουπιδιανά Χανίων, η εν γένει δραστηριοποίηση του περί την εμπορία ελαιολάδου στην Κρήτη η οποία ως νέα απασχόληση απάιτησε σημαντικό μέρος του χρόνου του, σε συνδυασμό με τα ζημιογόνα αποτελέσματα που εξήγαγε η S. F., που υποδηλώνουν, κατά το καθ' ου, φθίνουσα πορεία, όπως τούτο συνάγεται και από την ληξιπρόθεσμη δανειακή απαίτηση της τράπεζας C. d. R. σε βάρος της S. F., ήδη από τις αρχές του έτους 1994 (όταν

ενεργόγραφη η προσημεείωση στην περιουσία της συζύγου του), αποτελούν επαρκή, κατά την άποψη του καθ' ου, στοιχεία για να εκφράσουν το βέβαιο της μεταφοράς της συνήθους κατοικίας του προσφεύγοντος στην Ελλάδα και ως εκ τούτου, κατά το καθ' ου, εφόσον αυτός παρέλειψε να προβεί στις απαιτούμενες ενέργειες για την νόμιμη κυκλοφορία των οχημάτων του στην χώρα, η έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης παρίσταται νόμιμη καθ' όλα.

10. Επειδή, ενόψει της δοθείσης ως άνω απαντήσεως του ΔΕΚ στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, η οποία είναι απόλυτα δεσμευτική για το Δικαστήριο αυτό (βλ. ΔΕΚ της 24.6.1969, Milch-, Fett-und Eierkontor, υπόθ. 29/68, Συλλ. 165), αλλά και όσων διαλαμβάνονται στο σκεπτικό της κρίσεως αυτής (σκέψεις 49 έως 58), το Δικαστήριο αποφαινεται, κατά συνεκτίμηση όλων των στοιχείων που εκτέθηκαν ότι, κατά τον χρόνο που κρίνεται δεν είχε συντελεσθεί μεταφορά της «συνήθους κατοικίας» του προσφεύγοντος από την Ιταλία στην Ελλάδα. Και τούτο, διότι, από τα προεκτεθέντα πραγματικά δεδομένα της υπόθεσης, ναι μεν προκύπτει ότι ο προσφεύγων επιχείρησε διεύρυνση προς την Ελλάδα της επιχειρηματικής του δραστηριότητας προς ένα νέο τομέα, το ελαιόλαδο, και ενήργησε πράξεις και συναλλαγές στην χώρα αυτή που αποσκοπούσαν προς αυτήν την κατεύθυνση, όμως, το επίπεδο ανάπτυξης και η έκταση που έλαβε η νέα αυτή δραστηριότητα ουδόλως μετέτρεψε την Ελλάδα σε μόνιμο κέντρο των συμφερόντων του, κατά

την έννοια της Νομολογίας του ΔΕΚ, δεδομένου ότι ο προσφεύγων καμιά από τις μέχρι τότε δραστηριότητές του στην Ιταλία φέρεται να είχε αποποιηθεί κατά τον κρίσιμο χρόνο, ούτε η οικογένειά του προκύπτει να είχε θέσει σε διαφορετική της μέχρι τότε διαχειρίσεως τα περιουσιακά στοιχεία που κατείχε στην χώρα αυτή, ώστε εξ αυτής να δύναται να συναχθεί ότι επήλθε μετατόπιση ως προς το κέντρο των περιουσιακών της συμφερόντων. Αντίθετα, προκύπτει ότι ο προσφεύγων είχε προβεί σε ενέργειες ώστε να εντάξει το νέο προϊόν στην υφιστάμενη επιχειρηματική δράση της S. F., στην Ιταλία. Εν ολίγοις, εφόσον, ο τομέας δράσης του προσφεύγοντος στο ελαιόλαδο ευρίσκετο, κατά τον κρίσιμο χρόνο, στην απαρχή του και δεν έχει εισέτι εδραιωθεί επιχειρηματικά, εκτιμάται ότι ο τομέας αυτός υστερεί έναντι του μέχρι τότε πραγματικού και μόνιμου κέντρου των συμφερόντων του προσφεύγοντος, στην Ιταλία, διαπίστωση, η οποία δεν παραλλάσσει από το γεγονός του ότι μία χρήση, η χρήση του έτους 1994, απέβη ζημιόγonos για την S. F. στην Ιταλία. Εξάλλου, λόγω της αποδεδειγμένης παράλληλης επιχειρηματικής δραστηριότητας του προσφεύγοντος στην Ιταλία, μέσω της S. F., η οποία από κανένα στοιχείο του φακέλου δεν προκύπτει ότι είχε αναστείλει την δραστηριότητά της κατά το αμέσως προηγούμενο διάστημα του κρίσιμου χρόνου (13-3-1995), δεν μπορεί να συναχθεί βεβαία και μη επιδεχόμενη αμφιβολιών παρουσία και διαμονή του προσφεύγοντος για διάστημα τουλάχιστο ίσο προς 185 ημέρες το ημερολο-

γιακό έτος στην Ελληνική Επικράτεια. Ούτε άλλωστε η φοίτηση των τέκνων του προσφεύγοντος στο Δημοτικό Σχολείο των Χανίων, ως στοιχείο ακμαίου προσωπικού δεσμού, παρίσταται ικανό να ανατρέψει την εκτίμηση ότι η Ιταλία ήταν το μόνιμο κέντρο των συμφερόντων του κατά το κρίσιμο διάστημα. Συνεπώς, ενόψει της εκτιμήσεως αυτής, η οποία άλλωστε συνάδει προς τον σκοπό της Οδηγίας, που, όπως προεκτέθηκε, είναι να διευκολυνθεί η ελεύθερη κυκλοφορία των κατοίκων της Κοινότητας στο εσωτερικό της και να αρθούν τα εμπόδια που ανακύπτουν από τα φορολογικά συστήματα που εφαρμόζονται στις προσωρινές εισαγωγές ορισμένων μεταφορικών μέσων, ώστε να εγκαθιδρυθεί μία οικονομική αγορά που να έχει χαρακτηριστικά ανάλογα προς τα χαρακτηριστι-

κά μιας εσωτερικής αγοράς, το Δικαστήριο κρίνει ότι, εφόσον ο προσφεύγων ήταν δικαιούχο προσωρινής απαλλαγής πρόσωπο, αφού, όπως έγινε δεκτό, είχε την συνήθη κατοικία του σε άλλο Κράτος μέλος από το κράτος της προσωρινής εισαγωγής, στην περίπτωση του ελλείπει μία από τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την επιβολή των ένδικων επιβαρύνσεων, συνεπώς, η προσβαλλόμενη πράξη πρέπει να ακυρωθεί ως μη νόμιμη, κατά παραδοχή ως βάσιμης της προσφυγής.

Επειδή, κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, η προσφυγή πρέπει να γίνει δεκτή και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη πράξη, ενώ δεν συντρέχει περίπτωση επιδίκασης δικαστικής δαπάνης λόγω μη υποβολής σχετικού αιτήματος (άρθρο 275 παρ. 1 Κ.Δ.Δ.)...

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΤΟΥ Δ.Σ.Η.

Από τις εκδηλώσεις και τις δραστηριότητες του Συλλόγου

✿ Στην αίθουσα «Ελ. Βενιζέλος» του Δημοτικού Μεγάρου Ηρακλείου, πραγματοποιήθηκε την 26-5-2002 συνεδρίαση του Δ.Σ. του Λ.Ε.Δ.Ε., προεδρεύοντος του Προέδρου του Δ.Σ.Η. και του Λ.Ε.Δ.Ε. Βασίλη Λαμπρινού, καθώς και του Τ.Υ.Δ.Ε., προεδρεύοντος του Κων/ντίνου Ζέρβα, Προέδρου του Δ.Σ. Θηβών.

✿ Στις 5-6-2002, στην αίθουσα της Βικελαίας Δημοτικής Βιβλιοθήκης του Δήμου Ηρακλείου, πραγματοποιήθηκε ημερίδα με ομιλητή το συμβολαιογράφο Αθηνών Τάσο Αθανασόπουλο, με θέμα: «Σύσταση οριζόντιας και κάθετης ιδιοκτησίας».

✿ Στην αίθουσα «Ελ. Βενιζέλος» του Δημοτικού Μεγάρου Ηρακλείου, κατά το χρονικό διάστημα από 24-9-2002 έως 30-9-2002, πραγματοποιήθηκε σεμινάριο σε συνεργασία με το Κ.Ε.Θ.Ι., με θέμα: «ΙΣΗ ΑΜΟΙΒΗ - ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΟ ΧΑΣΜΑ» και ομιλητές τους: Κοντιζά Δημήτρη, δικηγόρο, επικεφαλής νομικής υπηρεσίας διεύθυνσης απασχόλησης Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Κραβαρίτου Γιώτα, καθηγήτρια Α.Π.Θ., Πέτρογλου Παναγιώτα, δικηγόρο, Κουτσουμπίνα Στέφανο, δικηγόρο, επ. καθηγητή

Στιγμιότυπο από το σεμινάριο που οργάνωσε ο Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου σε συνεργασία με το Κ.Ε.Θ.Ι. κατά το χρονικό διάστημα από 29 έως 30 Σεπτεμβρίου 2002, στην αίθουσα «Ελ. Βενιζέλος» του Δημοτικού μεγάρου Ηρακλείου με θέμα: «Ίση αμοιβή - Προσοχή στο χάσμα».

Νομικής Θράκης, Χατζηβασίλη Λίτσα, δικηγόρο, στέλεχος ΚΕΘΙ Ηρακλείου, Σγουρό Ελευθέριο, ειδικό επιθεωρητή Σ.Ε.Π.Ε., Κωσταβάρα Καίτη, εθνικό εκπρόσωπο ευρωπαϊκού λόμπυ γυναικών, δικηγόρο-κοινωνιολόγο, μέλος διυπουργικής επιτροπής για τη βία, Χρονάκη Ζώγια, πανεπιστημιακό, μέλος της ομάδας γυναικείων σπουδών Α.Π.Θ., Φαρσεδάκη Ιάκωβο, καθηγητή εγκληματολογίας Παντείου Πανεπιστημίου, μέλος διυπουργικής επιτροπής για τη βία, Γιαννέτου Κατερίνα, ειδική σύμβουλο Υπουργού Δημόσιας Τάξης, μέλος διυπουργικής επιτροπής για τη βία. (Στους συμμετέχοντες χορηγήθηκε σχετικό πιστοποιητικό).

✿ Στην 7-10-2002, στα πλαίσια των εκδηλώσεων «MONEY SHOW», πραγματοποιήθηκε ομιλία από το μέλος του Δ.Σ. του Δ.Σ.Η., κ. Γεώργιο Γιαχνάκη, με θέμα: «ΕΦΕΤΕΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ».

✿ Κατά το χρονικό διάστημα από 1-11-2002 μέχρι 3-11-2002, ο Δ.Σ.Η. φιλοξένησε τις εργασίες της Ολομέλειας των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων της χώρας κατά την οποία παραβρέθηκε ο Εισαγγελέας του Α.Π. Ευάγγελος Κρουσταλλάκης και εκπρόσωποι των Ενώσεων Δικαστών και Εισαγγελέων.

✿ Στις 22 και 23 Νοεμβρίου 2002, ο Δ.Σ.Η. διοργάνωσε σε συνεργασία με το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου και το τμήμα Διεθνών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου, διημερίδα με θέμα: «Ελεγκτικοί μηχανισμοί διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων

Στιγμιότυπο από τη διημερίδα που διοργάνωσε ο Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου σε συνεργασία με το ίδρυμα Μαραγκοπούλου και το τμήμα Διεθνών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου με θέμα: «Ελεγκτικοί μηχανισμοί διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου» (Ηράκλειο 22, 23 Νοεμβρίου 2002).

του ανθρώπου», στο ξενοδοχείο Αστόρια με συντονιστή τον Πρόεδρο του Δ.Σ.Η. Βασίλη Λαμπρινό και ομιλητές την κα Αλίκη Μαραγκοπούλου, Πρόεδρο του ομώνυμου Ιδρύματος, και τους κ.κ. Στυλιανό Περράκη, καθηγητή Διεθνούς Δικαίου του Παντείου Πανεπιστημίου, Ιωάννη Σταμούλη, δικηγόρο και Φ. Γεωργακόπουλο, Νομικό Σύμβουλο Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. (Σε όσους συμμετείχαν χορηγήθηκε σχετικό πιστοποιητικό).

Στιγμιότυπο από τη διημερίδα που διοργάνωσε ο Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου σε συνεργασία με το ίδρυμα Μαραγκοπούλου και το τμήμα Διεθνών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου με θέμα: «Ελεγκτικοί μηχανισμοί διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου» (Ηράκλειο 22, 23 Νοεμβρίου 2002).

✿ Στις 5-7-2003 πραγματοποιήθηκε η ετήσια συνεστίαση του Δ.Σ.Η. στο κτήμα Παναγιωτάκη με την παρουσία συναδέλφων, φορέων και Δικαστών.

ΤΟ 2ο ΤΕΥΧΟΣ ΤΟΥ “*Ραδάμανθυ*”
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΤΟΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟ ΤΟΥ 2003, ΣΕ 1000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ
& ΣΕ ΧΑΡΤΙ ΣΑΜΟΥΑ 115 gr., ΑΠΟ ΤΙΣ ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ
Μ. & Μ. ΠΑΤΕΡΑΚΗΣ Ο. Ε., ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΟΥ
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

